Osman b. Muhammed el-Hamis

HISTORIJSKA EPOHA

OD SMRTI ALLAHOVOG POSLANIKA ﷺ DO UBISTVA HUSEJNA, 61. H. G.

NAZIV ORIGINALA
Hukbetun minet-tarih

AUTOR
Osman b. Muhammed el-Hamis

PRIJEVOD
Elvedin Pezić

REDAKTURA
Adis Mehinović
Fahrudin Haseljić
Bilal Dervišić
Muhamed Ikanović

LEKTURA
Edin Nezirić
Sumeja Đurić

RECENZIJA
Safet Kuduzović
Semir Imamović

UREDNICI
Smail Handžić
Adnan Maglić
Amir Durmić

DIZAJN KORICE
Adis Bajramović

DTP
Suhejb Djemailji

IZDAVAČ
Udruženje "Orijent"

ŠTAMPA
Amos Graf, Sarajevo

TIRAŽ
200

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

28-9

OSMAN Muhammed el Hamis
Historijska epoha od smrti Allahovog Poslanika do ubistva Husejna, 61 h.g. / Osman Muhammed el Hamis ; [prijevod Elvedin Pezić]. - Sarajevo : Orijent, 2014. - 284 str. ; 24 cm

Prijevod djela: Hukbetun minet-tarih. - Bibliografija i bilješke uz tekst.

ISBN 978-9958-064-01-2

COBISS.BH-ID 21234694

Osman b. Muhammed el-Hamis

HISTORIJSKA EPOHA

OD SMRTI ALLAHOVOG POSLANIKA DO UBISTVA HUSEJNA, 61. H. G.

Analiza događaja od smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, do ubistva Husejna, radijallahu anhu, i naučni odgovor na sumnje i laži zabludjelih frakcija, prvenstveno šiija.

Sarajevo, 2014.

RIJEČ RECENZENTA

Nakon Allahovih poslanika, glavna uloga u očuvanju i prenošenju vjere pripada islamskim učenjacima. Uzvišeni Allah u svakom stoljeću šalje učenjaka-obnovitelja, koji oživljava vjeru, ispravlja pogrešna shvatanja i uzdiže Allahovu riječ. Islamski autoriteti, ustvari, bdiju na granicama vjere i čuvaju je od raznih devijacija i izvitoperenih tumačenja kojima su skloni kako neprijatelji ove vjere tako i neznalice koje se pripisuju islamu.

U tom kontekstu neki zlonamjernici pokušali su krivo predstaviti mnoge islamske discipline, a naročito njegovu historiju. Ne postoji narod pod nebeskim svodom čija prošlost odiše takvom ljepotom i čistotom kao što je to slučaj s muslimanima čija historija slovi kao nezamjenjiv učitelj svijetle ljudske prošlosti. Iz ovog divnog vrta muslimani diljem svijeta, do današnjih dana, ubiru ukusne plodove. Nije riječ o slijepoj pristrasnosti, već o nepobitnoj činjenici i stvarnosti koju su potvrdili i nemuslimani, čak i prije samih muslimana. Stoga musliman mora osjećati ponos u svojoj duši jer se pripisuje najboljim generacijama čovječanstva čija svijetla historija obasjava njene tamne stranice, nerijetko ispunjene nepravdom, nasiljem i zločinom.

Pred čitalačkom populacijom balkanskih muslimana nalazi se djelo *Historijska epoha* koje tretira vrijeme pravednih vladara do početka šezdesetih godina po Hidžri. Autor, Allah ga sačuvao, na sažet ali jedinstven način uspio je obraditi ovaj historijski period koji je bio meta laičkih umova i poligon za obuku zlonamjernika.

U ovom djelu autor je, bez imalo pristrasnosti, isključivo naučnom metodom protkanom vjerodostojnim predanjima, pojasnio većinu zbivanja u ovom vremenskom periodu s jedne strane, i na veoma vješt i ubjedljiv način odgovorio na mnoge sumnje i nedoumice s druge strane. Tako autor nije ostavio čitaocu prostora za sumnje i nejasnoće koje se javljaju kod dobronamjernika koji žele saznati istinu o ovom pitanju.

Hronološki raspored poglavlja i autentična argumentacija samo su neke od odlika ovog djela u kojem se autor dotakao gotovo svih detalja

koji se tiču ovog vremenskog perioda i time zaokružio jednu veoma bitnu historijsku cjelinu. Iskreno se nadam da će knjiga *Historijska epoha*, zbog svojih nezamjenjivih kvaliteta, naići na najbolji prijem kod široke čitalačke publike. Uzvišenog Allaha molim da najboljom nagradom obaspe posebno autora ovog vrijednog djela, prevodioca i izdavača, potom sve one koji su pomogli da ova studija ugleda svjetlo dana na našem jeziku. Amin!

Safet Kuduzović
Sarajevo, 1. 3. 2014.

PREDGOVOR AUTORA

Sva hvala pripada Uzvišenom Allahu, Njemu se zahvaljujemo, od Njega pomoć tražimo, Njega za oprost molimo, Njemu se utječemo od zla naših duša i naših zlih djela. Koga Allah uputi na Pravi put, niko ga u zabludu ne može odvesti, a koga ostavi u zabludi, niko mu na Pravi put ne može ukazati. Svjedočimo da nema drugog boga osim Allaha, Jedinog, koji nema sudruga, i svjedočimo da je Muhammed Njegov rob i poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

Najistinitiji govor jeste Allahov Govor, najbolja uputa jeste Poslanikova uputa, sallallahu alejhi ve sellem, a u vjeri su najgore nove stvari, jer svaka nova stvar u vjeri jeste novotarija, svaka novotarija je zabluda, a svakoj je zabludi mjesto u Vatri.

Događaji od smrti Allahovog Poslanika do ubistva Husejna i danas su aktuelna tematika i, bez obzira što je od tih dešavanja proteklo mnogo vremena, ona su "živa" u našim dušama iz poštovanja prema toj veličanstvenoj i unikatnoj generaciji, plejadi odabranih ljudi, ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Imajući u vidu da postoji mnoštvo autora koji su pisali o ovim događajima – neki na utemeljen i istinit način, ali mnogi neutemeljeno i plasirajući neispravne stavove – dugo sam se vremena dvoumio i razmišljao o tome da napišem jedan objektivan i naučno utemeljen pregled ovih događanja.

Riječi istine su svjetlo koje se slijedi, a naše obaveze prema toj blagoslovljenoj generaciji zaista su mnogobrojne i obaveza nam je da ispunimo jedan dio njihovih prava koja uživaju kod nas. Oni nisu poput drugih, po znanju i djelu niko ih nije pretekao, niti će ih iko moći dostići; to su oni s kojima je Uzvišeni Allah uzdigao vjeru i učinio je jasnom i svima razumljivom.

Iako bezgranično volimo govoriti o vrijednostima ashaba, u isto vrijeme ne pripisujemo im bezgrješnost, jer bezgrješnost je Uzvišeni Allah dao samo Svojim poslanicima i časnim melekima, alejhimus-selam.

Da, neki od njih su pogriješili za života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a i nakon njegove smrti, ali uznemiravanja, poniženja i mučenja koja su pretrpjeli na putu vjerovanja u Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, njihovo zalaganje na putu pozivanja ljudi u Allahovu vjeru, napuštanje porodica i rodne grude, džihad na Allahovom putu koji su vodili svojim životima i imecima, te čuvanje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, svim raspoloživim sredstvima, čine da su njihove greške naspram ovih velikih djela kao zrna pijeska na planinama ili kao kapljica vode u bujici.

Nema sumnje da je pitanje historije veoma bitno za svaki narod, jer upravo historija predstavlja stub opstojnosti tih naroda, definira pravac njihovog kretanja, kako sadašnjeg tako i budućeg. Nijedan narod koji stremi ka liderstvu i slavi ne može to postići osim na osnovu povezanosti sa svojom prošlošću, kako bi iz nje crpio snagu i osnove na kojima će graditi svoju sadašnjost i nadzirati svoju budućnost.

Islamski je ummet najpozvaniji da učini taj korak, prije bilo koga drugog, jer njegova je historija ispunjena ponosom, junaštvom i pobjedama, što bilo koji drugi narod, u odnosu na njega, čini malehnim. Ali, zbog naše trenutne slabosti, koju smo sami uzrokovali, Allah je nad nama dao nadmoć nevjerničkim i idolopokloničkim narodima, a snaga i moć pripadaju jedino Uzvišenom i Moćnom Allahu.

Poniženi poniženje sasvim lahko prihvaća
Mrtvo t'jelo ranjavaj, ono bol ne osjeća.[1]

Imajući u vidu da se nalazimo u sjeni ove slabosti, smatram da nam je obaveza da se vratimo svojoj blistavoj historiji, kako bismo lakše razmišljali o sebi, razumijevali ljude oko nas i kročili pravim koracima prema našoj budućnosti. Sve to teško je postići bez dubokog poimanja naše tačne historije.

Ako bismo preciznije pristupili izučavanju naše historije, sigurno bismo shvatili da je njena najblistavija vremenska epoha ona u kojoj su živjeli Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi. To je genera-

1 Mutenebbi, *Divan*, str. 164. Ovi stihovi znače: Onaj ko se pomiri s poniženjem, prezrenošću i da bude jadan i bijedan, i time je zadovoljan, ne smeta mu da ga drugi dodatno ponižavaju jer on ništa ne osjeća poput mrtvog tijela (leša) koje nakon smrti ne osjeća bol, bez obzira što ga masakriraju. (op. prev.)

cija koja je na svojim plećima ponijela odgovornost širenja islama, oni su najodabraniji Allahovi robovi, nakon vjerovjesnika i poslanika.

Mnogo je toga što se uvuklo i iskrivilo historiju islamskog ummeta, a što je nastalo kao plod pojave sekti unutar islama. Svaka od nastalih sekti pokušavala je umanjiti vrijednost druge, a sebe uzdići, što je uzrokovalo pojavu mnoštva praznina u historiji velikana našeg ummeta.

Nepobitna je činjenica da je u ummetu bilo onih koji su prekoračili šerijatske granice u pogledu ljubavi prema određenim osobama. Zavoljeli su plemenitog ashaba Aliju b. Ebu Taliba tolikom ljubavlju da je to napravilo pometnju: stavili su ga u kontekst događaja i podataka koji se ne mogu prihvatiti, a u isto vrijeme pokušavali su umanjiti vrijednost drugih, smatrajući da oni uzurpiraju Alijina prava, čineći tako nepravdu i njemu i sebi. Neki su toliko pretjerali u ljubavi prema Aliji da su to prenijeli čak i na njegove unuke, smatrajući da su oni objavom određeni kao predvodnici, da su nepogrješivi, poredeći ih tako s Allahovim poslanicima, alejhimus-selam.[2]

Alija, radijallahu anhu, govorio je: "*Neki ljudi će me toliko voljeti da će zbog mene završiti u Vatri, a neki će me toliko mrziti da će zbog te mržnje završiti u Vatri.*"[3]

Također je kazao: "*Zbog mene će u propast otići dvije vrste ljudi: oni koji me pretjerano vole i oni koji me pretjerano mrze.*"[4]

Spomenute devijacije nastale su, po ispravnom mišljenju, nakon polovine trećeg hidžretskog stoljeća.

Ovu činjenicu potvrđuje to da u vjerodostojnim predajama koje govore o historiji i događajima iz života ashaba nije zabilježeno bilo šta što ukazuje na postojanje tobožnje mržnje između njega i drugih poznatijih ashaba. Naprotiv, nalazimo ono što ukazuje na postojanje velike međusobne ljubavi. Mnoštvo je blistavih primjera njihovog altruizma, bratstva, ljubavi, savjetovanja i tazbinskog povezivanja, na osnovu kojih onaj ko objektivno traga za istinom sigurno može ustvrditi da su lažne i neistinite predaje u kojima se govori o neprijateljstvu, zlobi i mržnji među ashabima.

2 U Medžlisijevom djelu *Biharul-envar*, tom 23–27, ali i u djelima drugih autora, zabilježeni su i drugi mnogo veći primjeri.

3 Ibn Ebu Asim, *Es-Sunne*, br. 983. Kazao je šejh Albani: "Lanac prenosilaca ove predaje je vjerodostojan po uvjetima Buharija i Muslima." Vidjeti: *Nehdžul-belaga*, 108/4; Muhammed b. Sulejman el-Kufi, *Menakibul-imam emiril-mu'minin*, 2/283; Tusi, *El-Emali*, str. 256.

4 Ibn Ebu Asim, *Es-Sunne*, br. 984. Kazao je šejh Albani: "Predaja je hasen – dobra."

Blistavi primjer daju nam trojica pravednih halifa: Ebu Bekr es-Siddik, Omer b. El-Hattab i Osman b. Affan, koji su podsticali Aliju da se oženi Fatimom, te su mu pomogli da se za to pripremi i svjedočili su mu prilikom sklapanja braka.

Alija, radijallahu anhu, kazao je: "*Došli su mi Ebu Bekr i Omer govoreći: 'Kada bi otišao Poslaniku i upitao za Fatimu.'*"[5]

Također je kazao: "*Jednom prilikom Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selem, kazao mi je: 'Idi odmah i prodaj svoj pancir, potom meni donesi novac koji uzmeš za njega, kako bih tebi i svojoj kćeri Fatimi mogao pripremiti ono što vam je potrebno.'*"

Alija dalje kazuje: "*Otišao sam i prodao ga Osmanu b. Affanu za četiri stotine crnih hedžerijskih srebrenjaka. Kada sam preuzeo srebrenjake, a on pancir, kazao mi je: 'Zar ovaj tvoj pancir nije potrebniji tebi nego meni i zar tebi nisu potrebniji dirhemi nego meni?' Rekoh: 'Tako je', a on reče: 'Ja ti darujem ovaj pancir kao poklon.' Uzeo sam pancir i srebrenjake, a potom otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Kada sam stigao, položio sam pred njega i srebrenjake i pancir, i obavijestio ga šta mi se desilo s Osmanom. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputi dovu za njega, potom uze šaku srebrenjaka i pozva Ebu Bekra, uruči mu srebrenjake i reče: 'Ebu Bekre, kupi za ove srebrenjake mojoj kćeri ono što joj je potrebno u kući.'*"[6]

Enes, radijallahu anhu, kazao je: "*Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mi je: 'Idi odmah i pozovi mi Ebu Bekra, Omera, Osmana, Aliju, Talhu, Zubejra i isto toliko ensarija', pa sam otišao i pozvao ih. Kada oni dođoše i sjedoše na svoja mjesta, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ja vas uzimam za svjedoke da sam udao Fatimu za Aliju, a vrijednost vjenčanog poklona je četiri stotine miskala srebra.'*"[7]

Alija, radijallahu anhu, udao je svoju kćerku Ummu Kulsum, koju je dobio s Fatimom, za Omera b. El-Hattaba, radijallahu anhum.[8]

Alija, radijallahu anhu, nadijevao je imena svojoj djeci po svojoj braći u vjeri i po onima koje je volio u ime Allaha: Ebu Bekr es-Siddik, Omer

5 Tusi, *El-Emali*, str. 39; *Biharul-envar*, 43/93.
6 *Kešful-gumme*, 1/369; *Biharul-envar*, 43/130.
7 *Kešful-gumme*, 1/358, *Biharul-envar*, 43/119.
8 *Furuul-kafi*, 5/346 i 6/121; Bejheki, *Es-Sunenul-kubra*, 7/63; Abdurrezzak, *El-Musannef*, 2/163.

b. El-Hattab, Osman b. Affan[9], i sve ih je hvalio i spominjao po lijepom, radijallahu anhum.

Alija, radijallahu anhu, kazao je: "*Ja sam vidio ashabe Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i nisam vidio da sličite njima. Oni bi, nakon noći koju su proveli na kijamu i sedždi, osvanuli raščupani i prašnjavi. Kada bi se spomenuo ahiret, kao da su stajali na žeravici, između njihovih očiju bile su kvrge, poput kozijih koljena, od dužine boravka na sedždi. Kada bi se spomenuo Allah, njihove bi oči obilno suzile i tresli bi se kao što se trese drvo u danu žestokih vjetrova.*"[10]

Alija je imao djecu: Ebu Bekra, Omera i Osmana. Ebu Bekr i Osman poginuli su s Husejnom, a Omer je bio jedan od onih koji su dugo živjeli.[11]

Na početku uvoda spomenuo sam da sam bio neodlučan u vezi s pisanjem ove knjige, međutim, shvatio sam da bi bilo korisno da o ovoj tematici napišem ono što mi Allah olakša da napišem, i to nakon konsultiranja učenih osoba koje smatram povjerljivim. Ono što je u ovoj knjizi istina, to je isključivo od Allaha i Njegove dobrote, a ono što je u njoj eventualno pogrešno i neistinito, to je od mene i od šejtana.

U ovoj knjizi bit će riječi o jednoj od najbitnijih vremenskih epoha naše duge historije, o periodu između smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i šezdeset prve godine po blagoslovljenoj Hidžri Božijeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Knjigu sam podijelio na uvod i tri dijela.

Što se tiče uvoda, u njemu sam naveo tri veoma bitne smjernice:

Prva: Kako čitati historiju

Druga: Čija historijska djela čitati

Treća: Načini i metode iskrivljivanja historije

U prvom dijelu knjige hronološki sam naveo historijska dešavanja od smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, do šezdeset prve godine po Hidžri. Najbitnije događaje iz ove vremenske epohe prikazao sam

9 Vidjeti: Ibn Anba, *Umdetut-talib*, ili Sem'ani, *El-Ensab*.

10 *Nehdžul-belaga*, hutba br. 97. Iako ne vjerujemo da je autentično pripisivanje djela *Nehdžul-belaga* Aliji, radijallahu anhu, ipak je spominjemo da bismo obavezali šiije da slijede istinu koja se navodi u njihovim knjigama. Što se tiče knjiga ehli-sunneta, one su prepune predaja u kojima Alija hvali i po dobru spominje ashabe Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a naročito Ebu Bekra i Omera. U vezi s tim, vidjeti Alijine, radijallahu anhu, izjave koje šiije navode u svojim biografijama.

11 *Biharul-envar*, 42/74; *Eš-Šedžeratuz-zekijjetu fil-ensab*, 413.

navodeći vjerodostojne predaje, u granicama ljudske mogućnosti, i ukazao sam na neke lažne predaje i potvore.

U drugom dijelu govorio sam o pitanju "pravednosti ashaba", pojašnjavajući i potkrepljujući ovu istinitu činjenicu kur'ansko-hadiskim argumentima i ukazujući na najizraženije neosnovane prigovore koje su u vezi s tim uputile određene skupine muslimana.

U trećem dijelu detaljno sam razmatrao pitanje "hilafeta" navodeći dokaze šiija na osnovu kojih oni smatraju da je Alija, radijallahu anhu, bio prioritetniji za hilafet od Ebu Bekra, Omera i Osmana, komentirajući te dokaze naučno i veoma precizno, tako da je mala vjerovatnoća da se to može naći u nekoj drugoj knjizi, i ova tvrdnja nije izraz samodopadanja, već poštovanja riječi Uzvišenog Allaha: **"I o blagodati Gospodara svoga kazuj!"**[12]

I na kraju, Uzvišenog i Svemogućeg Allaha molim da podari da ovo djelo bude iskreno, radi Njegovog lica, On je kadar da to učini!

Naša zadnja dova je: **"Hvala Allahu, Gospodaru svjetova!"**

12 Ed-Duha, 11.

UVOD

VAŽNE SMJERNICE ZA ČITANJE HISTORIJE

PRVI DIO
Kako čitati historiju

DRUGI DIO
Čija historijska djela čitati

TREĆI DIO
Načini i metode iskrivljivanja historije

UVODNI DIO

Jedna od najvećih historijskih neistina jeste tvrdnja da su ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, gajili neprijateljstvo jedni prema drugima!

Ova konstatacija očita je neistina koja je neizmjerivo daleka od riječi Uzvišenog Allaha: "**Vi ste narod najbolji od svih koji se ikada pojavio: tražite da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvraćate i u Allaha vjerujete**"[13], ali i od riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Najbolja generacija je moja generacija.*"[14]

Jedan od problema s kojima se islam rano susreće jeste to što su se, nakon prva tri odabrana stoljeća, pojavili autori koji su iskrivili historijske činjenice tako što su, udaljavajući se od istine i boreći se protiv nje, u svojim knjigama plasirali tvrdnje o tome da ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nisu bili braća u vjeri, da nisu bili međusobno samilosni, da su bili neprijatelji jedni drugima, da su jedni druge proklinjali, da su se međusobno mrzili, licemjerno se odnosili jedni prema drugima, da su spletkarili jedni protiv drugih iz mržnje i neprijateljstva slijedeći svoje prohtjeve i sa željom za postizanjem ovosvjetskih koristi. Tako mi Allaha, sve njihove tvrdnje predstavljaju očitu neistinu, veliku potvoru i jasnu prevaru!

Ebu Bekr, Omer, Osman, Alija, Talha, Zubejr, Ebu Ubejda, Aiša, Fatima i mnogi drugi ashabi bili su čisti od takvih postupaka i osobina, i ovakav obrazac ponašanja bio je stran i Benu Hašimu i Benu Umejji jer oni su se čvrsto pridržavali islama, njegovali samilost i rodbinske veze, ostvarivali tijesnu međusobnu saradnju na polju dobra. Oni su bili izravni učesnici osvajanja mnogih krajeva i mnogi narodi prihvatili su Allahovu vjeru u skupinama upravo posredstvom njihovog nesebičnog truda i rada za islam. Ne postoji niko među njima a da nije bio u bliskoj, rodbinskoj ili tazbinskoj, vezi s Benu Hašimom.

13 Ali Imran, 110.

14 Buhari, *Sahih*, br. 3651.

Nema nikakve sumnje u to da vjerodostojne predaje, koje prenose povjerljivi i pouzdani prenosioci, potvrđuju da su svi ashabi među najboljim ljudima koje poznaje čovječanstvo, nakon Allahovih vjerovjesnika i poslanika. S druge strane, predaje u kojima su navedene netačne i iskrivljene biografije ashaba i koje navode na pomisao da su ashabi bili nedorasli – prenose lažljivci koji su govorili neistine o ashabima.

Historija muslimana zahtijeva novo pisanje, koje će biti preuzeto iz čistih izvora, naročito kada se radi o periodima koje su lažnim i iskrivljenim informacijama unakazili pokvarenjaci. Treba vjerovati i znati da islamski ummet prednjači u odnosu na sve druge narode u pogledu historije koja je sačuvana u vjerodostojnim predanjima.

Naši historičari iz prvih generacija blagovremeno su zapisali historijske predaje, prije nego što su se mogle zagubiti, sakupili su i objedinili sve ono do čega su došli, i lažno i ispravno, navodeći izvore informacija i imena ljudi koji su to prenijeli, kako bi čitalac mogao da razdvoji ispravno od neispravnog.

Sada dolazi naše vrijeme, vrijeme potonjih generacija, da nastavimo putem prvih generacija i da isfiltriramo sadržaje tih knjiga, razlučujući ispravno od neispravnog. Na taj način bit ćemo dobri nasljednici dobrim prethodnicima i čovječanstvo će saznati da su životne stranice ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, čiste kao što su bila čista i zdrava njihova srca.

Islamskom ummetu uskraćen je jedan od najvećih izvora njegove slave, a to je vjera u svoju slavnu prošlost, jer je ovaj ummet nastavak one generacije čiju čišću, impresivniju i prosperitetniju biografiju historija nije zabilježila.

Onaj ko želi da piše o historiji, treba da bude objektivan prema sljedbenicima istine i dobra, treba dobro poznavati i njih i njihova prava i mjesto koje zaslužuju, zatim treba da bude kompetentan za razlučivanje pripovjedača i da zna razdvojiti vjerodostojne predaje od lažnih, i, naravno, mora biti povjerljiv i iskren, u svemu tragajući za istinom.

PRVA SMJERNICA
KAKO ČITATI HISTORIJU

Historiju treba čitati na isti način kako čitamo hadise Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ako želimo čitati hadise Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prije svega obavezni smo uvjeriti se u vjerodostojnost pripisivanja određene predaje Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, tj. da li je vjerodostojna ili ne.

Spomenutu vjerodostojnost možemo utvrditi samo ako analiziramo lanac prenosilaca i tekst same predaje. Učenjaci su posvetili veliku pažnju kako istraživanju hadisa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako i istraživanju prenosilaca hadisa. Oni su objedinili i sakupili hadise, studiozno ih izučili, a nakon toga ocijenili njihovu vjerodostojnost, tj. da li su vjerodostojni ili slabi. Na taj su način hadisi iščišćeni od anomalija u vidu lažnih i umetnutih dodataka i sl.

Pitanje historije djelimično se razlikuje u tom pogledu od hadisa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Naime, ponekad imamo historijske predaje koje su zabilježene bez lanca prenosilaca, ponekad za određenu predaju nađemo lanac prenosilaca, ali ne poznajemo biografije njenih prenosilaca, i ne nalazimo da je neko od hadiskih eksperata spomenuo nekog prenosioca u pozitivnom ili negativnom kontekstu, što predstavlja veliku poteškoću u ocjenjivanju spomenute predaje. Razlog za to jeste nepoznavanje ljudi koji se nalaze u lancu prenosilaca.

Zbog toga je pitanje historije teže od pitanja hadisa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, međutim, to ni u kojem slučaju ne znači da trebamo biti popustljivi i neoprezni. Naprotiv, tom pitanju trebamo pristupiti pažljivo, provjeriti i ispitati predaje, kako bismo znali na koji način da uzimamo našu historiju.

Ako neko kaže da ćemo time izgubiti dobar dio historije, na to ćemo odgovoriti: Neće se izgubiti mnogo toga zato što su mnoge historijske predaje, koje su nam potrebne, naročito kada je riječ o periodu o kojem mi

govorimo u ovoj knjizi, zabilježene s lancima prenosilaca. Bez obzira da li se te predaje nalazile u historijskim knjigama, kao što je knjiga *Tarihut-Taberi*, ili to bile hadiske zbirke, kao što je *Sahihul-Buhari*, ili *Musnedu Ahmed*, ili *Džamiut-Tirmizi*, ili musannefi[15], kao što je *Musannefu Ibn Ebu Šejba*, ili neki tefsiri u kojima su navedene hadiske predaje s lancem prenosilaca, kao što je *Tefsir* Ibn Džerira et-Taberija ili *Tefsir* Ibn Kesira, ili u djelima koja su posebno pisana, a u kojima se obrađuju određene vremenske epohe, kao što je knjiga *Hurubur-ridde*, čiji je autor Kelai, ili knjiga *Tarih, autora* Halife b. Hajjata.

Ovom konstatacijom želimo potvrditi činjenicu da nije nemoguće pronaći predaje s lancem prenosilaca. Ako bi se desilo da ne nađemo predaju s lancem prenosilaca, imamo osnovu kojoj se vraćamo u tim situacijama, naročito kada su u pitanju dešavanja koja su se odigrala za života ashaba, a to je period koji obrađujemo u ovoj knjizi, a ta osnova u ovom slučaju glasi: *"Njih su pohvalili Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a to znači da je osnova kod njih pravednost"*.

Stoga, u predaji u kojoj se spominje nešto negativno o ashabima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prvo gledamo njen lanac prenosilaca.

Ako je lanac prenosilaca vjerodostojan, onda se gleda u tumačenje te predaje i u ono na šta ona ukazuje, a ako je lanac prenosilaca slab – daif, ili uopće ne postoji lanac prenosilaca za tu predaju, u tom slučaju, vraćamo se na osnovu, a to je da su oni pravedni.

Dakle, u čitanju historijskih djela neophodan je oprez kao što je neophodan i kada su u pitanju hadisi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a posebno kada je u pitanju historija ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Šejhul-islam Ibn Tejmijja, Allah mu se smilovao, rekao je: "Kod čovjeka moraju postojati osnove kojima će se vraćati parcijalne stvari, kako bi svoj govor zasnovao na naučnim činjenicama i pravednosti, a zatim, potrebno je da zna kako su se te parcijalne stvari dešavale, jer u protivnom, u parcijalnim stvarima bit će laži i neznanja, a i u temeljnim stvarima bit će nepravde i neznanja, što će uzrokovati veliku pometnju."

15 Musannefi su naučna djela koja su poredana po fikhskim (pravnim) poglavljima u kojima se navode sve vrste hadisa, kao i predaje ashaba i fetve – šerijatskopravna rješenja učenjaka prvih generacija. (op. prev.)

Nažalost, u današnjem vremenu mnogi su zavedeni čitanjem historijskih knjiga u savremenom dobu u kojima se iskrivljuju historijske činjenice bez razmatranja vjerodostojnosti iznesenih navoda.

Takve su knjige Abbasa b. El-Akada[16], Halida Muhammed Halida[17], Tahe Husejna[18] i kršćanina Džordžija Zejdana[19], i drugih.

Kada ovi autori tretiraju historijsku tematiku, najviše pažnje posvećuju kontekstu, ljepoti priče, načinu izražavanja, ne vodeći računa, često namjerno i iz zadovoljenja ličnih pobuda, o tome da li je spomenuta priča vjerodostojna ili ne. Dakle, u svemu tome za njih je najbitnije ispričati lijepu priču.

Knjige kojih se treba kloniti jesu sljedeće:

1. *El-Egani*, autora Ebu Feredža el-Asfehanija; u osnovi je knjiga noćnih hikaja – poučnih priča, poezije i razonode, a autor je čitavu knjigu protkao neistinitim informacijama.
2. *El-Ikdul-ferid*, autora Ibn Abdi Rabbihija; ova knjiga također je književno, a ne historijsko djelo, ali ni u njoj nije izostavljeno vrijeđanje.
3. *El-Imametu ves-sijase*, knjiga koju lažno pripisuju Ibn Kutejbi.
4. *Mervedžuz-zeheb*, autora Mesudija; ovo je knjiga u kojoj se ne navode lanci prenosilaca i o kojoj je Ibn Tejmijja rekao: *"U Mesudijevoj historiji toliko je laži da njihov broj ne zna niko osim Uzvišeni Allah. Kako onda vjerovati u priču koja nema lanca prenosilaca i koja je navedena u knjizi poznatoj po mnoštvu izmišljotina?!"*[20]
 Hafiz Ibn Hadžer rekao je: *"Njegove su knjige bezvrijedne zato što je bio šiija i mu'tezil."*[21]
5. *Šerhu Nehdžil-belaga*, autora Abdulhamida b. Ebu Hadida Mu'tezilija kojeg su hadiski eksperti smatrali nepovjerljivim.
 Objektivno razmatranje Ibn Ebu Hadidovih razloga pisanja ove knjige, svakoga će neminovno navesti na sumnju i u autora i u knjigu. Naime, on je spomenutu knjigu napisao zbog vezira Ibn

16 Abbas b. El-Akad je autor serijala knjiga pod nazivom *El-Abkarijat*.
17 Halid Muhammed Halid je autor djela *Hulefaur-Resul* i *Ridžalu havler-Resul*.
18 Taha Husejn je autor djela *Mevkiatul-džemel*, *Alijju ve benuhu* i *El-Fitnetul-kubra*.
19 Džordži Zejdan je autor djela *Tarihut-temeddunil-islami*.
20 *Minhadžus-sunnetin-Nebevijje*, 4/84.
21 *Lisanul-mizan*, 5/532.

El-Alkamija, koji je bio glavni inicijator ubistva miliona muslimana koje su počinili Tatari kada su ušli u Bagdad.

Govoreći o ovoj knjizi Ibn Ebu Hadida, Havanisari je rekao: "*Ovu je knjigu napisao za privatnu knjižnicu vezira Muejjiduddina Muhammeda b. El-Alkamija.*"[22] O kakvoj se knjizi radi govori nam činjenica da je veliki broj šiijskih učenjaka kritizirao i autora i njegovo djelo.

Mirza Habibullah el-Havi, opisujući Ibn Ebu Hadida, kazao je: "*On nije čovjek koji poznaje pravo niti predaje (...), njegovo je mišljenje pokvareno, a njegove vizije bezvrijedne (...), veoma često i pretjerano se svađa (...), on je mnoge odveo u zabludu, a i sam je skrenuo s Pravoga puta.*"

O njegovoj knjizi Mirza je dao nekoliko opaski, a ovom prilikom navest ćemo neke: "*Tijelo bez duše (...) kruži oko površnih stvari bez brige o suštini (...), u njoj se ne nalaze velike koristi (...), u njoj se nalaze tumačenja toliko daleka od istine od čega se čovjek naježi, a sluh ne podnosi da to sluša.*"[23]

6. *Tarihul-Jakubi* – cijela ova knjiga sačinjena je od predaja bez lanca prenosilaca, a i sam autor je sumnjiv.

22 Havanisari, *Revdatul-Džennat*.

23 Vidjeti: Mirza Habibullah el-Havi, *Minhadžul-bera'ati Šerhu Nehdžil-belaga*, 1/14.

DRUGA SMJERNICA
ČIJA HISTORIJSKA DJELA ČITATI

Na pitanje: Čije knjige čitati?, odgovor bi glasio: Ako si kompetentan i posjeduješ naučne mogućnosti da istražuješ lance prenosilaca i da ih ocjenjuješ, onda čitaj *Tarih* imama Taberija, zato što je njegov *Tarih* osnova svima koji pišu o historiji.

Ako nisi u mogućnosti da istražuješ lance prenosilaca, onda čitaj knjigu hafiza Ibn Kesira *El-Bidaje ven-nihaje*, ili knjigu imama Zehebija *Tarihul-islam*, ili knjigu imama Ebu Bekra b. El-Arebija *El-Avasim minel-kavasim* koja je jedna od najboljih knjiga koje su napisane o ovoj vremenskoj epohi.[24]

Knjige koje su također korisne u ovom poglavlju, iako su sažete, jesu:

1. *Mervijatu Ebi Mihnef fi Tarihit-Taberi*, doktora Jahje Ibrahima Jahje,
2. *El-Hilafetur-rašide ved-devletul-Emevije*, dio iz djela *Fethul-Bari*, doktora Jahje Ibrahima Jahje,
3. *Tahkiku mevkifis-sahabeti minel-fiten*, doktora Muhammeda Emhazuna,
4. *Asrul-hilafetir-rašide*, doktora Ekrema Dijaa el-Umerija,
5. *Mervijatu hilafeti Muavije fi Tarihit-Taberi*, Halida el-Gajsa,
6. *Tabekatul-kubra*, Ibn Sa'da; ova je knjiga veoma bitna jer autor citira predaje s lancem prenosilaca;
7. *Tarih*, Halife b. Hajjata; ova knjiga, iako nije obimna, veoma je bitna jer veliku pažnju posvećuje lancu prenosilaca;
8. *Tarihul-Medine*, Ibn Šubbe; u ovoj knjizi također se navode predaje s lancem prenosilaca;
9. *Ahdas vel-ehadis fitnetil-herdž*, doktora Abdulaziza Duhhana,
10. *Ahta'un jedžibu en tusahhaha minet-tarih*, doktora Džemala Abdulhadija.

24 Ova knjiga prevedena je na bosanski jezik i izdata pod naslovom "Zaštita od nesreća". (op. E. N.)

SMJERNICE ZA ČITANJE HISTORIJSKIH DJELA

Prilikom čitanja historijskih djela treba voditi računa o tome da se ne priklanjamo mišljenju autora. Dakle, treba objektivno gledati u osnovu predaje, a ne u stav autora. Isto tako, čitalac treba da bude objektivan.

Kada čitamo historiju ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nama je obaveza da vjerujemo u dvije činjenice:

prva, da su oni najbolji ljudi nakon Allahovih vjerovjesnika, alejhimus-selam. Uzvišeni Allah pohvalio ih je u više navrata, a i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u više hadisa i potvrdio da su oni najodabraniji ljudi nakon Allahovih vjerovjesnika;

druga, da znamo da ashabi Allahovog Poslanika nisu nepogrješivi. Smatramo da je nepogrješiv jedino njihov konsenzus – jednoglasje, saglasnost o nekom pitanju, jer Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio je da se njegov ummet neće ujediniti na zabludi.[25] Dakle, oni su sačuvani od toga da se ujedine na zabludi, a kao pojedinci podložni su greškama. Smatramo da su bezgrješni samo Allahovi vjerovjesnici i meleki, a nakon njih nema bezgrješnih.

Maksimalno ćemo se potruditi da u ovoj knjizi razdvojimo stvarne činjenice od emocija. Ljubav prema ashabima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nije i niti će biti razlog skrivanja činjenica. Smatram da ne postoji zapreka, nakon što smo se o tome konsultirali s povjerljivim osobama i s našim učenjacima, da se govori o ovim dešavanjima. Nema nikakve zapreke da se o tome govori čisto spomena radi, pristupajući temama objektivno, naučno i s bogobojaznošću, ali je problematično ako se u to upušta s lošim namjerama.

Znači, treba da budemo ubijeđeni da su ashabi Allahovog Poslanika najbolji ljudi, a u isto vrijeme da vjerujemo da nisu nepogrješivi. Ono što se desilo nekima od njih jeste greška, ali nije grijeh, a velika je razlika između ova dva pojma. Kada čujemo predaju u kojoj se vrijeđa neki ashab, nećemo je ni prihvatiti ni odbiti, već ćemo pogledati u njen lanac prenosilaca: ako nađemo da su ljudi iz lanca prenosilaca povjerljivi, tada je to ono u čemu oni nisu bezgrješni, jer i ashabi mogu pogriješiti kao i ostali ljudi.

25 Hadis o tome zabilježili su imam Ahmed, *Musned*, 6/396, br. 26682, od Ebu Busre el-Gifarija; Ibn Madža, 2/367, br. 3998; Ibn Ebu Asim, *Es-Sunne*, str. 39, br. 80, od Enesa b. Malika.

Ako se ispostavi da je lanac prenosilaca slab – daif, mi ostajemo na osnovi, a to je da su oni najbolji ljudi nakon Allahovih vjerovjesnika.

Što se tiče Allahove preporuke za ashabe Božijeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ona je spomenuta u riječima Uzvišenog Allaha: "**Muhammed je Allahov poslanik, a njegovi su sljedbenici strogi prema nevjernicima, a samilosni među sobom; vidiš ih kako se klanjaju i licem na tle padaju želeći Allahovu nagradu i zadovoljstvo – na licima su im znaci, tragovi od padanja licem na tle. Tako su opisani u Tevratu. A u Indžilu: oni su kao biljka kad izdanak svoj izbaci pa ga onda učvrsti, i on ojača, i ispravi se na svojoj stabljici izazivajući divljenje sijača – da bi On s vjernicima najedio nevjernike. A onima koji vjeruju i dobra djela čine, Allah obećava oprost i nagradu veliku.**"[26]

Uzvišeni Allah u ovom ajetu hvali općenito sve ashabe Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te smo zato i rekli da je osnova po tom pitanju – pravednost.

U vjerodostojnim predajama zabilježeno je da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Ne vrijeđajte moje ashabe! Kada bi neko od vas udijelio zlata koliko je brdo Uhud, ne bi dostigao vrijednost njihove udijeljene pregršti, pa čak ni pola pregršti.*"[27]

U ovom hadisu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jasno hvali svoje ashabe. O ovom pitanju detaljnije će biti riječi u posebnom poglavlju ove knjige, kada budemo govorili o pravednosti i čestitosti ashaba.

Ebu Muhammed el-Kahtani u svojoj kasidi *Nunijja* rekao je:

Ne prihvataj iz historije sve što su
Sakupili prenosioci i sve što je napisala ljudska ruka
Samo odabrane predaje prenosi od onih koji to zaslužuju
Naročito onih koji su poznati po razboritosti i godinama
Kao što su Ibn Musejjib, Aiša i Malik
I od Lejsa, Zuhrija i Sufjana.[28]

Što znači, ako želiš saznati istinitu historiju, onda ćeš to saznati iz predaja koje prenose spomenuti učenjaci i oni koji su slični njima u pogledu

26 El-Feth, 29.
27 Buhari, *Sahih*, br. 3673; Muslim, *Sahih*, br. 2541.
28 Kahtani, *En-Nunijja*, stihovi 179–181.

povjerenja i pravednosti, a ne iz predaja velikog broja onih koji vrijeđaju ashabe Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i govore: "*Naša historija je crna, mračna i tamna.*" Ne, to nije tačno! Naša je historija jasna, lijepa i dobra, pa čovjek uživa kada je čita.

Ko želi da historiju izučava detaljnije, neka čita sljedeće knjige:

1. *Tarihul-umemi vel-muluk* – knjiga koja je u narodu poznata kao *Tarihut-Taberi*,
2. *El-Bidaje ven-nihaje*, Ibn Kesira,
3. *Tarihul-islam*, imama Zehebija.

Knjiga *Tarihut-Taberi* smatra se jednom od najbitnijih knjiga o historiji islama. Pišući svoje knjige, mnogi se autori često vraćaju upravo na tu knjigu, pa je koriste i oni koji slijede sunnet i oni koji su novotari, dokazujući svoje stavove upravo predajama koje su u njoj navedene.

Zašto se ovoj knjizi daje prednost u odnosu na druge historijske knjige?

Učenjaci su ovoj knjizi dali prednost nad drugim knjigama historije iz nekoliko razloga:

- vremenska blizina imama Taberija tim dešavanjima;
- imam Taberi bilježi predaje s lancem prenosilaca;
- ugled imama Taberija[29] i njegova naučna kompetentnost;
- zato što većina historičara preuzima predaje od njega.

Imajući u vidu navedeno, ako želimo čitati knjige historije, prvo ćemo početi s knjigom historije imama Taberija. Spomenuli smo da se sljedbenici Pravog puta vraćaju baš na ovu knjigu, a isto to čine i novotari, samo što oni iz te knjige uzimaju ono što se podudara s njihovim stavovima i novotarijama.

Kako onda spojiti i pomiriti ovu prividnu koliziju?

Kao što smo spomenuli, jedna od karakteristika ove knjige jeste i ta što imam Taberi historijske predaje bilježi s lancem prenosilaca, tako da sljed-

29 Njegovo puno ime je Muhammed b. Džerir b. Jezid b. Džafer et-Taberi, i bio je poznati mufesir – tumač Kur'ana, muhadis – hadiski ekspert, historičar, pravnik, učenjak usuli fikha, imam i mudžtehid. Rođen je u Amulu, u Taberistanu, 224. h. g., a preselio je 310. h. g. Njegova najpoznatija djela su: *Tarihul-umemi vel-muluk* i *Džamiul-bejan fi te'vili ajil-Kur'an*. O njemu je imam Zehebi kazao: "Bio je povjerljiv i pouzdan, hafiz, predvodnik u tefsiru, imam fikha, poznavalac konsenzusa i razilaženja islamskih učenjaka, vrsni poznavalac historije i kiraeta, i mnogih drugih nauka." (*Sijeru a'lamin-nubela*, 14/217)

benici istine uzimaju predaje s vjerodostojnim lancem prenosilaca, dok novotari uzimaju i ono što je vjerodostojno i ono što nije, a najbitnije je da se podudara s njihovim stavovima.

S obzirom na ove činjenice, nama je obaveza da se upoznamo s metodologijom imama Taberija u pisanju knjige *Tarihul-umemi vel-muluk*, koja je u narodu poznata kao *Tarihut-Taberi*.

METODOLOGIJA IMAMA TABERIJA U PISANJU KNJIGE *TARIHUT-TABERI*

Imam Taberi ovo je pitanje pojasnio u predgovoru knjige i kamo sreće da oni koji čitaju ovu veličanstvenu knjigu, prvo pročitaju predgovor koji je lično napisao imam Taberi.[30]

Imam Taberi u predgovoru svoje knjige *Tarihut-Taberi* kazao je: "*Neka dobro zna onaj ko bude čitao ovu knjigu da je moj princip navođenja, tj. spominjanja određenih događanja u ovoj knjizi, takav da navedem sve predaje o onome što se dešavalo i prenosioce tih predaja. Shodno tome, svi događaji koji su se desili u prošlosti, a koji su u knjizi zabilježeni na način koji ne odgovara čitaocu, niti to želi da čuje jer ne zna da li je to vjerodostojno, ili šta je prava stvarnost toga, neka zna da to nije došlo od nas, već je to od onih koji nam to prenose. Mi samo dostavljamo onako kako je dostavljeno nama.*"[31]

Smatram da je imam Taberi, pišući ovaj predgovor, prebacio odgovornost na tebe, uvaženi čitaoče. On kaže u predgovoru: "*Onu vijest koju nađete u mojoj knjizi i osjetite odbojnost prema tome i ne mognete je prihvatiti, onda pogledajte od koga je prenesena ta vijest. Stvar se vraća na prenosioca. Moje je da spomenem ko mi je ispričao taj događaj, pa ako se radi o povjerljivoj osobi, to prihvatite, a ako je u pitanju nepovjerljiva osoba, onda ne prihvatajte.*"

Istom metodom pisana je većina hadiskih knjiga, s izuzetkom Buharijevog i Muslimovog *Sahiha*, jer oni su se obavezali da će bilježiti samo vjerodostojne predaje. Kada čovjek čita Tirmizijevu zbirku hadisa, ili Ebu Davudov *Sunen*, ili zbirku hadisa imama Darekutnija, ili zbirku hadisa

30 Ovo bi svaki čitalac trebao prakticirati prije čitanja bilo koje knjige, kako bi se upoznao s autorovom metodologijom pisanja.

31 Taberi, *Tarih*, str. 5.

imama Darimija, ili *Musned* imama Ahmeda, ili bilo koju drugu hadisku zbirku, vidjet će da oni bilježe predaje s lancem prenosilaca i nisu se obavezali da će bilježiti samo vjerodostojne predaje. Stoga je čitaocu obaveza da pogleda u lanac prenosilaca, pa ako se ustanovi da je predaja vjerodostojna, onda će je prihvatiti, a ako nije vjerodostojna, onda će je odbaciti.

Imam Taberi nije se obavezao da će u svojoj historiji bilježiti samo vjerodostojne predaje, već se obavezao da će spomenuti ime prenosioca predaje.

Ovaj naučni pristup pojasnio je hafiz Ibn Hadžer govoreći o metodologiji većine autora prvih generacija: *"Većina eksperata hadiske znanosti u prethodnim vremenima, nakon dvjestote godine pa naovamo, smatrali su da, kada hadis zabilježe s lancem prenosilaca, na taj način skidaju odgovornost sa sebe."*[32]

Imajući u vidu ovu činjenicu, onda ne možemo zamjeriti imamu Taberiju. Imam Taberi veoma često u svojoj knjizi *Historiji* bilježi predaje od čovjeka po imenu Lut b. Jahja, poznatog pod nadimkom Ebu Mihnef. Imam Taberi od ovog čovjeka, Luta b. Jahje, zabilježio je pet stotina i osamdeset sedam predaja. Predaje koje bilježi od njega govore o vremenskoj epohi od smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa sve do perioda Jezidovog hilafeta, a to je upravo vremenska epoha koju ćemo mi obrađivati u ovoj knjizi.

Najbitniji događaji vezani za ovu vremensku epohu jesu sljedeći:

1. Sekifa Benu Saida
2. Događaj šúre
3. Razlozi pobune haridžija protiv Osmana, radijallahu anhu
4. Ubistvo Osmana
5. Hilafet Alije, radijallahu anhu
6. Bitka "El-Džemel" (Bitka kod deve)
7. Bitka na Siffinu
8. Slučaj arbitraže (et-tahkim)
9. Bitka kod En-Nehrevana
10. Hilafet Muavije, radijallahu anhu
11. Ubistvo Husejna, radijallahu anhu.

32 *Lisanul-mizan*, 4/128, u biografiji imama Taberanija, autora tri poznata *Mu'džema*.

U svim ovim događajima postoje predaje koje prenosi Ebu Mihnef, a upravo su to one predaje na koje se pozivaju novotari.

Govoreći o Ebu Mihnefu, imam Ibn Mein kazao je: "*Ništa ne vrijedi.*"

O njemu je imam Ebu Hatim rekao: "*Njegovi se hadisi odbacuju.*" Jednom prilikom Ebu Hatim je upitan o njemu, pa je otresao rukom i kazao: "*Zar neko pita i za njega?!*"

Imam Darekutni kazao je o njemu: "*Daif – slab.*"

Imam Ibn Hibban o njemu je rekao: "*Prenosi lažne predaje od povjerljivih prenosilaca.*"

Imam Zehebi za njega kaže: "*Izgubljeni historičar koji se ne smatra povjerljivim.*"

Zato, kada otvoriš *Tarihut-Taberi* i nađeš predaju u kojoj se vrijeđaju i omalovažavaju ashabi, a imam Taberi bilježi je od Ebu Mihnefa, takvu predaju odbaci i ne prihvataj. Zašto? Zato što je prenosi Ebu Mihnef koji je bio poznat po novotarijama, laži i prenošenju mnoštva predaja, tako da se smatra novotarom i lažljivcem koji prenosi mnoge predaje. Ebu Mihnef nije jedini čijih se predaja treba paziti, pored njega postoje i drugi, ali je on najpoznatiji od njih.

U skupinu onih čije se predaje odbacuju ubraja se Vakidi za kojeg se sumnja i da je lažac. Naravno, nema sumnje da je on vrsni historičar, ali nije povjerljiv. Sejf b. Omer et-Temimi također je poznati historičar, ali se njegove predaje odbacuju jer se sumnja u njegovu povjerljivost. Kelbi je također poznati lažljivac. Prema tome, čitalac treba dobro da se pazi predaja spomenutih ljudi i onih koji su slični njima.

TREĆA SMJERNICA
NAČINI I METODE ISKRIVLJIVANJA HISTORIJE

1. Izmišljanje i laž

Jedna od metoda krivotvorenja historije jeste izmišljanje događaja. Primjer za to jeste izmišljena priča o Aiši, radijallahu anha, u kojoj se navodi da je ona, kada je čula vijest o pogibiji Alije, učinila sedždu zahvale Allahu. Ova je priča u potpunosti lažna.[33]

2. Dodavanje na događaj ili oduzimanje od događaja s ciljem iskrivljivanja historije

Ponekad se desi da je određeni događaj u osnovi vjerodostojan, kao što je slučaj s događajem "Sekifa Benu Saida" koji je u osnovi zabilježen u vjerodostojnim predajama. Na jednoj strani bili su Ebu Bekr, Omer i Ebu Ubejda, a s druge strane Hubab b. El-Munzir, Sa'd b. Ubada i druge ensarije.

Tom događaju dodalo se mnogo toga što se nije desilo, a sve s ciljem krivotvorenja historije, što ćemo pojasniti u nastavku.

3. Iskrivljeno tumačenje događaja

Pod ovim se podrazumijeva situacija kada neko, naprimjer, nastoji da određena dešavanja pogrešno protumači kako bi opravdao novotarske stavove koje zastupa.

4. Naglašavanje nedostataka i grešaka

Ponekad postoji vjerodostojna predaja o nekom događaju, ali ona je ispričana tako da se u njoj naglašavaju greške, dok se pozitivnosti maksimalno prikrivaju.

33 Ovu priču spomenuo je Ebu Feredž el-Asbehani u djelu *El-Egani*, str. 55, koji je bio šiija, a sumnjalo se i da je lažac, kao što se može vidjeti u njegovim biografskim djelima *Tarihul-Bagdad* i *El-Mizan*; ovu priču također je spomenuo šiija Tidžani u svom djelu *Fes'elu ehlez-zikri*, str. 97, bez navođenja izvora priče.

5. IZMIŠLJANJE PJESAMA KOJIMA SE POTKREPLJUJU ODREĐENI HISTORIJSKI DOGAĐAJI

Dešavalo se da neko napiše stihove, a zatim te iste stihove pripiše Aliji, radijallahu anhu, ili Aiši, radijallahu anha. Drugi su, opet, izmišljali stihove u kojima su omalovažavali i psovali nekoga od ashaba, a zatim te stihove pripisali Zubejru ili Talhi, radijallahu anhuma.

Primjer za to jeste lažno pripisivanje stihova Ibn Abbasu i tvrdnja da ih je, navodno, izrekao o majci pravovjernih Aiši, radijallahu anha:

Uzjahala si magarca, a potom devu
Da si htjela, mogla si i slona da zajašeš.[34]

6. FALSIFICIRANJE KNJIGA I PISAMA

O ovome će detaljnije biti riječi u poglavlju o ubistvu Osmana, kada se desilo da su falsificirana pisma u Osmanovo ime, a isto to dogodilo se Aiši, Aliji, Zubejru i Talhi, tj. pisana su lažna pisma i pripisivana njima. Izuzev falsificiranja pisama, također su pripisivali knjige ljudima koji ih nisu napisali, kao što je slučaj s knjigom *Nehdžul-belaga* koju lažno pripisuju Aliji, radijallahu anhu, ili s knjigom *El-Imametu ves-sijase*, koju lažno pripisuju Ibn Kutejbi.[35]

7. ISKORIŠTAVANJE SLIČNOSTI IMENA

Primjera radi, postoje dvije osobe poznate kao Ibn Džerir: prvi je Muhammed b. Džerir b. Jezid Ebu Džafer et-Taberi, imam sljedbenika istine – ehli-sunneta vel-džemata, a drugi je Muhammed b. Džerir b. Rustum Ebu Džafer et-Taberi, jedan od šiijskih prvaka.[36]

Oni knjige Ibn Džerira koji je bio šiija pripisuju sunnijskom imamu Ibn Džeriru, kao što je slučaj s knjigom *Delailul-imametil-vadiha ven-nuril-mudžizat*. Obojica spomenutih umrli su 310. h. g.

Postoje dvije osobe poznate kao Ibn Hadžer: prvi je Ahmed b. Ali b. Hadžer el-Askalani, poznati hadiski ekspert, a drugi je Ahmed b. Hadžer

34 Stihovi u kojima, navodno, Ibn Abbas kritizira Aišu i njeno učešće u smutnjama koje su se desile između ashaba.

35 Vidjeti predgovor Ibn Kutejbine knjige *Te'vilu muškilil-Kur'an*, str. 32, valorizacija: Sejid Ahmed Sakr; ili predgovor Ibn Kutejbine knjige *El-Mejseru vel-kida*, valorizacija: Muhibbuddin el-Hatib.

36 *Lisanul-mizan*, 7/29, biografija Muhammeda b. Džerira b. Rustuma.

el-Hejtemi, poznati islamski pravnik, koji nije bio vrsni poznavalac hadiske znanosti, ali neki ljudi ocjenu hadisa Hejtemija pripisuju Askalaniju.

KADA SU UČENJACI EHLI-SUNNETA VEL-DŽEMATA POČELI PROVJERAVATI I PREISPITIVATI PREDAJE

Učenjaci ehli-sunneta vel-džemata počeli su primjenjivati metodu provjeravanja i preispitivanja onda kada su nastupile smutnje. Muhammed b. Sirin, časni tabiin, kazao je: *"U početku se nije pitalo o lancu prenosilaca, pa kada su nastupile smutnje, rekli su: 'Navedite nam vaše ljude od kojih prenosite', tako da se gledalo u prenosioca: ako je dolazio iz reda ehli-sunneta, njegove su se predaje prihvatale, a ako je dolazio iz reda novotara, njegove se predaje nisu prihvatale."*[37]

Osnova je da su ljudi povjerljivi. Ibn Sirin je jedan od velikih i uglednih tabiina koji je živio s ashabima, a isto tako živio je i s prvim generacijama tabiina i mlađim generacijama. Smutnja na koju se odnosi njegov govor jeste pojavljivanje zabludjelih sekti pred kraj Osmanovog hilafeta.

NUŽNOST PROVJERAVANJA INFORMACIJE PRIJE NJENOG PRENOŠENJA

Uzvišeni Allah postavio je u Kur'anu zlatno pravilo o kojem mnogi ne vode računa, a to su riječi Uzvišenog Allaha: **"O vjernici, ako vam nekakav nepošten čovjek donese kakvu vijest, dobro je provjerite, da u neznanju nekome zlo ne učinite, pa da se zbog onoga što ste učinili poslije kajete."**[38]

Na osnovu toga, obaveza je da se vijesti provjeravaju prije nego što se proslijede dalje.

37 Predgovor Muslimovog *Sahiha*, 1/15.
38 El-Hudžurat, 6.

PRVI DIO

HISTORIJSKI DOGAĐAJI U PERIODU OD SMRTI ALLAHOVOG POSLANIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, DO 61. H. G.

UVOD
MUHAMMEDOVO, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, POSLANSTVO

U ponedjeljak, dvanaestog rebiul-evvela[39], Allah je počastio cijelo čovječanstvo dolaskom na svijet prvaka čovječanstva, onoga koji će im ukazivati na Pravi put, Muhammeda b. Abdullaha b. Abdulmuttaliba el-Hašimija el-Kurešija.

Rođen je kao jetim: njegov je otac umro dok je on bio u majčinom stomaku, a majka mu je umrla kada je imao šest godina. Nakon toga, brigu o njemu preuzima njegov djed Abdulmuttalib, koji je umro dvije godine nakon toga. Poslije djedove smrti brigu o njemu preuzima amidža Ebu Talib.

Kada je napunio četrdesetu godinu, Uzvišeni Allah učinio ga je poslanikom koji će donositi radosne vijesti i opominjati, pa je na najbolji način dostavio objavljenu mu poslanicu. Ljudima je dostavio ono što mu je naređeno, kako bi izašli iz tmina zablude na svjetlost upute. Uglednici iz njegovog plemena postali su mu otvoreni neprijatelji i uznemiravali su i njega i one koji su ga na tom putu slijedili. Odazvali su mu se i slijedili ga ljudi koji su prodali ovaj svijet (dunjaluk) i kupili za njega onaj svijet (ahiret).

Na putu pomaganja Allaha i Njegovog Poslanika oni su založili svoje živote i svoje imetke.

Uzvišeni Allah kaže: "**I siromašnim muhadžirima koji su iz rodnog kraja svoga protjerani i imovine svoje lišeni, koji žele da Allahovu milost i naklonost steknu, i Allaha i Poslanika Njegovog pomognu – to su, zaista, pravi vjernici.**"[40]

Na putu misionarstva i pozivanja ljudi u islam, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustrajao je trinaest godina, sve dok mu Uzvišeni Allah nije naredio preseljenje – hidžru u Medinu, koju je Uzvišeni

39 U pogledu preciziranja dana u kojem je rođen Allahov Poslanik postoji razilaženje među islamskim učenjacima.

40 El-Hašr, 8.

Allah obasjao i osvijetlio dolaskom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Hidžru na Allahovom putu učinili su s njim i njegovi ashabi, ostavljajući u Mekki svoje imetke, djecu i imanja.

Kada je stigao u Medinu, njeni stanovnici prihvatili su ga, pomogli i poštovali, i zbog njega su se zamjerili sa svim ljudima tog doba. Stanovnici Medine s pridošlim muhadžirima ne samo da su podijelili svoje imetke već su bili spremni da s njima podijele i svoje supruge. Ensarija koji je imao dvije supruge, govorio bi muhadžiru: "*Izaberi sebi jednu od moje dvije supruge, da je razvedem, pa je ti nakon toga oženi.*"[41]

Uzvišeni Allah kaže: "**I onima koji su Medinu za življenje izabrali i učinili je domom prave vjere, još prije njih; oni vole one koji im se doseljavaju i u grudima svojim nikakvu tegobu, zato što im se daje, ne osjećaju, i više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno. A oni koji se uščuvaju lahkomosti, oni će sigurno uspjeti.**"[42]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustrajao je u pozivanju ljudi sve dok nije ujedinio cijeli Arapski poluotok, i sve dok nije došao veliki dan u kojem je Allah omogućio Svome Poslaniku oslobođenje Mekke, čiji se stanovnici zajedno s ostalim stanovnicima Arapskog poluotoka pokoriše Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

Nakon dvadeset tri godine misionarstva, pozivanja, borbe na Allahovom putu, došla je zapečaćena odredba – smrt Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, potvrđujući istinitost riječi Uzvišenog Allaha: "**Muhammed je samo poslanik, a i prije njega bilo je poslanika. Ako bi on umro ili ubijen bio, zar biste se stopama svojim vratili? Onaj ko se stopama svojim vrati, neće Allahu nimalo nauditi, a Allah će zahvalne sigurno nagraditi.**"[43]

Tim povodom kao da se cijela zemlja pomračila, a kako i ne bi, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "*Kada nekoga od vas zadesi kakva nedaća, neka se prisjeti svoje nedaće u mojoj smrti, jer to je, zaista, najveća nedaća.*"[44]

Otkako je Uzvišeni Allah stvorio stvorenja, svijet nije pogođen većom nedaćom od smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

41 Vidjeti: Buhari, *Sahih*, br. 3781.
42 El-Hašr, 9.
43 Ali Imran, 144.
44 *Et-Tabekatul-kubra*, 2/275. Vjerodostojnim ga je ocijenio šejh Albani, *Silsiletul-ehadisis-sahiha*, br. 1106.

Kada je preselio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, njegova kćerka Fatima kazala je: "*Oče moj, odazvao si se pozivu svoga Gospodara! Oče moj, tvoje pristanište je u Džennetul-Firdevsu! Oče moj, Džibrilu prenosimo vijest o tvojoj smrti!*"[45]

Enes, radijallahu anhu, kazao je: "*Na dan Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, dolaska u Medinu, sve je bilo obasjano, a u danu u kojem je umro, sve je bilo tmurno i tamno. Nismo ga ni ukopali, a naša su srca već bila neprepoznatljiva.*"[46]

Nakon smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao je Omeru, radijallahu anhu: "*Pođimo zajedno do Ummu Ejmen, posjetimo je kao što ju je posjećivao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Kada smo došli kod nje, zaplakala je. Upitali smo je: 'Zašto plačeš? Ono što je kod Allaha bolje je za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!', a ona je kazala: 'Ja ne plačem zato što ne znam da je ono što je kod Allaha bolje za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, već plačem zato što je prestala dolaziti Objava s neba.' To ih raznježi, te i njih dvojica počeše plakati s njom.*"[47]

I tako se ovo plemenito stvorenje vrati svome Stvoritelju, a Allahova vjera ostade na zemlji.

45 Buhari, *Sahih* br. 4462.
46 Tirmizi, *Sunen*, br. 3618; Ibn Madža, *Sunen*, br. 1631.
47 Muslim, *Sahih*, br. 2454.

PRVO POGLAVLJE
HILAFET EBU BEKRA, RADIJALLAHU ANHU, OD 11. DO 13. h. g.

UVOD

Kada se pročulo da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio, Ebu Bekr es-Sidik, radijallahu anhu, dođe iz Es-Sunha[48] (tj. El-Avalija), otkri lice Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, poljubi ga između očiju i reče: "*Draži si mi i od oca i od majke, zaista si lijep i živ i mrtav!*" Nakon toga, Ebu Bekr, radijallahu anhu, pokrio je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, popeo se na minber i rekao: "*Onaj ko je obožavao Muhammeda, neka zna da je Muhammed preselio (na bolji svijet), a onaj ko je obožavao Allaha, neka zna da je Allah Živi i da ne umire.*"

Potom je Ebu Bekr proučio riječi Uzvišenog Allaha: "**Muhammed je samo poslanik, a i prije njega bilo je poslanika. Ako bi on umro ili ubijen bio, zar biste se stopama svojim vratili? Onaj ko se stopama svojim vrati, neće Allahu nimalo nauditi, a Allah će zahvalne sigurno nagraditi.**"[49]

Kada su to čuli, ljudi su briznuli u plač. Ashabi Allahovog Poslanika izašli su na ulice i ponavljali taj ajet. U vezi s tim, Enes, radijallahu anhu, kazao je: "*Kao da taj ajet nikada do tada nismo čuli.*"[50]

Iako je Kur'an upotpunjen prije smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tj. za vrijeme njegovog života, ovaj je ajet izgledao ashabima kao nešto novo. Vijest o smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, toliko ih je pogodila da im se činiló da su taj ajet čuli prvi put.

Abbas b. Abdulmuttalib, Alija b. Ebu Talib i Fadl b. Abbas, uz pomoć drugih ashaba, okupali su blagoslovljeno tijelo Allahovog Poslanika,

48 Mjesto u blizini Medine, u kojem je stanovala njegova supruga Habiba bint Haridža.
49 Ali Imran, 144.
50 Buhari, *Sahih*, br. 3668.

sallallahu alejhi ve sellem, zamotali ga u ćefine, kako bi mogli da mu klanjaju dženazu i da ga ukopaju. Kupanje Allahovog Poslanika prepušteno je i povjereno njima jer je Abbas bio amidža Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, Alija je bio njegov amidžić, Fadl mu je također bio amidžić, te su oni bili i najpreči da to izvrše.

PRVA CJELINA
SEKIFA[51] BENU SAIDA

Dok su Abbas, Alija i Fadl bili zauzeti pripremom dženaze Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, skupina ensarija okupila se u Sekifi Benu Saida.

Prvo ću navesti predaju ovog događaja iz Taberijevog djela *Tarih* koju prenosi lažljivac Ebu Mihnef, a potom ću je navesti onako kako je navodi imam Buharija, te napraviti komparaciju između te dvije predaje, kako bismo prepoznali dodatke koje je uvrstio Ebu Mihnef.

U današnjem vremenu veliki broj ljudi prihvatio je mnoge od tih dodataka, a isti je slučaj i s druga dva događaja o kojima ćemo naknadno govoriti – slučaj vijećanja i slučaj arbitraže.

Rekao je imam Taberi: "*Obavijestio nas je Hišam b. Muhammed da je Ebu Mihnef kazao: 'Obavijestio me je Abdullah b. Abdurrahman b. Ebu Amra el-Ensari da su se nakon preseljenja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ensarije okupile u Sekifi Benu Saida, pa su kazali: 'Nakon smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, vođstvo ćemo predati Sa'du b. Ubadi.' Jedan od njih ustade i reče: 'Arapi su vam se pokorili zbog vaših sablji. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio je s ovoga svijeta zadovoljan vama, vi ste bili radost njegovih očiju i vi ste najzaslužniji za vođstvo.' Na to mu jednoglasno odgovoriše: 'Zaista si odabrao pravo mišljenje.' Jedan od njih reče: 'Ako to odbiju muhadžiri Kurejšije, mi ćemo kazati: jedan vođa od nas, jedan od vas.' Sa'd b. Ubade reče: 'Ovo je prva slabost.' Potom do Omera dođe vijest da se nekolicina ensarija okupila u Sekifi Benu Saida i da govore: 'Jedan vođa od vas, a jedan od nas', nakon čega on ode do Ebu Bekra i reče: 'Naša braća ensarije okupili su se i tako govore, hajde da odemo do njih.' Ebu Bekr i Omer krenuše i putem sretoše Ebu Ubejdu i pozvaše ga da krene s njima, te sva trojica odoše do ensarija. Omer kaže: 'Već sam bio spremio govor koji ću održati, ali kada sam*

51 Es-Sekifa je mjesto njihovog okupljanja, paviljon, ono što u današnjem vremenu odgovara dvorani za sjednice.

htio da ga održim, Ebu Bekr mi je naišaretio da šutim. Ebu Bekr poče da govori. Zahvalio se Allahu, a potom rekao: 'Uzvišeni Allah poslao je Muhammeda...', pa je naveo podužu hutbu Ebu Bekra u kojoj je spomenuo da je prioritetnije da muhadžiri preuzmu hilafet.

Hubab b. Munzir reče: 'O, skupino ensarija! Čuvajte stvar koju posjedujete, zaista su ljudi u vašem okrilju i niko se neće usuditi da zauzme stav suprotan vašem, niti će slušati ičije mišljenje osim vašeg. Vi ste oni koji donose odluku, brojniji ste i imate silu i snagu. Ako oni odbiju da vam udovolje u onome što tražite od njih, vi ih protjerajte iz ove zemlje, i preuzmite vlast nad njima, jer vi ste, tako mi Allaha, preči za preuzimanje hilafeta. Vaše su sablje dovele do toga da se ovoj vjeri pokori onaj koji prije nije bio pokoran. Zaista smo mi preči za vođstvo od njih.'

Tada su ustali Omer i Ubejda i kazali Ebu Bekru: 'Pruži nam svoju ruku da ti damo prisegu!' Kada su krenuli ka njemu da mu daju prisegu, u tome ih preteče Bišr b. Sa'd koji mu dade prisegu prije njih. Tada je ustao Usejd b. Hudajr, a bio je jedan od poglavara u svom plemenu, i kazao: 'Tako mi Allaha, ako vlast nad vama, pa makar samo jednom, preuzmu ljudi iz plemena Hazredž, zauvijek će biti ispred vas u vrijednosti!' Sa'd b. Ubada reče: 'Tako mi Allaha, da sam u snazi i da mogu da ustanem, čuo bi ti od mene glas razjarenog lava koji bi izranjavao i tebe i tvoje sljedbenike! Tako mi Allaha, ja bih te pridružio narodu gdje bi bio potčinjeni, a ne nadređeni. Nosite me s ovog mjesta!' Pa su ga odnijeli u njegovu kuću, gdje je ostao nekoliko dana, i poslije je kazao: 'Tako mi Allaha, sve dok vas ne budem gađao strelicama iz svoga tobolca, i dok ne obojim vrh svoga koplja, i dok vas ne budem udarao svojom sabljom, borit ću se protiv vas sa svim članovima svoje porodice i sa onima koji me budu slijedili iz moga plemena.' Nakon toga, Sa'd nije klanjao za njima ni dnevne namaze, ni džumu. Kada bi otišao na hadž, hadžske obrede ne bi izvršavao zajedno s njima. Tako je ostalo sve do preseljenja Ebu Bekra, rahimehullah.'"[52]

Ovo je predaja koju o događaju u Sekifi Benu Saida prenosi Ebu Mihnef, a sada ćemo navesti predaju imama Buharija o ovom istom događaju i napraviti komparaciju između ove dvije predaje.

Rekao je imam Buhari: *Obavijestio nas je Ismail b. Abdullah, koji kaže: Obavijestio nas je Sulejman b. Bilal da je Hišam b. Urva kazao: Obavijestio me je Urva b. Zubejr da je Aiša, radijallahu anha, supruga Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kazala: "Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,*

52 Taberi, *Tarih*, 2/455, u skraćenoj verziji zbog dužine događaja.

umro (...), ensarije su se okupile oko Sa'da b. Ubade u Sekifi Benu Saida i kazali: 'Jedan vođa od nas, jedan od vas.' Tada su njima otišli Ebu Bekr, Omer i Ebu Ubejda b. Džerrah. Omer je počeo da govori, a Ebu Bekr ga je ušutkao. Omer je poslije govorio: 'Tako mi Allaha, nisam želio ništa drugo nego samo da kažem ono što sam pripremio, smatrajući da to Ebu Bekr neće biti u stanju kazati.' Nakon toga, riječ je uzeo Ebu Bekr i prisutnima se obratio vrhunskim govorom, u kojem je, između ostalog, kazao: 'Mi smo vođe – emiri, a vi ste ministri – veziri.'

Tada Hubab b. El-Munzir reče: 'Nećemo to prihvatiti, tako nam Allaha! Neka jedan vođa bude od nas, a jedan od vas!' Ebu Bekr reče: 'Ne, mi smo vođe, a vi ste ministri – veziri! Njihovo je stanište najcentralnije (na Arapskom poluotoku)[53] *i njihovo je porijeklo najčišće, zato dajte prisegu Omeru ili Ebu Ubejdi.' Tada Omer reče: 'Ne, tebi ćemo prisegu dati, ti si naš prvak, najbolji među nama i najdraži si Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.' Potom ga Omer uze za ruku i dade mu prisegu, a zatim to učiniše i ostali. Tada neko reče: 'Na taj način ste ubili Sa'da b. Ubadu', a Omer kaza: 'Allah ga je ubio.'"*[54]

Ovo je predaja koju bilježi imam Buhari i ona je, kao što vidimo, kratka. Međutim, to je istinita zabilješka o događaju u Sekifi Benu Saida. Što se tiče dodatka u Ebu Mihnefovoj predaji (da je Sa'd b. Ubada kazao: "Borit ću se protiv vas", da s njima nije klanjao džumu ni dnevne namaze, niti obavljao hadžske obrede, kao i to da je Hubab b. El-Munzir odgovorio Ebu Bekru, i drugih dodataka, oni su lažni i neautentični.

Događaj u Sekifi Benu Saida, kao što se može vidjeti, nije trajao ni pola sata, stoga je i više nego uočljivo kako je predaja odjednom postala veća nego što jeste.

Što se tiče Sa'da b. Ubade, imam Ahmed zabilježio je predaju u svom *Musnedu* od Humejda b. Abdurrahmana u kojoj se navodi da je kazao: "*Pa*

53 Misli se na Kurejšije.

54 Buhari, *Sahih*, br. 3667 i 3668. Hafiz Ibn Hadžer, rahimehullah, kazao je: "Riječi: 'Na taj ste način ubili Sa'da b. Ubadu', znače: 'Samo što ga niste ubili.' U vezi sa značenjem ovih riječi, rečeno je da je to preneseno značenje kojim se želi iskazati izbjegavanje i poniženje, i ovo mišljenje negira ono što je zapisano u predaji Muse b. Ukbe koji je prenosi od Ibn Šihaba: 'Pa je kazao jedan od ensarija: – Ostavite Sa'da b. Ubadu, nemojte ga gaziti!, pa je Omer kazao: – Ubijte ga, ubio ga Allah!', tj. negira se da je Omer ovim riječima mislio na stvarno ubistvo. A što se tiče riječi: – Allah ga ubio!, to je dova protiv njega i takav način izražavanja poznat je među Arapima, kao što se navodi u riječima Uzvišenog Allaha: 'Proklet neka je čovjek, koliko je samo nezahvalan!' Po prvom shvatanju, značenje bi bilo: 'To je obavještenje o njegovom zapostavljanju', a u predaji Malika navodi se: 'Ja sam bio srdit, pa sam kazao: – Allah ubio Sa'da, zaista je on problematičan i smutljivac!'" (*El-Feth*, 7/384)

je govorio Ebu Bekr i nije ostavio ništa što je objavljeno u vezi s ensarijama, niti nešto po čemu ih je spomenuo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a da to nije spomenuo. Potom je kazao: 'Vi znate da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: – Kada bi ljudi krenuli jednim putem, a ensarije drugim, ja bih krenuo putem ensarija!, a ti, Sa'de, dobro znaš da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao, dok si tu sjedio: – Ovaj ummet će predvoditi Kurejšije, dobri ljudi će slijediti njihove dobre ljude, a grješnici će slijediti njihove grješnike', nakon čega je Sa'd rekao: 'Istinu si kazao, mi smo ministri – veziri, a vi ste vođe – emiri.'"[55]

Ovu predaju zabilježio je imam Ahmed u svom *Musnedu* s vjerodostojnim lancem prenosilaca kao mursel predaju od Humejda b. Abdurrahmana b. Avfa, radijallahu anhu. Ova predaja, iako je mursel, mnogo je jača od predaje lažljivca Ebu Mihnefa.

55 Ahmed, *Musned*, 1/18, valorizacija: Ahmed Šakir.

DRUGA CJELINA
BIOGRAFIJA EBU BEKRA ES-SIDDIKA, RADIJALLAHU ANHU

Njegovo ime

On je Abdullah b. Osman b. Amir b. Amr b. Ka'b b. Sa'd b. Tejm b. Murra b. Ka'b b. Lu'ejj b. Galib b. Fihr[56], a Fihr je Kurejš.

Alija, radijallahu anhu, govorio je: "*Uzvišeni Allah nazvao je Ebu Bekra Es-Siddikom*", i zaklinjao se da je to istina.[57]

Njegovo prihvatanje islama

Od Ebu Derdaa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "*Sjedio sam kod Allahovog Poslanika kada se pojavio Ebu Bekr, držeći krajeve svoje odjeće, toliko da su mu se ukazala koljena. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Vašeg je prijatelja neko uznemirio.' On tada nazva selam i reče: 'Allahov Poslaniče! Između mene i Ibn Hattaba nešto se desilo. Prenaglio sam prema njemu, a potom se pokajao. Zatražio sam da mi oprosti, ali on je odbio, pa ja, evo, dođoh tebi.' Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Allah neka ti oprosti, Ebu Bekre!', ponovivši to tri puta. Nakon toga i Omer se pokajao zbog svoga postupka. Otišao je Ebu Bekrovoj kući i upitao: 'Je li Ebu Bekr tu?', a (ukućani) su mu odgovorili: 'Nije.' Nakon toga Omer dođe Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i nazva selam, a lice Allahovog Poslanika promijeni se od srdžbe. Ebu Bekr se sažali, pade na koljena i reče: 'Allahov Poslaniče, tako mi Allaha, ja sam njemu nepravdu učinio!', i ponovi to dva puta. Allahov Poslanik reče: 'Uzvišeni Allah poslao me je vama, a vi ste kazali: — Lažeš!, a Ebu Bekr je rekao: — Istinu govoriš! Pomogao mi je svojim životom i svojim imetkom,*

56 Ebu Nuajm, *Ma'rifetus-sahabe*, 1/150.

57 Taberani, *El-Mu'džemul-kebir*, 1/55, a hafiz Ibn Hadžer spomenuo je ovu predaju u *El-Fethu*, 7/11, i rekao: "Njeni prenosioci su povjerljivi."

pa hoćete li se okaniti moga druga!', i to ponovi dva puta. Nakon toga, više ga niko nije uznemiravao."[58]

Ammar b. Jasir, radijallahu anhu, rekao je: *"Vidio sam Allahovog Poslanika, a s njim nije bilo nikoga osim pet robova, dvije žene i Ebu Bekra."*[59]

EBU BEKROVO ISELJENJE – HIDŽRA

Od Ebu Bekra, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: *"Bio sam s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u pećini, pa sam podigao glavu i vidio stopala nevjernika koji su tragali za nama, pa sam kazao: 'Allahov Poslaniče, kada bi neko od njih samo pogledao u svoja stopala, vidio bi nas!', a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Šuti, Ebu Bekre, mi smo dvojica s kojima je Allah treći.'"*[60]

NJEGOVE SUPRUGE I DJECA

1. Kutejla bint Abduluzza, rodila mu je Abdullaha i Esmu,
2. Ummu Ruman el-Kinanijja, rodila mu je Aišu i Abdurrahmana,
3. Esma bint Umejs el-Hus'amijje, rodila mu je Muhammeda,
4. Habiba bint Haridža, rodila mu je Ummu Kulsum.

ODLIKE EBU BEKRA

Ebu Hurejra prenosi da je čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: *"Ko na Allahovom putu žrtvuje dvije vrste imetka, bit će pozvan sa svih vrata Dženneta: 'Allahov robe, to je veliko dobro!' Ko bude redovno i ustrajno obavljao namaz, bit će pozvan s Vrata namaza. Ko se bude borio na Allahovom putu, bit će pozvan s Vrata džihada. Ko bude postio, bit će pozvan s vrata Er-Rejjan, a ko bude dijelio milostinju, bit će pozvan s Vrata milostinje.' Tada Ebu Bekr upita: 'Allahov Poslaniče, draži si mi od oca i majke, svejedno je s kojih god vrata*

58 Buhari, *Sahih*, br. 3661.
59 Buhari, *Sahih*, br. 3660.
60 Buhari, *Sahih*, br. 3922; Muslim, *Sahih*, br. 2381.

bude pozvan, ali da li će iko biti pozvan sa svih vrata?' 'Da', rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, 'i nadam se da ćeš ti biti jedan od njih.'"[61]

Enes b. Malik, radijallahu anhu, prenosi da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom popeo na Uhud, a s njim su bili Ebu Bekr, Omer i Osman, pa se Uhud zatresao. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Uhude, smiri se, na tebi se nalaze Vjerovjesnik, Ebu Bekr i dvojica šehida!"*[62]

Od Amra b. El-Āsa prenosi se da ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao na čelu vojske u bitki "Zatus-selasil", pa je, prije odlaska u pohod, otišao do Allahovog Poslanika i upitao ga: "Koga najviše voliš?", a on odgovori: "Aišu." Amr ga opet upita: "A od muškaraca?", a on odgovori: "Njenog oca." Amr ga zatim upita: "A koga nakon njega?", a on reče: "Omera b. El-Hattaba", a zatim nabroja i druge ljude."[63]

Njegovo znanje

Od Ebu Seida el-Hudrija prenosi se da je rekao: *"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ljudima je držao hutbu i rekao: 'Uzvišeni Allah dao je jednom robu da izabere između dunjaluka i onoga što je kod Njega, pa je taj rob odabrao ono što je kod Allaha.' Na to je Ebu Bekr zaplakao, a mi smo se čudili njegovom plaču, jer Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavještava o nekom robu kojem je data mogućnost odabira! Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je taj kome je dato da izabere, a Ebu Bekr je to od nas najbolje znao.*

Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: 'Ebu Bekr mi je najodaniji prijatelj, a njegov imetak stavljen mi je na raspolaganje. Da sam nekoga uzeo za prisnog prijatelja, osim svoga Gospodara, uzeo bih Ebu Bekra, ali preče je islamsko bratstvo i ljubav. Neka se sva vrata mesdžida[64] *ukinu, osim vrata na koja ulazi Ebu Bekr.'"*[65]

61 Buhari, *Sahih*, br. 3666; Muslim, *Sahih*, br. 1028.

62 Buhari, *Sahih*, br. 3675; Muslim, *Sahih*, br. 2417.

63 Buhari, *Sahih*, br. 3662; Muslim, *Sahih*, br. 2384.

64 Mesdžid Poslanika, salallahu alejhi ve sellem, imao je troja vrata kojima su se služili svi ljudi, odnosno tri javna ulaza. Pored tih javnih ulaza, postojalo je više "privatnih ulaza", odnosno, neki ashabi kojima su kuće bile pored mesdžida pravili su manja vrata na zidu mesdžida, nasuprot svojih kućnih ulaza, da bi brže i lakše ulazili u mesdžid. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se zatvore sva ta "privatna vrata", osim Ebu Bekrovih, i da svi ulaze na javne ulaze.

65 Buhari, *Sahih*, br. 3654.

EBU BEKROVA PRIVRŽENOST POSLANIKU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

Od Urve b. Zubejra prenosi se da je kazao: *"Pitao sam Abdullaha b. Amra o onom najgorem što su kurejšijski mušrici uradili Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on je rekao: 'Vidio sam Ukbu b. Ebu Muajta kada je prišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je klanjao, stavio svoj ogrtač oko njegovog vrata i počeo ga snažno daviti. Utom je došao Ebu Bekr i odgurnuo ga od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, govoreći: 'Zar da ubijete čovjeka samo zato što govori: – Moj Gospodar je Allah!, a došao vam je s jasnim dokazima od vašeg Gospodara?!'"*[66]

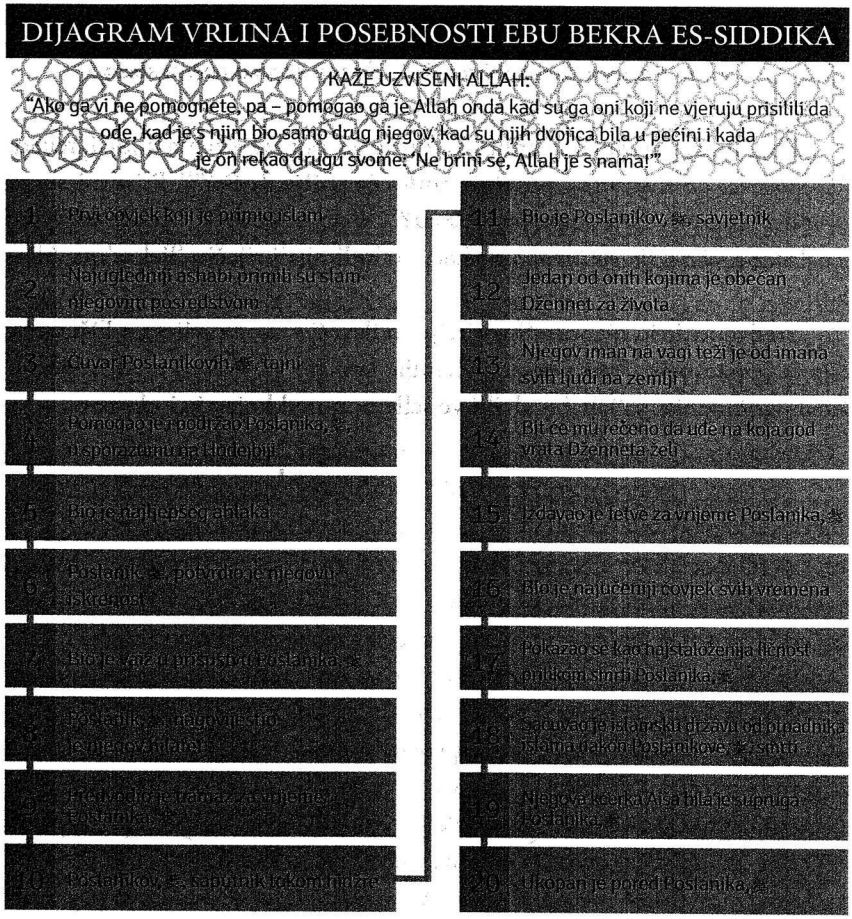
POSLANIKOV NAGOVJEŠTAJ DA ĆE EBU BEKR BITI HALIFA NAKON NJEGA

1. Od Ebu Musaa prenosi se da je kazao: *"Allahov Poslanik se razbolio, a kada se pogoršala njegova bolest, rekao je: 'Naredite Ebu Bekru da ljude predvodi u namazu.' Aiša, radijallahu anha, reče: 'On je izrazito osjetljiv (emotivan) čovjek i kada bude stao na tvoje mjesto, on to neće moći podnijeti.' Na to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Naredite Ebu Bekru da predvodi ljude u namazu', a i ona ponovi isto. Onda on reče: 'Naredite Ebu Bekru da predvodi ljude u namazu, doista ste vi poput žena iz vremena Jusufa.' Ebu Bekr je obaviješten o tome i istupi da ljude predvodi u namazu za života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."*[67]
2. Od Džubejra b. Mut'ima prenosi se da je kazao: *"Neka je žena došla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa joj je naredio da mu ponovo dođe, a ona upita: 'Šta misliš, ako ja jednom dođem i tebe ne nađem?', kao da je aludirala na smrt. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ako mene ne nađeš, traži Ebu Bekra.'"*[68]
3. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla: *"Rekao mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u svojoj bolesti: 'Pozovi mi Ebu Bekra, svoga oca i svoga brata, želim da napišem pismo. Ja se bojim da neće doći pohlepnik i reći: 'Ja sam preči, a Allah ne prihvata, a i vjernici također, osim da to bude Ebu Bekr.'"*[69]

66 Buhari, *Sahih*, br. 3678.
67 Buhari, *Sahih*, br. 678; Muslim, *Sahih*, br. 420.
68 Buhari, *Sahih*, br. 3659; Muslim, *Sahih*, br. 2386.
69 Buhari, *Sahih*, br. 5666; Muslim, *Sahih*, br. 2387.

OSOBENOSTI EBU BEKRA U ODNOSU PREMA POSLANIKU, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

Ebu Bekra, radijallahu anhu, krasile su mnoge odlike u njegovom odnosu prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, za čije bi detaljnije spominjanje trebalo dosta vremena,[70] stoga ćemo ih rezimirano prikazati na sljedećem dijagramu.

70 O odlikama Ebu Bekra u pogledu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, vidjeti: Ebu Zendževi, *Er-Revdul-enik fi isbati imameti Ebi Bekr es-Siddik* (rukopis); Ahmed, *Fedailus-sahabe*; Ašari, *Fedailu Ebi Bekr es-Siddik*; Ebu Kasim Alija b. Belban el-Makdisi, *Tuhfetus-siddik fi fedaili Ebi Bekr es-Siddik*.

EBU BEKROVA SMRT

Trinaeste godine po Hidžri, u mjesecu džumadel-ahire, Ebu Bekr es-Siddik smrtno se razbolio. Kada su mu nastupile smrtne muke, kod njega je bila njegova kćerka Aiša, radijallahu anha, majka pravovjernih, pa je kazala u stihovima:

Kunem ti se, bogatstvo neće čovjeku koristiti
Kada jednoga dana zahropti i kada mu se prsa počnu stezati.

Ebu Bekr, radijallahu anhu, podigao je pogled prema njoj i rekao: "*Kamo sreće da si kazala:* '**Smrtne muke će zbilja doći.**'"[71] Prisutni su ga upitali: "*Hoćeš li da ti pozovemo ljekara?*", a on odgovori: "*Ljekar me je već pregledao i rekao: 'Ja činim ono što hoću'* (aludirajući riječju 'ljekar' na Allaha)."[72]

Predao je dušu njenom Stvoritelju, odlazeći s ovoga svijeta u Džennet, čije je prostranstvo kao nebesa i Zemlja, kao što ga je o tome obavijestio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pored kojeg je i ukopan.

71 Kaf, 19.
72 Vidjeti: Ebu Sa'd, *Et-Tabekatul-kubra*, 3/197.

TREĆA CJELINA
NAJBITNIJI DOGAĐAJI U PERIODU EBU BEKROVOG HILAFETA

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za svoga je života opremio vojsku na čelu s Usamom b. Zejdom, koju je želio poslati u borbu protiv Rimljana u Šamu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio je prije nego što je Usamina vojska napustila Medinu. Bojeći se za sigurnost Medine, ashabi su se kolebali u pogledu slanja te vojske, naročito kada su do njih doprle vijesti o tome da se veliki broj Arapa odmetnuo od vjere. Ebu Bekr, radijallahu anhu, insistirao je na slanju vojske, te je govorio: *"Tako mi Allaha, ni po koju cijenu neću opozvati odluku koju je donio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa makar nas razgrabile i rastrgale ptice i divlje zvijeri koje su oko Medine; čak i da se u blizini Poslanikovih supruga (majki pravovjernih) skupe okrutni psi, ja ću, unatoč svemu tome, poslati Usaminu vojsku."* Zatim je naredio je da se svuda oko Medine postave straže.

Izlazak vojske u to vrijeme pokazao se strateški važnim potezom. Svojim prolaskom vojska je zastrašila svako naselje pored kojeg je prošla na putu za Šam. Svi koji su ih vidjeli, govorili su: *"Ova skupina ljudi ne bi izašla iz svog naroda a da iza sebe nisu ostavili ogromnu odbranu."* Na putu su ostali četrdeset dana, po nekima sedamdeset, nakon čega su se vratili sačuvani i s mnogo ratnog plijena.

Aiša, radijallahu anha, rekla je: *"Kada je preselio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, licemjerstvo se počelo javno ispoljavati, mnoga arapska plemena odmetnula su se od vjere, židovi i kršćani su sve to promatrali sa žudnjom i pohlepom, a muslimani su bili rasijani kao ovce u tamnoj i kišovitoj noći. Sve to desilo se kao posljedica gubitka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. To je potrajalo sve dok ih, Allahovom dozvolom, nije ponovo ujedinio Ebu Bekr. Ebu Bekra su zadesila takva iskušenja koja, da su pogodila velike planine, srušila bi ih. Tako mi Allaha, ashabi se nisu razišli ni u jednom pitanju a da Ebu Bekr nije došao s nekim od svojih dragocjenih odgovora. Onaj ko je imao priliku vidjeti Omera b. El-Hattaba, brzo bi shvatio da je on stvoren*

kako bi bio na usluzi islamu. Tako mi Allaha, bio je jedinstven i neuporediv s drugima, spreman za svaku situaciju."[73]

1. Borba protiv odmetnika i onih koji su odbili davati zekat

Ebu Bekr, radijallahu anhu, donio je čvrstu odluku da će povesti rat protiv otpadnika od vjere i onih koji su odbili davati zekat. Ashabi su razgovarali s Ebu Bekrom o novonastaloj situaciji, tražeći od njega da ne kreće u rat protiv otpadnika, bojeći se za Medinu i njene stanovnike, a on je sve to odbijao. Potom su tražili od njega da ne pokreće rat protiv onih koji su odbili da daju zekat i da im dadne još vremena kako bi se iman učvrstio u njihovim srcima, nakon čega će oni dobrovoljno davati zekat. Ebu Bekr, radijallahu anhu, bez razmišljanja je odbio taj prijedlog.

Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Omer kazao Ebu Bekru: *"Kako da se boriš protiv ljudi a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Naređeno mi je da se borim protiv ljudi sve dok ne izgovore da nema boga osim Allaha i da je Muhammed Božiji poslanik, a kada to izgovore, od mene su zaštitili svoje živote i svoje imetke, osim ako se ogriješe o propise islama'?" Ebu Bekr je odgovorio: "Tako mi Allaha, kada bi mi uskratili mlado jare* (u drugoj predaji: povodac, uže) *koje su davali Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ja bih se borio protiv njih, zato što je zekat imovinska obaveza. Tako mi Allaha, odlučno ću se boriti protiv onih koji pokušavaju napraviti razliku između namaza i zekata." Omer je rekao: "Postalo mi je sasvim jasno da je njega Allah nadahnuo i da su njegove riječi sušta istina."*[74]

Kažem: Uzvišeni Allah rekao je: **"Kada prođu sveti mjeseci, ubijajte mnogobošce gdje god ih nađete, zarobljavajte ih, opsjedajte i na svakom prolazu dočekujte! Pa ako se pokaju i budu molitvu obavljali i zekat davali, ostavite ih na miru, jer Allah zaista prašta i samilostan je."**[75]

Nakon smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, mnoga arapska plemena odmetnula su se od islama:

73 Ahmed, *Fedailus-sahabe*, 1/117, br. 68, s vjerodostojnim lancem prenosilaca; Taberani, *El-Mu'džemus-sagir*, 2/101.

74 Buhari, *Sahih*, br. 7284 i br. 7285; Muslim, *Sahih*, br. 20.

75 Et-Tevba, 5.

- pleme Esed i Gatafan, a predvodio ih je Tulejha el-Esedi,
- pleme Kinda i njegovi ogranci koji su ga podržavali, a predvodio ih je Eš'as b. Kajs el-Kindi,
- pleme El-Mezhidž i njegovi ogranci koji su ga podržavali, predvodio ih je Esed el-Ansi,
- pleme Benu Hanifa, koje je predvodio Musejlema el-Kezzab,
- pleme Sulejm, koje je predvodio Fudža'a[76],
- pleme Benu Temim, koje je predvodila Sedžah et-Taglibijja, a bilo je i plemena koja su odbijala dati zekat, a nisu se odmetnula od islama, pa čak su neki govorili u stihovima:

Mi smo se pokoravali Poslaniku dok je među nama bio,
Allahovi robovi, šta to hoće Ebu Bekr?
Zar će on da ga naslijedi u tome nakon smrti njegove
A to je, tako mi Allaha, smrtonosni udarac.

U borbi protiv odmetnika, Ebu Bekr, radijallahu anhu, poduzeo je sljedeće korake:

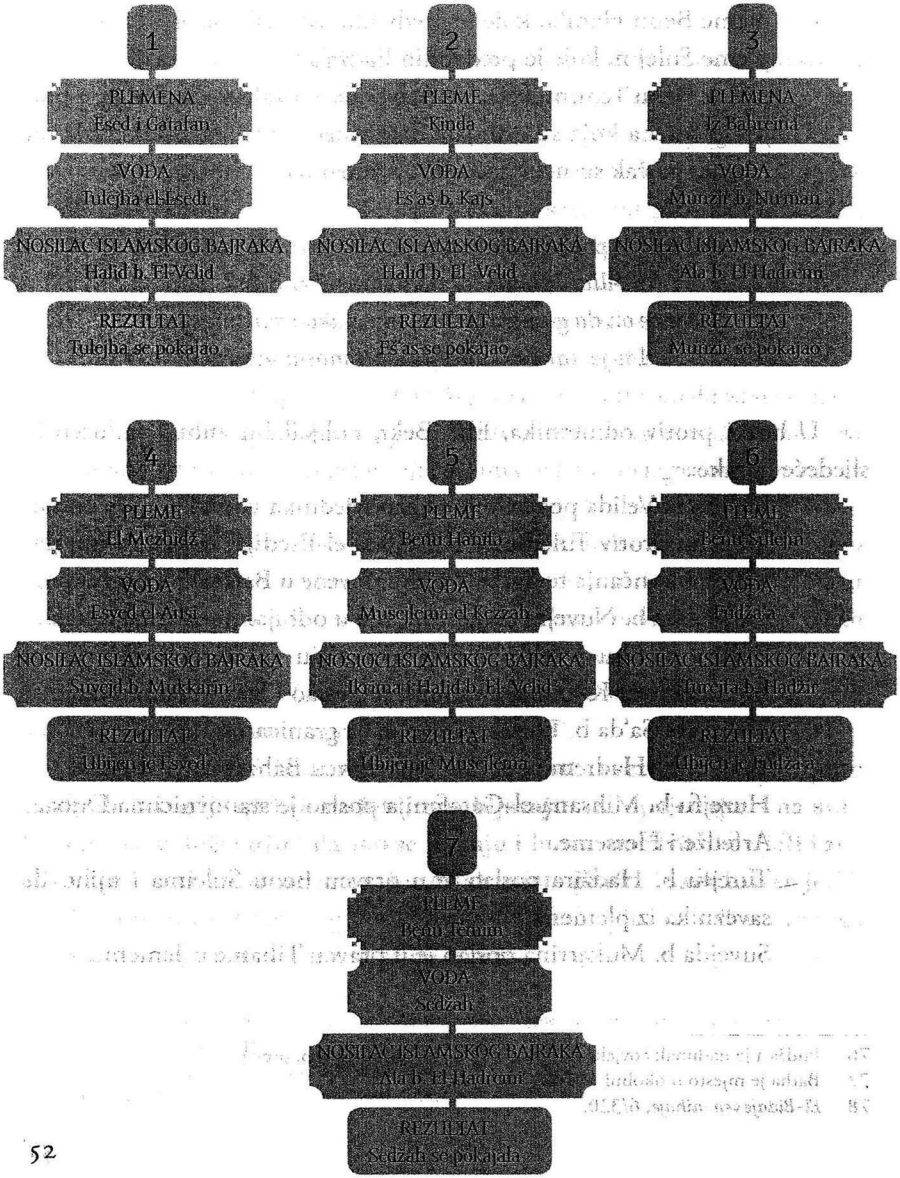
- Halida b. Velida postavio je za zapovjednika vojske koju je poslao u borbu protiv Tulejhe b. Huvejlida el-Esedija, naredivši mu da, nakon okončanja te borbe, vojsku povede u Bathu[77], u borbu protiv Malika b. Nuvejra ako on ustraje u odbijanju davanja zekata.
- Ikrimu b. Ebu Džehla poslao je na čelu vojske u borbu protiv Musejleme el-Kezzaba, a za njim je poslao i Šurahbila b. Hasenu.
- Halida b. Sa'da b. El-Āsa poslao je ka granicama Šama.
- 'Alaa b. El-Hadremija poslao je u pravcu Bahreina.[78]
- Huzejfu b. Mihsana el-Gatafanija poslao je stanovnicima Dubaa, Arfedže i Herseme.
- Turejfu b. Hadžira poslao je u pravcu Benu Sulejma i njihovih saveznika iz plemena Hevazin.
- Suvejda b. Mukarrina poslao je u pravcu Tihame u Jemenu.

76 Fudža'a je nadimak čovjeka koji se zvao Ijas b. Abdullah. (op. prev.)
77 Batha je mjesto u okolini Mekke. (op. prev.)
78 *El-Bidaje ven-nihaje*, 6/320.

DIJAGRAM NAZIVA OTPADNIČKIH PLEMENA I REZULTATI BORBE

KAŽE UZVIŠENI ALLAH:

"Ako ga vi ne pomognete, pa – pomogao ga je Allah onda kad su ga oni koji ne vjeruju prisilili da ode, kad je s njim bio samo drug njegov, kad su njih dvojica bila u pećini i kada je on rekao drugu svome: 'Ne brini se, Allah je s nama!'"

Ebu Bekr se vratio u Medinu, a svakom vojskovođi kojeg je poslao napisao je pismo sljedećeg sadržaja:

"U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog! Od Ebu Bekra, halife Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, svima do kojih dođe ovo pismo, bez obzira da li bio obični čovjek ili neki ugledni, ostao u islamu ili se odmetnuo od njega. Mir neka je na onoga koji slijedi uputu i nije se nakon upute vratio zabludi i prohtjevima. Allahu zahvaljujem, Onome pored kojeg drugog boga nema. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, Jedinog, koji nema sudruga, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik. Potvrđujemo da je istina ono s čime je došao, a nevjernikom smatramo onoga koji to odbija i borimo se protiv njega. A zatim:

Zaista je Uzvišeni Allah s istinom poslao onoga koji će donositi radosne vijesti, opominjača i pozivatelja u Njegovu vjeru, uz Njegovu dozvolu, i sjajnu svjetiljku da bi opomenuo onoga ko je živ i da nevjernici zasluže kaznu. Allah je na put istine ukazao onima koji su mu se pokorili i odazvali, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, udario je na one koji su okrenuli svoja leđa, sve dok se ljudi nisu povinovali islamu, milom ili silom. Potom je preselio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je u potpunosti izvršio svoju misiju i posavjetovao svoj ummet. Uzvišeni Allah u Svojoj časnoj Knjizi pojasnio je Svom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, tu činjenicu (da će Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umrijeti), a i onima koji ga slijede. Kazao je Uzvišeni Allah: **'Ti ćeš, zacijelo, umrijeti, a i oni će, također, pomrijeti.'**[79]

Također je kazao: **'Nijedan čovjek prije tebe nije bio besmrtan; ako ti umreš, zar će oni dovijeka živjeti?'**[80]

'Muhammed je samo poslanik, a i prije njega bilo je poslanika. Ako bi on umro ili ubijen bio, zar biste se stopama svojim vratili? Onaj ko se stopama svojim vrati, neće Allahu nimalo nauditi, a Allah će zahvalne sigurno nagraditi.'[81]

Onaj ko je obožavao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, neka zna da je Muhammed mrtav, a onaj ko obožava Allaha, neka zna da je Allah Vječni i da ne umire, ne obuzima Ga ni drijemež ni san, On je zaštitnik Svoje vjere, Onaj koji kažnjava Svoje neprijatelje. Ja vam savjetujem da se istinski Allaha bojite, da vo-

79 Ez-Zumer, 30.
80 El-Enbija, 34.
81 Ali Imran, 144.

dite brigu o onome čime ste zaduženi i da slijedite ono s čime vam je došao Allahov Poslanik. Savjetujem vas da se čvrsto držite Allahove vjere, jer kome Allah ne ukaže na Pravi put, zasigurno je zalutao. Koga Allah ne pomogne, bit će ponižen neminovno, a ko bude upućivan od nekoga drugog mimo Allaha, završit će u zabludi.

Rekao je Uzvišeni Allah: **'I ti si mogao vidjeti kako Sunce, kada se rađa – obilazi pećinu s desne strane, a kada zalazi – zaobilazi je s lijeve strane, a oni su bili u sredini njenoj. To je dokaz Allahove moći! – kome Allah ukaže na Pravi put, on će Pravim putem ići, a koga u zabludi ostavi, ti mu nećeš naći zaštitnika koji će ga na Pravi put uputiti.'**[82]

Onaj ko Ga ne prizna, njemu se djela još na dunjaluku ne primaju, a na onom svijetu od njega također ništa neće biti primljeno.

Do mene su doprle vijesti o pobuni i neposlušnosti i odmetanju od islama onih koji su ga bili prihvatili i živjeli u skladu s njegovim uputama, i koji su sami sebe obmanuli u pogledu Allahove milosti, zapostavili Njegovu naredbu i odazvali se šejtanovom pozivu.

Kazao je Uzvišeni Allah: **'A kad smo rekli melekima: Poklonite se Ademu! – svi su se poklonili osim Iblisa, on je bio jedan od džina i zato se ogriješio o zapovijest Gospodara svoga. Pa zar ćete njega i porod njegov, pored Mene, kao prijatelje prihvatiti, kad su vam oni neprijatelji? Kako je šejtan loša zamjena nevjernicima!'**[83] *Također je kazao:* **'O, ljudi, Allahova je prijetnja, zaista, istina, pa neka vas nikako život na ovome svijetu ne zaslijepi i neka vas šejtan, u Allaha, ne pokoleba.'**[84]

Ja sam vam poslao vojsku u kojoj se nalaze muhadžiri i ensarije, i oni koji ih slijede u dobru, i naredio sam joj da ni od koga ne prihvata bilo šta osim vjerovanja u Allaha. Zabranio sam da ubije bilo koga prije nego što ga pozove u Allahovu vjeru. Onaj ko se odazove, potvrdi svoje vjerovanje i nastavi s činjenjem dobrih djela, to će biti primljeno od njega i bit će pomognut u tome. Svi oni koji to odbiju, neće biti pošteđeni i protiv njih će se boriti sve dok se ne priklone Allahovim propisima, a vojska ima pravo da ih gađa vatrom, ili da ih sve poubija, kao što ima pravo da zarobi njihove žene i njihovu djecu. Ni od koga se neće prihvatiti ništa drugo mimo islama. Onaj ko se pokori, pa to je bolje za njega samoga, a onaj ko to odbije, takav Allahu neće umaći. Naredio sam svom izaslaniku da

82 El-Kehf, 17.
83 El-Kehf, 50.
84 Fatir, 5.

svakoj vašoj skupini pročita ovo pismo. Dokaz o povratku u islam jeste ezan, pa kada muslimani prouče ezan, i vi ga proučite i oni će vas ostaviti na miru. Ako odbiju da prouče ezan, onda od njih (prije napada) zatražite da postupaju po načelima islama, a ako ustraju u tome da neće učiti ezan, onda ih napadnite. A ako prouče ezan i potvrde svoje obaveze, bit će im dato ono što im i pripada."[85]

Abhela b. Ka'b, poznat pod nadimkom Esved el-Ansi

Esved el-Ansi proglasio se vjerovjesnikom još za života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i krenuo je sa sedam stotina vojnika i napao San'u i osvojio je. Svoju propagandu proširio je u čitavom Jemenu i ljudi su mu se odazvali i pružili podršku, tako da se njegova smutnja širila kao što se širi pobješnjeli požar u suhom rastinju. Svakim danom bio je sve jači i jači. Mnogi stanovnici Jemena odmetnuli su se od islama i počeli ga slijediti. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro je, a on je ostao ustrajan u svojoj zabludi.

Ubio ga je Fejruz ed-Dejlemi u vremenu vladavine Ebu Bekra. Dok je Esved pijan spavao, Fejruz ga je udario sabljom, a Esved je ispustio krik nalik žestokom rikanju vola. Stražari su potrčali da mu pomognu, pitajući: *"Šta je to? Šta je to?"*, pa je njegova supruga (koja je bila čestita žena) odgovorila: *"Vjerovjesniku se objavljuje objava"*, i oni se vratiše. Oko tvrđave u kojoj je boravio Esved el-Ansi okupili su se muslimani i nevjernici koji ga nisu slijedili, i tada je muslimanski glasnik povikao: *"Svjedočim da je Muhammed Allahov poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i da je Abhela lažljivac!"*, pa je pred njih bacio Esvedovu glavu, i na taj način poraženi su sljedbenici Esveda, koje muslimani stadoše progoniti i hvatati na svakom putu.[86]

Tulejha el-Esedi

Tulejha el-Esedi također se odmetnuo od islama za života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a kada je preselio Allahov Poslanik,

85 *El-Bidaje ven-nihaje*, 6/320.
86 *El-Bidaje ven-nihaje*, 6/315.

sallallahu alejhi ve sellem, od islama se odmetnuo Ujejna b. Hisn i pridružio se Tulejhi, govoreći svom narodu: *"Tako mi Allaha, vjerovjesnik iz plemena Benu Esed draži mi je od Vjerovjesnika iz plemena Benu Hašim. Muhammed je preselio, ovo je Tulejha i njega slijedite!"*, pa se ljudi iz njegovog plemena Benu Fezara složiše s tim.

Kada ih je porazio Halid b. El-Velid, Tulejha je sa suprugom pobjegao u Šam, a nakon toga ponovo se vratio u islam. U vremenu Ebu Bekrove vladavine otišao je u Mekku da obavi umru, a sve dok je bio živ, stidio se da sretne Ebu Bekra. Kada se vratio iz Mekke, priključio se Halidovoj vojsci i učestvovao je u Bitki na Jermuku i drugim velikim bitkama.

Ebu Bekr je napisao Halidu: *"U ratu se konsultiraj s Tulejhom, ali ga ne postavljaj za vođu."*[87]

Esed i Gatafan

Kada je delegacija Eseda i Gatafana došla kod Ebu Bekra tražeći primirje, Ebu Bekr im ponudi da odaberu ili jasnu borbu u kojoj će biti poraženi ili ponižavajući oprost. Na to su oni kazali: *"O, halifo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, mi znamo šta je jasna borba u kojoj gubimo, ali ne znamo šta je to ponižavajući oprost?"* Ebu Bekr je rekao: *"Da vam se oduzme sve oružje, panciri i konjica koju posjedujete, zatim da vas ostavimo da se bavite zemljoradnjom, sve dok Allah halifi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i vjernicima ne ukaže na ono zbog čega će prihvatiti vaše izvinjenje, zatim da nam isplatite krvarinu za naše koji su poginuli u borbi protiv vas, dok vam mi nećemo platiti krvarinu za vaše koji su poginuli u borbi protiv nas, i da posvjedočite da su naši ubijeni u Džennetu, a vaši u Vatri."*[88]

Omer reče: *"Što se tiče tvojih riječi: 'Da nam isplatite krvarinu za naše poginule', naši ubijeni poginuli su u provođenju Allahove naredbe, a za njih se ne plaća krvarina."*

87 U ovom stavu Ebu Bekra ogleda se velika mudrost i dalekovidnost. Ebu Bekr je znao za borbene sposobnosti i druge kvalitete Tulejhe, ali to što se odmetnuo od islama, pa se nakon toga vratio, bio je dovoljan razlog da mu se ne povjeri rukovodstvo nad vojskom. Prema tome, sugerirao je da ga iskoristi samo za konsultiranje.

88 *El-Bidaje ven-nihaje*, 6/323.

Sedžah i Benu Temim

U danima kada su se mnogi odmetnuli od islama, stavovi stanovnika Benu Temim bili su podijeljeni. Jedni su se odmetnuli, drugi su odbijali da daju zekat, neki su ostali čvrsti u islamu, a neki su se kolebali. Dok su ljudi bili u tom stanju, pojavila se Sedžah bint Haris et-Taglibijja, kršćanka arapskog porijekla, koja se proglasila vjerovjesnikom, a podršku joj je pružila vojska iz njenog plemena i oni koji su im se pridružili. Ona je donijela čvrstu odluku da će napasti Medinu. Kada je naišla pored plemena Benu Temim, ona ih je pozvala da joj se pridruže i većina pripadnika tog plemena odazvala se njenom pozivu, tako da je s njima sklopila ugovor da međusobno neće ratovati. Nakon toga, Malik b. Nuvejra odvrati je od napada na Medinu i predloži da napadnu Benu Jerbu' i ostale, a da napad na Medinu odgode, nakon čega se ona sa svojom vojskom zaputila ka Jemami kako bi je preuzela od Musejleme el-Kezzaba. Kada je Musejlema čuo za njen dolazak, pobojao se zato što je već bio zauzet borbom protiv muslimana, prije Bitke na Jemami. On je poslao svoje izaslanike nudeći Sedžah primirje, a ona je prihvatila mirovnu ponudu pod uvjetom da joj prepusti vlast nad polovinom zemlje. Nakon toga, on je poslao izaslanike nudeći joj brak, riječima: "*Pristaješ li da se oženim tobom i da zajedno sa svojim i tvojim narodom pokorim Arape?*", a ona mu je odgovorila: "*Pristajem.*" Kada je čula za dolazak Halida b. El-Velida, vratila se u svoje mjesto i ostala u plemenu Benu Taglib, a u nekim predajama navodi se i da se poslije vratila u islam.[89]

Benu Hanifa i Bitka na Jemami

Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslao je Halida b. El-Velida u pravcu Jemame kako bi se borio protiv plemena Benu Hanifa, a još prije toga Ebu Bekr je u istom pravcu poslao Ikrimu b. Ebu Džehla i Šurahbila b. Hasenu.

Broj vojnika koje je okupio Musejlema iz plemena Benu Hanifa iznosio je četrdeset hiljada. Kada je Halid stigao na Jemamu, na čelo vojske postavio je Šurahbila, na desno krilo postavio je Zejda b. El-Hattaba, a na lijevo Ebu Huzejfu.

89 *El-Bidaje ven-nihaje*, 6/324.

Kada je stigla muslimanska vojska, Halid je naredio da se ulogore na jednoj pješčanoj uzvišici koja je gledala na Jemamu, gdje postaviše komandno mjesto.

Zastavu muhadžira nosio je Salim, štićenik Ebu Huzejfe, a zastavu ensarija nosio je Sabit b. Kajs. Bitka se toliko rasplamsala da je Sabit b. Kajs svoje noge, sve do potkoljenica, zakopao u zemlju, a prije toga se namirisao i zamotao u ćefine, i postojano se borio sve dok nije preselio.

Neki od muhadžira rekoše Salimu, štićeniku Ebu Huzejfe: "*Pribojavaš li se da nam neprijatelj ne dođe iz tvoga pravca?*", a on reče: "*Kako bih tada bio loš hafiz Kur'ana!*"

Halid b. El-Velid toliko je navaljivao na neprijatelja da je prosjekao njihove redove i prošao kroz njih, a zatim se vratio. Nakon toga, stao je između dvije zaraćene vojske i pozvao na dvoboj, a svi koji su mu izašli na dvoboj, ostali su nepomično ležati na bojnom polju, tj. sve ih je savladao i ubio.

Kada se bitka žestoko rasplamsala, Halid razdvoji muhadžire od ensarija i od ostalih Arapa. Svako pleme stavi pod zasebni bajrak, kako bi se znalo odakle neprijatelj prodire. Muslimani su pokazali strpljenje kao nikada do tada: nisu prestajali s napredovanjem i napadima na neprijatelja sve dok im Allah ne podari pobjedu i dok nevjernici ne počeše bježati. Neprijateljska vojska skloni se u mjesto zvano "Bašta smrti" gdje se dobro utvrdi, a ashabi ih opkoliše.

Bera' b. Malik reče: "*O, skupino muslimana! Prebacite me preko zidina u baštu.*" Staviše ga na nekoliko štitova, podignuše svojim kopljima i prebaciše preko zidina u baštu. Pred vratima bašte borio se s neprijateljskim vojnicima sve dok nije otvorio njenu kapiju. Nakon toga, muslimani su navalili unutra, ulazeći kroz kapije i preko zidina, ubijajući otpadnike od vjere koji su se nalazili u njoj, sve dok nisu stigli do samoga Musejleme. Pred njega izađe Vahši b. Harb, pogodi ga svojim kopljem i ubi.[90]

Broj ubijenih u tom danu procjenjuje se na oko deset hiljada. Broj poginulih muslimanskih vojnika toga dana iznosio je šest stotina. Preostali dio Musejleminih pristalica prebježe u drugu tvrđavu, nakon čega pristadoše na primirje. Nakon nagodbe, Halid b. El-Velid pozva ih da se vrate u islam, što su oni i učinili.

90 Vahši je imao običaj kazati: "U vrijeme džahilijeta ubio sam najboljeg čovjeka (tj. Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, amidžu Hamzu), a u islamu sam ubio najgoreg (tj. Musejlemu)." Vidjeti: Ibn Esir, *Esedul-gabe*, 5/386; Zehebi, *Tarihul-islam*, 3/39.

Prije nego što su ušli u tvrđavu, zarobljeno je nekoliko žena. Jednu od njih za sebe je uzeo Alija b. Ebu Talib i ona mu je rodila sina Muhammeda, koji je bio poznat u narodu kao Muhammed b. El-Hanefijja.[91]

Otpadništvo stanovnika Bahreina

Stanovnici Bahreina odmetnuše se od vjere, a za svoga kralja postaviše Munzira b. En-Nu'mana. Njihovi su govornici javno govorili: *"Da je Muhammed bio uistinu poslanik, ne bi umro."* Niko od njih nije ostao u islamu, osim stanovnika jednog sela zvanog Džuvasa.[92] To je prvo selo u kojem se klanjala džuma-namaz nakon vraćanja otpadnika u islam.

Otpadnici su opsjedali stanovnike Džuvase i toliko su ih izolirali da su osjećali veliku glad, a jedan od njih, Abdullah b. Hazef, rekao je:

Da mi je da putem izaslanika obavijestim Ebu Bekra
I sve ostale medinske mladiće
Imate li volje da pomognete dobre ljude
Koji opkoljeni sjede u Džuvasi
Njihova krv kao da je u svakome klancu
Svjetlosni zraci prekrivaju one koji gledaju u nas
Mi smo se oslonili na Milostivog Allaha
Pobjedu dobismo zbog onih iskrenih među nama.

U Džuvasi se nalazio i čovjek po imenu Džarud b. El-Mu'alla koji se obrati svojim saplemenicima i upita ih: *"O, skupino ljudi iz plemena Abdulkajs, ja ću vas upitati nešto, a vi odgovorite, ako znate odgovor, a ako ne znate, ne odgovarajte."* *"Pitaj!"*, rekoše. *"Znate li vi da je Allah slao poslanike prije Muhammeda?"*, upita on. Oni odgovoriše: *"Znamo!"*, a on ponovo upita: *"Da li ste čuli za njih ili ste ih lično vidjeli?"* Rekoše: *"Samo smo čuli za njih!"* *"A šta su učinili, gdje su sada?"*, upita on. *"Umrli su!"*, odgovoriše. *"Znajte da je i Muhammed umro kao što su umirali poslanici prije njega. Ja svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik"*, reče on. *"I mi svjedočimo da*

91 *Et-Tabekatul-kubra*, 3/12. Ova žena zvala se Havla bint Džafer b. Kajs.
92 Džuvasa je tvrđava Abdulkajsa u Bahreinu. Vidjeti: *Mu'džemul-buldan*, 2/174.

nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik. Ti si najbolji među nama i naš uglednik", rekoše oni i ostadoše čvrsti u islamu.

Ebu Bekr, radijallahu anhu, poslao je stanovnicima Bahreina 'Alaa b. El-Hadremija, kome se naknadno pridružio Sumama b. Usal. Kada se približio vojsci odmetnika, ulogorio se u neposrednoj blizini njihovog tabora. Kada se spustila noć, 'Ala je čuo visoke glasove koji su dopirali iz pravca vojske otpadnika i upitao je svoje vojnike: "*Ko će nam donijeti vijesti o njihovoj vojsci?*" Ustade neki čovjek i ode u njihov logor. Kada je došao, vidio je da su toliko pijani da ništa ne razumiju, a zatim se vratio i obavijestio vojskovođu o onome što je vidio. 'Ala je istog momenta krenuo i s vojskom napao otpadnike, tako da je samo mali broj otpadničke vojske uspio da pobjegne.[93]

2. Slanje Halida b. El-Velida u Irak (Bitka Zatus-selasil)[94]

Ebu Bekr, radijallahu anhu, napisao je pismo Halidu b. El-Velidu u kojem je od njega tražio da krene u Irak, što je Halid i učinio. Hurmuz je već bio okupio veliku vojsku za borbu protiv muslimana. Kada Halid i njegova vojska stigoše u Irak, ulogoriše se naspram Perzijanaca u mjestu Kazima.[95] Halid, radijallahu anhu, pješke izađe na dvoboj pred Hurmuza i njih dvojica razmijeniše udarce. Halid je uspio da ga obuhvati rukama, a njegovi tjelohranitelji pokušali su da spriječe Halida da ga ubije, ali ih je u tome omeo Ka'ka' b. Amr. Perzijanci su poraženi, a muslimani su ih proganjali sve do noći i uspjeli su da zaplijene njihovo oružje i opremu.[96]

3. Osvajanje Šama

Kada je Ebu Bekr, radijallahu anhu, završio s rješavanjem problema na Arapskom poluotoku, usmjerio se na Irak i u tom pravcu poslao

93 Vidjeti: Taberi, *Tarih*, "Spomen događaja o stanovnicima Bahreina"; *El-Bidaje ven-nihaje*, događaji 11. h. g., "Otpadništvo stanovnika Bahreina".

94 Bitka je nazvana Zatus-selasil – Bitka u lancima, zbog mnoštva povezanih perzijskih konjanika (*El-Bidaje ven-nihaje*, 6/349), a to nije bitka Zatus-selasil koja se desila u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

95 Mjesto koje se danas nalazi u Kuvajtu.

96 Taberi, *Tarih*, događaji 12. h. g.; *El-Bidaje ven-nihaje*", događaji 12. h. g.

Halida b. El-Velida, a onda je Amru b. El-Āsu napisao pismo sljedećeg sadržaja: "*Volio bih, Ebu Abdullah, da te razriješim nečega, da bi se više posvetio onome što će ti više koristiti, i na dunjaluku i na ahiretu, osim ako je tebi draže da ostaneš na svom dosadašnjem mjestu.*" Na to je Amr b. El-Ās odgovorio: "*Ja sam samo jedna od strelica islama, a ti si Allahov rob koji ima pravo da s njom gađa gdje želi. Pogledaj koja je najkorisnija i najbolja meta, i nju gađaj.*"

Nakon toga, Ebu Bekr je počeo da raspoređuje vojskovođe i da im priprema ratne bajrake:

1. Jezida b. Ebu Sufjana, s kojim je bio najveći broj ljudi, poslao je u pravcu Damaska,
2. Ebu Ubejdu el-Džerraha u pravcu Himsa, i
3. Amra b. El-Āsa u pravcu Palestine.

Nakon toga, Ebu Bekr, radijallahu anhu, kao ispomoć i pojačanje Jezidu b. Ebu Sufjanu, poslao je Šurahbila b. Hasenu i Ikrimu b. Ebu Džehla.

Ugledni ashabi koji su učestvovali u Bitki na Jermuku:

Ebu Ubejda b. El-Džerrah, Zubejr b. El-Avvam, Abdullah b. Mesud, Ebu Derda, Ebu Hurejra, Šurahbil b. Hasena, Amr b. El-Ās, Ebu Sufjan b. Harb, Jezid b. Ebu Sufjan i Ikrima b. Ebu Džehl.

BITKA NA JERMUKU

Broj muslimanskih vojnika u toj bitki iznosio je dvadeset sedam hiljada, dok je broj kršćanske vojske iznosio stotinu dvadeset hiljada. Kada su muslimani vidjeli tu ogromnu vojsku, vojskovođe su poslale dopis Ebu Bekru obavještavajući ga o stanju na terenu i tražeći pojačanje.

Ebu Bekr, radijallahu anhu, odgovorio im je: "*Udružite se i budite kao jedan vojnik. Vi ste Allahovi pomagači, a Allah će pomoći Svoje pomagače, kao što će poniziti one koji u Njega ne vjeruju. Takva skupina, kao što ste vi, ne može izgubiti zbog malobrojnosti. Jedino odakle vam može doći poraz jesu vaši grijesi, zato ih se dobro čuvajte!*"

Zatim je Ebu Bekr kazao: "*Tako mi Allaha, ja ću Halidom b. El-Velidom zaposliti kršćane toliko da će zaboraviti na šejtansko došaptavanje.*" Tada je

Halidu b. El-Velidu poslao pismo u Irak i naredio mu da krene ka Šamu i da po dolasku preuzme funkciju glavnokomandujućeg.

Za svoga zamjenika u Iraku, Halid je ostavio Musennu b. Harisa i žurno se uputio u pravcu Šama, s vojskom koja je brojala devet i po hiljada ljudi. Želeći da stigne što prije, krenuo je putem kojim, prije njega, nikada niko nije krenuo – kroz neprohodnu i bezvodnu pustinju, a za vodiča na putu uzeo je Nafia b. Umejra et-Taija. Područje kojim su se kretali bilo je bezvodno, tako da su, kada im je nestalo vode, zaklali nekoliko deva i vodom iz njihovih stomaka napojili su i ljude i konje. Na odredište su stigli za pet dana. Prije nego što je Halid krenuo, jedan iskusni Arap kazao mu je: *"Ako uspiješ do tog dana doći kod tog drveta, uspio si i ti i oni koji su s tobom, a ako ne dođeš do tog drveta u tom roku, umrijet ćeš i ti i oni koji su s tobom."* Kada je uspio doći do tog drveta u određenom roku, Halid je rekao: *"Ujutro će ljudi hvaliti noćno putovanje"*, pa su od tada te riječi postale poslovica koju ljudi koriste u svakodnevnom govoru.

Jedan kršćanin dobio je zaduženje da špijunira muslimansku vojsku, pa je kazao: *"Oni su isposnici noću, a konjanici danju. Tako mi Allaha, kada bi sin njihovog kralja ukrao, oni bi mu ruku odsjekli, a ako bi blud počinio, oni bi ga kamenovali."* Kada je to čuo rimski vojskovođa, rekao je: *"Tako mi Allaha, ako je istina to što govoriš, onda je unutrašnjost zemlje (kabur) bolja za nas od ostanka na njoj."*

Kada je Halid stigao iz Iraka, sreo je jednog kršćanina arapskog porijekla, koji mu reče: *"Kako su samo brojni Rimljani, a kako su malobrojni muslimani!"*, na što mu Halid odgovori: *"Teško tebi, je li me to želiš zastrašiti brojnošću Rimljana? Veličina vojske raste s pobjedom, smanjuje se s poniženjem i porazom, a ne s brojem ljudi. Tako mi Allaha, ja bih volio da je moj konj Eškar zdrav i spreman za borbu, a da je Rimljana još toliko!"*[97]

Rimski vojskovođa Mahan tražio je da se sastane s Halidom. Kada su se sreli, kazao je Halidu: *"Mi smo saznali da ste vi došli zato što vas je iz vaših kuća istjerala glad i neimaština. Dođite kod mene, ja ću svakome od vas dati deset zlatnika, odjenuti ga i nahraniti, samo se vratite kući. Sljedeće godine ponovo ćemo svima vama poslati isto toliko."* Kada je Halid čuo te riječi, rekao je: *"Nije tačno da nas je iz naših domova istjeralo to što si spomenuo. Tačno je*

97 Halid je imao konja po imenu Eškar koji se razbolio na putu iz Iraka prema Šamu.

da naš narod voli da pije krv, a čuli smo da nema ukusnije i bolje krvi od rimske krvi, pa smo zbog toga i došli."

Nakon što su se razišli, počela je žestoka bitka. Rimljani su navalili noseći svoje križeve, a sve uz pratnju glasova koji su bili kao glas groma. Njihovi patrijarsi i bubnjari bodrili su ih u borbi, a uz sve to, bili su opremljeni do tada neviđenom ratnom opremom. Muslimani su jedinstveno navalili na Rimljane i razbili njihove redove, što je dovelo do njihovog bježanja s bojnog polja. Muslimani su dobili još jednu veliku bitku.

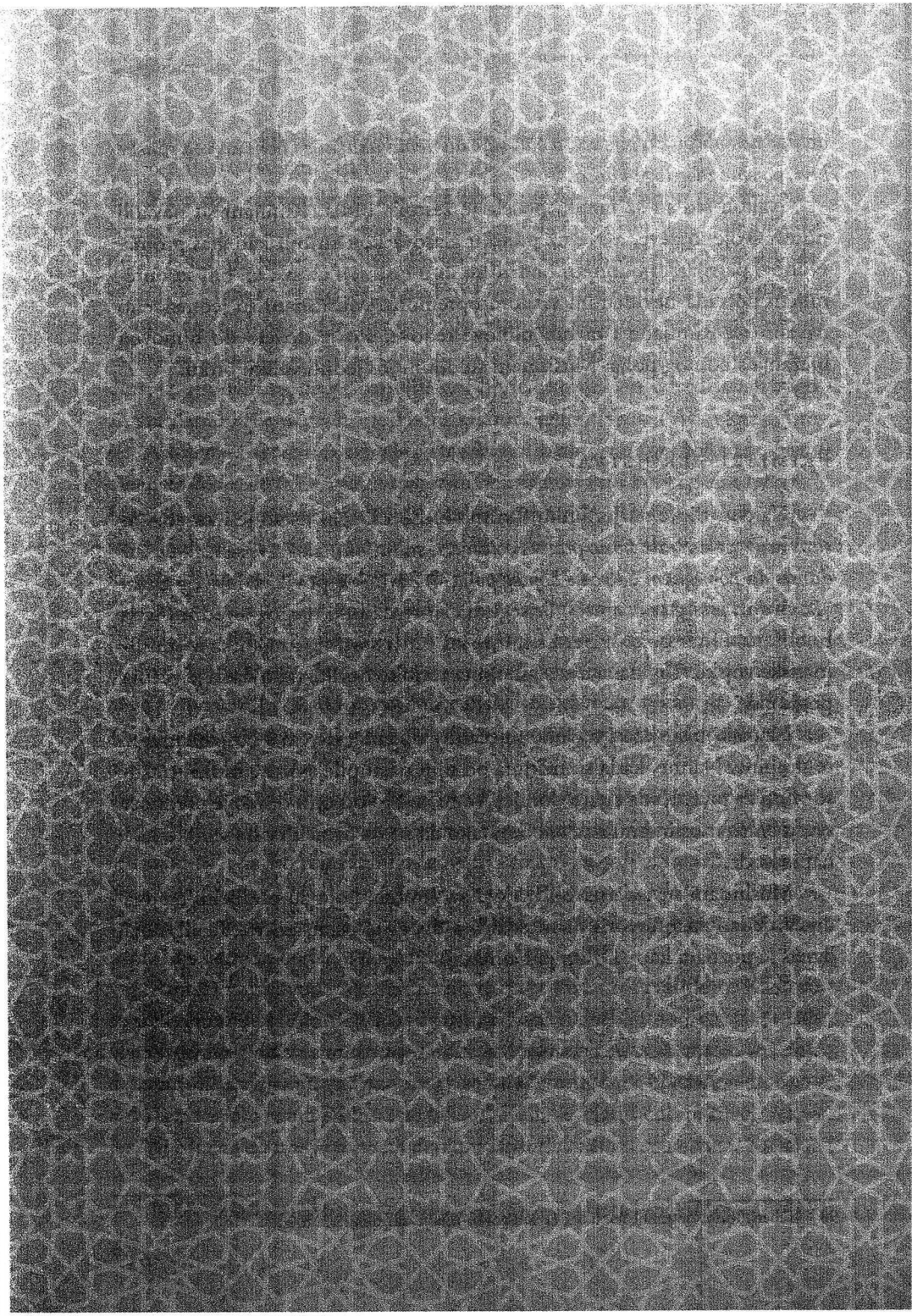
PRIMJERI HEROJSTVA

Na dan Bitke na Jermuku, Ikrima b. Ebu Džehl ustao je i kazao: *"Ja sam se u više navrata borio protiv Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa zar danas da pobjegnem od vas s bojnog polja?"* Zatim je povikao iz sveg glasa: *"Ko će dati prisegu na smrt?"* Prisegu na smrt dadoše njegov amidža Haris b. Hišam, Dirar b. El-Ezver i s njima još četiri stotine konjanika iz muslimanske vojske. Tog dana ova se skupina žestoko borila, tako da ih je većina poginula.

Islamski historičari navode upečatljiv događaj u vezi s ranjenicima iz te skupine. Naime, kada su nekima od njih nastupile smrtne muke, tražili su vodu za piće. Kada su im donijeli vodu, svako od njih davao je prednost svom bratu muslimanu nad sobom, tako da su svi preselili a da se niko nije napio vode.[98]

Muslimani su tada osvojili crkvu sv. Jovana, koju su podijelili na dva dijela: jedan su pretvorili u mesdžid, a drugi je ostao crkva. Ta džamija danas je poznata kao "Džamija Damask".

98 Taberi, *Tarih*, događaji 13. h. g.; *El-Bidaje ven-nihaje*, događaji 13. h. g.

DRUGO POGLAVLJE
HILAFET VOĐE PRAVOVJERNIH OMERA B. EL-HATTABA, OD 13. DO 23. H. G.

UVOD

Hilafet Ebu Bekra trajao je dvije godine i tri mjeseca. Nakon toga, Ebu Bekr je preselio, a hilafet je oporučio Omeru kojeg su ljudi jednoglasno prihvatili za halifu i dali mu prisegu.

Ebu Bekr, radijallahu anhu, smatrao je Omera najkompetentnijom osobom za preuzimanje hilafeta i zato ga je izabrao da bude halifa nakon njega. Nakon što ga je Ebu Bekr, radijallahu anhu, odabrao i ljudi mu dali prisegu, postao je nasljednik halife Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem (zamjenik zamjenika Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem). Njegov hilafet trajao je deset godina.

Period Omerovog hilafeta smatra se jednim od najljepših perioda u historiji islama, nakon perioda Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekra.

Omer, radijallahu anhu, preuzeo je hilafet na početku žestokih borbi u Šamu, u kojem su muslimani na Jermuku vodili borbu protiv ogromne rimske vojske i, nakon žestokih borbi, izvojevali veliku pobjedu. Osvojeni su Damask, Homs, Kinisrin i Edžnadin, nakon čega je uslijedila velika pobjeda, a to je osvojenje Bejtul-Makdisa.

Područja koja su donedavno bila pod kontrolom Rimljana, sada su bila oslobođena, tako da se Amr b. El-Ās, radijallahu anhu, zaputio u pravcu Misra (Egipta), s namjerom da ga oslobodi. S druge strane, Sa'd b. Ebu Vekkas krenuo je u pravcu istoka, prema Perzijskom carstvu, ušao je sa svojom vojskom i konjicom na njihovu teritoriju i nanio im velike gubitke.

Nakon toga, odigrala se svima nama dobro poznata i odlučujuća Bitka na Kadisijji, koja se desila pod vođstvom Sa'da b. Ebu Vekkasa, potom je

osvojen Horasan, a zabilježena su i mnoga druga osvajanja koja su se desila za vrijeme Omerovog hilafeta.

Omer, radijallahu anhu, s mnogo je pažnje nadgledao rad svojih namjesnika, raspitujući se o njima i istražujući da li odgovorno obnašaju svoje funkcije. Za praćenje stanja i rada namjesnika Omer je zadužio Muhammeda b. Meslemu, a i sâm je pratio stanje u narodu obilazeći noću ulice Medine, i posebno je vodio veliku brigu o bezbjednosti Medine. Starijim i uglednim ashabima nije dozvoljavao da napuštaju Medinu kako bi ih mogao konsultirati u važnim pitanjima.[99]

Za vrijeme Omerovog hilafeta toliko se proširila pravda da je izaslanik Kisre, kada ga je vidio da bezbjedno spava pod drvetom, kazao: *"Ti si uspostavio pravednu vlast, zato si siguran i možeš mirno da spavaš."*

Huzejfa b. Jeman, radijallahu anhu, kazuje da su jednom prilikom sjedili kod Omera, radijallahu anhu, pa je on upitao: *"Ko je upamtio riječi Allahovog Poslanika o smutnjama?"*, a Huzejfa je rekao: *"Namaz, sadaka, naređivanje dobra i odvraćanje od zla otklanjaju čovjekova iskušenja u porodici, imetku, djeci i komšiji"*, a Omer, radijallahu anhu, reče: *"Ne pitam te o tome, već te pitam o smutnji koja će nadolaziti kao morski talasi?"* Huzejfa reče: *"Ona tebi ne može naštetiti, između tebe i nje su zatvorena vrata."* *"Hoće li se vrata razbiti ili otvoriti?"*, upita Omer. *"Razbit će se"*, odgovori Huzejfa. Omer upita: *"To znači da se više nikada neće zatvoriti?"* Huzejfa odgovori: *"Tako je."* Poslije su pitali Huzejfu: *"Da li je Omer znao o kojim je vratima riječ?"*, pa je rekao: *"Da, kao što je znao da nakon dana dolazi noć, zato što sam mu ja prenio hadis koji nije nikakva izmišljotina."* Ljudi su se ustručavali pitati Huzejfu o tim vratima, pa su za to zadužili Mesruka koji ga je upitao: *"Ko su ta vrata?"* *"Omer"*, odgovorio je.[100]

Vrata spomenuta u ovom hadisu ustvari su Omer, a njihovo lomljenje desilo se njegovim ubistvom, kada ga je ubio Ebu Lu'lu'a el-Medžusi, Allah ga ponizio.

99 *Tarihul-Islam*, 3/21.

100 Buhari, *Sahih*, br. 7096; Muslim, *Sahih*, br. 144. i br. 231.

PRVA CJELINA
KRATKA BIOGRAFIJA OMERA, RADIJALLAHU ANHU

Njegovo porijeklo

On je Omer b. El-Hattab b. Nufejl b. Abduluzza b. Rijah b. Abdullah b. Kirt b. Rezah b. Adijj b. Ka'b b. Lu'ej b. Galib b. Fihr[101], a Fihr je Kurejš.

Njegove supruge

1. Zejneb bint Maz'un,
2. Mulejka bint Džervel,
3. Ummu Hakim bint El-Haris,
4. Atika bint Zejd,
5. Ummu Kulsum bint Alija b. Ebu Talib,
6. Džemila bint Asim,
7. Kariba bint Ebu Umejja.

Omerova, radijallahu anhu, djeca

Sinovi: Zejd el-Ekber, Zejd el-Asgar, Asim, Abdullah, Abdurrahman el-Ekber, Abdurrahman el-Evsat, Abdurrahman el-Asgar, Ubejdullah i Ijad.

Kćerke: Hafsa, Rukajja, Zejneb i Fatima.

101 Ebu Nuajm, *Ma'rifetus-sahabe*, 1/190.

PRIMANJE ISLAMA

Kazao je Ibn Mesud: "S Omerovim primanjem islama nastupili su dani ponosa."[102]

Omer, radijallahu anhu, primio je islam poslije četrdeset muškaraca i jedanaest žena, šeste godine po poslanstvu.

OMEROVA BLISKOST S POSLANIKOM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

Ibn Abbas, radijallahu anhu, rekao je: *"Omer je postavljen na krevet"*[103], *a ljudi su se sabrali oko njega, dovedi za njega i blagosiljajući ga, prije nego što će umrijeti. Ja sam bio među njima. Moje promatranje prekinu čovjek koji me uze za rame. To je bio Alija, radijallahu anhu, koji je dovio za Omera i govorio: 'Iza sebe nisi ostavio nikoga s čijim bih djelima više volio da sretnem Gospodara, od tvojih djela. Tako mi Allaha, ja se nadam da će te Uzvišeni Allah sastaviti s tvoja dva prijatelja. Koliko sam puta čuo Allahovog Poslanika, salallahu alejhi ve sellem, kako kaže: – Otišli smo ja, Ebu Bekr i Omer; ušli smo ja, Ebu Bekr i Omer; izašli smo ja, Ebu Bekr i Omer.'"*[104]

OMEROVE ODLIKE

Ebu Hurejra, radijallahu anhu, kaže: *"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'U prijašnjim narodima bilo je nadahnutih ljudi. Ako takvih bude i u mom ummetu, to će biti Omer.'"*[105]

Rekao je Ebu Hurejra, radijallahu anhu: *"Bili smo kod Allahovog Poslanika kada je rekao: 'Jednom prilikom dok sam spavao, sanjao sam da sam u Džennetu i ugledao sam ženu kako uzima abdest pored dvorca. – Čiji je ovo dvorac?, upitao sam. – Omerov!, rekoše. Sjetio sam se njegove ljubomore, okrenuo se i udaljio.' Tada Omer zaplaka i reče: 'Zar da na tebe budem ljubomoran, Allahov Poslaniče?!'"*[106]

102 Buhari, *Sahih*, br. 3684 i br. 3863.
103 Nakon što ga je smrtonosnim udarcima napao Ebu Lu'lu'a el-Medžusi.
104 Buhari, *Sahih*, br. 3685; Muslim, *Sahih*, br. 2389.
105 Buhari, *Sahih*, br. 3689; Muslim, *Sahih*, u sličnoj verziji, br. 2398, od Aiše, radijallahu anha.
106 Buhari, *Sahih*, br. 3680; Muslim, *Sahih*, br. 2394 i br. 2395.

Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom uspeo na Uhud zajedno s Ebu Bekrom, Omerom i Osmanom, pa se zatresao Uhud, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: *"Uhude, smiri se, na tebi se nalaze Vjerovjesnik, Siddik i dvojica šehida!"*[107]

Od Sa'da b. Ebu Vekkasa, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: *"Ostavi ih, sine Hattabov! Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, nikada te šejtan nije sreo na putu a da nije krenuo drugim putem!"*[108]

Omerovo, radijallahu anhu, nadahnuće

Omer, radijallahu anhu, rekao je: "U tri slučaja moje se razmišljanje podudarilo s Božijom voljom. *Rekao sam: 'Allahov Poslaniče, kada bismo odredili Mekamu Ibrahim kao mjesto za namaz', pa je objavljeno: '...***i uzmite Mekamu Ibrahim kao prostor za namaz***!' O propisu pokrivanja (žena), rekao sam: 'Allahov Poslaniče, kada bi naredio svojim ženama da se pokriju, jer s njima razgovara i onaj ko je čestit i onaj ko je pokvaren', pa je objavljen ajet o pokrivanju žena. I u slučaju Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, supruga kada su zajednički iskazale ljubomoru prema njemu, pa sam im rekao: 'Možda će mu njegov Gospodar, ako vam dâ razvod braka, dati u zamjenu bolje supruge od vas', pa je objavljen ajet: 'Ako vas on pusti, Gospodar njegov dat će mu, umjesto vas, boljih žena od vas (Et-Tahrim 5).'"*[109]

Omerova pogibija

Omera, radijallahu anhu, dok je ljude predvodio na sabah-namazu, ubio je Ebu Lu'lu'a el-Medžusi koji ga je dva puta ranio zatrovanim nožem. Kada ja saznao ko je napadač, Omer je kazao: *"Hvala Allahu koji nije učinio da moj ubica bude musliman, jer se pred Allahom neće moći braniti niti jednom jedinom sedždom koju je učinio."*[110]

107 Buhari, *Sahih*, br. 3697; Muslim, *Sahih*, br. 2394.
108 Buhari, *Sahih*, br. 3683; Muslim, *Sahih*, br. 2396.
109 Buhari, *Sahih*, br. 402; Muslim, *Sahih*, u sažetoj formi, br. 2399.
110 Ibn Ebu Šejba, *El-Musannef*, br. 37074.

DRUGA CJELINA
NAJBITNIJI DOGAĐAJI U PERIODU OMEROVOG, RADIJALLAHU ANHU, HILAFETA

Bitka na Kadisijji, 14. h. g.

Omer, radijallahu anhu, donio je čvrstu odluku da će lično predvoditi vojsku koja će krenuti ka Iraku. Za svog zamjenika u Medini ostavio je Aliju b. Ebu Taliba. Vidjevši šta smjera, Abdurrahman b. Avf reče mu: *"Bojim se da bi, ako bi ti bio poražen, to oslabilo muslimane u svim pokrajinama. Smatram da je prioritetnije da pošalješ nekoga drugoga u Irak, a da se ti vratiš u Medinu."*

Omer i ostali prisutni ashabi složiše se s mišljenjem Abdurrahmana b. Avfa. Omer tada upita Abdurrahmana: *"Šta misliš, koga bih mogao da pošaljem?"* Abdurrahman b. Avf reče: *"Lava, Sa'da b. Ebu Vekkasa."* Omer bi zadovoljan njegovim prijedlogom, a nakon toga Sa'd, radijallahu anhu, krenu ka Iraku s vojskom koja je brojala četiri ili šest hiljada vojnika.

Omer je tada govorio: *"Tako mi Allaha, na prvake nearapa poslat ćemo prvake Arapa."* Potom je naredio Sa'du da svakom plemenu odredi vođu, a da im mjesto okupljanja bude na Kadisijji.

U toj vojsci bilo je nešto više od tri stotine ashaba, sedamdeset njih bili su učesnici Bedra, i više od sedam stotina potomaka ashaba. S druge strane, Perzijanci su za svog vrhovnog vojskovođu jednoglasno izabrali Rustema koji je izašao prema Kadisijji s vojskom koja je brojala osamdeset hiljada vojnika, a neki tvrde da ih je bilo i više. U svojoj vojsci imali su i trideset tri slona.

Sa'd, radijallahu anhu, poslao je Rustemu na pregovore Rib'ijja b. Amira. Kada je Rib'ijj ušao u njegov šator, vidio je da su salu za prijem gostiju ukrasili pozlaćenim jastucima, ukrašenom svilom i dragim kamenjem. Pokazali su sve svoje dragocjenosti koje su posjedovali, a kralj je na glavu stavio svoju skupocjenu krunu i dočekao ga sjedeći na zlatnom krevetu.

Rib'ijj, radijallahu anhu, uđe kod njega u trošnoj odjeći, noseći sablju i štit, i jašući svog niskog konja. Jahao je sve dok s konjem nije nagazio na prostrte tepihe, a zatim je sjahao i svezao konja za jedan od skupocjenih ukrašenih jastuka i istupio prema Rustemu noseći svoje oružje. Rustemovi dvorjani rekoše mu: "*Odloži oružje!*", a on reče: "*Ja nisam sâm došao, već ste me vi zvali, stoga, ili me pustite da ovako uđem, ili, u protivnom, ja se vraćam.*" Rustem reče: "*Dozvolite mu.*" Hodajući prema Rustemu, naslanjao se na svoje koplje probadajući tako postavljene jastuke, tako da je većinu tih jastuka probio. Kada se približio kralju, upitali su ga: "*Zbog čega ste došli?*", a on je odgovorio: "*Uzvišeni Allah poslao nas je da one koje On hoće izvedemo iz robovanja ljudima na put robovanja Uzvišenom Allahu, da ih izvedemo iz dunjalučkih tjeskoba u njena prostranstva, iz nepravde drugih vjera u pravednost islama. Poslao nas je sa Svojom vjerom Svojim stvorenjima, da bismo ih pozvali k Njemu. Onaj ko se odazove, mi ćemo to prihvatiti od njega i ostavit ćemo ga na miru, a onaj ko to odbije, protiv njega ćemo se boriti sve dok ne dođe Allahovo obećanje.*" Upitaše: "*A šta je Allahovo obećanje?*" "*Džennet, onima koji poginu u borbi protiv onih koji su odbili taj poziv i pobjeda onima koji ostanu*", odgovori Rib'ijj. Na to Rustem reče: "*Čuli smo tvoj govor, hoćete li nam odgoditi davanje odgovora na ovo pitanje dok ga ne razmotrimo, a dok i vi ne razmislite?*" "*Da, koliko vam je dana potrebno: dan ili dva?*", upita Rib'ijj. "*Treba nam više vremena, dok ne konsultiramo naše uglednike i predstavnike naroda?*", reče Rustem. "*Nama je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odredio, kada se sretnemo s neprijateljem, da mu damo na raspolaganje tri dana. Zato, dobro sagledaj svoju i njihovu situaciju, a zatim izaberi jednu od tri opcije.*" "*Jesi li ti njihov prvak?*", upitaše. "*Ne, muslimani su kao jedno tijelo, kada najslabiji postigne dogovor, to vrijedi i za one koji su iznad njega*", odgovori Rib'ijj.

Nakon toga, Rustem se sastade s vođama i uglednicima svog naroda, pa im reče: "*Jeste li ikada vidjeli jasniji i ponosniji govor od govora ovog čovjeka?*" Oni rekoše: "*Bože sačuvaj da prihvatiš nešto od onoga što je kazao i da ostaviš vjeru svojih predaka zbog onog psa! Zar nisi vidio njegovu odjeću?*" "*Teško vama, ne gledajte u odjeću! Gledajte u stav, vizije i govor! Arapi doista malo pažnje posvećuju odjeći i hrani, ali čuvaju istinske vrijednosti*", reče on.

Ibn Kesir navodi: "*Bitka na Kadisijji bila je zaista veliki događaj i u Iraku nije bilo čudnijeg događaja od te bitke. Jer, kada su se sukobile dvije vojske, Sa'da je za postelju zakovao išijas. Na njegovom tijelu pojavili su se čirevi, toliko*

da nije mogao jahati na konju, nego je morao boraviti u komandnom mjestu, prsima naslonjen na jastuk, odakle je nadgledao vojsku i dijelio naredbe. Komandu u bitki prepustio je Halidu b. Urfutu."[111]

Kada je počela bitka, vojskovođe počeše bodriti vojsku na borbu i dvije vojske žestoko se sukobiše. Skupina junaka tada pokaza neviđena junaštva, a najviše su se isticali: Amr b. Ma'dikerib, Ka'ka' b. Amr, Džerir b. Abdullah el-Bedželi, Halid b. Urfut, Dirar b. El-Hattabi i Tulejha el-Esedi. Bitka potraja tri dana i tri noći, i muslimani zbrisaše slonove i njihove jahače. Žestoki vjetrovi zapuhaše i podigoše šatore perzijske vojske. Muslimani pobijediše. Rustem uzjaha konja u namjeri da pobjegne s poprišta bitke, ali ga muslimani sustigoše i ubiše.

BITKA KOD EDŽNADINA, 15. H. G.

Jedna od odlučujućih bitaka s Rimljanima bila je i Bitka kod Edžnadina. Amr b. El-Ās krenuo je s vojskom ka Edžnadinu, a u susret njemu krenula je rimska vojska pod zapovjedništvom Ertabuna. Kada je do Omera, radijallahu anhu, stigla vijest o pokretanju vojske, kazao je: "*Na rimskog Ertabuna poslali smo arapskog Ertabuna, pa da vidimo šta će se desiti.*"

Amr b. El-Ās zaustavio se sa svojom vojskom na Edžnadinu. Kako kod Ertabuna nije zapazio nikakvih propusta, a ni preko izaslanika nije dobijao potpunu predstavu o njemu, odlučio je da lično ode kod njega i to u ulozi izaslanika kojeg šalje Amr b. El-Ās, kako bi se sam uvjerio ko je on. Došavši u njegov šator, Amr mu izloži ono što je imao, a i Ertabun ono šta je imao, tako da Amr sagleda situaciju i stanje, kako je to i želio. Ertabun posumnja u njega, pa zovnu jednog od stražara i nešto mu šapnu na uho. Amr b. El-Ās pomislio je da su ga razotkrili i da je naredio da ga ubiju. Tada Amr kaza Ertabunu: "*Vojskovođo, ja sam čuo tvoj stav, i ti si čuo moj stav, ja sam samo jedan od deseterice ljudi koje je Omer poslao da budu s Amrom b. El-Āsom. Volio bih da i oni dođu, pa da čuješ i njihove stavove, a da i oni čuju od tebe tvoje stavove.*" Na to je Ertabun rekao: "*Dobro, idi i dođi s njima.*" Tada pozva drugog stražara i nešto mu šapnu, a Amr b. El-Ās izađe od njega. Kada je Ertabun poslije potvrdio da je osoba koja je bila kod

111 Taberi, *Tarih*, događaji 14. h. g.; *El-Bidaje ven-nihaje*, događaji 14. h. g.

njega vojskovođa muslimanske vojske Amr b. El-Ās, rekao je: "*Nadmudri me čovjek! Ovo je, tako mi Allaha, najsnalažljiviji Arap!*"

Nakon toga odigrala se žestoka Bitka kod Edžnadina i Uzvišeni Allah podario je muslimanima još jednu pobjedu. Ertabun je uspio da pobjegne, nakon čega je otišao u Bejtul-Makdis i sakrio se iza njegovih zidina.[112]

Oslobađanje Kudsa, 16. h. g.

Ebu Ubejda, radijallahu anhu, krenuo je s muslimanskom vojskom u pravcu Kudsa. Došavši do Kudsa, opkolio ga je i držao u opsadi sve dok nisu pristali na kompromis, ali kompromis uz uvjet da vođa pravovjernih Omer, radijallahu anhu, dođe lično i sklopi dogovor s kršćanima.[113]

U Šamu su Omera dočekali Ebu Ubejda i mnoge druge vođe i namjesnici, kao što su Halid b. El-Velid i Jezid b. Ebu Sufjan.

Omer je sjahao i išao pješice, a to je učinio i Ebu Ubejda. Prilikom susreta, Ebu Ubejda je napravio pokret koji je ukazivao na to da želi poljubiti Omerovu ruku, a Omer je htio da poljubi nogu Ebu Ubejde, pa Ebu Ubejda odustade od svoje namjere, a i Omer od svoje.

Nakon toga, potpisali su dogovor s kršćanima Bejtul-Makdisa, uz uvjet da ga Rimljani napuste za tri dana, i onda je vođa pravovjernih Omer ušao u grad.

Došavši do mesdžida, Omer je ušao na vrata kroz koja je ušao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u noći Israa. Neki su spomenuli da je Omer prilikom ulaska u Kuds učio telbiju i da je nakon ulaska klanjao dva rekata u mihrabu Davuda, alejhis-selam. Sutradan je lično predvodio ljude na sabah-namazu. Na prvom rekatu učio je suru Sād, pa je učinio sedždu, a i muslimani s njim, a na drugom rekatu učio je suru El-Isra. Nakon toga, zatražio je od Ka'ba el-Ahbara da mu pokaže stijenu[114] i kada je došao do nje, Ka'b mu je savjetovao da napravi mesdžid iza stijene, na što mu je Omer rekao: "*Oponašaš židove*", naredivši da se mesdžid – koji danas zovu Omerov mesdžid – sagradi u pravcu Bejtul-Makdisa. Omer je tada sa stijene počeo

112 *El-Bidaje ven-nihaje*, događaji 15. h. g., "Bitka kod Edžnadina".

113 *El-Bidaje ven-nihaje*, 7/44.

114 To je stijena sa koje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzdignut na nebo u noći Israa. (op. E. N.)

odstranjivati nabacanu prljavštinu i zemlju, noseći je u svom ogrtaču, a pridružili su mu se i ostali muslimani. Na kraju je Omer zadužio muslimane da mjesto u potpunosti očiste od prljavštine.

Rimljani su od stijene načinili smetljište zato što je to bila kibla židova. Do te mjere su omalovažavali to mjesto da bi žena poslala platnenu krpu, koju je koristila u mjesečnici, da je bace na stijenu, želeći na taj način da uzvrate židovima na njihovom ponižavanju mjesta na kojem su razapeli onoga za kojeg su mislili da je Isa, alejhis-selam, na čiji su kabur židovi bacali otpatke (*el-kumame*), po čemu je to mjesto i dobilo naziv El-Kumama, a iz toga je proizašlo i ime crkve koju su poslije sagradili kršćani.[115]

OSVAJANJE TUSTERA, SUSA I ZAROBLJAVANJE HURMUZANA, 17. H. G.

U osvajanje ovih predjela muslimani su krenuli zbog toga što je perzijski kralj Jezdedžird huškao Perzijance protiv Arapa, sve dok nisu prekinuli ugovor koji su s muslimanima potpisali nakon Kadisijje i drugih manje poznatih bitaka, nakon čega su se udružili u borbi protiv muslimana. Kada su do Omera došle vijesti o tome, naredio je Sa'du b. Ebu Vekkasu da pošalje vojsku u El-Ahvaz naspram Hurmuzana. Sa'd je u tom pravcu poslao Nu'mana b. Mukarrina, pa kada je stigao u mjesto Ramahurmuz, pred njega je izašao Hurmuzan sa svojom vojskom i dvije vojske su se sukobile. Muslimanska vojska zabilježila je još jednu pobjedu, a Hurmuzan je pobjegao u pravcu Tustera. Muslimani su ih slijedili i opkolili u tvrđavama Tustera. Bilo je mnogo poginulih na obje strane, do te mjere da su muslimani kazali Bera'u b. Maliku, koji je bio jedan od onih čije se dove primaju kod Allaha: "*Bera', moli Allaha da nam podari pobjedu, a da njih porazi!*", pa je Bera' kazao: "*Gospodaru moj, podari muslimanima pobjedu, a meni šehidsku smrt!*" Tog dana Bera' je u dvobojima ubio više od stotinu neprijateljskih vojnika. Allah je podario pobjedu muslimanima, a Hurmuzan i njegov narod bili su poraženi takvim porazom da im njihova zemlja postade tijesna.

Jedan od Perzijanaca zatražio je zaštitu od Ebu Musaa el-Eš'arija, koji mu to obeća, a zauzvrat on mu otkri način kako da uđu u tvrđave Tustera,

115 *El-Bidaje ven-nihaje*, događaji 16. h. g., "Oslobađanje Kudsa".

koristeći prolaze za vodosnabdijevanje. Vojskovođe počeše da tragaju za dobrovoljcima koji će to izvršiti. Odazva se skupina hrabrih boraca koji se noću kroz vodovodne kanale uvukoše u tvrđavu, privukoše se vratarima i pobiše ih, a potom otvoriše vrata. Muslimani počeše učiti tekbire i uđoše u grad prije zore. Nakon što se povela žestoka borba u tvrđavi, muslimani su uspjeli otvoriti vrata. Borba je bila toliko žestoka da je i sunce izašlo a muslimani nisu uspjeli da klanjaju sabah-namaz.

Enes, radijallahu anhu, govorio je: *"Bio sam prisutan s borcima koji su napadali na Tuster u vremenu nastupanja zore. Borba se toliko rasplamsala da nije bilo mogućnosti da se klanja sabah-namaz. Nismo uspjeli da klanjamo sabah sve dok dan nije poprilično odmakao. Klanjali smo sabah-namaz s Ebu Musaom el-Eš'arijem, nakon čega smo okončali bitku u našu korist."*

Enes je govorio: *"Cijeli dunjaluk i ono što je na njemu, ne bi moglo da mi nadomjesti taj namaz."*[116]

Nakon bitke, Hurmuzan je pobjegao u jednu od tvrđava. U potjeru za njim krenula je grupa heroja s poprišta bitke, a on poče da ih gađa strijelama. Pogodi dvojicu velikih muslimanskih junaka, Bera'a b. Malika i Medžzeu b. Sevra, i ubi ih.

Hurmuzan reče muslimanskim vojnicima: *"Kod sebe imam stotinu strijela. Znajte da se meni neće niko približiti a da ga ja neću pogoditi s jednom od njih. Pa kad vam ubijem stotinu ljudi, od mog zarobljavanja nećete imati nikakve koristi."* *"Šta želiš?"*, upitaše ga. *"Želim da mi date obećanje da me nećete ubiti i ja ću se predati, i želim da me odvedete do Omera i neka mi on presudi onako kako misli da je ispravno"*, odgovori im, a oni pristadoše na to. Kada su došli u Medinu, prvo su Omera tražili kod njegove kuće, ali tamo su im rekli da je Omer u mesdžidu. Istog momenta krenuli su ka mesdžidu i našli Omera kako spava u jednom od ćoškova mesdžida. Hurmuzan upita: *"Gdje je Omer?"*, pa mu pokazaše rukom na njega, stišavši glasove kako ga ne bi probudili. Hurmuzan upita: *"A gdje je njegova svita, gdje su mu tjelohranitelji?"* *"Omer nema ni svite niti straže"*, odgovoriše. Tada se Omer probudi od tih glasova i sjede, pa mu rekoše: *"Ovo je Hurmuzan."* Omer ga upita: *"Zašto si neprestano kršio ugovore koje si potpisivao s muslimanima?"*, a Hurmuzan odgovori: *"Bojim se da ćete me ubiti prije nego što vam kažem."*

116 Buhari, *Sahih*, br. 945.

"*Ne boj se*", reče mu Omer. Nakon toga Hurmuzan zatraži čašu vode. Kaca mu donesoše vodu, on je uze u svoje ruke, a vidjelo se kako mu ruka podrhtava od straha. Tada reče: "*Bojim se da me nećete ubiti dok pijem vodu.*" Omer mu reče: "*Ne boj se, siguran si sve dok ne popiješ vodu.*" Hurmuzan baci posudu s vodom i ona se prosu. Omer reče: "*Donesite mu drugu zdjelu s vodom i nemojte da ga ubijete žednoga.*" Međutim, Hurmuzan odbi da pije. Nakon toga, Omer mu reče: "*Ja ću te dati pogubiti!*" Hurmuzan kaza: "*Ali, ti si obećao da me nećeš ubiti dok ne popijem vodu, a kao što vidiš, nisam je popio.*" Enes b. Malik reče: "*Čovjek istinu govori, vođo pravovjernih.*" Omer reče: "*Teško se tebi, Enese, zar da ja sigurnim učinim onoga ko je ubio Bera'a b. Malika i Medžzeu b. Sevra?!*", a zatim se okrenu Hurmuzanu i kaza: "*Prevario si me, ne preostaje ti ništa drugo osim da prihvatiš islam.*" Tada Hurmuzan prihvati islam. Kada su ga upitali: "*Zašto nisi ranije primio islam?*", odgovorio je: "*Bojao sam se da ljudi ne kažu da sam prihvatio islam iz straha od sablje.*"[117]

"GODINA PEPELA", 18. H. G.

Nazvana je "godinom pepela" jer je te godine zemlja, zbog velike suše i malih padavina, izgledala poput pepela. Ovakva situacija potrajala je devet mjeseci. Omer, radijallahu anhu, napisao je pismo svojim namjesnicima Ebu Musau u Basri i Amru b. El-Āsu u kojem im je poručio: "*Spašavajte ummet Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem!*"

Ljudi su izašli da klanjaju namaz za kišu (ar. *istiska'*), a Omer je na musallu poveo amidžu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Abbasa, radijallahu anhu. Abbas je ustao i održao kratku hutbu i nakon toga klanjao namaz za kišu, a zatim je pao na koljena i rekao: "*Gospodaru moj, samo Tebe obožavamo i samo od Tebe pomoć tražimo! Gospodaru moj, oprosti nam grijehe, smiluj nam se i budi zadovoljan s nama!*" U povratku, nisu stigli ni do svojih kuća a već su gazili po potocima kiše.[118]

Enes, radijallahu anhu, prenosi da je Omer u sušnom periodu običavao tražiti kišu od Uzvišenog Allaha posredstvom Abbasa b. Abdulmutta-

117 Taberi, *Tarih*, događaji 17. h.g.; Zehebi, *Tarihul-islam*, događaji 20. h. g., "Bitka za Tuster".
118 *El-Bidaje ven-nihaje*, događaji 17. h. g.

liba, govoreći: "*Gospodaru naš, mi smo od Tebe tražili kišu posredstvom (dove) Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a sada Te molimo da nam podariš kišu posredstvom (dove) njegovog amidže*", pa bi kiša pala.[119]

Bitka za Nehavend

Muslimanska vojska u tom pohodu brojala je trideset hiljada vojnika, a bili su pod vođstvom Nu'mana b. Mukarrina. Perzijanci su bili dobro utvrđeni i nisu željeli da napuštaju tvrđavu u kojoj su se utvrdili.

Tulejha b. El-Esed reče Nu'manu: "*Smatram da je rješenje u tome da pošaljemo jedan odred vojske koji će ih izazivati na borbu i naljutiti ih. Kada neprijateljska vojska izađe, neka pobjegnu prema nama, pretvarajući se da su poraženi. Mi ćemo se pretvarati, također, da smo se uplašili, pa ćemo svi skupa krenuti u bijeg. Oni će tada izaći iz tvrđave misleći da smo poraženi, tako da u njoj niko neće ostati. Kada se to desi, mi ćemo se vratiti i napasti ih, pa šta Allah presudi među nama.*"

Zapovjednici su prihvatili ovaj prijedlog, a Nu'man je za vođu grupe koja je trebala da izvede predloženu akciju odredio Ka'ka'a b. Amra naredivši mu da sa svojom skupinom ode do njihovog utvrđenja i da ih napada, pa kada oni izađu da se bore, da pobjegne sa svojom skupinom pretvarajući se da su poraženi. Ka'ka' b. 'Amr izvršio je sve kako mu je naređeno. Kada iz tvrđave vidješe njihovo povlačenje i bježanje, počeše da izlaze, vjerujući da je to stvarni poraz, baš kako je pretpostavio Tulejha. Svi vojno sposobni ljudi izašli su iz tvrđave i pridružili se vojsci, izuzev onih koji su čuvali kapije grada, a Nu'man b. Mukarrin sjedio je i čekao. Sve to dešavalo se u petak u prijepodnevnim satima. Muslimanski vojnici spremiše se da navale na neprijatelja, a Nu'man b. Mukarrin zabrani im da počinju s borbom sve dok sunce ne pređe polovinu neba i dok povjetarci ne počnu da lahore, pa da nakon toga budu počašćeni pobjedom kao što se to dešavalo za života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Muslimanski vojnici insistirali su da krenu u boj, ali on je čvrsto odbijao njihove zahtjeve sve dok sunce nije prešlo polovinu neba, kada je uzjahao svog konja i obišao sve bajraktare podstičući ih na strpljenje i po-

119 Buhari, *Sahih*, br. 1010.

stojanost. Svima je rekao da će donijeti tri tekbira: prvi će biti znak za pripremu, drugi znak za potpunu spremnost za stupanje u borbu, a treći će označiti kretanje u istinski juriš na neprijatelja. Po završetku obilaska, Nu'man b. Mukarrin vratio se na svoju poziciju.

Perzijanci se pripremiše i formiraše do tada neviđen broj redova, u ratnoj opremi nepoznatoj tadašnjem vremenu, mnogi od njih počeli su se međusobno miješati i komešati. Iza svojih leđa baciše željezne bodlje kako bi na taj način spriječili bježanje s bojnoga polja i povlačenje.

U tom trenutku Nu'man b. Mukarrin donese prvi tekbir i zatrese svojim bajrakom, pa se ljudi spremiše za boj, potom donese drugi tekbir i ponovo zatrese svoj bajrak, a ljudi se dodatno pripremiše. Kada donese treći tekbir, ljudi žestoko navališe na neprijatelja. Dvije vojske sukobiše se tako snažno i žestoko, da takav boj do tada nije zapamćen ni na jednom ratištu, niti su ljudi do tada čuli za bitku takve žestine. Na kraju Uzvišeni Allah podari muslimanima još jednu veliku pobjedu.

SMRT HALIDA B. EL-VELIDA

Halid b. El-Velid na smrtnoj je postelji rekao: *"Učestvovao sam u tolikom broju bitaka i na mom tijelu ne postoji nijedan pedalj a da na njemu nema ožiljka od sablje, uboda ratnog koplja ili uboda strijele, a ja, evo, umirem na postelji, protiv svoje volje, kao što umire iznurena deva. Ne zaspale oči kukavica!"*

Također je kazao: *"Noć u kojoj bi mi doveli mladu, ili noć u kojoj bi mi tražili muštuluk za sina, nije mi draža od izrazito hladne noći, u izvidnici s muhadžirima, u čiji osvit zore treba da napadnemo neprijatelja."*[120]

120 *El-Bidaje ven-nihaje*, "Spomen onih koji su preselili u 21. h. g."

TREĆE POGLAVLJE
HILAFET VOĐE PRAVOVJERNIH OSMANA B. AFFANA, RADIJALLAHU ANHU, OD 23. DO 35. H. G.

PRVA CJELINA
KAKO JE OSMAN B. AFFAN, RADIJALLAHU ANHU, IZABRAN ZA HALIFU

SLUČAJ VIJEĆANJA (ŠÚRE)

Nakon što je Omer, radijallahu anhu, izboden, odredio je da pitanje izbora budućeg halife razmotre šesterica ashaba i da jednog između sebe izaberu za halifu, a to su: Osman b. Affan, Alija b. Ebu Talib, Talha b. Ubejdullah, Zubejr b. El-Avvam, Abdurrahman b. Avf i Sa'd b. Ebu Vekkas. Slučaj vijećanja i biranja novog halife nakon Omera i najbitniji događaj oko kojeg su se, kroz historiju, vodile mnoge rasprave, u svojoj zbirci vjerodostojnih hadisa prenosi imam Buhari (kako bismo znali da se historija neće izgubiti).

Imam Buhari navodi poduže predanje o tome kako je na Omera, radijallahu anhu, izvršen atentat, pa sve do onog momenta kada je Omeru rečeno: *"Oporuči, vođo pravovjernih, ko će biti halifa nakon tebe!"*, a on reče: *"Ne vidim nikog prečeg za to od ove skupine ljudi koji su ostali nakon Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a on je zadovoljan njima"*, pa je spomenuo Aliju, Osmana, Zubejra, Talhu, Sa'da i Abdurrahmana, dodavši: *"Neka s vama bude prisutan Abdullah b. Omer, ali on nema pravo na hilafet. Ako hilafet pripadne Sa'du, pa on i jeste za toga, a ako ne, neka se njime potpomogne onaj koga odaberete. Znajte da ja nisam smijenio Sa'da zbog slabosti ili pronevjere."*[121]

Kada Omera ukopaše, skupiše se spomenuti ashabi, radijallahu anhum, a Abdurrahman b. Avf reče: *"Hajde da na početku kandidiramo trojicu među*

121 Omer je smijenio Sa'da s funkcije namjesnika Kufe.

nama." Zubejr reče: "*Ja svoje pravo predajem Aliji*"[122], Talha reče: "*Ja svoje pravo dajem Osmanu*", a Sa'd reče: "*Ja svoje pravo dajem Abdurrahmanu.*"

Tako se trojica od spomenute šesterice odrekoše hilafeta, a to su: Zubejr, Talha i Sa'd. Trojica su bila kandidirana: Alija b. Ebu Talib, Osman b. Affan i Abdurrahman b. Avf.

Abdurrahman reče: "*Ko će se odreći svoga prava (da bude izabran za halifu) pa da njemu (tj. onome ko se od njih trojice odrekao svoga prava) prepustimo izbor (da za halifu odabere jednog od dvojice preostalih), a neka taj dobro zna da je Allah Taj koji nad njim bdije, a i vjera islam. Neka on onda izabere onoga za koga misli da je najbolji.*" Alija b. Ebu Talib i Osman b. Affan su šutjeli i tada Abdurrahman ponovo upita: "*Hoćete li izbor prepustiti meni, Allah mi je svjedok da neću izostaviti boljeg od vas dvojice?*" "*Hoćemo!*" potvrdno odgovoriše. Tada jednog od njih[123] uze za ruku i reče mu: "*Ti si rođak Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, među prvima si, kao što znaš, primio islam. Allahom te zaklinjem: ako te postavim za emira, postupat ćeš po pravdi, a ako postavim Osmana, slušat ćeš ga i pokoravati mu se!*" Potom se osami i s drugim, i reče mu isto što i prvome. Kada uze obećanja, reče: "*Pruži ruku, Osmane!*", i dade mu prisegu, a to učini i Alija. Potom su ušli i ostali ukućani i dali mu prisegu.[124]

Ova predaja koja govori o davanju prisege Osmanu zabilježena je u vjerodostojnoj zbirci imama Buharija.

Postoji i druga predaja, također u Buharijevoj zbirci hadisa, koja detaljnije pojašnjava davanje prisege Osmanu, kao i predaja u kojoj je spomenuto da je Abdurrahman b. Avf proveo tri dana i tri noći konsultirajući muhadžire i ensarije, i da je zatim kazao: "*Tako mi Allaha, nisam ostavio nijednu kuću muhadžira ni ensarija a da ih nisam pitao o ovome, pa sam vidio da nikome ne daju prednost nad Osmanom.*"[125]

Iz ove predaje vidimo da se davanje prisege nije desilo odmah, već je Abdurrahman sačekao tri dana, nakon što su mu obojica obećali pokornost drugome, a zatim je odabrao Osmana. Najtužnije u svemu tome jeste to što, kada pogledamo savremene knjige historije koje govore o životu ashaba,

122 Ova predaja na izuzetno jasan način pojašnjava stvarne činjenice, a to je da Zubejr b. El-Avvam nije mrzio Aliju, a kako bi mogao da ga mrzi kad je on sin njegove tetke Safije, i on ga je predložio za hilafet, kao što se jasno uočava u spomenutoj predaji.

123 Aliju. (op. prev.)

124 Buhari, *Sahih*, br. 3700.

125 Buhari, *Sahih*, br. 7207.

vidimo kako izostavljaju predaje imama Buharija o događaju prisege, a uzimaju lažnu predaju Ebu Mihnefa koja se navodi u *Tarihu* imama Taberija.

Tekst te lažne predaje glasi: "Nakon što je izboden Omer, radijallahu anhu, rekli su mu: *'Da hoćeš odrediti ko će biti halifa poslije tebe?'*, a on je odgovorio: *'Koga da predložim? Da je Ebu Ubejda b. El-Džerrah živ, njega bih predložio, a kad bi me upitao moj Gospodar, ja bih kazao: – Čuo sam Tvoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da za njega kaže: Povjerenik ovog ummeta! Da je živ Salim, štićenik Ebu Huzejfe, njega bih predložio, a kada bi me upitao moj Gospodar, ja bih kazao: – Čuo sam Tvoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da za njega kaže: Zaista Salim mnogo voli Allaha!'"*

Neko od prisutnih reče mu: *"A da ti ukažem na takvog? Abdullah b. Omer."* Omer odgovori: *"Allah te kaznio! Tako mi Allaha, time nisi želio Allahovo zadovoljstvo! Teško tebi, kako da za halifu predložim čovjeka koji nije bio u stanju da razvede svoju suprugu?! Ja ovu dužnost ne bih preporučio nikome iz svoje porodice. Ako u tome ima dobra, pa mi smo ga već probali, a ako je u tome zlo za nas, neka je, onda, to zlo daleko od Omerove porodice. Dovoljno je to što će jedna osoba iz Omerove porodice račune polagati i biti pitana za ummet Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Mnoge sam stvari uskratio sebi i svojoj porodici. Ako bih bio na pozitivnoj nuli, bez dobra i bez grijeha, bio bih sretan. Ako odredim ko će biti halifa nakon mene, pa to je učinio onaj koji je bolji od mene*[126]*, a ako i ne odredim, to je učinio onaj koji je bolji od mene*[127]*, a Allah neće dozvoliti da Njegova vjera propadne."*

Nakon toga, otišli su svojim kućama i poslije su se opet vratili i ponovo mu rekli: *"Vođo pravovjernih, kada bi nam ostavio oporuku?"* Na to im Omer reče: *"Poslije onog razgovora s vama razmišljao sam da vam odredim čovjeka za kojeg smatram da je najprioritetniji da vas povede ka istini"*, pa je pokazao u Aliju, *"nakon čega sam kratko zaspao." U snu sam vidio čovjeka koji je ušao u baštu, koju je prethodno zasijao, pa je počeo da kida svaki cvijet i zreo plod, a potom bi ga sebi prigrlio i stavljao ispod sebe, pa sam shvatio da će Allah pomoći ovu vjeru i da će Omer preseliti. Zato, ne želim da tu odgovornost ponesem ni živ ni mrtav. Ja vam savjetujem da se držite one skupine za koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: 'Oni su stanovnici Dženneta.' Seid b. Zejd b. Amr b. Nufejl je jedan od njih, ali njega ne bih predložio za ovo, nego ovu*

126 Aludirajući na Ebu Bekra.

127 Aludirajući na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

šestericu: Alija i Osman su sinovi Abdumenafa, Abdurrahman i Sa'd su daidže Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Zubejr b. El-Avvam je pomagač i tečić Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Talha b. Ubejdullah. Oni neka izaberu jednoga od njih, a kada ga odaberu, dobro ga pomozite, ako nekome od vas povjeri određenu stvar, neka ispuni emanet koji mu je povjeren."

Nakon toga, svi su izašli, pa Abbas reče Aliji: *"Ne ulazi zajedno s njima"*, a Alija na to reče: *"Ne volim razilaženje."* Abbas na to kaza: *"Onda ćeš i vidjeti ono što ne voliš."*

Kada svanu, Omer pozva Aliju, Osmana, Sa'da, Abdurrahmana b. Avfa, Zubejra b. El-Avvama, i reče: *"Ja sam razmišljao i zaključio da ste vi autoriteti među ljudima i njihove vođe, i da ovo mora biti među vama. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio je, a bio je zadovoljan s vama. Ja se za vas ne bojim ljudi, ukoliko budete na Pravome putu, ali se bojim vašeg međusobnog razilaženja, jer ako do njega dođe, onda će se i ostali ljudi razići. Nego, idite vi u Aišinu sobu, nakon što od nje dobijete dozvolu, savjetujte se međusobno i odaberite jednog od vas."* Nakon toga, dok se krvarenje rane pojačavalo, reče: *"Ne ulazite u Aišinu sobu, ali budite u blizini"*, a zatim spusti glavu.

Ušli su i počeli raspravljati, toliko da povisiše svoje glasove, pa Abdullah b. Omer reče: *"Slavljen neka je Allah, pa vođa pravovjernih još nije ni preselio!"*, što Omera prenu i probudi, pa on reče: *"Neka se svi ostave toga i kada preselim, neka se dogovaraju tri dana, a ljude u namazu neka predvodi Suhejb, i neka ne nastupi četvrti dan a da između sebe niste izabrali vođu. Abdullah b. Omer neka prisustvuje kao konsultant, ali nema pravo biti izabran. Talha je jedan od onih koji imaju pravo da budu birani, i ako se on pojavi u tri spomenuta dana, uključite ga u biranje, a ako se ne pojavi u spomenutim danima, učinite to bez njega. Ko će mi dovesti Talhu?"* Sa'd b. Ebu Vekkas reče: *"Ja ću ti ga dovesti i nadam se da se, inšallah, neće protiviti."* Omer reče: *"I ja se nadam da se, inšallah, neće protiviti. Mislim da hilafet ne bi trebalo da pripadne nekome mimo ove dvojice, Alije ili Osmana. Ako Osman postane halifa, on je veoma blag, a ako halifa postane Alija, on voli da se šali i pogodniji je da ih povede putem istine. Ako odaberu Sa'da, on je zaista sposoban za to, a ako ne, onda neka se novoizabrani halifa potpomogne njime, jer ga nisam smijenio zbog slabosti niti pronevjere. A Abdurrahman b. Avf je briljantnog uma, pravo usmjeren i upućen, od Uzvišenog Allaha ima čuvara, pa slušajte ono što kazuje."*

Zatim se obrati Ebu Talhi el-Ensariju: "*O, Ebu Talha, koliko je samo Allah puta pomogao islam preko vas, zato odaberi pedeset ljudi iz reda ensarija i naredi ovoj skupini da odaberu jednoga od njih*", a onda reče Mikdadu b. El-Esvedu: "*Kada me spustite u kabur, okupi spomenute ljude i neka odaberu jednoga među njima.*" Potom reče Suhejbu: "*Predvodi svijet u namazu tri dana, pa uvedi Aliju, Osmana, Sa'da, Abdurrahmana i Talhu, ako stigne, Abdullaha b. Omera, s tim da on nema pravo da bude biran. Nadziri ih i prati kako će postupiti, pa ako se peterica među njima usaglase oko jednog čovjeka, a jedan to odbije, sabljom mu glavu odsijeci. Ako se četverica među njima usaglase oko jednog od njih, a dvojica to odbiju, glave im obojici odsijeci. Ako trojica među njima odaberu jednoga, a druga trojica drugog, traži da presudu donese Abdullah b. Omer, pa ona skupina koju odabere Abdullah b. Omer, neka odabere jednog među njima. Ako ne budu zadovoljni presudom Abdullaha b. Omera, budite sa skupinom u kojoj je Abdurrahman b. Avf, a ostale koji odbiju jednoglasno mišljenje ljudi, poubijajte.*"[128]

Ja kažem (autor): Ovo je predaja Ebu Mihnefa, u kojoj se, u odnosu na vjerodostojnu predaju koju bilježi imam Buhari, nalaze očite suprotnosti i neprihvatljivi dodaci, kao što je dodatak o Omerovom dozvoljavanju prolijevanja krvi onih za koje je on sam rekao: "*Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio je a bio je zadovoljan njima.*"

Subhanallah! Kako je moguće da Omer dozvoli pogubljenje velikana među ashabima, poput Osmana, Alije, Talhe, Zubejra, Abdurrahmana b. Avfa i Sa'da b. Ebu Vekkasa?! Ovo je jasan pokazatelj da je ova predaja lažna. A, pored toga, ko bi se usudio da to sprovede? I da li bi bio ostavljen na miru? Zaista je to samo jedna izmišljotina i ništa drugo, nakon koje dolazi aludiranje, odnosno jasna izjava da je Alija najprioritetniji za poziciju halife.

OSMAN JE IMAO NAJVEĆE PRAVO DA BUDE HALIFA

Ljudi se okupiše oko Osmana i dadoše mu prisegu zato što je on bio najbolji ashab Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nakon Ebu Bekra i Omera, što nam potvrđuje hadis Abdullaha b. Omera u kojem se kaže: "*Nakon Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nikome nismo davali*

128 Taberi, *Tarih*, 3/292.

prednost nad Ebu Bekrom, zatim Omerom, potom Osmanom, a poslije njih, smatrali smo da ne postoji razlika među ashabima."[129] U drugoj predaji kazao je: *"Allahov Poslanik slušao nas je da to govorimo i nije to negirao."*[130]

Abdullah b. Mesud rekao je: *"Povjerili smo hilafet onome koji je bio daleko najprioritetniji."*[131]

Imam Ejjub b. Ebu Temima es-Sihtijani, a to isto smatrali su i imam Ahmed i imam Darekutni, rekao je: *"Ko dadne prednost Aliji nad Osmanom, ponizio je i zanemario muhadžire i ensarije, zato što je Abdurrahman b. Avf kazao: 'Nisam ostavio nijednu kuću muhadžira ni ensarije a da nisam pokucao na njihova vrata i nisam našao nikoga da daje prednost nekome nad Osmanom. Svi su Osmana smatrali prioritetnijim.'"*

Ljudi su u velikom broju prisegnuli na vjernost Osmanu, radijallahu anhu. Imam Ahmed b. Hanbel rekao je: *"U narodu nije bilo utemeljenije prisege od one date Osmanu, zato što je data nakon saglasnosti svih muslimana."*[132]

U vezi s tim stav ehli-sunneta jeste: Ko dadne prednost Aliji nad Ebu Bekrom i Omerom, on je novotar i u očitoj je zabludi, a ko dadne prednost Aliji nad Osmanom, taj je pogriješio, ali nije u zabludi, niti je novotar, iako je bilo učenjaka koji su znali veoma oštro govoriti protiv onoga ko smatra da je Alija vredniji od Osmana, govoreći: *"Onaj ko dâ prednost Aliji nad Osmanom, ustvrdio je da su ashabi Allahovog Poslanika pronevjerili emanet kada su Osmana izabrali za halifu, dajući mu tako prednost nad Alijom, radijallahu anhum."*

129 Buhari, *Sahih*, br. 3697.

130 Taberani, *El-Mu'džemul-kebir*, 12/13132; Hallal, *Es-Sunne*, str. 397; Ibn Ebu Asim, *Es-Sunne*, str. 553. Kazao je šejh Albani: "Lanac prenosilaca ove predaje je vjerodostojan."

131 Hallal, *Es-Sunne*, str. 320.

132 Hallal, *Es-Sunne*, str. 320.

DRUGA CJELINA
KRATKA BIOGRAFIJA OSMANA B. AFFANA, RADIJALLAHU ANHU

Njegovo ime i porijeklo

On je Osman b. Affan b. Ebu El-Ās b. Umejja b. Abdušems b. Abdumenaf, i bio je u krvnom srodstvu s Allahovim Poslanikom, a njihov zajednički predak bio je njihov pradjed Abdumenaf. Njegova majka bila je Erva bint Kurejz b. Rebia, a njegova nena Ummu Hakim bint Abdulmuttalib, tetka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Njegov nadimak

Nazvan je Zun-nurejn[133] zato što se oženio Rukajjom, kćerkom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a kada je preselila, oženio se njenom sestrom Ummu Kulsum.[134]

Njegovi su nadimci bili i Ebu Abdullah i Ebu Amr. Islam je primio veoma rano, među prvima, posredstvom Ebu Bekra es-Siddika.[135] Hidžru je činio dva puta: prvi put u Abesiniju, a potom u Medinu.

Njegove supruge

1. Rukajja, kćerka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem,
2. Ummu Kulsum, kćerka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem,

133 Bukvalno preveden ovaj nadimak imao bi značenje "Vlasnik dvije svjetlosti", aludirajući na dvije kćerke Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koje su bile udate za njega. (op. prev.)

134 *Ma'rifetus-sahabe*, 2/245.

135 *El-Isabe*, 2/455.

3. Fahita bint Gazvan,
4. Ummu Amr bint Džundub,
5. Fatima bint El-Velid b. Abdušems,
6. Ummu Benin bint Ujejna,
7. Remla bint Šejba b. Rebia,
8. Naila bint El-Ferafisa.

Njegova djeca

Sinovi: Abdullah, Abdullah el-Asgar, Halid, Eban, Omer, Seid, Abdulmelik, Amr i Anbesa.

Kćerke: Merjem, Ummu Seid, Aiša, Merjem (druga) i Ummu Benin.

Omerove vrline

Od Abdurrahmana b. Semure prenosi se da je rekao: "*Osman b. Affan došao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kada je pripremao vojsku za Tebuk, noseći hiljadu zlatnika u svom ogrtaču, i istresao ih u krilo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prevrtao ih je rukama i govorio: 'Nakon današnjeg dana, Ibn Affanu ne može naštetiti bilo šta da učini', i neprekidno je to ponavljao.*"[136]

Od Ebu Musaa el-Eš'arija, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "*Jednom prilikom Osman je zatražio dopuštenje da uđe kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Dopusti mu i obraduj ga Džennetom, zbog iskušenja koja će ga zadesiti.'*"[137]

Enes b. Malik, radijallahu anhu, prenosi da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom popeo na Uhud, a s njim su bili Ebu Bekr, Omer i Osman, pa se Uhud zatresao. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "*Uhude, smiri se, na tebi se nalaze Vjerovjesnik, Ebu Bekr i dvojica šehida.*"[138]

136 Ahmed, *Musned*, 5/63. U lancu prenosilaca ove predaje nalazi se Kesir b. Ebu Kesir, štićenik Abdurrahmana b. Semure čija je biografija nepoznata. Šejh Albani ovu je predaju ocijenio dobrom – hasen u djelu *Miškatul-mesabih*, br. 6064.

137 Buhari, *Sahih*, br. 3695; Muslim, *Sahih*, br. 2403.

138 Buhari, *Sahih*, br. 3675; Muslim, *Sahih*, br. 2417.

Od Ibn Omera, radijallahu anhu, prenosi se da je kazao: "*Jednog dana izađe Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i reče: 'Maloprije sam usnio da sam dobio uzde i terezije, uzde su ključevi, pa sam stavljen na jedan tas terezija, a moj ummet na drugi, pa ja prevagnuh. Potom bi stavljen Ebu Bekr, pa ih i on prevagnu, zatim bi stavljen Omer, pa ih i on prevagnu, potom bi stavljen Osman, pa ih i on prevagnu. Nakon toga terezije su podignute.' Neki čovjek upita ga: 'A gdje smo mi?', a on reče: 'Ondje gdje ste sami sebe postavili.'*"[139]

POKAZATELJI VJEROVJESNIŠTVA

Od Murre b. Ka'ba prenosi se da je rekao: "*Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je govorio o smutnjama i da će se dogoditi ubrzo, kad pored nas naiđe čovjek s kapuljačom na glavi, pa Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: 'Ovaj će tada biti na uputi.'*" Murra b. Ka'b dalje kazuje: "*Pa sam ustao i pogledao prema njemu i vidio da je to Osman.*"[140]

Od Aiše se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "*Osmane, ako te Allah zaduži ovim jednoga dana, pa licemjeri htjednu da skinu s tebe košulju kojom te je Allah odjenuo, ne čini to.*"[141]

Period u kojem je Osman bio halifa smatra se zlatnim periodom hilafeta četverice pravednih halifa, uprkos pokušaju zabludjelih neznalica da iskrive činjenice. U tom periodu prostor koji su kontrolirali muslimani uveliko je proširen, blagostanje se proširilo na svakom koraku, povećao se priliv sredstava u državnu blagajnu, tako da su se povećala i primanja stanovnika kojima su izdvajanja sredstva iz bejtul-mala – državne blagajne.

Blagostanje i osvajanja potrajali su dvanaest godina, nakon čega se u trideset petoj godini po Hidžri desila velika smutnja. U toj godini pobunila se grupa pokvarenjaka i nasilnika koja je bespravno podigla ruku na Osmana i ubila ga u njegovoj kući dok je učio Kur'an.

139 Ahmed, *Musned*, 2/76. U lancu ove predaje nalazi se Ubejdullah b. Mervan, čija je biografija nepoznata. Ahmed Šakir ovaj je hadis ocijenio vjerodostojnim, hadis br. 5469.

140 Tirmizi, *Sunen*, br. 3704, s vjerodostojnim lancem prenosilaca.

141 Ibn Madža, *El-Mukaddime*, br. 112.

TREĆA CJELINA
NAJBITNIJI DOGAĐAJI U PERIODU HILAFETA OSMANA B. AFFANA

Period Osmanovog hilafeta, koji je trajao deset godina, prepun je osvajanja i to su najljepše godine ove historijske epohe. U tom periodu islamska se država uveliko proširila. Muavija je u tom periodu osvojio Kipar, Omer je bio zabranio vojsci ratovanje na moru, nakon čega je to dozvolio Osman, osvojeni su Azerbejdžan, Armenija, Kabul, Sidžistan[142] i mnoga druga strateški bitna mjesta.

U periodu Osmanovog hilafeta odigrala se velika i poznata bitka "Zatus-savari". Najveće proširenje islamske države, u periodu hilafeta četverice pravednih halifa, definitivno je period Osmanovog hilafeta. Osman je prvi koji je proširio Sveti hram u Mekki, kao i džamiju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

1. Pohod u Afriku, 27. h. g.[143]

Osman, radijallahu anhu, naredio je Abdullahu b. Sa'du b. Ebu Es-Serhu da krene u pohod u Afriku i obećao mu dodatno darovati petinu petine ratnog plijena ako je osvoji. Abdullah b. Sa'd krenuo je u pravcu Afrike s vojskom koja je brojala deset hiljada vojnika, lahko je osvojio njen veći dio, kako ravničarske tako i planinske predjele. Stanovnici osvojenih predjela odazvaše se i prihvatiše islam. Abdullah b. Sa'd uzeo je jednu petinu petine ratnoga plijena sebi, a preostale četiri petine petine ratnoga plijena poslao je Osmanu. Vojsci je podijelio preostale četiri petine ratnoga plijena, tako da je svaki konjanik dobio po tri hiljade (srebrenjaka), hiljadu na svoje ime, a dvije hiljade na ime svoga konja, a pješadinci su dobili po hiljadu.

142 Oblast u Afganistanu. (op. E. N.)
143 *El-Bidaje ven-nihaje*, 7/157.

2. Događaj s Berberima, 27. h. g.

Muslimani krenuše ka Africi s vojskom od dvadeset hiljada vojnika, u čijim su redovima bili Abdullah b. Omer, Abdullah b. Zubejr i na čijem je čelu bio Abdullah b. Sa'd b. Ebu Es-Serh. Berberski kralj Džerdžir ispriječi im se s vojskom od stotinu dvadeset hiljada vojnika. Kada dvije vojske stadoše jedna naspram druge, kralj naredi svojoj vojsci da potpuno okruže muslimane. Muslimanska vojska nađe se u nezavidnoj i zastrašujućoj poziciji.

Abdullah b. Zubejr o tome kazuje: "*Vidio sam berberskog kralja Džerdžira kako iza redova svoje vojske jaše konja, a s njim su išle dvije robinje koje su ga paunovim perjem štitile od sunca. Otišao sam kod vojskovođe Abdullaha b. Sa'da b. Ebu Es-Serha i predložio mu da mi odredi grupu ljudi koji će mi čuvati leđa, a da ja napadnem direktno na kralja. Vođa odredi skupinu izrazito hrabrih i neustrašivih vojnika koji će mi čuvati leđa. Zaputio sam se prema kralju i hodao sam sve dok nisam došao do borbenih redova njegove vojske, a oni počeše da se razmiču misleći da sam ja izaslanik našeg vojskovođe. Kada se približih kralju, on osjeti da ću mu nauditi pa poče da bježi od mene na svom konju. Ja ga stigoh i pogodih svojim kopljem, zatim skočih na njega i napadoh ga sabljom. Odrubih mu glavu i stavih je na vrh svoga koplja i stadoh donositi tekbire. Kada to vidješe Berberi, razbježaše se kao mačke, a muslimani su ih slijedili; neke su ubili, a neke zarobili. Muslimani su tada zaplijenili ogroman ratni plijen, mnogo imetka i zarobljenika. To se desilo u mjestu zvanom Subejtila koje je udaljeno dva dana hoda od Kajrevana*[144]*. To je prvi slučaj u kojem se pročulo za junaštvo Abdullaha b. Zubejra.*"[145]

3. Bitka "Zatus-savari"[146], 31. h. g.

Konstantin, sin Heraklijev, okupio je Rimljane i Berbere te ih poveo u borbu protiv muslimanske vojske na čijem je čelu bio Abdullah b. Sa'd b. Ebu Es-Serh. Krenuli su s vojskom kakva do tada nije viđena. Veliki

144 Mjesto u Tunisu. (op. E. N.)

145 *El-Bidaje ven-nihaje*, događaji 27. h. g.

146 Zatus-savari u prijevodu znači Bitka jarbola i predstavljala je prvi veći okršaj između bizantijske i novoosnovane arapske mornarice.

broj vojnika i pet stotina plovila kretalo se prema muslimanskoj vojsci koja se nalazila u Sjevernoj Africi. Dvije vojske stale su jedna naspram druge i tako su zanoćili. Muslimani su noć provodili u namazu i učenju Kur'ana, a Rimljani u krštenju. Kada su osvanuli, muslimanski vođa Abdullah b. Sa'd b. Ebu Es-Serh postrojio je svoju vojsku i naredio da neprestano zikre – spominju Uzvišenog Allaha, i da uče odlomke iz Kur'ana. U početku je vjetar išao u korist Rimljana i Berbera, nakon čega se smirio, pa su muslimani rekli: *"E, sad, kad već hoćete, slijedi bitka."* Potom Allah spusti Svoju pomoć, počasti muslimane i podari im pobjedu. Nevjernička vojska na čelu sa svojim vojskovođom Konstantinom razbježala se, a Abdullah b. Sa'd b. Ebu Es-Serh nekoliko je dana proveo na popришту gdje se odigrala bitka "Zatus-savari", nakon čega se vratio kao pobjednik.

4. PROŠIRENJE DŽAMIJE ALLAHOVOG POSLANIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

5. IZGRADNJA I OSNIVANJE PRVE MUSLIMANSKE POMORSKE RATNE FLOTE

6. SAKUPLJANJE KUR'ANA PO DRUGI PUT

Za ovaj veliki projekat Osman, radijallahu anhu, zadužio je četvericu ljudi: trojicu Kurejšija i jednog ensarija. Abdullah b. Zubejr, Seid b. El-Ās i Abdurrahman b. Harisa bili su iz reda Kurejšija, a Zejd b. Sabit bio je iz reda ensarija. Kada je završeno pisanje svih primjeraka Kur'ana, Osman je naredio da se pošalju u sve pokrajine diljem islamske države, i ne samo da je naredio da se u sve veće pokrajine pošalju mushafi na koje će se ljudi vraćati i učiti iz njih, već je zajedno s mushafima poslao i učene i kompetentne osobe koje će ljude podučavati iz tih mushafa.

- Zejdu b. Sabitu naredio je da ljude podučava Kur'anu u Medini.
- Abdullaha b. Saiba poslao je stanovnicima Mekke.
- Mugiru b. Šihaba poslao je u Šam.
- Amira b. Abdulkajsa poslao je u Misr – Egipat.
- Abdurrahmana b. Sulemija poslao je u Kufu.

Jedan mushaf, od šest napisanih, ostavio je kod sebe i taj mushaf poznat je pod imenom "Imamov mushaf".

ČETVRTA CJELINA
POČETAK SMUTNJI

Smutnje su počele u trideset četvrtoj godini po Hidžri, kada se skupina neznalica i nasilnika pobunila protiv Osmana. Osman ih je pohapsio, a nakon što ih je dobro izgrdio, pustio ih je na slobodu. Nisu dugo izdržali, te su se već trideset pete godine po Hidžri ponovo pobunili protiv Osmana. Krenuli su od svojih kuća pretvarajući se da žele na hadž, pa kada su bili u Medini, opkolili su Osmana u njegovoj kući. Opsada kuće trajala je četrdeset dana. U tom periodu Osmana su držali u kućnom pritvoru, čak su mu zabranili i klanjanje namaza u mesdžidu. Nakon četrdeset dana opsade, ubili su ga, a on je kao šehid napustio ovaj svijet.

Razlozi pojave smutnje

Prvi razlog
Glavni razlog pojave ove smutnje jeste jevrej Abdullah b. Sebe'[147]

Učenjaci prvih generacija jednoglasno su potvrdili postojanje ove ličnosti. Štaviše, oni su cijelu jednu sektu pripisali toj osobi nazvavši ih "sebe'ijje" i pojasnivši ubjeđenja koja su karakteristična samo za ovu skupinu.

Dvije su osobe u cijeloj historiji negirale ovu pojavu: Murteda el-Askeri u svojoj knjizi *Abdullah b. Sebe' ve esatiru uhra* i Taha Husejn u knjizi *Alijjun ve benuhu ve gajruhuma*.

Što se tiče Tahe Husejna, ovaj njegov stav ne treba da čudi jer on je poznat po negiranju općepoznatih činjenica, kao što u svojoj knjizi *Eš-Ši'aru'l-džahili*[148] negira da su Ibrahim i Ismail izgradili Kabu. Naime, on je rekao: "*Kur'an može da nam govori o tome, ali to ne znači da se to desilo.*"

147 Vidjeti: *Abdullah b. Sebe' – stvarnost ili iluzija?*
148 Vidjeti: *Eš-Ši'arul-džahili*, str. 22.

Na taj način on je krenuo putem sumnje u sve što postoji.

Što se tiče Askerija, on je pokušao da obmane ljude tvrdeći kako je tom pitanju pristupio naučno i sakupio sve hadise i predaje koje govore o Ibn Sebe'u te da je došao do zaključka da sve te predaje potječu od čovjeka koji se zove Sejf b. Omer koji nije povjerljiv, već je lažac. Što znači, neko ko se zove Abdullah b. Sebe' uopće nije ni postojao.

Ovo je netačno zbog nekoliko činjenica:

1. Ibn Asakir zabilježio je predaju od Ammara ed-Dehlija, a on od Ebu Tufejla, kao i predaju od Šu'be koju on prenosi od Seleme, a on od Zejda b. Vehba, u kojoj se spominje da je Ibn Sebe' doveden Aliji, radijallahu anhu, što jasno ukazuje na to da postoje druge predaje koje ne prenosi Sejf b. Omer u vezi s ovim čovjekom[149].
2. Veliki broj šiijskih historičara, sakupljača predaja i muhadisa u svojim knjigama ili naučnim radovima potvrdili su postojanje ove ličnosti:
 - Nubahti u svojoj knjizi *Firekuš-ši'a*, nakon što navodi govor Ibn Sebe'a, kaže: *"Ova sekta nazvana je 'sebe'ijje' – sljedbenici Abdullaha b. Sebe'a."*[150] Nubahti je umro u trećem stoljeću po Hidžri.
 - Kišši u svom djelu *Ridžaluš-ši'a* prenosi od Ebu Džafera, alejhis-selam, da je Abdullah b. Sebe' tvrdio za sebe da je vjerovjesnik, kao što je tvrdio za vođu pravovjernih[151] da je Allah.[152] On bilježi i druge predaje od Džafera es-Sadika o Abdullahu b. Sebe'u, tj. spomenuo je više od pet predaja.
 - Saduk[153], Tusi[154], Medžlisi[155], Nuri et-Tabersi[156] i mnogi drugi koje nisam želio da spominjem kako ne bih odužio.
3. Što se tiče sljedbenika istine – ehli-sunneta, svi historičari koji su pisali o ovoj vremenskoj epohi spomenuli su Abdullaha b. Sebe'a i njegovo učešće u tim događajima. Njegovo postojanje nije ne-

149 *Tarihu Dimešk*, 6/29, "Biografija Abdullaha b. Sebe'a".
150 *Firekuš-ši'a*, str. 22.
151 Aliju. (op. prev.)
152 *Ridžalul-Kiššijj*, str. 98.
153 *Men la jahduruhul-fekih*, predanje br. 955.
154 U djelu *Ridžalut-Tusi*, str. 1.
155 U djelu *Biharul-envar*, 42/146 i 51/210.
156 U djelu *Mustedrekul-vesail*, 17/169.

girao niko osim šiijskih učenjaka iz potonjih generacija, a u tome su ih slijedili neki učenjaci sljedbenika istine – ehli-sunneta, koji nisu svjesni onoga što navode šiije u cilju negiranja ove ličnosti.

Abdullah b. Sebe', porijeklom Jemenac, inače je židov koji se pretvarao da je primio islam. Nakon prihvatanja islama, krenuo je u pravcu pristrasnog slijeđenja Alije. On je taj kojem se pripisuje sekta sebe'ijje koji su Aliju, radijallahu anhu, proglasili božanstvom. Oni su došli Aliji i kazali: "*Ti si On!*" Alija je upitao: "*Ko to On?*", a oni su kazali: "*Ti si Allah!*" Tada je Alija svom oslobođenom robu Kanberu naredio da iskopa rupu u kojoj će raspaliti vatru i kazao:

Kada sam vidio da je stvar prerasla u nedjelo
Raspalio sam vatru i pozvao Kanbera[157].

Zatim je onima koji su izrekli te gnusne riječi, kazao: "*Ko se ne pokaje od ove izjave, spalit ću ga u vatri*", pa je veliki broj njih spalio u vatri, a pobjegao je onaj ko je uspio da pobjegne. Među onima koji su uspjeli pobjeći bio je Abdullah b. Sebe'. Neki su čak spomenuli da je i on bio među onima koji su tom prilikom ubijeni, a istinu zna samo Uzvišeni Allah.

Abdullah b. Sebe' istakao je neka vjerovanja židova, kao što je *er-redž'a* (ponovni povratak na Zemlju nakon smrti, tj. reinkarnacija), *el-vesijj* (osoba koju je poslanik oporučio poslije sebe da ljude podučava vjeri, a u našoj situaciji to je Alija, radijallahu anhu), kao i to da imamstvo – vodstvo treba da bude iz jedne kuće, i mnoge druge stavove. Iskoristio je naivnost arapskih pustinjaka – beduina, i počeo sa širenjem dezinformacija o Osmanu, pripisujući mu da je učinio mnogo toga. Pisao je lažna pisma (on i drugi koji su mu pomagali u tome) u ime Zubejra, Alije, Talhe, Aiše i drugih ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i pečatio ih falsificiranim pečatima.

U svim tim pismima izražavano je protivljenje Osmanu i njegovom načinu vođenja države. U tom vremenu nije bilo komunikacijskih do-

157 Osnovu ovog događaja bilježi Buhari u *Sahihu*, br. 6922. Detalje ovog događaja spomenuo je hafiz Ibn Hadžer u komentaru ovog hadisa, a zatim je kazao: "Ovaj događaj spomenuli smo u trećem tomu, u predaji Ebu Tahira el-Muhlisa, a lanac prenosilaca ove predaje je dobar – hasen."

stignuća koja mi danas posjedujemo, tako da su informacije dolazile do običnih ljudi koji su te informacije prihvatali i vjerovali da su tačne. Takav način djelovanja uzrokovao je da su se tim pozivima odazvale nestabilne i licemjerne osobe.

Mladim i neiskusnim osobama govorio je: *"Čudno je to da neko tvrdi da će se Isa, alejhis-selam, ponovo vratiti na Zemlju, a da se Muhammed neće vratiti. Uzvišeni Allah rekao je:* **'Onaj koji ti objavljuje Kur'an sigurno će te vratiti na onaj svijet.'**[158] *Muhammed je prioritetniji da bude vraćen od Isaa."*

Također je govorio: *"U prošlosti je bilo hiljadu vjerovjesnika i svaki od njih ostavio je nasljednika iza sebe, a Alija je nasljednik Allahovog poslanika Muhammeda."*

Njegovom pozivu odazvao se veliki broj ljudi različitih profila. Neki su dobro razumjeli šta on time želi postići, pa su i oni počeli pozivati u to, dok su drugi povjerovali da je to istina i, nesvjesni prave istine, počeli da pozivaju ka tome.

MISIONARI KOJI SU POMOGLI U ŠIRENJU NJEGOVIH UBJEĐENJA

Gafiki b. Harb, Abdurrahman b. Udejs el-Belvi, Kinana b. Bišr, Sevdan b. Hamran, Abdullah b. Zejd b. Verka', Amr b. El-Hamk el-Huzai, Harkus b. Zuhejr, Hakim b. Džebela, Kutejra es-Sekuni i mnogi drugi.[159]

Što se tiče lažnih pisama, Mesruk je kazao: *"Aiša je rekla: 'Ostavili ste ga (i niste mu pomogli), a bio je čist (od optužbi) kao što je (bijela) odjeća čista od nečistoće, a onda ste ga zaklali kao što se za kurban kolje ovan.'"*

Na to joj je Mesruk rekao: *"To je i tvoje djelo, ti si ljudima pisala tražeći da se pobune protiv Osmana!"* Aiša reče: *"Tako mi Onoga u kojeg vjeruju mu'mini i kojeg su zanijekali nevjernici, sve do ovog momenta nisam im napisala ama baš ništa!"*

Kazao je Eameš: *"Smatrali su da je neko pisao lažna pisma u njeno ime."*[160]

Lažna pisma pisana su u ime uglednih ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a u svim tim pismima kritizirao se Osman b.

158 El-Kasas, 85.

159 *Muhtesarut-tuhfetil-isna ašerijje*, 318.

160 *El-Bidaje ven-nihaje*, 7/204. Kazao je Ibn Kesir: "Lanac prenosilaca ove predaje je vjerodostojan."

Affan. Abdullah b. Sebe' imao je svoje sljedbenike i pristalice u mnogim pokrajinama: oni su se međusobno dopisivali pismima u kojima su govorili: *"Taj i taj namjesnik učinio nam je to i to po naredbi Osmana, radijallahu anhu; otišli smo u Medinu pa nam je Osman učinio to i to; Osman je učinio to i to s ashabima Allahovog Poslanika; došlo nam je pismo od Zubejra b. El-Avvama; došao nam je dopis od Alije; došlo nam je pismo od Aiše, došlo nam je to i to"*.

To je uveliko utjecalo na arapske beduine koji su poznavali samo neke propise iz vjere, pa su njihova srca uzavrela od mržnje prema Osmanu, radijallahu anhu.

Drugi razlog
Blagostanje koje je zadesilo islamski ummet

Kazao je Hasan el-Basri (govoreći o blagostanju koje je zadesilo ummet u vremenu Osmanovog hilafeta): *"Veoma rijetko bi se desilo da prođe dan a da ljudima nije dijeljeno neko dobro. Glasnici bi pozivali: 'Allahovi robovi, dođite i uzmite svoj udio u medu! Allahovi robovi, dođite i uzmite svoj udio u imetku!'"*[161]

Ovo je bio prosperitetan period zato što je džihad, borba na Allahovom putu, u tom periodu bio na najuzvišenijem stepenu, a blagostanje, po običaju, donosi ovakve pojave, kao što su prigovaranje, odbijanje pokornosti, a sve to zbog oholosti i nezahvalnosti ljudi.

Treći razlog
Velika razlika između Osmanove i Omerove prirode

Omer, radijallahu anhu, bio je strog i žestok, dok je Osman, radijallahu anhu, bio blag i milostiv. Međutim, to ne znači da je Osman bio slabić, kako to neki žele da prikažu, već je bio blag. Kada su atentatori opkolili njegovu kuću, Osman im je kazao: *"Znate li zašto ste se podigli protiv mene? Zbog moje blagosti."*

161 *Tahkiku mevkifis-sahabeti fil-fiten*, 1/360.

Rekao je Abdullah b. Omer: *"Tako mi Allaha, oni su se podigli protiv Osmana zbog postupaka koje da je učinio Omer, niko mu od njih ni riječ ne bi kazao."*

Znači, glavni razlog pobune protiv Osmana jeste činjenica da je on praštao i prelazio preko grešaka koje su činili.

Četvrti razlog
Neka plemena nisu mogla da se pomire s činjenicom da Kurejšije vladaju

Arapska plemena koja su prihvatila islam, naročito ona iz kojih su se neki pojedinci odmetnuli od islama pa se vratili u islam kada je poveden rat protiv njih, nisu mogli da prihvate činjenicu da će rukovodstvo neprestano biti u rukama Kurejšija. Među njima je bilo i onih koji su se vratili u islam iz ubjeđenja, a neki bez ubjeđenja, dok su se neki vratili u islam a njihova srca nisu se potpuno očistila. Oni nisu mogli da prihvate tu činjenicu, te su postavljali pitanje: *"Zašto je rukovodstvo neprestano u rukama Kurejšija?"*

Rekao je Ibn Haldun: *"Neka su plemena zamjerila Kurejšijama na rukovodstvu. Zbog toga su javno govorili protiv namjesnika."*[162]

Osmanova blagost bila je izuzetna prilika da se ispolji to nezadovoljstvo. To su najbitniji razlozi koji su uzrokovali pojavu smutnje, ali postoje i drugi razlozi koje sam izostavio bojeći se da ne oduljim.

162 *Tahkiku mevkifis-sahabeti fil-fiten*, 1/365.

PETA CJELINA
ZAMJERKE OSMANU, RADIJALLAHU ANHU

Zamjerke koje su upućene na Osmanovo vođenje hilafeta spomenut ćemo prvo općenito, a nakon toga svaku ćemo detaljnije pojasniti.

Prva: Postavljanje rođaka na funkcije namjesnika,

Druga: Prognanstvo Ebu Zerra, radijallahu anhu, u Er-Rebezu[163],

Treća: Dodjeljivanje "afričke petine" Mervanu b. Hakemu,

Četvrta: Spaljivanje mushafa i ujedinjavanje ljudi oko jednog mushafa,

Peta: Udaranje Ibn Mesuda toliko da mu se rasporila utroba i udaranje Ammara b. Jasira toliko da su mu polomljena rebra,

Šesta: Proširenje el-hime[164],

Sedma: Upotpunjavanje namaza na putu,

Osma: Odsustvo iz Bitke na Bedru,

Deveta: Bježanje s bojnoga polja na dan Bitke na Uhudu,

Deseta: Neprisustvovanje događaju "Bej'atur-ridvan",

Jedanaesta: Nije izvršio odmazdu nad Ubejdullahom b. Omerom zbog ubistva Hurmuzana,

Dvanaesta: Uvođenje drugog ezana petkom, prije džuma-namaza,

Trinaesta: Vraćanje Hakema nakon što ga je protjerao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

Postoje i druge zamjerke Osmanu, radijallahu anhu, kao ona da se popeo na stepenicu minbera na kojoj je stajao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Naime, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi držao hutbu, stajao bi na trećoj stepenici minbera, poslije je Ebu Bekr, kada bi držao hutbu, sišao stepenicu niže i stajao bi na drugoj, nakon njega je i Omer, kada bi držao hutbu, sišao stepenicu niže i stajao bi na prvoj. Osman se ponovo popeo na treću stepenicu i takvo je stanje ostalo sve do današnjeg dana.

163 Er-Rebeza je mjesto na putu za Mekku udaljeno od Medine tri dana putovanja. Vidjeti: *Mu'džemul-buldan*, str. 3/24.

164 Ar. el-hima – državno zemljište.

Također, zamjerili su mu i to što je Omer kažnjavao štapom, a on bičem, zatim da je uznemiravao ashaba Ebu Derdaa, i mnogo drugih stvari koje su u većini slučajeva jasna laž i potvora na Osmana, radijallahu anhu.

U nastavku ćemo navesti detaljnije objašnjenje za spomenute zamjerke.

Prva zamjerka
Postavljanje rođaka na funkcije namjesnika

Ko su Osmanovi rođaci koje je postavio na funkcije namjesnika? Rođaci koje je Osman postavio na funkcije namjesnika su Muavija, Abdullah b. Sa'd b. Ebu Es-Serh, Velid b. Ukba, Seid b. El-Ās i Abdullah b. Amir. To su peterica rođaka koje je Osman postavio na funkcije namjesnika, što je, po mišljenju nekih, bila pogreška.

Ostali Osmanovi namjesnici bili su Ebu Musa el-Eš'ari, Ka'ka' b. Amr, Džabir el-Muzeni, Habib b. Meslema, Abdurrahman b. Halid b. El-Velid, Ebu E'aver es-Sulemi, Hakim b. Selama, Eš'as b. Kajs, Džerir b. Abdullah el-Bedželi, Utejba b. En-Nehas, Malik b. Habib, Nusejr el-Adželi, Saib b. El-Akra, Seid b. Kajs, Selman b. Rebia i Hunejs b. Hubejš. Dakle, ovo su Osmanovi namjesnici koji nisu bili njegovi rođaci.

Na prvi pogled možemo primijetiti da je broj njegovih rođaka daleko manji od broja ostalih namjesnika, naročito ako u obzir uzmemo i činjenicu da je sam Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za namjesnike postavljao ljude iz plemena Benu Umejja više nego iz bilo kojeg drugog plemena.

Rekao je šejhul-islam Ibn Tejmijja: *"Ne poznajemo nijedno kurejšijsko pleme da je imalo više namjesnika kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, od plemena Benu Umejja. To je zato što su bili mnogobrojni i zato što su bili ugledni i odvažni."*[165]

Namjesnici koje je na tu funkciju postavio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, iz plemena Benu Umejja jesu Attab b. Usejd, Ebu Sufjan b. Harb, Halid b. Seid, Osman b. Seid i Eban b. Seid. Dakle, Poslanik je iz plemena Benu Umejja postavio petericu namjesnika, baš onoliko koliko je namjesnika iz ovog plemena postavio i Osman b. Affan.

165 *Minhadžus-sunne*, 2/192.

Kao odgovor na ovu zamjerku može se dodati da svi spomenuti namjesnici nisu obnašali tu funkciju u istom periodu. Osman je za namjesnika postavio Velida b. Ukbu, a potom ga smijenio i na njegovo mjesto postavio Seida b. El-Āsa, što znači da njih peterica nisu bili na tim funkcijama u isto vrijeme.

U vrijeme kada je Osman ubijen, na tim pozicijama bila su samo trojica ljudi iz plemena Benu Umejja: Muavija, Abdullah b. Sa'd b. Ebu Es-Serh i Abdullah b. Amir b. Kurejz.

Veoma bitna napomena na koju treba obratiti pažnju jeste da je Osman, radijallahu anhu, s mjesta namjesnika Kufe smijenio Velida b. Ukbu i Seida b. El-Āsa.

Dakle, u Kufi u kojoj je Omer s mjesta namjesnika smijenio Sa'da b. Ebu Vekkasa i Ibn Mesuda, Osman je smijenio Ebu Musaa i Velida. To je bila ista Kufa protiv čijih je stanovnika dovio Alija, čiji su stanovnici prevarili Hasana b. Aliju, čiji su stanovnici prekinuli ugovor s Muslimom b. Akilom, i na kraju, što nije i posljednje, Kufa čiji stanovnici ubiše Husejna b. Aliju, Kufa koja nije bila zadovoljna nijednim namjesnikom.

Osmanovo smjenjivanje spomenutih ashaba s funkcije namjesnika Kufe ne predstavlja ponižavanje i potcjenjivanje tih ashaba, nego je to poniženje za grad u kojem nisu mogli opstati na toj funkciji. Zatim, da li su postavljeni namjesnici od strane Osmana bili sposobni obnašati te funkcije?

O svjedočenju islamskih učenjaka u korist namjesnika koje je na tu funkciju postavio Osman, govorit ćemo nešto kasnije.

Kao odgovor na ovu zamjerku, možemo kazati da je i Alija, radijallahu anhu, na mjesta namjesnika postavljao svoje rođake i njemu to niko nije zamjerio, a ni mi mu to ne zamjeramo.

Prigovoriti Osmanu zbog postavljanja rođaka na funkciju namjesnika može jedan od dvojice ljudi: sunnija ili šiija. Što se tiče šiija, njima odgovaramo na način da kažemo da je i Alija, radijallahu anhu, postupao na isti način. Ako se taj postupak zamjerao Osmanu, onda treba da se zamjera i Aliji, a ako nije zamjerka Aliji, onda ne treba da bude zamjerka ni Osmanu. Štaviše, namjesnici koje je postavio Osman bili su bolji od onih koje je postavio Alija, s izuzetkom Ibn Abbasa.

Ako osoba koja Osmanu zamjeri na tome dolazi iz reda sunnija, onda ćemo reći da u vezi s tim pitanjem postoje samo dvije opcije:

prva, da ih je Osman postavio iz ljubavi prema njima, a da oni u osnovi nisu bili kompetentni za tu funkciju;

druga, da kažemo da je Osman to činio iz ubjeđenja da su oni odgovarajući za te funkcije i zato ih je i postavio. Osnova je da o ljudima poput Osmana imamo lijepo mišljenje i da smatramo da je to učinio vjerujući da su oni zaslužni da obnašaju te funkcije.

U narednim redovima navest ćemo svjedočenja islamskih učenjaka o namjesnicima koje je imenovao Osman.

Prvi: Muavija b. Ebu Sufjan

Ne postoji razilaženje među muslimanima da je Muavija bio jedan od najboljih namjesnika. Štaviše, stanovnici Šama mnogo su ga voljeli. Omer je taj koji je Muaviju postavio na mjesto namjesnika Šama, a Osman nije učinio ništa drugo nego ga ostavio na istoj funkciji, s tim što je njegovoj upravi podredio i neka druga područja.

Bio je pisar Objave Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i bio je među najboljim namjesnicima. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Vaše najbolje vođe jesu oni koje volite i koji vas vole, za koje vi dovu upućujete i koji za vas dovu upućuju"*[166], a Muavija, radijallahu anhu, bio je upravo ovakav.

Drugi: Abdullah b. Sa'd b. Ebu Es-Serh

Bio je Vjerovjesnikov ashab, a potom se odmetnuo od vjere za života Allahovog Poslanika. Nakon toga, istinski se pokajao i došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u želji da mu dâ prisegu. Osman, radijallahu anhu, rekao je: *"Allahov Poslaniče, prihvati njegovu prisegu, on je došao kao pokajnik."* Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije prihvatio njegovu prisegu, pa je Osman razgovarao s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, drugi i treći put, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pružio svoju ruku i prihvatio njegovu prisegu.[167] Odrekao se svog otpadništva, istinski se pokajao Allahu i postao jedan od najboljih namjesnika. On je bio na čelu vojske koja je osvojila Afriku.

166 Muslim, *Sahih*, br. 1855.

167 Ebu Davud, *Sunen*, br. 4359.

Imam Zehebi, govoreći o njemu, rekao je: *"Nakon što je ponovno prihvatio islam u godini oslobođenja Mekke, nije napravio nikakav prijestup zbog kojeg bi zaslužio kritiku. Bio je izuzetno razuman, pronicljiv, poznat po darežljivosti."*[168]

Svi pohodi i osvajanja u Africi vođeni su pod njegovom komandom.

Treći: Seid b. El-Ās

Bio je jedan od najboljih ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. O njemu je imam Zehebi kazao sljedeće: *"Bio je vođa, uglednik, darežljiv, hvaljen od strane ljudi, blag, staložen, odlučan i pronicljiv, pogodan za hilafet."*[169]

Četvrti: Abdullah b. Amir b. Kurejz

On je bio zapovjednik vojske koja je osvojila Perziju i Horasan. Perzijska država pokorena je za vrijeme Osmanovog hilafeta vojskom koju je upravo on predvodio. Vojska pod njegovim vođstvom također je oslobodila Sidžistan, Kerman i mnoge druge krajeve.

O njemu je Zehebi rekao: *"Bio je među najvećim arapskim vladarima, jedan od najhrabrijih i najdarežljivijih."*[170]

Peti: Velid b. Ukba

U prisustvu Ša'bija spomenuti su džihad i osvajanja Hubejba b. Mesleme, pa je rekao: *"Da ste doživjeli tek Velida, njegove pohode i njegovo namjesništvo!"*[171]

Velid b. Ukba ostao je namjesnik Kufe pet godina, a na njegovoj kući nije bilo vrata. Onaj ko bi ga trebao, došao bi i direktno i razgovarao s njim; ljudi su ga izrazito voljeli, ali su oni, kao što bi se reklo, ipak Kufljani.

Dvije su zamjerke upućene Velidu b. Ukbi.

Prva, da su povodom njega objavljene riječi Uzvišenog Allaha: **"O vjernici, ako vam nekakav grješnik donese kakvu vijest, dobro je**

168 *Sijeru a'lamin-nubela*, 3/349.
169 *Sijeru a'lamin-nubela*, 3/445.
170 *Sijeru a'lamin-nubela*, 3/21.
171 Taberi, *Tarih*, 2/610.

provjerite, da u neznanju nekome zlo ne učinite, pa da se zbog onoga što ste učinili poslije kajete."[172]

Često se u knjigama tefsira u povodu objave ovog ajeta spominje događaj kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Velida b. Ukbu da prikupi zekat od plemena Benu Mustalik. Dok se kretao prema njima, vidio je da mu izlaze u susret pa se prestrašio i vratio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, govoreći: *"Htjeli su me ubiti!"* Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naljuti se na njih, te im posla Halida b. El-Velida. Kada Allah objavi ovaj ajet, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredi da se cijela situacija provjeri. Kada su ih upitali o tome, rekoše: *"Nismo izašli da bismo ratovali, već smo donijeli svoj zekat vidjevši da nam izaslanik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kasni."*

Druga, kazali su da je pijan klanjao sabah-namaz, pa je ljudima klanjao četiri rekata, predao selam i rekao: *"Hoćete li da još dodam?"* Na to su mu rekli: *"Ti si već danas dodao."* Potom su otišli i požalili se Osmanu, a Osman naredi da se nad njim sprovede kazna za opijanje alkoholom. I zaista, u Muslimovoj zbirci hadisa zabilježena je predaja da ga je Osman bičevao zbog konzumiranja alkohola.[173]

Što se tiče prve stvari, kod učenjaka tefsira općeprihvaćena je činjenica da je povodom Velida b. Ukbe objavljen spomenuti ajet u suri El-Hudžurat, ali to obavezno ne znači da je on grješnik, zato što je Uzvišeni Allah objavio općenit propis za svakoga koji dođe s nekom viješću. Ako bismo prihvatili činjenicu da je baš njega Uzvišeni Allah nazvao grješnikom, da li to neminovno iziskuje da on kao takav treba ostati do kraja života?

Uzvišeni Allah kaže: **"One koji okrive poštene žene, a ne dokažu to s četiri svjedoka, s osamdeset udaraca biča izbičujte i nikada više svjedočenje njihovo ne primajte; to su nečasni ljudi, osim onih koji se poslije toga pokaju i poprave, jer i Allah prašta i samilostan je!"**[174]

Ako bismo prihvatili činjenicu da je spomenuti ajet sure El-Hudžurat objavljen povodom Velida, zar on nema pravo da se pokaje?

Što se tiče konzumiranja alkohola, znanje o tome ima Uzvišeni Allah i ovo ne znači negiranje onoga što je zabilježeno u Muslimovoj zbirci hadisa.

172 El-Hudžurat, 6.
173 Muslim, *Sahih*, br. 1707.
174 En-Nur, 4–5.

On je sigurno bičevan zbog alkohola, ali drugo je pitanje da li je dokazano njegovo konzumiranje alkohola ili ne?

U vrijeme dok je Velid b. Ukba bio namjesnik Kufe, dvojica ljudi otputovaše iz Kufe u Medinu do Osmana i rekoše mu: *"Vidjeli smo Velida b. Ukbu kako nam pijan klanja sabah-namaz."* Prvi reče: *"Vidio sam ga pijanog"*, a drugi: *"Vidio sam kako povraća alkohol."* Osman reče: *"Može ga povratiti samo nakon što ga popije."*

Tom razgovoru prisustvovali su Alija, Hasan b. Alija i Abdullah b. Džafer. Osman tada naredi da se Velid izbičuje zbog alkohola, a potom ga smijeni s funkcije namjesnika Kufe.

Dio islamskih učenjaka sumnja u vjerodostojnost svjedočenja spomenutih svjedoka, a ne u vjerodostojnost samog događaja. Da, mi tvrdimo da on jeste bičevan zbog alkohola, ali pitanje koje se ovdje postavlja jeste: "Da li su svjedoci svjedočili istinu ili ne?"

Onaj ko želi detaljnije istraživati ovo pitanje, neka se vrati na knjigu *El-Avasim minel-kavasim*, koju je valorizirao Muhibbuddin el-Hatib, koji sumnja u svjedočenje spomenutih svjedoka i predočava dokaze da nisu bili povjerljivi.[175]

Ako bi se i utvrdilo da je konzumirao alkohol, to nikako ne može da bude zamjerka Osmanu. Osmanu je potvrđeno da je on konzumirao alkohol, a on ga je propisno kaznio i sankcionirao smjenjivanjem s funkcije. Šta je Osman ovdje pogriješio? Istina je da on nije pogriješio, čak se to može smatrati jednom od njegovih vrlina, jer je na putu istine bio spreman da bičuje svog rođaka, svog namjesnika, i da ga još nakon toga smijeni s funkcije.

S druge strane, je li Velid b. Ukba nepogrješiv? Na početku ovog djela spomenuli smo da ashabima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne pripisujemo nepogrješivost. Slična stvar desila se za vrijeme vladavine Omera, radijallahu anhu, kada je Ibn Maz'un konzumirao alkohol, pogrešno tumačeći riječi Uzvišenog Allaha: **"Onima koji vjeruju i dobra djela čine nema nikakvog grijeha u onome što pojedu i popiju, ako se klone onoga što im je zabranjeno i kad vjeruju i dobra djela čine, zatim se Allaha boje i vjeruju, i onda se grijeha klone i dobro čine. A Allah voli one koji drugima dobro čine."**[176]

175 *El-Avasim minel-kavasim*, str. 107–108, opaske.
176 El-Maida, 93.

Omer, radijallahu anhu, pojasnio mu je ispravno tumačenje ajeta, a potom ga smijenio s funkcije namjesnika.

To su bili Osmanovi namjesnici. Jedini kome bi se nešto moglo prigovoriti jeste Velid b. Ukba. U stvarnosti, to nema nikakve veze s Osmanom i ako bi se nekome nešto moglo zamjeriti, onda se ta zamjerka odnosi na Velida lično, a nikako na Osmana.

Druga zamjerka
Prognanstvo Ebu Zerra, radijallahu anhu, u Er-Rebezu

Predaju koju je zabilježio Taberi, a i drugi, prenosi Sejf b. Omer i u njoj se navodi da je došlo do nesuglasica između Muavije i Ebu Zerra. Muavija je napisao Osmanu da mu Ebu Zerr unosi smutnju među narod i Osman zatraži od Muavije da ga pošalje u Medinu. Nakon što ga je Osman kritizirao zbog njegovog postupka, Ebu Zerr je otišao da živi u Er-Rebezu.

Ovo je predaja Sejfa b. Omera. Još na početku smo spomenuli da imamo vjerodostojne predaje koje prihvatamo, a u ovom slučaju to je predaja u Buharijevoj zbirci hadisa.

Od Zejda b. Vehba prenosi se da je kazao: *"Prolazio sam kroz Er-Rebezu gdje sam sreo Ebu Zerra, pa sam ga upitao: 'Šta te dovede da živiš u ovom mjestu?', a on odgovori: 'Bio sam u Šamu, pa sam se razišao s Muavijom u pitanju 'onih koji gomilaju zlato i srebro'. Muavija je govorio da je objavljeno u vezi ehli-kitabija, a ja sam govorio da se ajet odnosi i na nas i na njih.*[177] *To je uzrokovalo nesuglasice između mene i njega. Pisao je Osmanu žaleći se na mene da govorim o tom pitanju i da ljude zbunjujem. Osman mu je napisao da me pošalje u Medinu, što sam i učinio. Otišao sam u Medinu, gdje su se ljudi okupili oko mene kao da me nikada prije nisu vidjeli, pa sam to spomenuo Osmanu. Osman*

177 Poznat je stav Ebu Zerra o ovom pitanju. Naime, on je smatrao da čovjeku nije dozvoljeno da kod sebe ostavi više imetka od onoga što mu je potrebno. Većina ashaba nije se složila s njim u tom pitanju. U vezi s tim pitanjem, muslimani u današnjem vremenu imaju skoro konsenzus. Muslimanu je dozvoljeno da kod sebe zadrži koliko god zlata i srebra želi ako na to izdvaja zekat. Iz tog razloga imam Buhari naslovio je poglavlje "Onaj ko izdvoji zekat, to nije gomilanje blaga", a ovu je predaju zato i spomenuo u ovom poglavlju. Ebu Zerr je smatrao da čovjek na ime sadake treba da udijeli sve što pređe preko njegovih potreba, i da mu nije dozvoljeno da kod sebe ostavi bilo šta od srebra i zlata, preko svojih potreba, pa makar izdvojio zekat na taj imetak. Muavija, radijallahu anhu, nije se složio s Ebu Zerrom u tom pitanju.

mi je kazao: – Ako želiš, možeš da se malo makneš ustranu, ali da si u blizini. To je ono zbog čega sam odabrao ovo mjesto, i da su me podredili Abesincu, ja bih slušao i pokoravao se.'"[178]

Što znači, Osman, radijallahu anhu, nije protjerao Ebu Zerra u Er-Rebezu, kao što ga ni Muavija nije poniženog poslao iz Šama. Sve su to samo laži na Osmana i na Muaviju, kao što se to može vidjeti u predaji imama Buharija. Štaviše, zabilježeno je od Ebu Zerra da je, kada je otišao u Er-Rebezu, rekao: "*Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Kada nastambe grada dođu do Sel'a, ti napusti Medinu.'"*[179] Ovo je, dakle, naredba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem:, rekao je "*Allah se smilovao Ebu Zerru, sam hodi, sam će umrijeti i sam će biti proživljen na Sudnjem danu.*"[180]

Treća zamjerka
Dodjeljivanje "afričkog dijela" petine Mervanu b. Hakemu

U vjerodostojnim predajama nije potvrđeno da je Osman dodijelio Mervanu b. Hakemu petinu osvojenog dijela ratnog plijena u Africi. Ako bismo i prihvatili tu činjenicu, onda bi se ona odnosila na peti dio petine ratnoga plijena. U osnovi, ratni plijen se dijeli na pet dijelova, četiri petine se dijele borcima, a peta se dijeli na pet podjednakih dijelova (petina). To je Uzvišeni Allah spomenuo u riječima: "**I znajte da od svega što u borbi zaplijenite jedna petina pripada Allahu i Poslaniku, i rodbini njegovoj, i siročadi, i siromasima, i putnicima namjernicima.**"[181]

Dio koji pripada Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nakon smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pripada vođi muslimana koji ga raspoređuje gdje on hoće. Ono što je spomenuto kao zamjerka jeste Osmanovo obećanje Mervanu da će, ako oslobodi Afriku, njemu lično dodijeliti peti dio osvojenog dijela ratnog plijena u Africi,

178 Buhari, *Sahih*, br. 1406.
179 Ibn Sa'd, *Et-Tabekat*, 4/226.
180 Hakim, 3/50, koji ga je ocijenio vjerodostojnim, a Zehebi je kazao: "U njemu postoji slabost jer je jedan od prenosilaca Burejd b. Sufjan koji je jako slab – daif džidden."
181 El-Enfal, 41.

koji inače njemu kao vođi muslimana pripada, a mi smo u dijelu o pohodu u Afriku spomenuli da je Osman to kao nagradu dao Abdullahu b. Ebu Es-Serhu kada je ovaj osvojio veliki dio Afrike.

Četvrta zamjerka
Spaljivanje mushafa

Huzejfa b. Jeman, radijallahu anhu, došao je Osmanu, radijallahu anhu, i obavijestio ga da su se ljudi žestoko razišli u pitanju Kur'ana, čak do te mjere da je postojala bojazan da ih to ne odvede u poricanje (kufr) Kur'ana. Stoga je od Osmana zatražio da se ljudi pridržavaju jednog kiraeta, te da Kur'an sakupi po drugi put.[182]

Osman je naredio da se sakupi Kur'an po drugi put, potom je naredio da se zapale svi primjerci u kojima su se nalazili ajeti čije je učenje derogirano, a koje su neki ashabi bili zadržali kod sebe.

Raspored sura u tim mushafima nije bio kao onaj kada je Džibril Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, posljednji put preslušao cijeli Kur'an.

U nekim primjercima mushafa bila su zabilježena tumačenja određenih ajeta od strane ashaba, te je zbog toga Osman naredio spaljivanje tih mushafa. Napisao je jedan mushaf u kojem su zabilježeni svi kiraeti vjerodostojno preneseni od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Neki učenjaci kažu: "*Ostavio je samo jedan dijalekat (način), a to je dijalekat (narječje) Kurejšija.*"

Govoreći o skupljanju Kur'ana i spaljivanju mushafa, Ibn Arebi je rekao: "*To je jedno njegovo veliko djelo, njegova velika odlika, on je na taj način spriječio razilaženje. Allah je preko njega sačuvao Svoju Knjigu.*"[183]

Ovo je jedna od mnogobrojnih odlika Osmana, radijallahu anhu, koju su, opet, neki željeli da prikažu kao nedostatak i zamjerku.

Onaj čija su usta bolesna od gorčine
Osjetit će gorčinu pa makar pio svježu i čistu vodu.

182 Buhari, *Sahih*, br. 4987.
183 *El-Avasim minel-kavasim*, str. 80.

Peta zamjerka
Udaranje Ibn Mesuda toliko da mu se rasporila utroba i udaranje Ammara b. Jasira toliko da su mu polomljena rebra

Ovo je jedna od mnogobrojnih laži iznesenih na ashabe. Da je rasporena utroba Ibn Mesudu, on ne bi preživio. Dakle, niti je rasporena utroba Ibn Mesudu, niti su polomljena rebra Ammaru b. Jasiru.

Šesta zamjerka
Proširivanje el-ḥime[184]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je svoje zaštićeno područje. U tom kontekstu su riječi: *"Zaštićeno područje je ono koje su uspostavili Allah i Njegov Poslanik."*[185]

Omer, radijallahu anhu, imao je zaštićeno (zabranjeno) područje koje je bilo namijenjeno isključivo za stoku datu na ime zekata. To je bila zemlja na kojoj niko nije mogao da napasa svoje deve, osim deva dobivenih na ime zekata. Cilj toga bio je jasan – da se udeblja stoka koja pripada državnoj blagajni, kako bi narod od njih imao što veću korist.

Kada je Osman preuzeo vođstvo države – hilafet, povećao se broj stoke date na ime zekata, pa je bio prinuđen proširiti zaštićeno područje, i na tome su mu zamjerili, toliko da mu je rečeno: *"Šta misliš o onom proširivanju zabranjenog područja, je li ti to Gospodar dozvolio ili lažeš na Njega?"* Osman je odgovorio: *"Omer je prije mene uspostavio zaštićeno područje za stoku prikupljenu na ime zekata. Kada sam ja preuzeo hilafet, povećao se broj te stoke, pa sam bio prinuđen da proširim zaštićeno područje."*[186]

Može li se ovo smatrati greškom?!

184 El-hima: ograđivanje određenog mjesta kako niko ne bi ulazio u njega.
185 Buhari, *Sahih*, br. 2370.
186 Ahmed, *Fedailus-sahabe*, 1/470, br. 765, s vjerodostojnim lancem prenosilaca.

Sedma zamjerka
Upotpunjavanje namaza na putu

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekr i Omer na putovanju su klanjali dva rekata farza[187]. Osman je na početku hilafeta klanjao dva rekata farza na putu, a potom je klanjao puni namaz.

Odgovor: Ovo je jedno u dugom nizu fikhskih pitanja koja su podložna idžtihadu[188]. Ova greška nastala je kao plod Osmanovog idžtihada, pa šta ako je pogriješio? Naravno, ovo pod pretpostavkom da je stvarno pogriješio. Da li je zbog ovog postupka Osmanova krv postala dozvoljena? Ko je to nepogrješiv nakon Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?

U pogledu ovog pitanja islamski učenjaci imaju različite stavove, a većina učenjaka smatrala je kraćenje namaza na putovanju sunnetom, pohvalnim činom.[189] Ako je Osman učinio nešto, onda je to samo ostavljanje pohvalnog djela, tj. učinio je ono što je dozvoljeno: ostavio je olakšicu, a prakticirao ono što je strogo naređeno.

Zašto Osman na putovanju nije skraćivao namaz? Kao odgovor na to učenjaci su spomenuli dvije opcije:

prva, da je stekao status domaćina (onoga koji ima status stalnog prebivališta u nekom mjestu), nakon što se oženio iz Mekke. Smatrao je da se nalazi u mjestu boravka, pa je zato klanjao namaz potpuno;

druga, da se bojao smutnje i nerazumijevanja beduina – nomada, tj. bojao se da oni neće otići kućama i u mjestu boravka početi kratiti namaz. Zato je on upotpunjavao namaz, kako bi oni shvatili da je osnova, kada su u pitanju obavezni namazi, upotpunjavanje, a ne kraćenje.

Kada je Aiša postupila na isti način, upotpunila namaz na putovanju, pitali su Urvu: "*Šta Aiša želi tim postupkom?*", a on je kazao: "Protumačila je da tako treba, kao što je i Osman tako protumačio." Ova predaja potvrđuje činjenicu da je i Osman smatrao da tako treba postupati.[190]

187 Tj. skraćivali su četverorekatne farz-namaze i klanjali dva rekata. (op. prev.)

188 Idžtihad od ar. glagola *džehede – jedžhedu*, što znači *nastojati, truditi se, naprezati se, zalagati se*, a u islamskom pravu idžtihad je ulaganje napora u nastojanju da se spoznaju šerijatskopravne norme koje u Kur'anu i sunnetu nisu precizno definirane.

189 Taj stav zastupali su Malik, Šafija, Evzai i Ahmed. Vidjeti: *El-Mugni*, 2/54.

190 U (šiijskom kapitalnom) djelu *El-Kafi*, autora Kulejnija, 4/524, prenosi se od Ebu Abdullaha Džafera es-Sadika: "Upotpunjavanje namaza u dva Harema je prioritetnije."

Osma, deveta i deseta zamjerka
Odsustvo iz Bitke na Bedru, bježanje s bojnoga polja na dan Bitke na Uhudu i neprisustvovanje događaju "Bej'atur-ridvan"

Odgovor na ovu zamjerku nalazimo u Buharijevoj zbirci hadisa. Od Osmana b. Mevheba prenosi se da je kazao: "*Došao je neki čovjek iz Egipta i vidio ljude kako sjede, pa je upitao: 'Ko su ovi ljudi?' 'To su Kurejšije', odgovoriše mu. 'A ko im je najučeniji?', upita. 'Abdullah b. Omer', odgovoriše mu. 'Sine Omerov', reče on, 'upitat ću te nešto pa mi odgovori. Znaš li da je Osman pobjegao na dan Uhuda?' 'Da', odgovori mu Ibn Omer. 'A znaš li da nije bio na Bedru i da je bio odsutan?' 'Da', odgovori Ibn Omer. 'A znaš li', nastavi čovjek, 'da je bio odsutan kada se davala prisega Ridvan, da joj nije prisustvovao?' 'Da', odgovori mu. 'Allah je najveći!', uzviknu čovjek, misleći da je izašla na vidjelo istina koju je tražio. 'Dođi!', reče Ibn Omer, 'da ti pojasnim. Što se tiče njegovog bijega na dan Uhuda, svjedočim da mu je Allah oprostio i oslobodio ga, kao što kaže Uzvišeni:* — **One među vama koji su uzmakli na dan kad su se dvije vojske sukobile uistinu je šejtan naveo da posrnu, zbog onoga što su prije počinili. A Allah im je već oprostio jer — Allah prašta i blag je.**[191] *Što se tiče njegovog odsustva s Bedra, bio je oženjen Poslanikovom kćerkom koja je bila bolesna pa mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: — Imaš nagradu i plijen kao i onaj koji je bio na Bedru. A što se tiče prisege Ridvan, da je iko bio utjecajniji od Osmana, njega bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao u Mekku umjesto Osmana, kojeg je poslao prije same prisege*[192]*. A Poslanik je pokazao svoju desnicu i kazao: — Ovo je Osmanova ruka! Udario je njome po drugoj rekavši: — Ovo je Osmanova prisega!, a sada idi s ovim što si čuo', reče mu Ibn Omer.*"[193]

191 Ali Imran, 155.

192 Tj. Allahov Poslanik poslao bi ga umjesto Osmana, zato što je baš njega Allahov Poslanik poslao stanovnicima Mekke da im pojasni da je Poslanik došao s ciljem obavljanja umre. Prisega Ridvan u osnovi se i desila nakon Osmanovog odlaska u Mekku, i radi njega je i učinjena, jer je do Poslanika došla vijest da je on ubijen, pa je Poslanik uzeo prisegu od prisutnih da će ga osvetiti ako vijest o njegovom ubistvu bude tačna.

193 Buhari, *Sahih*, br. 3699.

Jedanaesta zamjerka
Nije izvršio odmazdu nad Ubejdullahom b. Omerom zbog ubistva Hurmuzana

U knjigama historije poznata je predaja u kojoj se navodi da je Ebu Lu'lu'a el-Medžusi, nakon što je ubio Omera i nakon što su ga ljudi uspjeli uhvatiti bacivši na njega ogrtač, izvršio samoubistvo. Sljedećeg dana, Ubejdullah b. Omer ubio je čovjeka po imenu Hurmuzan, koji je bio vatropoklonik pa je primio islam. Kada je upitan o tome, rekao je: *"Bio je sa Ebu Lu'lu'om el-Medžusijem tri dana prije Omerovog ubistva, a među njima je viđen nož kojim je ubijen Omer."* Na osnovu toga, on je shvatio da je i Hurmuzan bio učesnik u ubistvu njegovog oca, te ga je iz tog razloga i ubio.

Od Seida b. Musejjiba prenosi se da je rekao: *"Kada je ubijen Omer, Abdurrahman b. Ebu Bekr kazao je: 'Prolazio sam pored Omerovog ubice Ebu Lu'lu'a, a s njim su bili Džufejna i Hurmuzan, koji su se međusobno sašaptavali. Pošto sam ih iznenadio, ustadoše, a između njih ispade nož s dvije oštrice, dok je drška bila na sredini. Pogledajte kakav je nož kojim je Omer ubijen!' Kada su pogledali u nož kojim je ubijen Omer, vidjeli su da odgovara opisu koji je spomenuo Abdurrahman b. Ebu Bekr.*

Nakon toga, Ubejdullah b. Omer izašao je tražeći Hurmuzana. Kada ga je našao, rekao mu je: 'Pođi sa mnom da pogledamo moga konja', pa je zastao iza njega, a kada je Hurmuzan prošao ispred, on ga je udario sabljom. Ubejdullah je kazao: 'Kada je osjetio žestinu sablje, rekao je: – La ilahe illallah – nema boga osim Allaha! Pozvao sam Džufejnu, koji je bio kršćanin iz El-Hire, pa kada sam podigao sablju na njega, prekrsti se ispred očiju.' Potom je Ubejdullah otišao i ubio Ebu Lu'lu'ovu malenu kćerku koja je tvrdila da je muslimanka. Ubejdullah je odlučio da poubija sve robove u Medini, nakon čega su se oko njega okupili muhadžiri, spriječili ga u tome i zaprijetili mu. Kazao je: 'Tako mi Allaha, sve ću ih poubijati, a i neke druge!', aludirajući na neke muhadžire. Amr b. El-Ās neprestano ga je smirivao sve dok mu ovaj nije predao svoju sablju. Kada je predao svoju sablju, došao mu je Sa'd b. Ebu Vekkas pa se uhvatiše ukoštac vukući jedan drugog za kosu, sve dok ih nisu rastavili. Potom je došao Osman, prije nego što su mu dali prisegu te večeri, pa je i on napao na Ubejdullaha i uhvatio se s njim ukoštac, potom su ih rastavili. Tog dana, kada je Ubejdullah b. Omer ubio Džufejnu, Hurmuzana i Ebu Lu'lu'ovu kćerku, ljudima se zemlja pomračila (od težine situacije).

Kada ljudi dadoše prisegu Osmanu, on pozva muhadžire i ensarije te im reče: 'Savjetujte me u pogledu ovog čovjeka.' Muhadžiri zauzeše jednoglasan stav, nagovarajući Osmana da ga pogubi. S druge strane, većina ljudi bila je na strani Ubejdullaha, govoreći za Džufejnu i Hurmuzana: 'Allah ih je udaljio! Kao da želite da pošaljete za Omerom i njegovog sina?' Rasprava i galama rasplamsali su se među ljudima sve dok Amr b. El-Âs nije kazao Osmanu: 'Vođo pravovjernih, ovo se desilo prije nego što si ti u svojim rukama imao vlast nad ljudima, zato ti ja savjetujem da prekineš raspravu o ovom pitanju.' Nakon Amrovih riječi, ljudi se raziđoše, a Osman to privede kraju i odredi krvarinu za ubijene ljude i djevojčicu."[194]

Postoje tri tumačenja zašto Osman nije pogubio Ubejdullaha:

Prvo: Hurmuzan je bio u dogovoru s Ebu Lu'lu'om u vezi s ubistvom Omera, kao što ih je zajedno vidio Abdurrahman b. Ebu Bekr. Na osnovu toga, on je zaslužio pogubljenje. Također je zabilježeno od Omera da je kazao: "*Kada bi cijela San'a bila u dogovoru da ubiju jednoga čovjeka, sve bih ih pogubio zbog njega.*" Dakle, na osnovu toga dozvoljena je krv Hurmuzana jer je učestvovao u ubistvu Omera.

Drugo: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije pogubio Usamu b. Zejda kada je ubio čovjeka zbog svog pogrešnog razumijevanja. Naime, Usama je u jednoj bitki vidio mušrika koji je poubijao veliki broj muslimana. Krenuo je prema njemu, pa kada ga je ovaj vidio, pobjegao je i sakrio se iza drveta, a zatim je izgovorio: "Ešhedu en la ilahe illallah!" Međutim, Usamu to nije spriječilo da ga ubije. Kada je o tome obaviješten Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je Usamu i upitao ga: "*Zar si ga ubio nakon što je izgovorio šehadet?*" "*On je te riječi izgovorio samo kako bi se sačuvao sablje*", odgovorio je Usama. Na to je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Jesi li ti otvorio njegovo srce?*" Usama dalje kazuje: "*Toliko mi je ponavljao riječi: 'Ubio si ga nakon što je izgovorio šehadet?!', da sam poželio da islam nisam primio do tog trenutka.*"[195]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije izdao nalog da se, po principu reciprociteta, nad Usamom izvrši smrtna kazna, jer je njegov postupak proizašao iz pogrešnog razumijevanja i procjene. Na isti način postupio je Osman u slučaju Ubejdullaha b. Omera.

194 Ibn Sa'd, *Et-Tabekat*, 3/355, s vjerodostojnim lancem prenosilaca.
195 Buhari, *Sahih*, br. 4269; Muslim, *Sahih*, br. 158.

Treće: Spomenuto je da Hurmuzan nije imao staratelja (tutora, skrbnika), a poznato je da starateljstvo nad takvom osobom pripada vladaru, tako da se vladar (Osman) odrekao prava na odmazdu.

Neki su, pak, spomenuli da je Hurmuzan imao sina pod imenom Kamezban, ali se i on odrekao prava na odmazdu.[196]

Dvanaesta zamjerka
Uvođenje drugog ezana petkom prije džuma-namaza

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Držite se moga sunneta i sunneta pravednih halifa koji će doći nakon mene.*"[197]

Uvođenje drugog ezana petkom obuhvaćeno je ovim hadisom. Ne treba sumnjati da je Osman jedan od pravednih halifa koji je smatrao da je veća korist za muslimane u uvođenju drugog ezana petkom, nakon što se gradsko jezgro Medine znatno proširilo, kako bi se ljudi upozorili na blizinu nastupanja džuma-namaza. To je pitanje u kojem je Osman na osnovu svoga idžtihada donio rješenje i u tome su ga podržali mnogi ashabi te su nastavili to prakticirati i nakon njegove smrti. U periodu vladavine Alije, Muavije, Emevija i Abbasija, niko nije prigovorio tom postupku. Sve do današnjeg dana muslimani prakticiraju drugi ezan prije džuma-namaza, što znači da je to sunnet po jednoglasnom stavu svih muslimana. Na kraju, ovakav postupak ima utemeljenja u izvorima vjere. Zar nije propisano da se za sabah-namaz uče dva ezana? Možda je Osman uveo drugi ezan za džumu analogno postojanju drugog ezana za sabah-namaz.

Trinaesta zamjerka
Vraćanje Hakema nakon što ga je protjerao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem

Na ovu izmišljotinu možemo odgovoriti s tri različita gledišta.

Prvo, ovaj događaj nije poznat niti je zabilježen u vjerodostojnim predajama.

196 Događaj odustajanja Kamezbana od prava na odmazdu zabilježio je imam Taberi, 3/305, ali to predanje potječe od lažljivca Sejfa b. Omera.

197 Ebu Davud, *Sunen*, br. 4607; Tirmizi, *Sunen*, br. 2676.

Drugo, Hakem je bio jedan od muslimana koji su prihvatili islam na dan oslobođenja Mekke. Bio je od onih kojima je oprostio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan ulaska u Mekku. Ljudi kojima je oprošteno tog dana živjeli su u Mekki, a ne u Medini. Kako se može desiti da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, protjerao Hakema iz Medine, a on u osnovi i nije bio njen stanovnik?

Treće, protjerivanje koje ima utemeljenje u našoj vjeri jeste protjerivanje iz mjesta boravka, tj. protjerivanje na godinu dana, u slučaju bludnika koji nije oženjen. Dakle, u našoj vjeri ne postoji nešto što se zove trajno protjerivanje iz mjesta boravka.

Zbog kojeg to grijeha čovjek zaslužuje da bude doživotno protjeran iz mjesta boravka? Protjerivanje iz mjesta boravka je odgojno-popravna mjera kojoj može da pribjegne vladar. Kada bismo prihvatili činjenicu da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prognao Hakema i da je on ostao prognan za života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekra i Omera, koliko je vremena prošlo do Osmanovog prihvatanja njegovog povratka? Prošlo je više od petnaest godina. Gdje je u tome problem? Ovo sve pod pretpostavkom da je događaj vjerodostojan, ali on to nije.

Nadalje, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio je Osmanovo zauzimanje za Abdullaha b. Seida b. Ebu Es-Serha koji se odmetnuo od vjere. Hakem nije mogao da uradi veće (ne)djelo od odmetništva, pa kako shvatiti činjenicu da je oprostio onome koji se odmetnuo, a da nije oprostio Hakemu?!

To su zamjerke na Osmanovo vođenje države! Ove zamjerke mogu se podijeliti na sljedeći način:

Lažni na Osmana	zamjerke pod brojem 2, 3, 5, 13
Osmanove odlike – vrline	zamjerke pod brojem 4, 8, 10
Idžtihad	zamjerke pod brojem 1, 6, 7, 11, 12
Oprostene greške	zamjerka pod brojem 9

ŠESTA CJELINA
UBISTVO OSMANA, RADIJALLAHU ANHU

Trideset pete godine po Hidžri Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što se među ljudima proširiše spomenute zamjerke na Osmanovo vođenje države, krenu skupina ljudi iz Basre, Kufe i Egipta ka Medini, pretvarajući se da su krenuli na hadž i skrivajući u sebi namjeru pobune protiv Osmana, radijallahu anhu. U pogledu njihovog broja historičari navode različite cifre: neki su kazali da je iz svake pokrajine krenulo po dvije hiljade ljudi, a neki su kazali da ih je ukupno bilo dvije hiljade. Ne postoje precizni podaci na koje bismo se pouzdano mogao pozvati, ali je očevidno da njihov broj nije bio manji od dvije hiljade, niti je prelazio šest hiljada.

Došli su u grad Allahovog Poslanika u namjeri da svrgnu Osmana, radijallahu anhu, s pozicije halife, milom ili silom, a bili su vješti ratnici svojih plemena. Opkolili su njegovu kuću krajem mjeseca zul-ka'de, tražeći od njega da se odrekne hilafeta. Opsada je trajala do osamnaestog dana mjeseca zul-hidže, dana u kojem je bespravno ubijen Osman, radijallahu anhu.

Po mišljenju nekih historičara, opsada Osmanove kuće trajala je četrdeset dana, a spomenute su i druge brojke. Ali, sigurno se može tvrditi da opsada nije trajala više od četrdeset jednog dana. Kada su opokolili Osmanovu kuću, oni su mu zabranili izlazak na namaz, pa čak su mu uskratili i vodu. Ljude u namazu predvodio je jedan od onih koji su bili u skupini koja je došla u Medinu. Ubejdullah b. Adijj b. El-Hijar ušao je kod Osmana i kazao: "*Ljude u namazu predvodi jedan od vođa smutljivaca, pa šta nam naređuješ?*" Osman je rekao: "*Namaz je najbolje djelo koje ljudi mogu učiniti. Ako budu radili dobro, i vi to činite s njima, a ako budu činili loše, vi se toga klonite.*"[198]

U tom periodu kod Osmana je došlo nekoliko ashaba, svi su željeli da stanu u njegovu odbranu. Među najpoznatijim ashabima koji su boravili u njegovoj kući s tim ciljem jesu: Hasan b. Alija, Husejn b. Alija, Abdullah b. Zubejr, Ebu Hurejra, Muhammed b. Talha b. Ubejdullah (Es-Sedžžad),

198 Buhari, *Sahih*, br. 695.

Abdullah b. Omer, koji su svoje isukane sablje usmjerili prema smutljivcima koji su željeli da ubiju Osmana.[199]

Majka pravovjernih Safija došla je jašući mazgu koju je vodio Kinana, njen oslobođeni rob, pa ju je sreo Ešter i u lice udario mazgu. Tada je ona rekla: *"Vratite me, kako me ne bi osramotio ovaj pas."*[200]

Osman je zabranio borbu svima koji su došli s namjerom da ga brane. U nekim predajama navedeno je da je broj ljudi koji su došli braniti Osmana prelazio sedam stotina, a svi su bili sinovi ashaba. Pa čak ako bismo i prihvatili taj podatak, opet taj broj nije bio ni blizu broja nasilnika i smutljivaca čiji je broj iznosio minimalno dvije hiljade.

Od Abdullaha b. Amira b. Rebie prenosi se da je rekao: *"Bio sam s Osmanom u kući, kada je rekao: 'Od svakoga ko smatra da mu je obaveza da sluša i da se pokorava, zahtijevam da skloni ruke od oružja.'"*[201]

Kazao je Ibn Sirin: *"Došao je Zejd b. Sabit kod Osmana i rekao: 'Evo ensarija kod vrata, pa ako želiš da budemo Allahovi pomagači po drugi put, mi smo spremni. Kao što smo bili s Poslanikom, bit ćemo i s tobom.' Na to je Osman rekao: 'Ne, ako mislite na borbu.'"*[202]

Ibn Omer je ušao kod Osmana, pa mu je Osman rekao: *"Pogledaj šta govore ti ljudi, oni kažu: 'Zbaci to sa sebe i nemoj sam sebe ubijati.'"* Ibn Omer reče: *"Ako i zbaciš, hoćeš li nakon toga vječno živjeti?"* *"Ne"*, odgovori Osman, a Ibn Omer reče: *"Ja smatram da ne trebaš skinuti košulju koju ti je Uzvišeni Allah odjenuo, pa da to postane sunnet – običaj. Kada god ljudi budu prezirali halifu ili njihovog nadređenog, tražit će od njega smjenu."*[203]

Osman, radijallahu anhu, rekao je robovima koji su bili u njegovom vlasništvu: *"Svi koji spuste svoje oružje, slobodni su Allaha radi."* On je taj koji je ljudima zabranjivao borbu.

Pored svega spomenutog, četverica kurejšijskih mladića stala su u odbranu Osmana: Hasan b. Alija, Abdullah b. Zubejr, Mervan b. Hakem i Muhammed b. Hatib.[204]

199 *El-Bidaje ven-nihaje*, 7/184.

200 Ibn Sa'd, *Et-Tabekat*, 8/1280, s dobrim – hasen lancem prenosilaca.

201 Ibn Ebu Šejba, *El-Musannef*, br. 19508, s vjerodostojnim lancem prenosilaca.

202 Ibn Ebu Šejba, *El-Musannef*, br. 19509, s vjerodostojnim lancem prenosilaca.

203 Ovu predaju zabilježio je imam Ahmed u djelu *Fedailus-sahabe*, 1/473, br. 767, s vjerodostojnim lancem prenosilaca.

204 Ibn Abdulberr, *El-Istiab*, na marginama djela *El-Isabe*, 3/78.

KO JE UBIO OSMANA

Nakon što su opkolili Osmanovu kuću, preskočili su preko zidova i ubili ga dok je učio Kur'an.

Upitan je Hasan el-Basri[205]: "*Je li u skupini koja je ubila Osmana bio neko iz reda muhadžira i ensarija?*", pa je rekao: "*Ta skupina bila je sastavljena od šljama iz Egipta.*"[206]

Imena njihovih vođa su poznata: Kinana b. Bišr, Ruman el-Jemani, osoba poznata pod imenom Džebela, Sevdan b. Hamran, čovjek poznat pod nadimkom Mevtul-Esved iz plemena Benu Sedus, a neki kažu da je u toj skupini bio i Malik b. El-Ešter en-Nehai. Ovo su vođe nasilnika koji su se podigli protiv Osmana.

OSMANOV UBICA

Poznato je da je Osmana ubio čovjek iz Egipta pod imenom Džebela.

Od Amre bint Ertah prenosi se da je rekla: "*One godine u kojoj je ubijen Osman, ja sam s Aišom krenula ka Mekki. U putu smo prolazile pored Medine gdje smo vidjeli Mushaf koji je bio u sobi kada je Osman ubijen. Prva kap njegove krvi kanula je na početak ajeta:* '**Pa, ako budu vjerovali u ono u što vi vjerujete, na Pravom su putu; a ako glave okrenu, oni su onda samo inadžije, i Allah će te sigurno od njih zaštititi, jer On sve čuje i sve zna**'[207]." Kazala je Amra: "*Niko od njih nije umro prirodnom smrću.*"[208]

Muhammed b. Sirin rekao je: "*Jednom prilikom dok sam obilazio oko Kabe, čuo sam čovjeka koji govori: 'Gospodaru moj, oprosti mi, a ja ne mislim da ćeš mi oprostiti!' Začudio sam se tim njegovim riječima, pa sam mu rekao: 'Allahov robe, nikada nisam čuo da neko govori takvo što!' Kazao je: 'Zavjetovao sam se Allahu da ću, ako mi omogući, ošamariti Osmana. Kada je Osman ubijen, postavili su ga na krevet u njegovoj kući, a ljudi su ulazili u tu sobu i klanjali mu dženazu. Ja sam ušao pretvarajući se da želim klanjati dženazu, pa kada sam vidio da u kući nema nikoga, otkrio sam njegovo lice i ošamario ga, a on je bio*

205 Hasan el-Basri proživio je taj period, on je jedan od uglednih i starih tabiina.
206 *Tarihu halife*, str. 176, s vjerodostojnim lancem prenosilaca.
207 El-Bekara, 137.
208 Ahmed, *Fedailus-sahabe*, 1/501, br. 817, s vjerodostojnim lancem prenosilaca.

mrtav, pa mi se ruka osušila od toga.'" Kazao je Ibn Sirin: "*Vidio sam njegovu ruku, bila je suha kao drvo.*"[209]

ZAŠTO NIKO OD ASHABA NIJE STAO U ODBRANU OSMANA I SPRIJEČIO NJEGOVO UBISTVO

Prvo pojašnjenje

Osman je taj koji im je zabranio borbu, tj. naredio im je da svoje sablje vrate u korice, povinovao se Allahovoj volji i Njegovoj odredbi.

Ovakav njegov postupak ukazuje na dvije stvari:

1. njegovu hrabrost,
2. njegovu milost prema ummetu. On je shvatio prirodu onih koji su se pobunili protiv njega, tj. shvatio je da su surovi i da su došli da siju nered po zemlji. Shvatio je da, ako bi ashabima naredio da se bore, na taj način nastao bi veći nered nego da bude ubijen samo jedan čovjek. To bi vjerovatno uzrokovalo pogibiju velikog broja ashaba, možda bi uzrokovalo kaljanje časti i uzurpiranje tuđih imetaka. Smatrao je da je manja šteta u tome da on bude ubijen nego da pogine veliki broj ashaba i da ne bude povrijeđena svetost grada Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Drugo pojašnjenje

Broj ashaba tada prisutnih u Medini bio je daleko manji od broja onih koji su se pobunili protiv Osmana. Ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tada su bili razasuti na četiri strane:

1. Mekka; zato što se to dogodilo u sezoni obavljanja hadža. Mnogi su ashabi otišli u Mekku s ciljem obavljanja hadža, te iz tog razloga nisu bili prisutni u Medini.

209 *El-Bidaje ven-nihaje*, 7/200, prenosioci ove predaje su povjerljivi, osim Isaa b. Minhala, kojeg su bez ikakve ocjene povjerljivosti spomenuli Ibn Hibban, *Es-Sikat*; Buhari, *Et-Tarihul-kebir*, 6/399; i Ibn Ebu Hatim, *El-Džerhu vet-ta'dil*, 6/288.

2. Iseljenje iz Medine; jedan dio ashaba nastanio se u nekom od osvojenih područja, tako da su živjeli u Kufi, Basri, Egiptu, Šamu i drugim mjestima koja su osvojili muslimani.
3. U džihadu – na bojnom polju.
4. Oni koji su se zatekli u Medini, ali njihov broj nije bio dovoljan da bi se pobunjenicima pružio otpor.

Treće pojašnjenje

Ashabi su poslali svoje sinove da zaštite Osmana, ali nisu mogli pretpostaviti da će se to završiti Osmanovim ubistvom. Smatrali su da će se sve završiti opsadom njegove kuće i da će se smutljivci nakon toga vratiti odakle su i došli. Nikome nije palo na um da će stvar završiti Osmanovim ubistvom.

Najutemeljenije mišljenje je prvo, tj. mišljenje onih koji smatraju da su ashabi ostavili borbu jer je to bila Osmanova naredba.

ČETVRTO POGLAVLJE
HILAFET VOĐE PRAVOVJERNIH ALIJE B. EBU TALIBA, OD 35. DO 40. H. G.

PRVA CJELINA
NJEGOVO IME I PORIJEKLO

On je Alija b. Ebu Talib b. Abdulmuttalib b. Hišam b. Abdumenaf. On je amidžić Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i oženio je prvakinju ovodunjalučkih žena, Fatimu, kćerku Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Otac je dvojice unuka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Hasana i Husejna. Njegova majka zvala se Fatima bint Esed b. Hašim b. Abdumenaf.[210] On je prvi Hašimija kojeg je rodila Hašimijka. Njegov je nadimak bio Ebu Hasan, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prozvao ga je Ebu Turab[211]. Islam je primio kao dijete u osmoj godini života.[212]

NJEGOVE SUPRUGE

1. Fatima, kćerka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem,
2. Umama bint Ebu El-Ās, a njena je majka bila Zejneb, kćerka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Nju je Alija oženio nakon smrti njene tetke Fatime, radijallahu ánhu,
3. Havla bint Džafer b. Kajs,
4. Lejla bint Mesud,

210 *Ma'rifetus-sahabe*, 1/278.

211 Jednom prilikom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatekao je Aliju kako spava na zemlji, pa kada je ustao, na njemu su ostali tragovi prašine. Zato ga je i nazvao Ebu Turab, što znači Prašnjavi ili doslovno Otac prašine. (op. prev.)

212 *Ma'rifetus-sahabe*, 1/287.

5. Ummu Benin bint Hizam,
6. Esma bint Umejs,
7. Sahba bint Rebia,
8. Ummu Seid bint Urva.

NJEGOVA DJECA

Sinovi: Hasan, Husejn, Muhammed el-Ekber, Ubejdullah, Ebu Bekr, Abbas el-Ekber, Osman, Džafer el-Ekber, Abdullah, Jahja, Avn, Omer el-Ekber, Muhammed el-Evsat, Muhammed el-Asgar.

Kćerke: Zejneb el-Kubra, Ummu Kulsum el-Kubra, Rukajja, Ummu Hasan, Remla el-Kubra, Ummu Hani, Mejmuna, Zejneb es-Sugra, Remla es-Sugra, Ummu Kulsum es-Sugra, Fatima, Umama, Hadidža, Ummu Kiram, Ummu Selema, Ummu Džafer, Džumana i Nefisa.

NJEGOVE VRLINE

Vrline Alije, radijallahu anhu, mogu se podijeliti u tri kategorije:
1. njegove lične vrline,
2. njegove vrline zajedno s ehlul-bejtom,
3. njegove vrline zajedno s ostalim ashabima.

NJEGOVE LIČNE VRLINE

Ebu Hurejra, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hajbera rekao: *"Sutra ću bajrak dati čovjeku koji voli Allaha i Njegovog Poslanika, a kojeg vole Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik."*[213]

Od Alije, radijallahu anhu, prenosi se da mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Tebe voli samo mu'min, a ne mrzi te niko osim licemjera."*[214]

213 Buhari, *Sahih*, br. 3702; Muslim, *Sahih*, br. 2405.
214 Muslim, *Sahih*, br. 78.

Od Sa'da b. Ebu Vekkasa prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Ti si meni kao što je Harun bio Musau, osim što nakon mene nema više poslanika.*"[215]

Od Zejda b. Erkama prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Kome ja budem zaštitnik, i Alija mu je također zaštitnik.*"[216]

NJEGOVE VRLINE ZAJEDNO S EHLUL-BEJTOM

Od Zejda b. Erkama, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednoga dana ustao da drži govor kod jezerceta zvanog Humm na putu između Mekke i Medine, pa je kazao: "*O, ljudi, među vama ostavljam dvije vrijedne stvari, jedna je veća od druge*", pa je spomenuo Allahovu Knjigu i podsticao na njeno (učenje i prakticiranje), a zatim je rekao: "*I svoju porodicu, Allahom vas zaklinjem da pazite na moju porodicu, Allahom vas zaklinjem da pazite na moju porodicu!*" Upitan je Zejd b. Erkam: "*Ko je sve njegova porodica (ehlul-bejt)?*", pa je odgovorio: "*Oni kojima je zabranjena sadaka: Alijina porodica, Džaferova porodica, Akilova porodica i Abbasova porodica.*" Ponovo su upitali Zejda: "*Jesu li svi oni porodica Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem (ehlul-bejt)?*" "*Da*", odgovorio je.[217]

Aiša, radijallahu anha, kaže: "*Jednog dana izašao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ogrnut vunenim ogrtačem. Svojim ogrtačem ogrnuo je Aliju, Fatimu, Hasana i Husejna, potom je proučio riječi Uzvišenog:* '**Allah želi da od vas, porodico Poslanikova, grijehe odstrani i da vas potpuno očisti.**'[218]"[219]

NJEGOVE VRLINE ZAJEDNO S OSTALIM ASHABIMA

Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Smiri se, o, Hira, na tebi se nalazi Poslanik, ili iskreni (Siddik) ili šehid*"[220], a tada su se na tom mjestu nalazili Allahov

215 Buhari, *Sahih*, br. 3706; Muslim, *Sahih*, br. 2404.
216 Ahmed, 5/350, s vjerodostojnim lancem prenosilaca.
217 Muslim, *Sahih*, br. 2408.
218 El-Ahzab, 33.
219 Muslim, *Sahih*, br. 2424.
220 Muslim, *Sahih*, br. 2417.

Poslanik, Ebu Bekr, Omer, Osman, Alija, Talha, Zubejr i Seid, radijallahu anhum.

Od Seida b. Zejda prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Deseterica će u Džennet: Ebu Bekr će u Džennet, Omer će u Džennet, Alija će u Džennet, Osman će u Džennet, Talha će u Džennet, Zubejr će u Džennet, Ebu Ubejda će u Džennet, Abdurrahman b. Avf će u Džennet, Sa'd će u Džennet i vaš prijatelj će u Džennet."*[221]

Od Abdullaha b. Mesuda, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Najodabraniji vijek je onaj u kojem ja živim, a potom onaj nakon njega, a potom onaj poslije njega."*[222]

PO ČEMU SE ALIJA RAZLIKOVAO OD DRUGIH I ČIME JE NADMAŠIO SVOJE SAVREMENIKE

U Bitki na hendeku

Na dan Bitke na hendeku Alija je izašao na dvoboj s Amrom b. Abduvuddom, pa mu je Alija rekao: *"Zar se nisi zavjetovao Allahu da, ako te neko od Kurejšija pozove u jednu od dvije stvari, da ćeš mu se odazvati?"* *"Da"*, odgovorio je. Kazao mu je Alija: *"Ja te pozivam Uzvišenom Allahu i Njegovom Poslaniku, pozivam te u islam."* Amr je rekao: *"Ja nemam potrebe za tim."* *"Onda te ja pozivam na dvoboj"*, reče Alija. *"Zašto me pozivaš na dvoboj? Ja zaista ne želim da te ubijem, amidžiću moj?"*, upita Amr. Alija mu reče: *"Tako mi Allaha, ja želim da tebe ubijem."* Nakon toga, Amr se naljuti, siđe sa svoga konja i ubi ga, a potom navali na Aliju. Povede se žestoka borba među njima, a na kraju Alija uspije da ga savlada i izađe kao pobjednik.[223]

221 Tirmizi, *Sunen*, br. 3748, s vjerodostojnim lancem prenosilaca. Riječi Seida: "Vaš prijatelj će u Džennet", odnose se na njega.

222 Buhari, *Sahih*, br. 3651; Muslim, *Sahih*, br. 2533.

223 *El-Bidaje ven-nihaje*, događaji 50. h. g., "Bitka na hendeku".

Rat je na početku poput cure mlade
Uljepšana hita svakoj neznalici

Ali kad se razjari i buktati stade
Ostane bez ašika i tad liči starici

Kose prošarane, niko je ne želi
Mirisat' nit ljubit', svako od nje bježi.[224]

Davanje prisege Aliji, radijallahu anhu

Prenosi se od Muhammeda b. El-Hanefijje, a on je Muhammed, sin Alije b. Ebu Taliba, da je rekao: "*Došao je Alija u Osmanovu kuću nakon što je ubijen, pa je ušao u nju i zatvorio vrata za sobom. Potom su mu došli ljudi i počeli lupati na vrata govoreći: 'Ovaj je čovjek ubijen, ljudi moraju imati halifu, a mi ne znamo nekoga da je prioritetniji za taj položaj od tebe', pa im je Alija rekao: 'Da vam budem ministar, pomagač, bolje vam je nego da budem halifa, vladar.' 'Ne, tako nam Allaha, mi ne znamo nekoga da je prioritetniji za taj položaj od tebe.' 'Ako stvarno želite da ja budem halifa, onda znajte da davanje prisege meni neće biti tajno. Ja ću izaći u džamiju, pa onaj ko želi da mi dadne prisegu, neka dođe', rekao je Alija, a zatim otišao u džamiju pa su mu ljudi tamo dali prisegu.*"[225]

Muhadžiri i ensarije, koji su tada bili u Medini, dali su prisegu Aliji, radijallahu anhu. Neki navode podatak da određeni broj ashaba nije prisustvovao davanju prisege, kao Sa'd b. Ebu Vekkas, Abdullah b. Omer, Muhammed b. Meslema i drugi. Drugi su opet spomenuli da su Aliji prisegu dali svi ashabi u Medini, i to je općeprošireno mišljenje.

Sa'd b. Ebu Vekkas, Abdullah b. Omer i Muhammed b. Meslema nisu se borili na strani Alije tokom događaja fitne, a što se tiče prisege, oni su je dali.

Avf b. Ebu Džemila rekao je: "*Bio sam kod Hasana el-Basrija, a bio je u Medini kada se desilo ubistvo Osmana, pá su spomenuli ashabe Allahovog*

224 Stihovi pjesnika Imruul-Kajsa, *Divan*.
225 Ahmed, *Fedailus-sahabe*, 2/573, br. 696, s vjerodostojnim lancem prenosilaca.

Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na što je Ebu Dževšen el-Gatafani rekao: 'Ebu Seide, ljudi su prigovorili Ebu Musau na tome što je dao prisegu Aliji.' Hasan el-Basri vidno se naljutio, toliko da se to moglo primijetiti na njegovom licu, pa je kazao: 'A koga onda slijediti? Vođa pravovjernih (Osman) ubijen je na bespravan način, pa su ljudi otišli do onoga ko je bio najbolji i dali mu prisegu. A koga onda slijediti?', pa je to ponovio više puta."[226]

Sljedbenici ehli-sunneta imaju jednoglasan stav o tome da je najbolji ashab nakon Osmana bio Alija b. Ebu Talib.

Kazao je Ibn Tejmijja: *"Jasni tekstovi koje bilježi Ahmed ukazuju da je novotarom smatrao onoga ko se kolebao u pitanju hilafeta Alije, pa je govorio: 'Takav je u većoj zabludi nego magarac njegove porodice', i naređivao je bojkotiranje takve osobe."*[227]

Sljedbenici ehli-sunneta imaju jednoglasan stav o tome da je Ebu Bekr najbolji ashab nakon Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, potom Omer, zatim su se razišli u pogledu Osmana i Alije, kao što smo već spomenuli. Većina učenjaka smatra da je Osman bolji od Alije, zatim su jednoglasni u tome da je Alija b. Ebu Talib četvrti pravedni halifa.

226 Ahmed, *Fedailus-sahabe*, 2/576, br. 976, s vjerodostojnim lancem prenosilaca.
227 *Medžmu'ul-fetava*, 4/438.

DRUGA CJELINA
NAJBITNIJI DOGAĐAJI U PERIODU HILAFETA ALIJE B. EBU TALIBA

Bitka "El-Džemel", 36. h. g.

Kada je data prisega Aliji, radijallahu anhu, Talha i Zubejr zatražili su od njega dozvolu za odlazak u Mekku, pa im je dopustio. U Mekki su sreli Aišu, radijallahu anha, koja je već saznala za vijest o Osmanovom ubistvu, i održali su zajednički sastanak na kojem su donijeli odluku da traže odmazdu za Osmana. Također, došli su Ja'la b. Munejja iz Basre i Abdullah b. Amir iz Kufe te su se okupili u Mekki s namjerom da traže odmazdu za Osmana. Svi skupa izašli su iz Mekke ka Basri, zajedno s onima koji su ih slijedili u tome, tražeći Osmanove ubice, smatrajući da su oni lično zakazali u odbrani Osmana. Alija, radijallahu anhu, i dalje je bio u Medini, a njegov namjesnik u Basri bio je Osman b. Hunejf. Kada su stigli u Basru, Osman b. Hunejf poslao je izaslanika pitajući ih: "*Šta želite?*", a oni su kazali: "*Želimo Osmanove ubice.*" Na to im je Osman b. Hunejf rekao: "*Kada dođe Alija*", pa im je zabranio ulazak u Basru. Nakon toga, pred njih je izašao Džebela, a on je bio jedan od učesnika u Osmanovom ubistvu, te ih je napao s vojskom koje je brojala sedam stotina vojnika, pa su ga porazili. Tom prilikom poginuo je veliki broj onih koji su bili u njegovoj vojsci, a veliki broj stanovnika Basre priključio se vojsci Talhe, Zubejra i Aiše, Allah bio zadovoljan njima. Kada je Alija, radijallahu anhu, čuo da se desila borba između Osmana b. Hunejfa, njegovog namjesnika u Basri, s jedne strane, i Talhe, Zubejra i Aiše, s druge strane, krenuo je ka Kufi s vojskom koja je brojala deset hiljada vojnika, kako bi se borili protiv Talhe i Zubejra.

Ovdje se jasno vidi da je Alija, radijallahu anhu, krenuo ka njima, a ne da su se oni pobunili protiv njega i njegovog hilafeta, niti su u osnovi imali namjeru da se bore protiv njega, kao što to tvrde određene grupacije i oni koji su pod njihovim utjecajem. Da su oni željeli pobunu protiv njega, ne bi krenuli ka Basri, već bi krenuli ka Medini.

Talha, Zubejr i Aiša nikada se nisu bunili protiv toga da Alija, radijallahu anhu, bude halifa, niti su ga spominjali po lošem, kao što nikada nisu dali prisegu nekome drugome. Oni nisu izašli da se bore protiv njega u Basri, jer on u osnovi tada nije ni bio u Basri.

Kazao je Ahnef b. Kajs: *"Sreo sam Talhu i Zubejra nakon Osmanove opsade i upitao: 'Šta mi naređujete, vidim da će biti ubijen?' Oni su rekli: 'Budi uz Aliju.' Potom sam u Mekki sreo Aišu, radijallahu anha, nakon Osmanove pogibije, pa sam je upitao: 'Šta mi naređuješ?', a ona je rekla: 'Budi uz Aliju.'"*[228]

PREGOVORI PRIJE BORBE

Alija, radijallahu anhu, poslao je Mikdada b. El-Esveda i Ka'ka'a b. Amra da pregovaraju s Talhom i Zubejrom. Dogovoriše se, s jedne strane Mikdad b. El-Esved i Ka'ka' b. Amr, a s druge strane Talha i Zubejr, da se ne upuštaju u borbu, te je svako od njih pojasnio svoje gledište i iznio svoj stav.

Talha i Zubejr smatrali su da nije dozvoljeno da se prolongira pitanje Osmanovih ubica, dok je Alija, radijallahu anhu, smatrao da nije preovladavajuća korist u tome da se trenutačno obračunaju s Osmanovim ubicama, već da treba sačekati da se situacija smiri. Svi oni u osnovi su smatrali da Osmanove ubice treba kazniti, a razišli su se samo u pogledu pitanja kada to treba učiniti. Nakon postignutog sporazuma, dvije vojske su spavale mirnim snom, dok su sebe'ijje[229] (Osmanove ubice) provodili tešku noć, zato što taj sporazum nije išao njima u korist. Ovo su zabilježili historičari koji su pisali o ovom događaju, kao: Taberi[230], Ibn Kesir[231], Ibn Esir[232], Ibn Hazm[233] i drugi.

Nakon toga, sebe'ijje su donijeli zajedničku odluku da ne dozvole implementiranje ovog sporazuma. Ujutro, dok su dvije vojske mirno spavale, skupina sebe'ijja napala je vojsku Talhe i Zubejra te ubila nekoliko ljudi iz njihove vojske, nakon čega su pobjegli. Talhina vojska pomisli kako je

228 *Fethul-Bari*, 13/38, kazao je (Ibn Hadžer): "Ovu predaju bilježi imam Taberi s vjerodostojnim lancem prenosilaca."

229 Nazvani su ovako jer su slijedili ideje Abdullaha b. Sebe'a, jevreja koji je bio glavni uzrok smutnje, kako je već ranije bilo pojašnjeno. (op. prev.)

230 Taberi, *Tarih*, 2/517.

231 *El-Bidaje ven-nihaje*, 7/509.

232 *El-Kamilu fit-tarih*, 3/120.

233 *El-Faslu fil-mileli vel-ehvai ven-nihal*, 4/293.

Alijina vojska pronevjerila sklopljeni sporazum te ih napala i zato oni napadoše na Alijinu vojsku. Alijina vojska pomisli da je Talhina vojska napala na njih i da su prekršili sklopljeni sporazum. Sve do podne dešavala su se međusobna sukobljavanja, dok nije planula obostrana bitka.

POKUŠAJI ZAUSTAVLJANJA BORBE

Iskusni i stariji iz redova obje vojske pokušali su da zaustave borbu, ali nisu uspjeli. Talha je govorio: "*Ljudi, hoćete li me saslušati?*", pa su odbili da slušaju, a on je rekao: "*Uh, uh, postelja od vatre, rojevi pohlepe!*" S druge strane Alija, radijalḷahu anhu, sprečavao ih je, ali mu se nisu odazivali. Aiša, radijallahu anha, poslala je po Ka'bu b. Sevru mushaf kako bi zaustavio bitku, ali su ga sebe'ijje zasipali strijelama sve dok ga nisu ubili.

Rat je takav, da Allah sačuva, kada počne niko ga ne može zaustaviti, a u vezi s tim imam Buharija spomenuo je stihove Imruul-Kajsa:

Rat je na početku poput cure mlade
Uljepšana hita svakoj neznalici

Ali kad se razjari i buktati stade
Ostane bez ašika i tad liči starici

Kose prošarane, niko je ne želi
Mirisat' nit' ljubit', svako od nje bježi.[234]

Šejhul-islam Ibn Tejmijja rekao je: "*Kada se desi smutnja, razumni i trezveni ne mogu da smire raskalašene. Ugledni i stariji ashabi bili su nemoćni da ugase smutnju i da smire smutljivce. Takvo je stanje u smutnjama, baš kao što opisuje Uzvišeni Allah:* **'I izbjegavajte ono što će dovesti do smutnje koja neće pogoditi samo one među vama koji su krivi, i znajte da Allah strašno kažnjava'**[235]**.**"[236]

234 Buhari, *Sahih*, br. 7096.
235 El-Enfal, 25.
236 *Muhtasaru Minhadžis-sunne*, 281.

Bitka "El-Džemel" odigrala se trideset šeste godine po Hidžri, na samom početku hilafeta Alije, radijallahu anhu. Počela je nakon podneva, a završila u istom danu prije zalaska sunca. Alijina vojska brojala je deset hiljada vojnika, a vojska Talhe i Zubejra brojala je između pet i šest hiljada ljudi. Zastavu Alijine vojske nosio je Muhammed b. Alija b. Ebu Talib, a zastavu Talhine vojske nosio je Abdullah b. Zubejr. U tom danu poginuo je veliki broj muslimana u smutnji od koje nas je sačuvao Uzvišeni Allah, a molimo Allaha da njima oprosti i bude zadovoljan njima.

SMRT TALHE I ZUBEJRA

U ovoj bitki poginuli su Talha, njegov sin Muhammed i Zubejr. Talha i Zubejr nisu direktno učestvovali u bitki.

Prenosi se da je Zubejr, radijallahu anhu, krenuo u bitku i susreo Aliju b. Ebu Taliba, radijallahu anhu, pa mu je kazao Alija: *"Zar se ne sjećaš da je Allahov Poslanik kazao: 'Borit ćeš se protiv Alije, a nećeš biti u pravu'"*, a onda se Zubejr vratio i nije učestvovao u borbi.

Tačno je da se Zubejr nije borio, ali je sporno da li se desio ovaj razgovor između njega i Alije. Allah najbolje zna, a predaja u kojoj je to spomenuto nije zabilježena s jakim lancem prenosilaca, već je to općepoznat i rasprostranjen podatak u knjigama historije. Više od toga rasprostranjena je činjenica da Zubejr, radijallahu anhu, nije učestvovao u toj bitki, već je ubijen mučki i izdajnički, rukom čovjeka poznatog pod imenom Ibn Džermuz.

Talhu je ubila zalutala strijela, a smatra se da je tu strijelu odapeo Mervan b. Hakem. Pogođen je u staru ranu na stopalu, što je uzrokovalo njegovu smrt. Preselio je odvraćajući ljude od borbe. U toj bitki poginuo je veliki broj ljudi, naročito onih koji su branili devu Aiše, radijallahu anha, koju su smatrali svojim simbolom, do te mjere da su dobrovoljno kretali u smrt braneći devu na kojoj je ona bila. Zato se samim činom padanja deve na zemlju smirila i završila bitka u kojoj su pobijedili Alija i njegova vojska. Međutim, u stvarnosti niko nije pobijedio. Pravi gubitnik u ovoj bitki bili su islam i muslimani.

NAKON BITKE

Nakon bitke, Alija, radijallahu anhu, prolazio je pored ubijenih ljudi. Kada je naišao pored Talhe b. Ubejdullaha, uspravio ga je i obrisao prašinu s njegovog lica, a potom kazao: "*Teško mi je da te vidim ovako bačenog na zemlju pod nebeskim svodom, Ebu Muhammede!*" Zaplakao je Alija, radijallahu anhu, a zatim rekao: "*Kamo sreće da sam preselio dvadeset godina prije ovog događaja!*"[237]

Kada je Alija, radijallahu anhu, vidio Muhammeda b. Talhu ubijenog, ponovo je zaplakao. Muhammed b. Talha bio je poznat pod nadimkom Es-Sedždžad[238] zbog mnoštva ibadeta koji je činio.

Svi ashabi koji su učestvovali u ovoj bitki, bez izuzetka, kajali su se zbog onoga što se desilo.

Spomenuti Ibn Džermuz htio je ući kod Alije noseći Zubejrovu sablju, pa je rekao: "*Ubio sam Zubejra, ubio sam Zubejra!*" Kada je to čuo Alija, radijallahu anhu, kazao je: "*Ta sablja veoma je često uklanjala nedaće od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.*"

Zatim je rekao: "*Obraduj Džehennemom ubicu sina Safijinog*", i nije mu dozvolio da uđe kod njega.[239]

Kada se bitka završila, Alija, radijallahu anhu, poslao je majku pravovjernih Aišu, radijallahu anha, s najvećim poštovanjem u Medinu, onako kako mu je naredio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

Od Alije, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Između tebe i Aiše bit će nešto.*" Na to je Alija, radijallahu anhu, rekao: "*Zar sam ja najnesretniji među njima, Allahov Poslaniče?*" Kazao mu je: "*Ne, ali kada se to desi, ti je vrati u mjesto u kojem će biti sigurna.*"[240] Alija je postupio onako kako mu je naredio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

237 Ibn Asakir, *Tarihu Dimešk*, sažetak, 11/208; *Esedul-gabe*, 33/88. Kazao je Busiri: "Prenosioci ove predaje su povjerljivi." Njegovu ocjenu ove predaje spomenuo je Ibn Hadžer u djelu *El-Metalibul-alije*, 4/32, s neznačajnim razlikama u izrazima predaje.

238 Što u prijevodu znači: onaj koji mnogo i intenzivno čini sedždu. (op. prev.)

239 Ibn Sa'd, *Et-Tabekat*, 3/105, s dobrim – hasen lancem prenosilaca.

240 Ahmed, *Musned*, 6/393. Ibn Hadžer, *El-Feth*, 13/60, kazao je: "Lanac prenosilaca ove predaje je dobar – hasen."

ZAŠTO ALIJA, RADIJALLAHU ANHU, NIJE KAZNIO OSMANOVE, RADIJALLAHU ANHU, UBICE

Alija, radijallahu anhu, na to je pitanje gledao kroz princip "procjene koristi i šteta" te je smatrao da je preovladavajuća korist u odgađanju sprovođenja odmazde nad Osmanovim, radijallahu anhu, ubicama, a ne da se odmazda ne treba učiniti. To je bio glavni razlog Alijinog, radijallahu anhu, odgađanja sprovođenja odmazde nad Osmanovim, radijallahu anhu, ubicama, upravo kao što je to učinio i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u poznatom događaju potvore na Aišu, radijallahu anha, kada je određena grupa ljudi govorila protiv Aiše, radijallahu anha.

Najpoznatije osobe koje su učestvovale u potvori Aiše su Hassan b. Sabit, Hamna bint Džahš, Mistah b. Usasa, a osoba koja je odigrala glavnu ulogu u tome bio je Abdullah b. Ubejj b. Selul. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, popeo se na minber i kazao: *"Skupino muslimana, ko će mi pomoći u pogledu čovjeka od kojeg je poteklo uznemiravanje moje porodice?"* Tada je ustao Sa'd b. Muaz i rekao: *"Allahov Poslaniče, ja ću ti pomoći! Ako bude iz Evsa, ja ću mu glavu odsjeći, a ako bude iz našeg bratskog plemena Hazredža, ti naredi pa da ga ubijemo."* Tada je ustao Sa'd b. Ubada i odgovorio na riječi Sa'da b. Muaza, a potom je ustao Usejd b. Hudajr i odgovorio Sa'du b. Ubadi, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo je da ih stišava.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, shvatio je da je situacija kompliciranа, zato što je prije dolaska Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu postojao sporazum između Evsa i Hazredža da Abdullah b. Ubejj b. Selul bude njihov kralj i on je među njima uživao veliki ugled. On je taj koji je vratio trećinu vojske iz poznatog pohoda na Uhud. U toj situaciji Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odustao je od kažnjavanja Abdullaha b. Ubejja b. Selula. Zašto? Zato što je shvatio da bi iz njegovog kažnjavanja mogla da proizađe veća šteta nego od odgađanja tog čina.

Isto je učinio i Alija, radijallahu anhu, kada je odgodio sprovođenje odmazde nad Osmanovim ubicama, smatrajući da je u odgađanju odmazde manja šteta nego da se požuri s njenim sprovođenjem. U osnovi, Alija nije ni mogao da sprovede odmazdu nad Osmanovim ubicama jer su mu oni bili nepoznati. Ako se i znalo ko su vođe zametnute smutnje, treba

znati da su iza njih stajala njihova plemena spremna da stanu u njihovu odbranu. Smutnja se u osnovi još nije bila ni smirila. Ko je mogao kazati da oni neće ubiti i Aliju? A to su naposljetku i učinili.

Zato, kada je hilafet preuzeo Muavija, radijallahu anhu, on također nije sproveo odmazdu nad Osmanovim ubicama. Zašto? Zato što je i on shvatio ono što je zagovarao Alija, radijallahu anhu.

Alija je to prihvatio u praksi, dok je to Muavija shvatao samo teoretski, sve dok nije preuzeo hilafet, pa je to pitanje prihvatio i praktično, poput Alije. Tačno je da je Muavija poslao skupinu koja je pogubila neke od učesnika u ubistvu Osmana, radijallahu anhu, ali je jedna skupina njih ostala živa sve do vremena Hadžadža kada je i posljednji čovjek iz njihove družine ubijen za vrijeme hilafeta Abdulmelika b. Mervana.

Bitka na Siffinu[241], 37. h. g.

Muavija, radijallahu anhu, odbijao je dati prisegu Aliji, radijallahu anhu, sve dok se ne sprovede odmazda nad Osmanovim ubicama. Kada se završila bitka "El-Džemel", Alija je kazao: *"Sada je obaveza da i Muavija dâ prisegu"*, i pripremio je vojsku za borbu protiv Muavije u slučaju da odbije dati prisegu. Kako Muavija nije pristao da dadne prisegu, Alija, radijallahu anhu, krenuo je ka Siffinu s vojskom koja je brojala stotinu hiljada vojnika.

Kada je Muavija, radijallahu anhu, čuo za Alijin izlazak s vojskom koja namjerava da ih napadne, popeo se na minber i kazao: *"Alija je krenuo ka vama sa stanovnicima Iraka. Šta mislite o tome?"*, pa su ljudi spustili svoje podbratke na prsa i spuštenih glava šutjeli. Ustao je Zul-Kelai el-Himjeri i kazao: *"Ti iznesi svoje mišljenje, a na nama je da to sprovedemo."* Ostali su šutjeli.

Alija, radijallahu anhu, također se popeo na minber i, nakon zahvale Allahu, obratio se svojim vojnicima, govoreći: *"Muavija je krenuo ka vama sa stanovnicima Šama. Šta mislite o tome?"*, pa su ljudi počeli da govore povišenim tonom: *"Vođo pravovjernih, treba činiti ovako... Treba činiti ovako."* Toliko su galamili da Alija nije uspio ništa razumjeti, tako da je sišao s minbera govoreći: *"Inna lillahi ve inna ilejhi radži'un."*[242]

241 Siffin, mjesto blizu Rakke na obali rijeke Eufrat u Siriji.
242 *Tarihul-islam*, str. 540.

Dakle, u takvoj situaciji stanovnici Šama pokazali su se kao pokorni i strpljivi, a stanovnici Iraka kao anarhični, i oni su ti koji su, na kraju, okrenuli leđa Aliji, radijallahu anhu, pobunili su se protiv njega i ubili ga.

Alija, radijallahu anhu, stigao ja na Siffin u mjesecu saferu trideset sedme godine po Hidžri. Alijini, radijallahu anhu, pohodi i bitka "El-Džemel" i na Siffinu plod su njegovog razmišljanja, truda i idžtihada.

Imam Ebu Davud zabilježio je predaju od Kajsa b. Abbada koji je rekao: *"Upitao sam Aliju: 'Kaži nam o ovim tvojim postupcima, je li to ono što ti je oporučio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ili je to tvoje mišljenje?', a on je rekao: 'Allahov Poslanik nije mi ništa oporučio, već je to moje lično mišljenje.'"*[243]

DA LI JE MUAVIJA ŽELIO HILAFET ZA SEBE

Ebu Muslim el-Havlani ušao je kod Muavije i kazao mu: *"Da li se protiviš da halifa bude Alija, da li smatraš da si bolji i vredniji od njega?"* Na to je Muavija odgovorio: *"Ne, tako mi Allaha! Ja znam da je Alija bolji od mene i da je on prioritetniji za funkciju halife. Zar vi ne znate da je Osman ubijen nepravedno? Ja sam njegov amidžić i ja tražim da se izvrši odmazda nad njegovim ubicama. Idite Aliji i tražite od njega da mi isporuči Osmanove ubice, a ja ću njemu predati hilafet."* Nakon toga, otišli su do Alije i prenijeli mu njegov zahtjev, pa je Alija odbio da mu isporuči Osmanove ubice.[244]

Muavija nije tvrdio da je on halifa, niti se sporio s Alijom oko hilafeta. Zato ćemo naći da, kada je došlo do arbitraže (ar. *et-tahkim*), u sporazumu su napisali: *"Ovo je ono što je vođa pravovjernih Alija dogovorio s Muavijom b. Ebu Sufjanom."* Tom prilikom Muavija je rekao: *"Ne pišite titulu 'vođa pravovjernih', jer da sam ti dao prisegu i priznao te za vođu pravovjernih, ne bih se borio protiv tebe, već napišite njegovo ime i moje."* Potom se okrenuo ka pisaru i rekao: *"Njegovo ime napiši prije moga, zbog njegovih vrlina i zbog njegovog ranog prihvatanja islama."*[245]

Nikada se ta borba nije smatrala borbom halife protiv halife, već borbom iz razloga što je Alija želio da smijeni Muaviju, a on nije želio da se povuče s

243 Ebu Davud, *Sunen*, br. 4666.
244 *Tarihul-islam*, str. 540, s vjerodostojnim lancem prenosilaca.
245 *El-Bidaje ven-nihaje*, 7/288.

funkcije namjesnika sve dok se ili ne sprovede odmazda nad ubicama njegovog amidžića ili dok ubice ne budu predate njemu. Dakle, ta borba nikada nije bila borba halife protiv halife, kao što se želi predstaviti među ljudima.

Alijina vojska brojala je stotinu hiljada vojnika, a vojska Muavije sedamdeset hiljada vojnika. U toj borbi poginuo je Ammar b. Jasir koji je bio u redovima Alijine vojske. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Ammaru: *"Ammare, tebe će ubiti pobunjenička skupina (el-fietul-bagije)."*[246]

Kada je imam Ahmed b. Hanbel upitan o hadisu: *"Tebe će ubiti pobunjenička skupina"*, kazao je: *"Ja o njemu neću da govorim, prioritetnije je šutjeti, kao što je učinio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tj. rekao je: 'Ubit će ga pobunjenička skupina', i zašutio."*[247]

KO JE BIO U PRAVU

Kazao je Ibn Hadžer: *"Većina učenjaka ehli-sunneta smatra da su u pravu bili oni koji su se borili na Alijinoj strani. Potvrđeno je da su oni koji su se borili protiv Alije bili pobunjenici. Iako su smatrali da je Alija bio u pravu, svi su složni oko toga da nijednu od dvije skupine ne treba vrijeđati i kritizirati, već se kaže za one koji su pogriješili: 'Uložili su trud u spoznaji istine, ali su pogriješili.'"*[248]

Također je kazao: *"Učenjaci ehli-sunneta imaju jednoglasan stav o tome da nije dozvoljeno vrijeđati bilo kojeg ashaba zbog onoga što se desilo među njima, pa makar se saznalo ko je bio na istini, zato što je njihovo sukobljavanje bilo rezultat idžtihada, a poznato je da je Uzvišeni Allah oprostio grešku mudžtehida. I ne samo to, već je potvrđeno da će mudžtehid biti nagrađen jednom nagradom za grešku koju učini trudeći se da sazna istinu, a onaj koji pogodi istinu, ima dvije nagrade."*[249]

Taberi, podržavajući stav onih koji su bili uz Aliju, rekao je: *"Kada bi u svakoj nesuglasici koja se desi među muslimanima obaveza bila bježanje od nje, te neprestani boravak u kući i lomljenje sablji, ne bi se sprovodile šerijatske kazne, niti bi se neutraliziralo pogrešno. Grješnici bi na taj način našli puta ka činjenju grijeha."*[250]

246 Buhari, *Sahih*, br. 447; Muslim, *Sahih*, br. 2915.
247 El-Hallal, *Es-Sunne*, str. 463, br. 722.
248 *Fethul-Bari*, 13/72.
249 *Fethul-Bari*, 13/37.
250 *Fethul-Bari*, 13/37.

Kažem: Ovaj govor je validan i odnosi se na vrijeme kada je situacija jasna, ali kada nastupe smutnje i nejasne situacije, tada je obaveza udaljavanje od smutnje. Iz tog razloga veliki broj ashaba nije učestvovao u ovoj bitki.

Rezime: Nama je obaveza da vjerujemo da su Talha, Zubejr i Aiša, i oni koji su bili s njima, isto tako Alija i oni koji su bili uz njega, započeli borbu kao plod svog idžtihada. Taj period bio je period smutnje, naročito kada je u pitanju bitka "El-Džemel", kada se niko od njih nije spremao za borbu, niti su u osnovi željeli borbu. Ibn Hazm i Ibn Tejmijja spomenuli su da većina učenjaka smatra da ovakve situacije ne treba komentirati.

Ibn Tejmijja je rekao: "*Ako bi neko kazao: 'Alija je počeo borbu protiv njih', njemu bismo odgovorili: 'Oni su prije toga odbili da mu se pokore i da mu daju prisegu. Smatrali su ga nepravednim i učesnikom u Osmanovom ubistvu, i o njemu su prihvatili lažna svjedočenja.'*"[251]

Među stanovnicima Šama rasprostranilo se ubjeđenje da je Alija, radijallahu anhu, bio zadovoljan ubistvom Osmana. Oni su takav utisak stekli na osnovu četiri pokazatelja:

1. zato što Osmanove ubice nisu pogubljene,
2. zbog bitke "El-Džemel",
3. zato što je Alija iz Medine preselio u Kufu, koja je bila gnijezdo u kojem su se okupljale Osmanove ubice,
4. zato što je u Alijinoj vojsci bilo onih za koje se sumnjalo da su učesnici u Osmanovom ubistvu.

Zbog četiri spomenute činjenice među (neukim) stanovnicima Šama proširilo se ubjeđenje da je i Alija imao udjela u ubistvu Osmana. Pouzdano se zna da Alija nije imao nikakvog udjela u ubistvu Osmana i da je proklinjao Osmanove ubice.

Ako bi neko kazao: "*Ovo nije bilo dovoljno kao opravdanje da Alija povede rat protiv njih*", njemu bismo odgovorili: "*Njima nije bilo dozvoljeno da se bore protiv njega iz razloga što je bio nemoćan da kazni Osmanove ubice. Čak i da je bio u mogućnosti da ih kazni, a to ostavio pod određenim tumačenjem i izgovorom, ili da je to bila njegova pogreška, to nije bilo dovoljno da se unosi razdor među muslimane, ili da se sustegnu od davanja prisege Aliji. Davanje*

251 *Minhadžus-sunne*, 4/410.

prisege Aliji u svakom slučaju bilo je preporučljivije s vjerskog aspekta, a i korisnije za muslimane."[252]

ASHABI KOJI SU UČESTVOVALI U TIM SUKOBIMA

Ashabi koji su učestvovali u bitki "El-Džemel" i na Siffinu su: Alija, Zubejr, Talha, Aiša, Ibn Zubejr, Hasan, Husejn, Ammar, Ibn Abbas, Muavija, Amr b. El-Ās, Kajs b. Sa'd, Ka'ka' b. Amr, Džerir b. Abdullah, Huzejma b. Sabit, Ebu Katada, Ebu Hejsem b. Et-Tejjihan, Sehl b. Sa'd, Džabir b. Abdullah, Abdullah b. Džafer, Adijj b. Hatim, Eš'as b. Kajs, Džarija b. Kudama, Fudala b. Ubejdi, Nu'man b. Bešir.

Oni koji su se sustegli i nisu željeli da učestvuju u tim događajima su: Sa'd b. Ebu Vekkas, Seid b. Zejd, Abdullah b. Omer, Muhammed b. Meslema, Usama b. Zejd, Ebu Hurejra, Zejd b. Sabit, Imran b. Husajn, Enes b. Malik, Ebu Bekra es-Sekafi, Ahnef b. Kajs, Ebu Ejjub el-Ensari, Ebu Musa el-Eš'ari, Ebu Mesud el-Ensari, Velid b. Ukba, Seid b. El-Ās, Abdullah b. Amir, Abdullah b. Amr b. El-Ās, Ebu Berza el-Eslemi, Ehban b. Sajfi, Selema b. El-Ekva, štaviše, većina ashaba sustegla se od učestvovanja u tim sukobima.

SLUČAJ ARBITRAŽE

Bitka na Siffinu završena je arbitražom. Obustavili su borbu tako što su podigli mushafe na borbenim kopljima tražeći na taj način prestanak borbe i pomirenje. Alija je pristao na prekid borbe i traženje kompromisa. Alija, radijallahu anhu, vratio se s vojskom u Kufu, a Muavija u Šam, dogovorivši da se predstavnici obje skupine sretnu u ramazanu i pokušaju naći rješenje.

Alija, radijallahu anhu, na pregovore je poslao Ebu Musaa el-Eš'arija, a Muavija je poslao Amra b. El-Āsa.

Poznata i rasprostranjena verzija događaja arbitraže jeste da su se sreli Ebu Musa el-Eš'ari i Amr b. El-Ās i dogovorili da razriješe dužnosti oboji-

252 *Minhadžus-sunne*, 4/411.

cu, i Aliju i Muaviju. Nakon toga, Ebu Musa el-Eš'ari popeo se na minber i rekao: *"Ja Aliju razrješavam s pozicije halife kao što skidam ovaj svoj prsten s ruke"*, zatim je skinuo prsten s ruke. Nakon toga, ustao je Amr b. El-Ās i rekao: *"I ja razrješavam Aliju hilafeta na isti način kao što je to učinio i Ebu Musa el-Eš'ari, kao što skidam ovaj svoj prsten. A na vlast postavljam Muaviju kao što mogu na ruku staviti ovaj svoj prsten."* To je uzrokovalo ogromnu galamu među prisutnim. Ebu Musa el-Eš'ari naljutio se i otišao u Mekku, ne želeći da se vrati Aliji u Kufu, a Amr b. El-Ās vratio se Muaviji u Šam.[253]

Ova je priča čista izmišljotina, laž. Njen junak je ponovo Ebu Mihnef, lažljivac kojeg smo spomenuli više puta. Vjerodostojna verzija ovog događaja jeste da su se sreli Ebu Musa el-Eš'ari i Amr b. El-Ās, pa je Amr b. El-Ās upitao Ebu Musaa el-Eš'arija: *"Šta misliš o ovoj situaciji?"* Ebu Musa el-Eš'ari rekao je: *"Ja njega (Aliju) smatram jednim iz skupine onih s kojima je Poslanik bio zadovoljan kada mu je došla smrt."* Amr b. El-Ās upitao je: *"A gdje ćeš postaviti mene i Muaviju?"* Ebu Musa je rekao: *"Ako mu bude trebala vaša pomoć, vi možete pomoći, a ako ne bude imao potrebe za vama, pa mnogo je puta Allahova vjera bila neovisna o vama dvojici."*[254]

Prva predaja o događaju arbitraže potpuno je ništavna i to potvrđuju tri činjenice:

1. lanac prenosilaca je slab, zato što se u njemu nalazi lažov Ebu Mihnef;
2. halifu muslimana, po ubjeđenju ehli-sunneta, s ovom lahkoćom nije mogao da smijeni Ebu Musa el-Eš'ari niti bilo ko drugi. Kako da se dogovore dvojica ljudi da smijene halifu? To je netačno. Ono što su dogovorili jeste da Alija ostane u Kufi i da je on halifa muslimana, a da Muavija ostane u Šamu kao namjesnik tog područja, i da prestanu s međusobnim sukobima;
3. druge vjerodostojne predaje.

253 Taberi, *Tarih*, 4/51, i *El-Kamilu fit-tarih*, 3/168. Amr b. El-Ās je uzoriti ashab, učinio je hidžru dobrovoljno, a ne pod prisilom. Među muhadžirima nije bilo licemjerstva zato što nije bilo potrebe za njim. Licemjerstvo je nastalo nakon Hidžre u Medinu. Dok su muslimani bili u Mekki, nisu imali potrebu za licemjerstvom, zato što su mu'mini u Mekki bili izloženi raznim torturama i mučenjima od mekkanskih uglednika. Pa odakle je moglo da dođe licemjerstvo? Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "Dva sina Amrova su mu'mini: Amr i Hišam." Hadis je zabilježio imam Ahmed, 2/304.

254 Detalji o događaju arbitraže mogu se naći u djelu *Mervijatu Ebi Mihnef fi Tarihit-Taberi*, a za spomenutu predaju autor (djela *Mervijatu Ebi Mihnef fi Tarihit-Taberi*) kaže da se nalazi u djelu *Et-Tarihul-kebir*, 5/398. Također, vidjeti: *Tarihu Dimešk*, 36/175, "Biografija Amra b. El-Āsa, radijallahu anhu".

BITKA KOD EN-NEHREVANA, 38. H. G.

Nakon sukoba s Muavijom, Alija, radijallahu anhu, vratio se u Kufu. Protiv njega su se pobunile haridžije odbijajući arbitražu i govoreći: *"Sud pripada jedino Allahu!"* Počeli su da javno pozivaju na pobunu, čak su i u mesdžidu govorili: *"Sud pripada jedino Allahu, sud pripada jedino Allahu!"* Alija, radijallahu anhu, odgovarao bi riječima: *"Riječi istine kojima se želi neistina."*

Nakon toga haridžije su ubile časnog ashaba Abdullaha b. Habbaba i njegovu suprugu rasporivši njen stomak, a bila je u zadnjim mjesecima trudnoće. Kada je vijest o tome stigla do Alije, poslao je glasnika da pita ko je ubica, pa su mu kazali da su svi skupa izvršili to ubistvo. Nakon toga, Alija je s vojskom, koja je brojala deset hiljada vojnika, krenuo u borbu protiv haridžija i sve ih je pobio u En-Nehrevanu.

Od Ubejdullaha b. Ijada b. Amra el-Karija prenosi se da je rekao: *"Abdullah b. Šeddad ušao je kod Aiše, radijallahu anha, a mi smo sjedili kod nje. Bio je u povratku iz Iraka u noćima kada je poginuo Alija, pa ga je upitala Aiša: 'Abdullah, hoćeš li mi iskreno odgovoriti na pitanje koje ti postavim? Kaži nam nešto o ljudima koji su ubili Aliju?' On je rekao: 'A zašto da ne budem iskren?' Aiša mu je rekla: 'Ispričaj nam šta se to desilo.' Tada je on rekao: 'Kada su predstavnici Alije i Muavije završili s arbitražom, protiv Alije se pobunilo osam hiljada učenih ljudi. Stacionirali su se u mjestu zvanom Harura kod Kufe. Aliji su zamjerali i govorili: – Skinuo si košulju koju ti je Uzvišeni Allah obukao, ostavio si naziv kojim te je nazvao Uzvišeni Allah, nakon toga si prihvatio sud ljudi, a sud pripada samo Allahu! Kada je Alija čuo ono što mu prigovaraju i ono zbog čega su se odvojili, naredio je mujezinu da pozove ljude i da niko ne ulazi kod njega osim onih koji znaju Kur'an napamet. Kada se kuća napunila hafizima Kur'ana, zatražio je halifin mushaf i stavio ga pred sebe. Lupkajući po Kur'anu svojom rukom, govorio je: – Kur'anu! Govori ljudima! Ljudi su ga upitali: – Vođo pravovjernih, kome se obraćaš? To je samo tinta na papiru. Mi citiramo ono što smo naučili iz njega. Šta želiš? Alija je kazao: – Između mene i vaših prijatelja koji su se odvojili nalazi se Allahova Knjiga. Uzvišeni Allah, govoreći o mužu i ženi, rekao je: –* **A ako se bojite razdora između njih dvoje, onda pošaljite jednog pomiritelja iz njegove, a jednog pomiritelja iz njene porodice. Ako oni žele izmirenje, Allah će ih pomiriti jer Allah sve zna i o svemu je obaviješten!**[255] *Krv ummeta Muhammedovog i njegova svetost preča*

255 En-Nisa, 35.

je od muža i žene. Meni su prigovorili to što sam, kada sam pisao Muaviji, napisao: Od Alije b. Ebu Taliba.[256] *Nama je došao Suhejl b. Amr, a mi smo bili s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, na Hudejbiji kada je sklapao ugovor s Kurejšijama, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napisao: – U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!, a Suhejl je kazao: – Ne pišite: U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!, već napišite: U Tvoje ime, Gospodaru naš!, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: – Muhammed, Allahov poslanik!, a Suhejl je ponovo kazao: – Da znam da si ti Allahov poslanik, ne bih se razilazio s tobom! Napišite: Ovo je sporazum između Muhammeda b. Abdullaha i Kurejšija! Uzvišeni Allah kaže u Svojoj Knjizi:* **Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor za onoga koji se nada Allahovoj milosti i nagradi na onom svijetu, i koji često Allaha spominje.**[257]

Nakon toga, Alija, radijallahu anhu, poslao im je Abdullaha b. Abbasa, a i ja sam bio zajedno s njim. Kada je došao u sredinu njihovog logora, ustade Ibn Kevai i poče da govori: – O, hafizi Kur'ana, ovo je Ibn Abbas, onima koji ga ne poznaju, ja ću ga predstaviti onako kako ga je Kur'an predstavio. Povodom njega objavljene su riječi Uzvišenog Allaha: **I rekli su: Da li su bolji naši kumiri ili on? A naveli su ti ga kao primjer samo zato da bi spor izazvali, jer su oni narod svađalački.**[258] *Vratite ga njegovom narodu i njegovim prijateljima i nemojte mu dozvoliti da iznosi svoje mišljenje pored Allahove Knjige.*

Nakon toga, ustali su i drugi govornici kazujući: – Tako nam Allaha, mi ćemo mu dozvoliti da iznese svoje mišljenje, pa ako bude govorio istinu, mi ćemo je prihvatiti, a ako bude govorio neistinu, mi ćemo prigovoriti na njegove pogreške.

Abdullah b. Abbas ostao je među njima tri dana iznoseći svoje stavove, što je polučilo da se četiri hiljade ljudi koji su bili s njima istinski pokaju i vrate, a među pokajnicima je bio i Ibn Kevai, pa su sve pokajnike odveli do Alije, radijallahu anhu.[259]

Onima koji su ostali, Alija je poručio sljedeće: – Razjašnjeno vam je i jedno i drugo, pa vi stanite na koju stranu želite, kako bi se ummet Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ujedinio. Dogovor je da bespravno ne prolijevate krv koja je zabranjena, da ljude na putevima nećete uznemiravati i da nepravdu i nered nećete sijati. Ako učinite nešto od spomenutih stvar, mi ćemo povesti rat protiv vas, a Allah ne voli one koji krše potpisane ugovore.'

256 Prigovarajući mu što uz ime nije napisao i titulu emirul-mu'minin.
257 El-Ahzab, 21.
258 Ez-Zuhruf, 58.
259 Hakim, *Mustedrek*, 2/150.

Aiša je tada upitala: *'Ibn Šeddade, pa zar se Alija nije borio protiv njih?'*, a on je odgovorio: *'Tako mi Allaha, nije poslao svoju vojsku na njih sve dok nisu počeli s drumskim razbojništvom, bespravnim prolijevanjem zabranjene krvi i dok nisu počeli smatrati dozvoljenim život zimmija*[260]*.'*

Aiša je upitala: *'Tako ti Allaha?'*, a on je odgovorio: *'Tako mi Allaha, pored kojeg drugog boga nema, tako je bilo.'* 'Aiša je rekla: *'Šta je to što sam čula od zimmija da govore: Zus-Sedj, Zus-Sedj?'* Ibn Šeddad je rekao: *'Ja sam ga lično vidio među ubijenima, zajedno s Alijom. On je pozvao ljude i upitao ih: – Poznajete li ovoga? Mnogo se ljudi iskupilo oko njega. Neko je govorio: – Ja sam ga vidio kako klanja u toj džamiji, ja sam ga vidio kako klanja u toj džamiji! Nisu našli nikoga ko ga je poznavao lično, osim ono što su spomenuli.'*

Upitala je Aiša: *'Šta je Alija kazao kada ga je vidio mrtvoga, je li ono što tvrde stanovnici Iraka?'*, a on je odgovorio: *'Čuo sam ga kako ponavlja: – Istinu su rekli Allah i Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.'* Aiša je ponovo upitala: *'Jesi li čuo da je rekao nešto drugo osim toga?'*, a on je kazao: *'Ne, tako mi Allaha!'*, Na to je Aiša rekla: *'Tako je, istinu su rekli Allah i Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Allah neka se smiluje Aliji koji je bio takav da, kada bi vidio nešto što bi ga se dojmilo, kazao bi: – Istinu su rekli Allah i Njegov Poslanik!, a* Iračani lažu na Aliju i pridodaju na njegov govor.'"[261]

Broj haridžija koji su se borili protiv Alije iznosio je hiljadu vojnika i skoro su svi pobijeni, dok iz Alijine vojske nije poginulo osim četiri ili sedam ljudi, kako se navodi u nekim predajama.[262]

Među ubijenim haridžijama bio je i Zus-Sedj[263] kojeg je Alija, radijallahu anhu, lično vidio. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nagovijestio je da će se u periodu razdora među muslimanima pojaviti skupina koju će poraziti jedna od dvije skupine koja je bliža istini. U drugim predajama spomenuto je da će među njima biti i Zus-Sedj i zato je Alija, radijallahu anhu, nakon bitke, tragao za njim među ubijenima, pa kada ga je našao, pao je na sedždu, zahvaljujući Uzvišenom, znajući na taj način da je na istini.

260 Zimmije – jevreji i kršćani koji žive u okrilju islamske države i uživaju njenu zaštitu.

261 Ahmed, *Musned*, br. 656, valorizacija: Ahmed Šakir, koji je o ovoj predaji rekao: "Lanac prenosilaca ove predaje je vjerodostojan."

262 Muslim, *Sahih*, br. 1064. Vidjeti: Buhari, *Sahih*, br. 3610.

263 Ahmed, *Musned*, br. 848, valorizacija: Ahmed Šakir, koji je o ovoj predaji rekao: "Lanac prenosilaca ove predaje je vjerodostojan."

TREĆA CJELINA
UBISTVO VOĐE PRAVOVJERNIH ALIJE, RADIJALLAHU ANHU, 40. H. G.

Dvije godine nakon bitke kod En-Nehrevana, kada se napokon situacija počela smirivati, trojica ljudi iz reda haridžija sastali su se u Mekki gdje su donijeli odluku da ubiju Aliju, Muaviju i Amra b. El-Āsa i tom su prilikom kazali: "*Allahu ćemo se približiti ibadetom ubijanja ove trojice ljudi*", želeći na taj način da ljude oslobode tereta koji su, po njihovom mišljenju, predstavljala njih trojica. Abdurrahman b. Muldžim el-Muradi rekao je: "*Ja ću ubiti Aliju b. Ebu Taliba*", Berk et-Temimi rekao je: "*Ja ću ubiti Muaviju*", a Amr b. Bekr et-Temimi rekao je: "*Ja ću ubiti Amra b. El-Āsa.*" Dogovorili su se da atentat na spomenute osobe izvrše svi u istom danu, tj. u zoru nakon sedamnaeste noći ramazana.

Amr b. El-Ās bio je u Egiptu, Muavija je bio u Šamu, a Alija je bio u Kufi. Ibn Muldžim je izvršio atentat na Aliju nožem koji je čitavu sedmicu mazao otrovom, i to kada je Alija krenuo na sabah-namaz. Nakon toga, Alija je, obraćajući se Hasanu i Husejnu, rekao: "*Ako ozdravim, ja ću s njim račune svoditi, a ako umrem, onda ga pogubite zbog mene.*" Na to je Ibn Muldžim rekao: "*Ne, tako mi Allaha, nećeš preživjeti, ja sam ga pripremao i otrovom premazivao čitavu sedmicu.*"

Kada je preselio Alija, Ibn Muldžimu su odsjekli ruke i oslijepili ga, ali on se nije prestrašio i strpljivo je to podnosio. Kada su kazali da žele da mu odrežu jezik, prestrašio se, pa su mu kazali: "*Sada se bojiš?*", a on je rekao: "*Ja se bojim da provedem dio svog života bez spominjanja Allaha.*"

Slavljen neka je Uzvišeni Allah, ovo je očita zabluda! Smatrao je dozvoljenim prolijevanje krvi vladara, a bojao se da mu ne protekne momenat života bez spominjanja Allaha!

Berk et-Temimi pokušao je da u istom danu izvrši atentat na Muaviju, kada je ovaj krenuo na sabah-namaz. Uspio je udariti ga, ali udarac nije bio smrtonosan. Muavija je ozdravio, s tim što su neki spomenuli da je taj udarac kod njega uzrokovao sterilitet.

Onaj koji je trebao da ubije Amra b. El-Āsa otišao je na sabah-namaz, ali Amr je bio bolestan i taj dan nije ni došao da klanja. Ne znajući za to, ovaj je napao Haridžu b. Habiba, koji je kao imam predvodio namaz, misleći da se radi o Amru i ubio ga. Kada su ga uhvatili, upitali su ga: "*Šta učini?*" Rekao je: "*Oslobodio sam ljude od Amra b. El-Āsa.*" Rekli su mu: "*Nisi ubio Amra, već si ubio Haridžu*", a on je odvratio: "*Ja sam želio Amra, a Uzvišeni Allah htio je Haridžu.*"[264] Potom su sva trojica napadača pogub-

265

264 Ova je rečenica poslije postala primjer koji ljudi koriste u svakodnevnom govoru.
265 *Et-Tabekatul-kubra*, 3/35; *El-Bidaje ven-nihaje*, 7/338.

ČETVRTA CJELINA
RAZLOG NESUGLASICA MEĐU ASHABIMA

Opće je poznato da su Talha, Zubejr i Aiša izašli kako bi tražili osvetu nad Osmanovim ubicama.

Što se tiče Muavije, kada je Alija preuzeo hilafet, smijenio je neke namjesnike koje je na tu funkciju postavio Osman. Alija je smijenio Halida b. Seida b. El-Āsa i Muaviju b. Ebu Sufjana. Kada je do Muavije došla vijest o njegovom razrješenju, odbio je da se povinuje naredbi upitavši: "*Ko me smjenjuje?*" Rekli su: "*Alija*", a on je kazao: "*A gdje su Osmanove ubice? Gdje su ubice moga amidžića?*" Kada su mu rekli: "*Prvo daj prisegu, a nakon toga traži izvršenje kazne za Osmanove ubice*", on je odgovorio: "*Ne, on prvo treba da mi preda Osmanove ubice, a nakon toga ja ću mu dati prisegu.*"

Muavija je tako postupao zato što je smatrao da upravlja velikom snagom u Šamu koja nije bila precijenjena u omogućavanju kažnjavanja Osmanovih ubica i zato je i govorio: "*Ja neću dati prisegu sve dok se ne kazne Osmanove ubice.*" S druge strane, Alija je prvo tražio davanje prisege, nakon čega će se razmotriti slučaj Osmanovih ubica.

Nesuglasice između Alije i Muavije ogledale su se u tome koju od dvije stvari treba prije učiniti: Alija, radijallahu anhu, smatrao je da Muavija treba prvo da dadne prisegu, nakon čega će se razmotriti slučaj Osmanovih ubica, kada stanje na terenu bude odgovarajuće, a Muavija je bio suprotnog stava i smatrao je da prvo što halifa treba da učini jeste kažnjavanje Osmanovih ubica, nakon čega bi se razmatralo pitanje davanja prisege i hilafeta.

Njihovo razilaženje nastalo je kao plod shvatanja prioriteta. Talha i Zubejr su, s jedne strane, bili na stanovištu Muavije, a to je da se požuri s kažnjavanjem Osmanovih ubica, dok su se njih dvojica, s druge strane, razlikovali od Muavije u pogledu prisege. Oni su Aliji dali prisegu, a Muavija to nije učinio.

STAV ASHABA O TIM DOGAĐAJIMA

U pogledu ovih dešavanja ashabi su se podijelili u tri skupine:

Prva skupina: Talha, Zubejr, Aiša i Muavija, koji su smatrali da treba požuriti s kažnjavanjem Osmanovih ubica.

Druga skupina: Alija i oni koji su bili uz njega. Oni su smatrali da je u tom trenutku najbitnije pitanje hilafeta i da treba odgoditi razmatranje kažnjavanja Osmanovih ubica.

Treća skupina: Skupina koju su predstavljali Sa'd, Ibn Omer, Ebu Hurejra, Muhammed b. Meslema, Ahnef, Usama, Ebu Bekra es-Sekafi i većina ashaba. Oni su smatrali da se treba izolirati od svega.

Razlog ovog razilaženja jeste činjenica da je situacija bila nejasna, vrijeme je bilo vrijeme smutnje i zato ljudi nisu mogli da razumiju šta se dešava i da jasno shvate suštinu tih dešavanja.

Kazao je hafiz Ibn Hadžer: "*Imam Taberi zabilježio je predaju s vjerodostojnim lancem prenosilaca od Ahnefa b. Kajsa, radijallahu anhu, u kojoj se navodi da je rekao: 'Sreo sam Talhu i Zubejra nakon Osmanove opsade i upitao: – Šta mi naređujete, ja već vidim da će biti ubijen?, a oni su kazali: – Budi uz Aliju! Kazao je: – Susreo sam Aišu, radijallahu anha, u Mekki, nakon Osmanove pogibije, pa sam je upitao: – Šta mi naređuješ?, a ona je kazala: – Budi uz Aliju.'*"[266]

Kada je ova grupa ashaba krenula ka mjestu gdje se odigrala bitka 'El-Džemel', sreo ih je Ahnef i kazao im: "*'Tako mi Allaha, ja se neću boriti protiv vas sve dok je s vama majka pravovjernih, a isto tako neću se ni boriti protiv čovjeka kojeg ste mi vi preporučili da mu dam prisegu!'*"[267]

Prethodno smo spomenuli riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, upućene Aliji: "*Između tebe i Aiše bit će nešto, zato budi milostiv prema njoj*", na što je Alija, radijallahu anhu, rekao: "*Zar sam ja najnesretniji među njima, Allahov Poslaniče?*" Poslanik mu je rekao: "*Ne, ali kada se to desi, ti je vrati u mjesto gdje će biti na sigurnom.*"[268]

266 Ono što se može zaključiti iz ove predaje jeste da Talha, Zubejr i Aiša nisu imali primjedbe na imenovanje Alije na mjesto halife, jer su mu i oni dali prisegu za hilafet, čak su i Ahnefu naredili da bude uz njega i da mu dâ prisegu. Sve što su oni učinili bilo je da su se potrudili da odrede šta je najveći prioritet na samom početku.

267 *Fethul-Bari*, 13/38.

268 Ahmed, *Musned*, 6/393. Kazao je hafiz Ibn Hadžer u *El-Fethu*, 13/60: "Lanac prenosilaca ove predaje je dobar – hasen."

Kada je Hasan b. Alija, nakon Bitke na Siffinu, razgovarao s Alijom o onome što se desilo, kazao je: "*Tako mi Allaha, nisam mogao ni pomisliti da će situacija otići toliko daleko.*"[271]

Svi, bez izuzetka, kajali su se zbog učešća u tim bitkama.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pohvalio je Hasana govoreći: "*Ovaj moj unuk je plemić. Nadam se da će Allah preko njega izmiriti dvije skupine (sukobljenih) muslimana.*"[272]

Allahov Poslanik pohvalio ga je zbog izmirenja, a nije pohvalio Aliju koji se borio protiv njih. Pohvala Aliji izrečena je zbog borbe koju je poveo protiv stanovnika En-Nehrevana. Što se tiče borbe protiv haridžija, u tom pitanju Alija je tada bio u potpunosti na istini i zato i on sam nije žalio zbog te borbe, štaviše, muslimani su se radovali zbog borbe sa stanovnicima En-Nehrevana. Alija, radijallahu anhu, učinio je sedždu zahvale nakon borbe protiv haridžija, a plakao je nakon "El-Džemela" i bio je veoma tužan nakon borbe na Siffinu.

271 Vidjeti: Ibn Ebu Šejba, *El-Musannef*, poglavlje: "Šta je spomenuto o Siffinu".
272 Buhari, *Sahih*, br. 3746.

STAV EHLI-SUNNETA PREMA ABDURRAHMANU B. MULDŽIMU, OSMANOVIM UBICAMA, ZUBEJROVOM UBICI, UBICAMA HUSEJNA I ONIMA KOJI SU IM SLIČNI

Kazao je imam Zehebi: *"Za nas je Ibn Muldžim osoba kojoj priželjkujemo Vatru, kao što smatramo mogućim da mu Allah može oprostiti. Njegov status je status Osmanovih ubica, Zubejrovog ubice, Talhinog ubice, ubice Seida b. Džubejra, Ammarovog ubice, ubice Haridže i Husejnovog ubice*[269]*. Mi se odričemo svih njih i preziremo ih i mrzimo u ime Allaha, a njihove slučajeve prepuštamo Uzvišenom Allahu."*[270]

OBJEKTIVAN I ISTINIT POGLED NA DEŠAVANJA MEĐU ASHABIMA

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Ammaru: *"Ubit će te nasilnička skupina."*

Također je kazao o haridžijama: *"Pojavit će se skupina, u periodu razdora među muslimanima, koju će poraziti skupina koja je bliža istini."*

Ova dva hadisa jasno ukazuju na to da je Alija bio bliži istini. U jednoj predaji spomenuto je: *"Jedna od dvije skupine koja je bliža istini."*

Ova dva hadisa jasno ukazuju na to da je Alija, radijallahu anhu, bio bliži istini od onih koji se nisu slagali s njim u događaju "El-Džemel", a također i u Bitki na Siffinu. Naravno, to ne znači da je istina bila samo na njegovoj strani. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Jedna od dvije skupine koja je bliža istini"*, što ne znači da je istina u cijelosti bila na njegovoj strani.

Ovim riječima ne želi se vrijeđati Alija, radijallahu anhu, već pojasniti da su oni koji su se sustegli od učešća u smutnjama, koje su se desile u tom vremenu, bili apsolutno u pravu. Ispravno rješenje za Aliju bilo je u sustezanju od borbe. Zato ćemo vidjeti da se Alija žestoko pokajao kada je vidio ubijenog Talhu i tada je rekao: *"Kamo sreće da sam preselio dvadeset godina prije ovog događaja!"*

269 Za sve njih vrijedi isti propis: oni nisu izašli iz islama, ali su prijestupnici, počinioci velikih grijeha, osim onih koji su se istinski pokajali Uzvišenom Allahu.

270 *Tarihul-islam*, str. 640.

PETO POGLAVLJE
HILAFET VOĐE PRAVOVJERNIH HASANA B. ALIJE, RADIJALLAHU ANHU, OD 40. DO 41. H. G.

PRVA CJELINA
KRATKA BIOGRAFIJA

NJEGOVE SUPRUGE

1. Havla bint Menzur,
2. Ummu Bišr bint Ebu Mesud,
3. Ummu Ishak bint Talha b. Ubejdullah.

Poznato je da je Hasan, radijallahu anhu, često stupao u bračnu zajednicu, ali isto tako se i često razvodio.

NJEGOVA DJECA

Muška: Hasan, Zejd, Talha, Husejn, Abdullah, Ebu Bekr, Abdurrahman, Kasim, Amr i Muhammed.

Ženska: Ummu Hasan i Ummu Abdullah.

NJEGOVE ODLIKE

Ebu Bekra je kazao: "*Slušao sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok je govorio na minberu, a pored njega je bio Hasan. Pogledao bi jednom u ljude, a drugi put u njega, govoreći: 'Ovaj moj unuk je plemić. Nadam se da će Allah preko njega izmiriti dvije skupine (sukobljenih) muslimana.'*"[273]

273 Buhari, *Sahih*, br. 3746. Vidjeti: *El-Bidaje ven-nihaje*, 7/245.

Od Usame b. Zejda prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, znao uzeti u naručje njega i Hasana, i kazati: *"Gospodaru moj, ja njih dvojicu volim, pa ih i Ti zavoli!"*[274]

Od Ukbe b. Harisa prenosi se da je kazao: *"Vidio sam Ebu Bekra, radijallahu anhu, kako nosi Hasana i govori: 'Draži mi je od oca, liči na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a ne liči na Aliju.' Alija se na to samo nasmijao."*[275]

NJEGOVA SMRT

Hasan, radijallahu anhu, preselio je u periodu hilafeta Muavije, radijallahu anhu, 49. h. g.

Umejr b. Ishak kazao je: *"S prijateljem sam posjetio Hasana b. Aliju koji je tom prilikom rekao mom prijatelju: 'Čovječe, traži od mene šta hoćeš!', a ovaj je kazao: 'Ja od tebe neću tražiti ništa!' Zatim je Hasan ustao i otišao u nužnik. Kada se vratio, ponovo je kazao mom prijatelju: 'Čovječe, traži od mene ono što hoćeš prije nego što ne budeš imao priliku da to učiniš! Tako mi Allaha, ja sam nedavno ispljunuo komad svoje jetre, komad koji sam prevrtao ovim štapom. Meni su više puta stavljali otrov u hranu, ali nikada toliko kao ovoga puta. Zato, traži od mene šta hoćeš.' 'Ja od tebe neću tražiti ništa, Allah će tebe izliječiti, inšallah', odgovorio je ovaj. Nakon toga otišli smo od njega. Sutradan sam došao da ga ponovo obiđem i zatekao sam ga u smrtnoj agoniji. Kod njega je ušao i njegov brat Husejn, sjeo pored njegove glave i kazao: 'Brate moj, kaži mi ko te otrovao?' 'Zašto me to pitaš? Želiš li da ubiješ onoga ko me otrovao?', upitao je. 'Da', odgovorio je (Husejn). Na to je Hasan kazao: 'Ja ti ništa neću kazati. Ako to bude moj prijatelj na kojeg sumnjam, pa Allahova je kazna žešća, u protivnom, ja ne želim da se zbog mene ubije nevina osoba.'"*[276]

Postojale su indicije da je Hasana, radijallahu anhu, otrovala njegova supruga Džaʿda bint El-Ešʿas, ali to nije potvrđeno.

Rekao je imam Zehebi: *"Takva tvrdnja nije dokazana. Ko je taj ko je to vidio?"*[277]

Kazao je Ibn Kesir: *"Ja smatram da to nije tačno."*[278]

274 Buhari, *Sahih*, br. 3735.
275 Buhari, *Sahih*, br. 3750 i 3542.
276 *Et-Tabekatul-kubra*, str. 335, br. 294, valorizacija: Muhammed b. Samil es-Sulemi.
277 *Tarihul-islam*, str. 40.
278 *El-Bidaje ven-nihaje*, 8/44.

DRUGA CJELINA
DAVANJE PRISEGE HASANU, RADIJALLAHU ANHU

Nakon ubistva Alije, radijallahu anhu, stanovnici Kufe dali su prisegu Hasanu b. Aliji. Nakon date prisege, Hasan se zaputio ka Šamu zato što stanovnici Šama do tada nisu bili iskazali pokornost vladaru pravovjernih Aliji.

Hasanovo izmirenje s Muavijom i jedinstvo muslimana

Dakle, Hasan je krenuo u Šam s namjerom izmirenja s Muavijom i nije želio borbu, čak se lično protivio izlasku svoga oca Alije prema Šamu i ratovanju protiv njih.[279]

Jedan od pokazatelja da je krenuo u Šam kako bi se izmirio s Muavijom jeste i činjenica da je smijenio glavnog vojskovođu Kajsa b. Sa'da b. Ubadu i na njegovo mjesto postavio Abdullaha b. Abbasa, radijallahu anhuma.

Prenosi se od Hasana el-Basrija da je rekao: "*Kada je Hasan, sin Alijin, krenuo ka Muaviji sa svojim četama, Amr b. El-Ās kazao je Muaviji: 'Vidim četu koja se neće povući sve do zadnjeg čovjeka.'*" Hasan je također kazao: "*Čuo sam Ebu Bekru kako govori: 'Jednom prilikom dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, držao hutbu, došao je Hasan, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: – Ovaj moj unuk je plemić. Nadam se da će Allah preko njega izmiriti dvije skupine (sukobljenih) muslimana.'*"[280]

Od Zuhrija se prenosi da je rekao: "*Muavija je poslao Hasanu pismo koje je završio riječima: 'Napiši samo šta tražiš od mene i to ćeš dobiti.' Amr b. El-Ās kazao je: 'Ne, nego se trebamo boriti protiv njih.' Muavija je rekao: 'Ne žuri, Ebu Abdullah! Ti se nećeš riješiti ove skupine i nećeš ih poraziti sve dok oni ne ubiju Šamljana onoliko koliko je njih ubijeno, a koje dobro nakon toga ostaje u životu? Tako mi Allaha, ja se neću boriti protiv njih sve dok ne budem imao drugog izbora.'*"[281]

279 Abdurrezzak, *El-Musannef*, 5/462.
280 Buhari, *Sahih*, br. 3746.
281 Abdurrezzak, *El-Musannef*, 5/462.

Nakon toga, sreli su se Muavija i Hasan. Hasan, radijallahu anhu, odrekao se svoga prava i prepustio hilafet Muaviji, nakon čega je Muavija postao vođa pravovjernih. Zbog toga je ta godina nazvana "godina ujedinjenja (zajednice)".

Hasanov hilafet trajao je šest mjeseci.

VRIJEDNOST I ODLIKE HASANA, RADIJALLAHU ANHU

Ebu Bekra pripovijeda da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio na minberu, a njegov unuk Hasan odmah pored njega. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čas je gledao u ljude, a čas u njega (tj. u Hasana) i onda je rekao: *"Ovaj moj unuk je plemić. Nadam se da će Allah preko njega izmiriti dvije skupine (sukobljenih) muslimana."*[282]

Usama b. Zejd, radijallahu anhuma, prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, znao uzeti njega i Hasana, a potom bi rekao: *"Allahu moj, ja ih volim pa ih zavoli i Ti!"*[283]

Ukba b. Haris rekao je: *"Vidio sam Ebu Bekra kako nosi (u naručju) Hasana i govori: 'Draži mi je od oca; liči na Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, a ne na Aliju!' Alija se na to samo smijao."*[284]

282 Buhari, *Sahih*, br. 3746
283 Buhari, *Sahih*, br. 3747
284 Buhari, *Sahih*, br. 3750

ŠESTO POGLAVLJE
HILAFET VOĐE PRAVOVJERNIH MUAVIJE B. SUFJANA, RADIJALLAHU ANHU, OD 41. DO 60. H. G.

PRVA CJELINA
KRATKA BIOGRAFIJA

Muavija, radijallahu anhu, primio je islam prije svoga oca, u vremenu kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nadoknađivao umru, sedme godine po Hidžri. Javno je obznanio prelazak na islam u godini u kojoj je oslobođena Mekka.[285]

NJEGOVE SUPRUGE I DJECA

1. Mejsun bint Bahdel el-Kelbijja, koja mu je rodila sina Jezida,
2. Fahita bint Kareza el-Menafijja, koja mu je rodila sinove Abdullaha i Abdurrahmana,
3. Naila bint Umara el-Kelbijja.

NJEGOVE ODLIKE

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je o Muaviji: *"Gospodaru moj, učini ga od upućenih, onih koji su na uputi i druge na uputu pozivaju, i preko njega i druge uputi."*[286]

U drugom hadisu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je o Muaviji: *"Gospodaru moj, poduči Muaviju Kur'anu, računskim operacijama i sačuvaj ga kazne."*[287]

285 Zehebi, *Tarihul-islam*, str. 308.
286 Tirmizi, *Sunen*, br. 4113.
287 Ahmed, *Musned*, 4/127.

Od Ummu Haram bint Milhan[288] prenosi se da je kazala: "*Jednoga dana Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spavao je nedaleko od mene. Kada se probudio, bio je nasmijan. Upitala sam: 'Šta te nasmijalo?', a on je rekao: 'Predočeni su mi ljudi iz moga ummeta, kako plove ovim zelenim morem kao kraljevi na svojim prijestoljima.' Rekla sam: 'Moli Allaha da budem među njima.'*" Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio je dovu za nju, a zatim je ponovo zaspao. Potom je učinio sve kao i prvi put, a i ona je kazala ono što je kazala prvi put: *'Moli Allaha da budem među njima'*, a on je rekao: *'Ti si sa prvom skupinom.'* Kada su muslimani prvi put ratovali na moru pod vodstvom Muavije, ona je krenula zajedno sa svojim mužem Ubadom b. Es-Samitom. Prilikom povratka iz boja, pridružili su se karavani koja je putovala u Šam. Kada je pokušala uzjahati, jahalica se uznemirila i zbacila je, i tako je umrla.[289]

Muhelleb b. Ahmed el-Endelusi, jedan od komentatora Buharijevog *Sahiha*, kazao je: "*Ovaj hadis ukazuje na vrijednost Muavije, zato što je on prvi ratovao na moru.*"[290]

Kada je Abdullah b. Mubarek upitan o Muaviji, kazao je: "*Šta da kažem o tom čovjeku? Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Semi'allahu li men hamideh', a Muavija je kazao: 'Rabbena ve lekel-hamd'.*"[291]

Kada su Ibn Mubareka upitali: "*Ko je vredniji, Muavija ili Omer b. Abdulaziz?*", odgovorio je: "*Prašina u Muavijinim nosnicama, dok je bio zajedno s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, bolja je i vrednija od Omera b. Abdulaziza.*"[292]

Muafa b. Imran upitan je: "*Ko je vredniji, Muavija ili Omer b. Abdulaziz?*", na što se on naljutio i rekao: "*Zar da uspoređuješ ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s nekim iz generacije tabiina? Muavija je ashab Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, vezan za Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tazbinskom vezom, njegov pisar i povjerenik njegove Objave.*"[293]

288 Islamski učenjaci slažu se u tome da je Ummu Haram bila u rodbinskoj vezi s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, samo se razilaze u tome na koji način su bili u rodbinskoj vezi. Imam Ibn Abdulberr kaže sljedeće: "Ona je bila jedna od tetaka Božijeg Poslanika po mlijeku", a drugi kažu: "Ummu Haram bila je tetka Poslanikovog oca ili djeda, jer je majka Abdulmuttalibova bila porijeklom iz Benu Nedždžara."

289 Buhari, *Sahih*, br. 2800.

290 *Fethul-Bari*, 6/120.

291 *El-Bidaje ven-nihaje*, 8/130.

292 *El-Bidaje ven-nihaje*, 8/130.

293 *El-Bidaje ven-nihaje*, 8/130.

Kazao je Ibn Ebu Mulejka: "*Upitan je Ibn Abbas: 'Slažeš li se s postupkom vođe pravovjernih Muavijom koji vitr-namaz klanja samo jedan rekat?', pa je rekao: 'On je vrsni pravnik.'*"[294]

Hafiz Ibn Kesir rekao je: "*Nakon što ga je Muavija dobro zastrašio, ponizio i porazio njegovu vojsku, bizantijski kralj poželio je da se domogne nekih teritorija koje su bile pod Muavijinom kontrolom. Kada je bizantijski kralj vidio da je Muavija zaokupiran ratovanjem protiv Alije, počeo je da se približava s ogromnom vojskom teritorijama pod Muavijinom kontrolom. Kada je to čuo Muavija, napisao mu je: 'Tako mi Allaha, ako ne odustaneš od svojih namjera i ne vratiš se tamo odakle si došao, prokletniče jedan, moj amidžić i ja udružit ćemo se u borbi protiv tebe! Protjerat ćemo te i iz zemlje koja je trenutno pod tvojom kontrolom, zemlju ćemo ti učiniti tijesnom, ma koliko da je prostrana.' Kada je to čuo bizantijski kralj, prestrašio se i odlučio da povuče vojsku, te poslao izaslanike tražeći potpisivanje primirja.*"[295]

MUAVIJINA, RADIJALLAHU ANHU, SMRT

Muavija je preuzeo hilafet i na toj poziciji ostao nepunih dvadeset godina, sve do 60. godine po Hidžri. Period njegovog hilafeta bio je prepun osvajanja, blagostanja i sigurnosti.

294 Buhari, *Sahih*, br. 3765.
295 *El-Bidaje ven-nihaje*, 8/119.

DRUGA CJELINA
NAJBITNIJI DOGAĐAJI U PERIODU HILAFETA MUAVIJE, RADIJALLAHU ANHU

Period Muavijinog hilafeta bio je izuzetno prosperitetan za muslimane: nestalo je nereda u ummetu, prekinute su međusobne borbe, prestale su neprijateljske pohlepe i namjere da povrate teritorije koje su osvojili muslimani. Sve to postignuto je jer su se muslimani ujedinili oko jednoga čovjeka. Potencijale, resurse i moć koju su posjedovali usmjerili su ka vanjskom neprijatelju, ponovo je podignuta zastava džihada i nastavljena su osvajanja. Muavija je poveo ljude na najljepši način. Ono što je izgledalo daleko i neostvarivo, on je približio. U periodu njegovog hilafeta više mu se niko nije suprotstavljao. Svi su mu se pokorili, osim jedne male skupine haridžija. Razdoblje njegovog hilafeta karakterizirala su ljetna i zimska osvajanja.

Najbitniji događaji u tom periodu:

1. Izgradnja brodogradilišta u Egiptu, 54. h. g.,
2. Pohod na Konstantinopol, 50. h. g.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Prva vojska iz moga ummeta koja će ratovati na moru zaslužit će Džennet, a prvoj vojsci iz moga ummeta koja će osvojiti grad bizantijskog kralja, bit će oprošteno.*"[296]

Drugi put pokušao je da osvoji Konstantinopol 54. h. g., držeći ga pod opsadom sve do 57. h. g. U periodu njegovog hilafeta osvojeni su: Tikrit[297], Rodos[298], Bizerta[299], Susa[300], Sidžistan, Kuhistan[301] i područje Sinda[302].

296 Buhari, *Sahih*, br. 2924.
297 Mjesto u Iraku. (op. E. N.)
298 Ostrvo u Egejskom moru. (op. E. N.)
299 Luka u Tunisu. (op. E. N.)
300 Mjesto u Tunisu. (op. E. N.)
301 Mjesto u Iranu. (op. E. N.)
302 Oblast u Pakistanu. (op. E. N.)

3. Izgradnja Kajrevana

Muavija je poslao Ukbu b. Nafia u pravcu Afrike, a on je uspio da osvoji njen sjeverni dio. Nakon toga, izradio je plan izgradnje glavnog grada tog područja, Kajrevana. Odabrano mjesto bilo je zaraslo u gustu šumu, prepuno zmija, divljih zvijeri i drugih životinja, pa je uputio dovu Uzvišenom Allahu žaleći se na tu pojavu, nakon čega nijedna divlja životinja nije ostala na tom mjestu. Čak se prenosi da su divlje zvijeri prilikom napuštanja tog mjesta nosile sa sobom i svoju mladunčad.[303]

Od hilafeta do kraljevstva

Nakon Muavijinog preuzimanja funkcije halife, dolazi do preustroja hilafeta u kraljevstvo.

Sefina Ebu Abdurrahman, oslobođeni rob Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "*Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Poslanički hilafet trajat će trideset godina, nakon čega će Uzvišeni Allah dati vlast kome On hoće.'*" Sefina je rekao: "*Hilafet Ebu Bekra trajao je dvije godine, hilafet Omera deset godina, hilafet Osmana dvanaest godina i hilafet Alije šest godina.*"[304]

U historijskim izvorima nalazimo podatak da je Ebu Bekr vladao dvije godine i tri mjeseca, Omer deset godina i dva mjeseca, Osman dvanaest godina i četiri mjeseca, Alija četiri godine i devet mjeseci, a Hasan šest mjeseci, što ukupno iznosi tačno trideset godina.

Ibn Kesir je rekao: "*Hasan je prepustio hilafet Muaviji u mjesecu rebi-ul-evvelu 41. godine po Hidžri, a to je tačno trideset godina nakon smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.*"[305]

Od Ebu Ubejde, Amira b. El-Džerraha, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "*Početak vaše vjere je poslanstvo i milost, zatim vlast i milost, potom uprašena vlast, a zatim vlast i tiranija.*"[306]

Njegove riječi: "*Početak vaše vjere je poslanstvo i milost*", upućuju na Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, predvođenje mu'mina, zatim na hilafet Ebu Bekra, Omera, Osmana, Alije i Hasana.

303 Taberi, *Tarih*, 5/240.

304 Ebu Davud, *Sunen*, br. 4646; Ahmed, *Musned*, 4/273, s vjerodostojnim lancem prenosilaca.

305 *El-Bidaje ven-nihaje*, 8/17.

306 Darimi, *Sunen*, 2/114. Svi prenosioci iz lanca prenosilaca su povjerljivi, s tim što je rečeno da Mekhul ovo nije čuo od Ebu Sa'leba el-Hušenija, prenosioca hadisa od Ebu Ubejde.

Riječi: "*...potom vlast i milost*", odnose se na period Muavijine vladavine.

U sintagmi: "*...potom uprašena vlast*", riječ "*uprašena*" izvedenica je od riječi "*prašnjav*", što označava priljubljenost za zemlju, a to nosi u sebi pogrdno značenje, kao kada Arapi kažu: "*Ruke ti se uprašile*", čime se aludira na ono što je suprotno ponosu i uzvišenosti.

Njegove riječi: "*....potom vlast i tiranija*", odnose se na vladavinu nakon Muavije, što obuhvata vladavinu Jezida i drugih, s izuzetkom vladavine Omera b. Abdulaziza.

SMRT HASANA B. ALIJE, RADIJALLAHU ANHU

U ovom periodu, 49. godine po Hidžri, preselio je Hasan b. Alija, radijallahu anhu.

DAVANJE PRISEGE JEZIDU B. MUAVIJI

Pedeset šeste godine po Hidžri, Muavija je naredio podanicima da, nakon njegove smrti, prisegu dadnu njegovom sinu Jezidu. Ovakvim postupkom Muavija je odstupio od metode svojih prethodnika. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pitanje halife ostavio je nedefiniranim, ili je rekao da halifa bude Ebu Bekr. Nakon toga, Ebu Bekr je jasno odredio da hilafet nakon njega preuzme Omer, a Omer je naredio da se budući halifa izabere između šesterice – isključujući svog amidžića Seida b. Zejda i svog sina Abdullaha, a Osman nije odredio nikoga ko će preuzeti hilafet nakon njega. Alija je postupio isto kao i Osman, ne precizirajući ko će nakon njega preuzeti hilafet. Kada je Hasan trebao preuzeti funkciju halife, odrekao se svoga prava na hilafet prepustivši vlast Muaviji.

Muaviji je predloženo da ne razmatra pitanje svoga nasljednika na mjestu halife, odnosno da se u tom pitanju postupa na isti način kako se postupilo nakon smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ili da se povede za Ebu Bekrovim primjerom i funkciju halife povjeri nekome izvan svoje porodice, ili da postupi kao Omer, koji je odredio da halifa bude izabran između šesterice koji nisu uži članovi njegove porodice, ili da to pitanje ostavi u razmatranje muslimanima, da oni izaberu osobu koju

smatraju podobnom za tu funkciju. Muavija je odbio sve ove prijedloge i insistirao na tome da funkciju halife preuzme Jezid.[307]

Muavija je odustao od prioritetnijeg načina odabira halife vjerovatno strahujući od smutnji i problema koji bi mogli nastati ako to prepusti vijeću muslimana – šúri. Smatrao je da je metoda odabira njegovog sina Jezida u tom momentu prioritetnija i da će njen krajnji ishod biti pokornost, sigurnost i blagostanje među muslimanima.[308] Čak i da je to učinio iz spomenutih razloga, to nije bilo ispravno, već je trebalo da se o tom pitanju konsultira (šúra).

Stav ehli-sunneta u pogledu davanja prisege Jezidu b. Muaviji

Učenjaci ehli-sunneta smatrali su da je prisega Jezidu ispravna, ali su to kritizirali zbog dvije stvari:

Prva: Ovakav postupak je novotarija jer je Muavija hilafet oporučio svom djetetu. Nakon razdoblja u kojem se novi halifa birao glasanjem muslimanskog vijeća, ili halifinim odabirom nekoga ko s njim nije u bližem srodstvu, hilafet je postao nasljednog karaktera, i prepuštao se rođaku, pa čak i sinu. Na osnovu toga učenjaci su odbili ovaj način preuzimanja funkcije halife, tj. da se hilafet nasljeđuje s koljena na koljeno, bez obzira o kome se radilo.

Druga: U to vrijeme, u odnosu na Jezida, mnogi drugi muslimani bili su kompetentniji za preuzimanje funkcije halife, kao naprimjer: Ibn Omer, Ibn Zubejr, Ibn Abbas, Husejn i mnogi drugi ashabi.

Kazao je Ibn Arebi: "*Muavija je ostavio ono što je bilo prioritetnije da učini, tj. da se halifa izabere putem savjetovanja, bez da funkciju halife povjeri nekome iz svoje bližnje rodbine, pogotovo ne svom sinu. On je dao prisegu svom sinu i to su učinili i ostali muslimani, pa je tako prisega, gledano sa šerijatskog aspekta, bila validna.*"[309]

Što se tiče aspekta s kojeg šiije gledaju na ovu prisegu, oni u osnovi smatraju da pravo na hilafet pripada Aliji i njegovim potomcima. Otuda oni ne kritiziraju prisegu Jezidu zbog toga što je on Muavijin sin, nego kritiziraju svaku prisegu koja nije data Aliji i nekome od njegovih potomaka. Dakle, šiije kritiziraju

307 Halifa b. Hajjat, *Et-Tabekat*, str. 52.
308 Vidjeti: Ibn Haldun, *Mukaddima*, str. 166.
309 *El-Avasim minel-kavasim*, str. 228.

prisegu datu Ebu Bekru, Omeru, Osmanu, Muaviji jer smatraju da vođenje hilafeta pripada samo Aliji i njegovim potomcima sve do Sudnjega dana.

DA LI JE JEZID BIO KOMPETENTAN DA PREUZME FUNKCIJU HALIFE

Ibn Kesir[310] je spomenuo predanje u kojem se navodi da je Muhammed b. Muti'a otišao sa svojim prijateljima kod Muhammeda b. El-Hanefijje, Alijinog sina, Hasanovog i Husejnovog brata po ocu, u želji da ga nagovori da se usprotivi Jezidovom postavljanju na funkciju halife, pa je on to odbio. Kazao je Ibn Muti'a: *"Jezid b. Muavija pije alkohol i ostavlja namaz."* Muhammed b. El-Hanefijja rekao je: *"Ja sam boravio kod njega i nisam primijetio ništa od toga što navodite. Naprotiv, vidio sam da vodi računa o namazu i da se trudi u činjenju dobra, raspituje se o fikhu i slijedi sunnet Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."* Kazali su: *"On je tako postupao jer se pretvarao pred tobom."* Na to je Muhammed b. El-Hanefijja rekao: *"Ne vidim razlog da strahuje od mene ili da takvim postupanjem želi nešto postići. Da li ste bili izravni svjedoci njegovih postupaka, u trenucima dok je pio alkohol? Ako vam je dopustio da ga vidite, onda ste vi njegovi saučesnici u tome, a ako vam nije dopustio da ga vidite u tom grijehu, onda vam nije dozvoljeno da svjedočite ono što niste vidjeli."* Kazali su: *"Mi to pouzdano znamo i smatramo to istinom, bez obzira što to nismo vidjeli"*, a Muhammed b. El-Hanefijja rekao je: *"Allah ne dopušta svjedocima da se tako ponašaju,"* a zatim im je citirao riječi Uzvišenog Allaha: **"...samo oni koji svjedoče Istinu, oni koji znaju"**.[311]

Također, na isti način, kao i u prethodnom slučaju, tretiraju se riječi koje se pripisuju Jezidu, tj. riječi koje je navodno izrekao nakon Husejnovog ubistva:

Da su moji preci na Bedru mogli vidjeti
Kako Hazredž strepi od udarca sablji
Evo, ubili smo prvaka od uglednika njihovih
I osvetili se za Bedr pa smo sada jednaki
Hašimije su se poigravale s vlašću, a nikakva
Vijest nije došla niti je objava spuštena.

310 *El-Bidaje ven-nihaje*, 8/236.
311 Ez-Zuhruf, 86.

Dakle, ne postoji relevantan dokaz da je ove riječi izgovorio Jezid. Poroci koji se na teret stavljaju Jezidu, kao pijenje alkohola, igranje s majmunima, nemoral i druge slične stvari, nisu potvrđeni vjerodostojnim predajama. Otuda nije dozvoljeno vjerovati u te optužbe, jer osnova je da je čovjek čist i moralan, a potpuno znanje o tome ima isključivo Uzvišeni Allah. Predaja Muhammeda b. El-Hanefijja jasno potvrđuje da Jezid nije činio spomenute grijehe, a znanje o tome je kod Allaha. Ovo nas uopće ne interesuje, to je nešto što je između njega i njegovog Gospodara. Međutim, čak i kada bi optužbe izrečene na račun Jezida bile istinite, to ni u kojem slučaju ne bi moglo opravdati pobunu protiv predvodnika muslimana – grješnika, kao što se desilo u događajima koje ćemo navesti u nastavku.

SEDMO POGLAVLJE
HILAFET JEZIDA B. MUAVIJE, OD 60. DO 64. H. G.

PRVA CJELINA
DAVANJE PRISEGE JEZIDU, HUSEJNOVO ODBIJANJE PRISEGE I NAPUŠTANJE MEKKE TE ODLAZAK U KUFU[312]

Priznanje Jezida kao halife i davanje prisege odigralo se 60. godine po Hidžri. Jezid je tada imao trideset četiri godine. Prisegu nisu dali Husejn b. Alija i Abdullah b. Zubejr, koji su se nalazili u Medini. Kada je od njih dvojice zatraženo da daju prisegu Jezidu, Abdullah b. Zubejr je kazao: *"Sačekajte do sutra pa ću vam kazati svoj stav o tome."* Kada je nastupila noć, napustio je Medinu i otputovao u pravcu Mekke, ali prisegu nije dao.

Kada su došli i zatražili od Husejna davanje prisege Jezidu, on je kazao: *"Ja ne želim da prisegu dadnem u tajnosti, nego to želim javno učiniti"*, pa su prihvatili njegov izgovor. Kada je nastupila noć, krenuo je za Abdullahom b. Zubejrom.

DOPISIVANJE IRAČANA S HUSEJNOM

Do stanovnika Iraka doprla je vijest da je Husejn odbio dati prisegu Jezidu. Iračani se nisu slagali s Jezidovim preuzimanjem hilafeta isto kao što se nisu slagali ni s davanjem prisege Muaviji, jer su samo željeli da hilafet vodi Alija i njegovi potomci. Husejnu su poslali veoma mnogo pisama, a u svakome od njih stajalo je: *"Mi smo tebi dali prisegu i ne želimo za halifu nikoga drugog osim tebe. O našem vratu nije okačena prisega Jezidu, već nosimo tvoju prisegu."* Mnoga pisma, čiji je broj prelazio pet stotina, došla su do Husejna, a sva su poslali stanovnici Kufe koji su ga zvali da dođe kod njih.

312 Vidjeti: *El-Bidaje ven-nihaje*, događaji 60. h. g.

HUSEJNOVO SLANJE MUSLIMA B. AKILA

Nakon toga, Husejn je u Kufu poslao svoga amidžića Muslima b. Akila b. Ebu Taliba da ispita činjenično stanje u Kufi. Kada je Muslim stigao u Kufu, počeo se raspitivati o stanju te je shvatio da ljudi ne žele dati prisegu Jezidu, već da žele Husejna za halifu. Muslim je odsjeo kod Hanija b. Urve, gdje su mu, grupno i pojedinačno, počeli dolazili ljudi i kao Husejnovom opunomoćeniku davati prisegu. U to vrijeme namjesnik Kufe, kojeg je imenovao Jezid, bio je Nu'man b. Bešir. Kada je čuo da ljudi daju prisegu Husejnovom opunomoćeniku Muslimu b. Akilu, Nu'man b. Bešir tome nije pridavao nikakvu pažnju sve dok neki ljudi nisu otišli iz Kufe u Šam i obavijestili Jezida šta se dešava u Kufi, tj. da ljudi daju prisegu Husejnovom opunomoćeniku Muslimu, a da Nu'man b. Bešir ne reagira na to.

IMENOVANJE UBEJDULLAHA B. ZIJADA ZA NAMJESNIKA KUFE

Jezid je smijenio Nu'mana b. Bešira s funkcije namjesnika Kufe i na to mjesto postavio Ubejdullaha b. Zijada. On je prije toga bio namjesnik Basre, pa mu je Jezid pripojio i Kufu, kako bi riješio novonastale probleme. Ubejdullah b. Zijad stigao je u Kufu noću i prerušen je prolazio pored ljudi i selamio ih, a oni su mu odgovarali: "*I tebi selam, sine kćerke Allahovog Poslanika*", misleći da je to Husejn koji je prerušen noću ušao u Kufu. Na osnovu toga, Ubejdullah je shvatio da je stvar ozbiljna i da se očekuje dolazak Husejna u Kufu. Potom je Ubejdullah ušao u dvorac i poslao svoga oslobođenog roba Ma'kila da ispita situaciju i da vidi ko stoji iza svega toga.

Predstavljajući se da je čovjek iz Himsa koji želi da donira tri hiljade zlatnika pomoći Husejnu, radijallahu anhu, Ma'kil se raspitivao sve dok ga nisu uputili na kuću Hanija b. Urve. Ušao je u njegovu kuću i tamo zatekao Muslima b. Akila. Tom prilikom dao mu je prisegu i tri hiljade zlatnika, i nastavio ih je posjećivati sve dok nije saznao istinsku pozadinu zbivanja. Nakon toga, vratio se Ubejdullahu b. Zijadu i obavijestio ga o situaciji na terenu.

Husejnov odlazak u Kufu

Nakon prividnog stabiliziranja situacije i masovnog davanja prisege Husejnovom opunomoćeniku Muslimu b. Akilu, on je zatražio od Husejna da krene prema Kufi i obavijestio ga da je teren pripremljen. Husejn, sin Alijin, radijallahu anhuma, krenuo je iz Mekke prema Kufi dva dana prije Kurban-bajrama (jevmut-tervije). Kada je Ubejdullah b. Zijad saznao za djelovanje Muslima b. Akila, naredio je da mu se dovede Hani b. Urva. Kada je Hani došao pred Ubejdullaha, on ga je upitao za Muslima b. Akila, ali Hani je odgovorio da mu nije poznato gdje se nalazi.

Tada je Ubejdullah pozvao svoga oslobođenog roba Ma'kila, koji je prethodno bio u njegovoj kući, i upitao ga da li ga poznaje. Kada je kazao da ga poznaje, shvatio je da su njegov postupak i doniranje novca bili inscenirani od strane Ubejdullaha b. Zijada.

Nakon toga, Ubejdullah ga je ponovo upitao o Muslimu b. Akilu, a on mu je odgovorio: "*Tako mi Allaha, kada bi bio ispod moga stopala, ne bih podigao svoje stopalo.*" Na to ga je Ubejdullah udario i naredio da ga pritvore.

Stanovnici Kufe izdaju Muslima b. Akila

Kada je Muslim b. Akil saznao šta se desilo s Hanijem b. Urvom, podigao je četiri hiljade Kufljana i opkolio dvorac u kojem se nalazio Ubejdullah b. Zijad. U to vrijeme kod Ubejdullaha su bili najugledniji ljudi tog područja, pa im je naredio da svojim ugledom i autoritetom rastjeruju ljude od Muslima b. Akila i obećao im velike nagrade za to, a uz sve to zastrašivao ih je velikom vojskom iz Šama. Tako su uglednici počeli da ljude rastjeruju od Muslima: žena bi došla i odvela svoga sina, čovjek bi došao i odveo svoga brata, poglavar plemena odvraćao bi svoje podanike i rodbinu od Muslima, sve dok s Muslimom nije ostalo samo trideset ljudi, od četiri hiljade koji su s njim bili na početku. Prije sunčevog zalaska, Muslim b. Akil ostao je sam, svi su ga napustili. Besciljno tumarajući ulicama Kufe, pokucao je na vrata neke žene iz Kinde tražeći vode, a ona se iznenadila i upitala ga ko je. Predstavio se i ispričao kako su ga ljudi iznevjerili, te spomenuo da očekuje dolazak Husejna. Žena ga je uvela u jednu od susjednih kuća i donijela mu vodu

i hranu. Njen sin obavijestio je Ubejdullaha b. Zijada o mjestu skrivanja Muslima b. Akila, pa je on poslao sedamdeset ljudi da ga opkole i privedu. Nakon kraćeg pružanja otpora, predao se dobivši od njih garanciju, a zatim su ga odveli u dvorac u kojem se nalazio Ubejdullah b. Zijad. Kada su ga uveli kod Ubejdullaha, upitao ga je o razlogu njegovog ustanka protiv vladara. "*Mi smo prisegu dali Husejnu, sinu Alijinom*", odgovorio je Muslim. "*A zar nisi trebao dati prisegu Jezidu, sinu Muavijinom?*", upitao je Ubejdullah. Tada mu je rekao da će ga pogubiti, a Muslim je zatražio da ostavi oporuku. Kada mu je to Ubejdullah dozvolio, prešao je pogledom po prisutnima i ugledavši Omera, sina Sa'da b. Ebu Vekkasa, rekao mu je: "*Ti si mi najbliži rođak od svih prisutnih, dođi da ti kažem svoju oporuku.*" Izdvojio se s njim u prikrajak sobe i oporučio mu da pošalje nekoga ko će kazati Husejnu da ne dolazi u Kufu. Omer b. Sa'd b. Ebu Vekkas ispunio je njegovu oporuku, te je poslao čovjeka da kaže Husejnu da se vrati i da su ga stanovnici Kufe iznevjerili. Muslim je tada izrekao poznate riječi: "*Vrati se sa svojom porodicom i neka te ne zavaravaju stanovnici Kufe. Stanovnici Kufe prevarili su i tebe i mene. Lažljivac nema svoga stava.*" Nakon toga, na dan Arefata, pogubljen je Muslim b. Akil, dan nakon što je Husejn krenuo iz Mekke prema Kufi, jevmut-tervije (8. zul-hidžeta).

Suprotstavljanje ashaba Husejnovom odlasku

Mnogi ashabi pokušali su da odvrate Husejna od odlaska u Kufu, a među najistaknutijima bili su Abdullah b. Omer, Abdullah b. Abbas, Abdullah b. Amr b. El-Ās, Ebu Seid el-Hudri, Abdullah b. Zubejr i Husejnov brat po ocu Muhammed b. El-Hanefijja. Dakle, kada su saznali da Husejn želi da krene prema Kufi, savjetovali su mu da to ne čini. Navest ćemo riječi nekolicine ashaba.

Kada je Husejn želio da krene, Ibn Abbas mu je kazao: "*Da se ljudi neće ismijavati sa mnom i s tobom, ja bih se rukama uhvatio za tvoju glavu i ne bih te pustio da ideš.*"[313]

Kazao je Ša'bi: "*Ibn Omer je bio u Mekki i do njega je došla vijest da je Husejn krenuo u Irak, pa ga je sustigao na udaljenosti od tri dana putovanja i kazao mu: 'Gdje si krenuo?' Husejn je rekao: 'U Irak', a zatim je izvadio i pokazao mu pisma*

313 *El-Bidaje ven-nihaje*, 8/161.

koja su mu poslali stanovnici Iraka, u kojima navode da su uz njega. Kazao je: 'Ovo su njihova pisma i njihova prisega' (ta pisma su ga opčarala). Ibn Omer mu je rekao: 'Ne idi njima', a Husejn je odbijao da ga posluša. Naposljetku, Ibn Omer mu je rekao: 'Kazat ću ti jedan hadis: Jednom prilikom Džibril je došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ponudio mu da odabere između dunjaluka i ahireta, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odabrao ahiret, ne želeći dunjaluk. Ti si dio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i tako mi Allaha, nikada se dunjaluku niko od vas neće približiti. Allah ga nije udaljio od vas osim zato što je u tome dobro za vas.' Husejn je ipak odbio da se vrati. Abdullah b. Omer zagrlio ga je i zaplakao, govoreći: 'Allaha molim da te čuva od ubice.'"[314]

Abdullah b. Zubejr rekao je Husejnu: "*Gdje ideš?! Ideš ljudima koji su ubili tvoga oca, potvorili tvoga brata?! Ja ti savjetujem da ne ideš*"[315], ali Husejn to nije prihvatio.

Ebu Seid el-Hudri rekao je Husejnu: "*O, Ebu Abdullah, ja sam ti doista istinski savjetnik, onaj koji saosjeća s tobom. Do mene su doprle vijesti da vaši simpatizeri iz Kufe šalju tebi pisma u kojima te pozivaju da dođeš kod njih, a ja ti savjetujem da ne ideš tamo. Ja sam čuo tvoga oca kako govori o Kufi: 'Tako mi Allaha, ja sam ih se zasitio i ja ih mrzim, oni su se mene zasitili i oni mene mrze. Vjernost i lojalnost njima su nepoznanica. Onaj ko bude predvodio njih, razočarat će se. Tako mi Allaha, oni ne posjeduju čiste namjere, niti odlučnost u teškim situacijama, niti strpljenje u ratu.'*"[316]

Među onima koji su Husejnu savjetovali da ne ide u Irak, osim ashaba, bio je i poznati arapski pjesnik Ferezdek. Kada je Husejn krenuo prema Iraku, na putu ga je sreo Ferezdek, pa ga je Husejn upitao: "*Odakle dolaziš?*" Kazao je: "*Iz Iraka.*" Husejn je ponovo upitao: "*U kakvom se stanju nalaze stanovnici Iraka?*" Kazao je: "*Njihova su srca s tobom, a njihove sablje s Benu Umejjom.*" Iako je i to čuo, Husejn nije odustajao od putovanja, govoreći: "*Da nam Allah bude na pomoći.*"[317]

314 *El-Bidaje ven-nihaje*, 8/162.
315 *El-Bidaje ven-nihaje*, 8/163.
316 *El-Bidaje ven-nihaje*, 8/163.
317 *El-Bidaje ven-nihaje*, 8/168.

Husejnov dolazak na Kadisijju

Izaslanik kojeg je poslao Omer b. Sa'd b. Ebu Vekkas obavijestio je Husejna o ubistvu Muslima b. Akila. Tada je Husejn počeo da razmišlja o povratku, pa se konsultirao sa sinovima Muslima b. Akila, a oni su jednoglasno kazali: *"Ne, tako nam Allaha, mi se nećemo vratiti sve dok ne osvetimo našeg oca!"*, tako da je Husejn prihvatio njihovo mišljenje. Nakon što je Ubejdullah b. Zijad saznao za Husejnov izlazak, poslao je Hurra b. Jezida et-Temimija s prethodnicom vojske od hiljadu vojnika da presretnu Husejna i da ga odvrate od dolaska u Irak. Hurr je sreo Husejna blizu Kadisijje, pa ga je upitao: *"Gdje si krenuo, sine kćerke Allahovog Poslanika?"*, a Husejn je rekao: *"U Irak!"* Hurr mu je rekao: *"Ja ti naređujem da se vratiš, kako me Allah ne bi iskušao s tobom. Vrati se odakle si i došao, ili idi u Šam kod Jezida, samo nemoj da ideš u Kufu."* Husejn je odbio da se vrati i nastavio se kretati u pravcu Iraka, a Hurr b. Jezid ometao je njegovo kretanje i sprečavao ga u tome. Husejn mu je kazao: *"Udalji se od mene, majka te ne imala!"* Na to mu je Hurr b. Jezid rekao: *"Tako mi Allaha, da je to rekao bilo ko drugi od Arapa, osvetio bih se i njemu i njegovoj majci, ali šta da kažem kad je tvoja majka najuglednija žena na svijetu."*

DRUGA CJELINA
HUSEJNOVA POGIBIJA

Husejnov dolazak na Kerbelu

Husejn se zaustavio na mjestu zvanom Kerbela i upitao kako se zove to mjesto. Kada su mu rekli da se zove Kerbela, on je kazao: *"Tuga i iskušenje.*[318]"

Nedugo zatim stigao je Omer b. Sa'd b. Ebu Vekkas s vojskom koja je brojala četiri hiljade vojnika, razgovarao s Husejnom, te tražio da zajedno odu u Irak kod Ubejdullaha b. Zijada, što je Husejn odbio. Kada je Husejn uvidio ozbiljnost situacije, obratio se Omeru b. Sa'du b. Ebu Vekkasu: *"Ja ti predlažem tri stvari, a ti odaberi koju hoćeš."* *"Šta predlažeš?"*, upitao je Omer. Husejn je rekao: *"Dozvoli mi da se vratim, ili mi dopusti da odem na neko područje gdje muslimani vode džihad, ili mi dopusti da idem u Šam da svoju ruku stavim u Jezidovu."* Na to mu je Omer kazao: *"Ti pošalji svoga izaslanika Jezidu, a ja ću svoga Ubejdullahu b. Zijadu, pa da vidimo šta će biti."* Husejn nije poslao izaslanika Jezidu, a Omer je poslao izaslanika Ubejdullahu b. Zijadu. Kada je Omerov izaslanik došao Ubejdullahu b. Zijadu i obavijestio ga o tri prijedloga koja im Husejn daje na odabir, on je prihvatio da Husejn odabere bilo koji od ponuđenih prijedloga.

U to vrijeme kod Ubejdullaha b. Zijada bio je čovjek po imenu Šemr b. Zil-Dževšen, a bio je ljubimac Ubejdullaha b. Zijada, pa mu je rekao: *"Ne, tako mi Allaha, sve dok se ne povinuje tvojoj presudi!"* Te su riječi zaslijepile i zavele Ubejdullaha b. Zijada, pa je kazao: *"Da, sve dok se ne povinuje mojoj presudi."* Ubejdullah b. Zijad odlučio je da na teren pošalje Šemra b. Zil-Dževšena i kazao mu: *"Idi i insistiraj da se povinuje mojoj presudi. Ako to ne prihvati Omer b. Sa'd, ti si glavni vojskovođa umjesto njega."*

Prije toga Ubejdullah b. Zijad pripremio je vojsku od četiri hiljade vojnika na čelu s Omerom b. Sa'dom s namjerom da ih pošalje u Rejj[319].

318 Ar. *kerb* – tuga, i *bela'* – iskušenje. (op. prev.)

319 Mjesto u Iranu u blizini današnjeg Teherana. Osvojeno je za vrijeme hilafeta Omera b. El-Hattaba, radijallahu anhu. (op. E. N.)

Kazao je Omeru: *"Idi i riješi pitanje Husejna, a nakon toga uputi se ka Rejju"*, i obećao mu je povjeriti funkciju namjesnika Rejja.

Kada je Husejn saznao za odluku Ubejdullaha b. Zijada, u kojoj insistira da se Husejn povinuje njegovoj presudi, to je glatko odbio rekavši: *"Ne, tako mi Allaha, nikada se neću povinovati njegovoj presudi!"*

HUSEJN UPUĆUJE SAVJET VOJSCI KUFE

Husejnova vojska brojala je sedamdeset dva konjanika, dok je vojska Kufe brojala pet hiljada vojnika. Kada su dvije skupine stale jedna naspram druge, Husejn se obratio Ibn Zijadovim vojnicima: *"Dobro preispitajte svoje postupke, dolikuje li vama da se borite protiv nekoga poput mene? Ja sam sin kćerke vašega Poslanika, na cijeloj zemlji ne postoji drugi sin Poslanikove kćeri osim mene. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je o meni i o mome bratu: 'Ova dvojica su predvodnici mladića u Džennetu.'"*[320]

Tom prilikom Husejn ih je pozvao da se pridruže njemu i istupe iz Ibn Zijadove vojske. Husejnovom pozivu odazvalo se trideset ljudi iz Ibn Zijadove vojske, među kojima je bio i Hurr b. Jezid et-Temimi, koji je na početku dana bio vojskovođa izvidnice koju je Ubejdullah poslao u susret Husejnu. Neko od prisutnih obratio se Hurru b. Jezidu riječima: *"Ti si došao kao vojskovođa izvidnice koju je poslao Ibn Zijad, a sada nas napuštaš i odlaziš Husejnu?!"* Na to je Hurr b. Jezid kazao: *"Teško vama, meni je ponuđeno da za svoju dušu odaberem Džennet ili Džehennem. Tako mi Allaha, ja ne bih dao prednost ničemu nad Džennetom, pa makar me isjekli na komade ili spalili!"*

Nakon toga, Husejn je, u četvrtak, kao imam dvjema skupinama klanjao podne i ikindiju spojeno. Obratio se ljudima rekavši: *"Jedan imam od vas, jedan od nas"*, a oni su odgovorili: *"Ne, već želimo da klanjamo za tobom."* Tako je i bilo, Husejn ih je sve zajedno predvodio u namazu. Kada se približilo vrijeme akšam-namaza, konjanici Ibn Zijadove vojske počeli su da se približavaju Husejnu. Husejn je sjedio naslonjen na svoju sablju i tako zaspao. Prenuo se i, ugledavši konjanike, upitao: *"Šta je ovo?"*, pa su mu kazali: *"Oni se približavaju."* Rekao im je: *"Idite kod njih i pitajte ih šta žele."*

320 Tirmizi, *Sunen*, br. 3768. Predaja ovog hadisa koja je zabilježena od Husejna je slaba – daif, ali je vjerodostojnim lancem zabilježena od Huzejfe, Ebu Seida i drugih prenosilaca.

Dvadeset konjanika, među kojima je bio i Husejnov brat Abbas b. Alija b. Ebu Talib, uputilo se ka Zijadovim vojnicima da ih pitaju šta žele, a oni su im odgovorili: *"Ili ćete se povinovati presudi Ubejdullaha b. Zijada ili ćemo se boriti protiv vas!"* Na to su Husejnovi vojnici kazali: *"Obavijestit ćemo Husejna o tome."* Vratili su se i Husejnu prenijeli njihove riječi, a on je kazao: *"Kažite im neka nas večeras puste da razmislimo, a sutra ćemo im dati odgovor, kako bismo mogli da noć provedemo u namazu. Ja volim da klanjam namaz svome Gospodaru."* Husejn i oni koji su bili uz njega, radijallahu anhum, noć su proveli u namazu, doveći Allahu i tražeći oprosta.

HUSEJNOVA POGIBIJA, 61. H. G.

U petak, u jutarnjim satima, nakon što je Husejn odbio da bude zarobljenik Ubejdullaha b. Zijada, počela je borba između dvije skupine. Međutim, dvije vojske nisu bile ravnopravne. Ljudi koji su bili uz Husejna shvatili su da se ne mogu boriti protiv tolike vojske, pa je njihova najveća zadaća bila da poginu braneći Husejna b. Aliju, radijallahu anhuma. Žrtvovali su se i istupali ispred Husejna, radijallahu anhu, jedan za drugim, sve dok nisu svi poginuli. Na kraju su na bojnom polju ostali samo Husejn, radijallahu anhu, i njegov bolesni sin Alija b. Husejn.

Po okončanju bitke, Husejn je na popришту većinu dana ostao sam. Nijedan vojnik nije želio da na svojim rukama nosi Husejnovu krv, tako da mu niko nije ni prilazio sve dok nije došao Šemr b. Zil-Dževšen. Vidjevši šta se događa, počeo je da viče na vojnike: *"Teško vama, majke vaše vas ne imale, opkolite ga i ubijte!"* Kada su opkolili Husejna, on je isukao svoju sablju i branio se kao razjareni lav. Ubio je nekolicinu protivnika, ali mnoštvo pobjeđuje hrabrost. Ponovo je Šemr b. Zil-Dževšen povikao: *"Teško vama, šta čekate? Približite mu se!"* Tada su vojnici došli u neposrednu blizinu Husejna i ubili ga.

Čovjek koji je ubio Husejna, a nakon toga mu i odsjekao glavu, zvao se Sinan b. Enes en-Nehai. Neki su naveli da je to učinio Šemr b. Zil-Dževšen, Allah ih ponizio obojicu.

Nakon što je ubijen Husejn, radijallahu anhu, njegova glava odnesena je u Kufu pred Ubejdullaha b. Zijada koji je svoj štap počeo stavljati u

Husejnova usta, govoreći: *"Doista je imao lijepa usta."* Na to je ustao Enes b. Malik i kazao: *"Allah će te zbog toga poniziti! Zaista sam vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako ljubi mjesto koje ti dodiruješ štapom."*[321]

Kazao je Ibrahim en-Nehai: *"Da sam bio u skupini koja je ubila Husejna, a potom da uđem u Džennet, stidio bih se proći pored Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i da mi on pogleda u lice."*[322]

ČLANOVI HUSEJNOVE PORODICE KOJI SU POGINULI ZAJEDNO S NJIM

1. Od Alijnih sinova poginuli su Husejn, Džafer, Abbas, Ebu Bekr, Muhammed i Osman.
2. Od Husejnovih sinova poginuli su Abdullah i Alija el-Ekber, dok je Alija Zejnul-Abidin ostao živ.
3. Od Hasanovih sinova poginuli su Abdullah, Kasim i Ebu Bekr.
4. Od Akilovih sinova poginuli su Džafer, Abdullah, Abdurrahman, Abdullah b. Muslim b. Akil i Muslim b. Akil koji je pogubljen u Kufi.
5. Od sinova Abdullaha b. Džafera poginuli su Avn i Muhammed.[323]

Osamnaest muškaraca iz porodice Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, poginulo je u ovoj neravnopravnoj bitki.

NAGOVJEŠTAJI HUSEJNOVOG, RADIJALLAHU ANHU, UBISTVA

Od Ummu Seleme prenosi se da je rekla: *"Jednom prilikom Džibril je bio kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a Husejn je bio sa mnom. Husejn je zaplakao i ja sam ga ostavila. Otišao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i približio mu se, pa je Džibril kazao: 'Voliš li ga, Muhammede?' 'Da', odgovorio je. 'Ljudi iz tvoga ummeta će ga ubiti, a ako želiš, ja ću ti pokazati mjesto gdje će biti ubijen', pa mu je pokazao to mjesto koje se zove Kerbela."*[324]

321 Taberani, *El-Mu'džemul-kebir*, br. 5107. Također, vidjeti: Buhari, *Sahih*, br. 3748.
322 Taberani, *El-Mu'džemul-kebir*, br. 2829, s vjerodostojnim lancem prenosilaca.
323 Halifa b. Hajjat, *Tarih*, str. 234.
324 Ahmed, *Fedailus-sahabe*, 2/782, br. 1391. Ovaj hadis je veoma rasprostranjen i općepoznat, ali svi putevi kojima je prenesen od Ummu Seleme su slabi – daif.

Kazala je Ummu Selema: "*Čula sam džine kako oplakuju Husejna na dan njegove pogibije.*"[325]

Predaje u kojima se govori o neobičnim stvarima koje su se desile povodom Husejnove smrti, kao naprimjer da su s neba umjesto kapljica kiše padale kapljice krvi, ili da su zidovi bili umazani krvlju, ili da se nije mogao podići kamen a da ispod njega nije bila krv, ili da se svaka životinja koja bi bila zaklana u cijelosti pretvarala u krv – izmišljene su i neistinite. Ovakve predaje nemaju svoje utemeljenje u vjerodostojnom lancu prenosilaca do Božijeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ili do nekoga ko je doživio te događaje, ili su to predaje s prekinutim lancem prenosilaca od osoba koje nisu živjele u vremenu tih dešavanja. Dakle, to su čiste izmišljotine i neistine koje se spominju kako bi se pobudile emocije.[326]

Prenosi se od Ibn Abbasa da je rekao: "*Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u snu, usred bijelog dana, bio je čupav i prašnjav, i nosio je bočicu u koju je sakupljao krv. Upitao sam: 'Allahov Poslaniče, šta je to?' Kazao je: 'Krv Husejna i njegovih prijatelja, koju sakupljam još od ovog dana.'*" Ammar, koji ovu predaju prenosi od Ibn Abbasa, kazao je: "*Zapamtili smo taj dan, pa smo saznali da je Husejn ubijen baš na taj dan.*"[327]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "*Ko me vidi u snu, taj me je uistinu vidio*"[328], a Ibn Abbas bio je jedan od najkompetentnijih ljudi u poznavanju opisa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Ovosvjetska kazna prije ahiretske

Ubejdullah b. Zijad je osoba koja je naredila Husejnovo ubistvo, ali ni on nakon toga nije dugo živio. Osvećujući se za ubistvo Husejna, Ubejdullaha b. Zijada ubio je Muhtar b. Ebu Ubejd, koji je i sam bio jedan od onih koji su iznevjerili Muslima b. Akila.

U to vrijeme stanovnici Kufe htjeli su kazniti sami sebe, i to iz dva razloga.:

325 Ahmed, *Fedailus-sahabe*, 2/766, br. 1373. Lanac prenosilaca ove predaje je zadovoljavajući – dobar.

326 Vidjeti: *El-Bidaje ven-nihaje*, događaji 61. h. g.

327 Ahmed, *Fedailus-sahabe*, 2/778, br. 1380. Lanac prenosilaca ove predaje je vjerodostojan.

328 Buhari, *Sahih*, br. 6994; Muslim, *Sahih*, br. 2266.

Prvi, zato što su iznevjerili Muslima b. Akila i ništa nisu poduzeli kako bi spriječili njegovo pogubljenje.

Drugi, kada je stigao Husejn, nijedan stanovnik Kufe – izuzev Hurra b. Jezida et-Temimija i skupine okupljene oko njega – nije stao u njegovu odbranu, odnosno njihova izdaja Husejna bila je sasvim očigledna. Otuda današnji stanovnici Kufe, u svrhu iskupljenja za izdaju svojih prethodnika, obavljaju obredno udaranje po prsima i druge akte.[329]

Umara b. Umejr rekao je: "*Kada su u džamiju donesene glave Ubejdullaha b. Zijada i njegovih pomagača, poredane su na jedan slobodni prostor. Došao sam do njih, a prisutni su govorili: 'Evo je, došla je, došla je!' Tada sam ugledao zmiju kako vijuga između odsječenih glava, sve dok nije ušla u Ubejdullahovu glavu kroz nozdrve. Tamo je ostala nekoliko trenutaka i izašla, nakon čega se izgubila iz vida. Nedugo nakon toga ponovo su povikali: 'Evo je, došla je, došla je!', i tako se to ponovilo dva ili tri puta.*"[330]

Na ovaj način Allah je kaznio čovjeka koji je bio jedan od glavnih aktera u ubistvu Husejna b. Alije, radijallahu anhu.

Ebu Redža' el-Ataridi kazao je: "*Nemojte vrijeđati Aliju niti ostale članove ehlul-bejta! Mi smo imali komšiju iz plemena Belhudžin koji je kazao: 'Jeste li vidjeli ovoga grješnika', misleći na Husejna, 'Allah ga ubio?!', pa ga je Allah iskušao bjelinom u očima, što je uzrokovalo gubljenje vida.*"[331]

Ko je ubio Husejna

Prije nego što saznamo ko je Husejnov ubica, vratit ćemo se nekoliko godina unazad, do Alije, Husejna i njihovih simpatizera – šiija.

329 Muhtarova vojska koja je ubila Ubejdullaha b. Zijada sveteći se za Husejnovo ubistvo, nazvala se "vojska pokajnika" (ar. džejšut-tevvabin) priznajući grešku koju su počinili u pogledu Husejna. To je bio početak pojave šiijskog mezheba kao političkog pravca, dok je šiijski mezheb svoju doktrinarnu i pravnu formu dobio tek poslije okončanja vladavine Benu Umejje.

330 Tirmizi, *Sunen*, br. 3780. Tirmizi je rekao: "Ovaj je hadis hasen-sahih."

331 Taberani, *El-Mu'džemul-kebir*, br. 2830, s vjerodostojnim lancem prenosilaca.

ALIJA, RADIJALLAHU ANHU

Jednom prilikom Alija je, žaleći se na svoje sljedbenike (stanovnike Kufe), kazao: "*Drugi narodi boje se nepravde nadređenih, a ja se bojim nepravde podređenih. Ja sam vas pozvao u džihad pa se niste odazvali, govorio sam vam, pa me niste poslušali, pozivao sam vas tajno i javno, pa se niste odazvali, savjetovao sam vas, pa niste prihvatili. Jesu li odsutni isto što i prisutni, jesu li robovi isto što i gospodari? Ja vam spomenem propis, a vi se udaljavate od toga; opominjem vas dirljivim vazom, a vi se udaljavate i od toga; govorim vam o borbi protiv buntovnika i ne uspijem dovršiti svoj govor, a vi ste se već posvađali. Vraćate se svojim razgovorima, zapostavljajući ono što ste čuli u vazovima; ja vas savjetujem ujutro, a vi mi se na podne vraćate a već ste zaboravili ono što sam vam kazao. Savjetnik je ostao nemoćan, a savjetovani i dalje neposlušan. O, vi koji ste tijelima prisutni, a mislima odsutni, različitih prohtjeva, svojim nadređenima predstavljate iskušenje, vaš nadređeni pokoran je Allahu, a vi ste mu nepokorni. Poželio sam, tako mi Allaha, da vas s Muavijom razmijenim kao što se mijenja zlato i srebro, da od mene uzme deset vaših ljudi, a da mi u zamjenu za njih dâ jednog svog čovjeka. O, stanovnici Kufe, vaš je problem pet stvari: gluhi ste iako čujete, nijemi iako govorite, slijepi kod očiju, neiskreni prilikom borbe i nepovjerljivi u iskušenjima. Teško vama, o, vi koji ličite raspuštenim devama bez pastira, kada god budu okupljene s jedne strane, na drugoj se strani raziđu.*"[332]

Međutim, nisu se zaustavili samo na tome, nego su čak i potvorili Ali-ju, radijallahu anhu, da laže. Šerif er-Radi prenosi od Alije da je kazao: "*O, stanovnici Iraka, vi ste poput trudnice koja rodi dijete i nakon toga joj presahne mlijeko, a preseli njen skrbnik, pa se oduži period jetimstva, pa je naslijedi njen daleki rođak. Tako mi Allaha, ja vam nisam dobrovoljno došao, nego protiv svoje volje, jer do mene je doprla vijest da vi govorite: 'Alija laže', Allah vas ubio! Pa na koga da lažem?*"[333]

Također je rekao, radijallahu anhu: "*Srce ste mi napunili gnojem, a prsa srdžbom. U svakom uzdisaju zbog vas osjećam tegobu, a moje ste stavove obezvrijedili nepokornošću i izdajom.*"[334]

332 *Nehdžul-belaga*, 1/ 187–189.
333 *Nehdžul-belaga*, 1/ 118–119.
334 *Nehdžul-belaga*, 1/ 187–189.

HASAN B. ALIJA, RADIJALLAHU ANHUMA

Hasan b. Alija, radijallahu anhuma, rekao je: *"Ja smatram, tako mi Allaha, da je Muavija bolji od njih. Oni tvrde da su moji simpatizeri i pomagači (šiije), a priželjkuju moje ubistvo, opljačkali su moje skupocjene stvari, uzeli su moj imetak. Tako mi Allaha, da je Muavija uzeo od mene obećanje, ja bih njime sačuvao svoj život, na osnovu toga bio bih siguran u svojoj porodici, a sve to bolje mi je nego da budem ubijen, pa da bude izgubljena i moja porodica. A da se suprotstavim Muaviji, oni bi me, tražeći pomirenje, predali Muaviji."*[335]

Također, obraćajući se svojim simpatizerima (šiijama), rekao je: *"O, stanovnici Iraka, moja duša vas ne prihvata zbog troga: ubili ste moga oca, mene ste potvorili i uzurpirali ste moju imovinu."*[336]

IZDAJNIŠTVO KUFLJANA I NJIHOVO UBISTVO HUSEJNA

Muhammed b. Alija b. Ebu Talib, poznat kao Ibn El-Hanefijja, savjetovao je svoga brata po ocu, Husejna, sljedećim riječima: *"O, brate moj, ti znaš da su Kufljani izdali tvoga oca i tvoga brata, i ja se istinski bojim da se i tebi ne desi ono što se desilo onima prije tebe."*[337]

Kad je Husejn upitao Ferezdeka, poznatog arapskog pjesnika, o stanju svojih simpatizera (šiija) kojima se uputio, on mu je odgovorio: *"Njihova su srca s tobom, a njihove sablje protiv tebe, odredba se spušta s neba, a Allah čini ono što hoće."* Na to je Husejn rekao: *"Istinu si kazao, Allahu sve pripada, svakog časa On se zanima nečim. Ako nas zadesi ono što volimo, Allahu zahvaljujemo na Njegovim blagodatima, a jedino On može pomoći u iskazivanju zahvale. A ako nas zadesi nešto što nismo očekivali, neće se mnogo drugačije ponijeti onaj koji traga za istinom i čija je nutrina ispunjena bogobojaznošću."*[338]

U svom obraćanju stanovnicima Kufe, Husejn, radijallahu anhu, ukazao je na njihovu izdaju njegovog oca i brata: *"Ako ne postupite onako kako biste trebali (tj. ispravno), pa prekršite dato obećanje i tako skinete sa svojih pleća prisegu koju ste meni dali, to vama nije, tako mi Allaha, strano. Vi ste tako postupili s mojim ocem, mojim bratom i s Muslimom, mojim amidžićem. Prevaren je onaj ko se bude oslanjao na vas."*[339]

335 *En-Nedve*, 3/208; *Fi rihabi ehlil-bejt*, str. 270.

336 *Lakad šejje'ani Husejn*, str. 284.

337 Ibn Tavus, *El-Luhuf*, str. 39; Ihsai, *Ašura*, str. 115; Abdulhusejn, *El-Medžalisul-fahire*, str. 75; *Muntehel-amali*, 1/454; *'Ala hutel-Husejn*, str. 96.

338 Abdulhusejn, *El-Medžalisul-fahire*, str. 79; *'Ala hutel-Husejn*, str. 100; Emin, *Levaidžul-ešdžan*, str. 60; *Mealimul-medresetejn*, 3/62.

339 *Mealimul-medresetejn*, 3/71–72; *Mealis-sibtajn*, 1/275; *Bahrul-ulum*, str. 194; *Nefsul-mehmum*, str. 172; *Hajrul-ashabi*, str. 39; *Tuzlemuz-Zehra*, str. 170.

ALIJA B. HUSEJN, POZNAT KAO ZEJNUL-ABIDIN

Kritizirajući svoje simpatizere (šiije) zbog izdaje i ubistva njegovog oca, Zejnul-Abidin je kazao: *"O, ljudi, Allahom vas zaklinjem da mi kažete, da li znate da ste vi pisali mome ocu, a potom ste ga izdali? Dali ste mu obećanje, prisegu i opet ste se borili protiv njega i izdali ga. Kako je loše to što se pripremili za svoje duše! Kako ćete sutra pogledati u Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada vam kaže: 'Ubili ste moju porodicu, oskrnavili ste moju svetost, vi i niste od moga ummeta!?'"* Nakon toga, začulo se plakanje žena, a jedni su drugima govorili: *"Vi ste upropašteni a da to i ne znate."* Na to je, alejhis-selam, rekao: *"Allah se smilovao čovjeku koji prihvati moj savjet i sačuva moju oporuku prema Allahu i Njegovom Poslaniku i njegovoj porodici. Zaista mi u Allahovom Poslaniku imamo divan uzor."* Potom su svi u jedan glas kazali: *"Mi tebe slušamo i tebi se pokoravamo, tebe ćemo čuvati i nećemo te ostaviti. Allah ti se smilovao, naredi nam što želiš, mi ćemo ratovati kada ti budeš ratovao i u miru biti onda kada ti budeš u miru. Uhvatit ćemo Jezida, ograditi se od onih koji su tebi i nama nepravdu nanijeli."* Tada je, alejhis-selam, rekao: *"Daleko je to, daleko je to, o, prevaranti i smutljivci, postavljena je prepreka između vas i onoga za čim žude vaše duše. Želite da mi pridete kao što ste prethodno prišli i mojim precima? Ne, tako mi Allaha, rane još nisu zacijelile, moj je otac jučer poginuo, a s njime i njegova porodica. I moja žalost za Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, još nije prošla, niti žalost za mojim ocem i njegovim sinovima. Ona je tu u meni, osjećam njenu gorčinu u grlu i nosnicama, a grumen te žalosti još uvijek se kotrlja u mojim prsima."*[340]

Jednom prilikom imam Zejnul-Abidin, Allah mu smilovao, prolazio je pored stanovnika Kufe koji su naricali i plakali, pa ih je ukorio rekavši: *"Naričete i plačete zbog nas, a ko nas je to poubijao?"*[341]

340 Ovu hutbu naveli su Tabersi, *El-Ihtijadž*, 2/32; Ibn Tavus, *El-Melhuf*, str. 92; Emin, *Levaidžul-ešdžan*, str. 158; Abbas el-Kummi, *Muntehel-amali*, 1/572; Husejn Kūrānī, *Fi rihabi Kerbela*, str. 183; Abdurrezak el-Mukarrim, *Maktelul-Husejn*, str. 317; Murteda Ijad, *Maktelul-Husejn*, str. 87. Ponovio ju je Abbas el-Kummi u djelu *Nefsul-mehmum*, str. 360, a spomenuo ju je također Rida el-Kazvini u djelu *Tuzlemuz-Zehra*, str. 262.

341 *El-Melhuf*, str. 86; *Nefsul-mehmum*, str. 357; Murteda Ijad, *Maktelul-Husejn*, str. 83; *Tuzlemuz-Zehra*, str. 257.

UMMU KULSUM BINT ALIJA, RADIJALLAHU ANHUMA

Ona je kazala: *"O stanovnici Kufe, stidite se! Izdali ste i ubili Husejna, opljačkali ste njegovu imovinu i naslijedili je, robinjama ste učinili njegove supruge, a vi ste mu sigurnost obećali. Teško li se vama, kakva vas je nedaća pogodila! Koliko ste grijeha na svojim plećima ponijeli, koju ste djevojčicu oteli, koji ste imetak opljačkali? Vi ste ubili jednog od najboljih ljudi nakon Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Zaista je milost uklonjena iz vaših srca!"*[342]

ZEJNEB BINT ALIJA, RADIJALLAHU ANHUMA

Obraćajući se ljudima koji su je dočekali plačući i jadikujući, ona je kazala: *"Zar plačete i jadikujete?! Vi, tako mi Allaha, trebate mnogo plakati, a malo se smijati. Vi ste se okitili velikom sramotom koju nikada nećete moći oprati sa sebe. A kako da sperete sa sebe ubistvo potomka posljednjeg Poslanika?"*[343]

U drugoj predaji zabilježeno je da je ona provirila iz nosiljke, pa se obratila stanovnicima Kufe: *"Šutite, o, stanovnici Kufe, nas ubijaju vaši muškarci, a vaše žene nas oplakuju, Uzvišeni Allah je sudac koji će presuditi između nas na Sudnjem danu."*[344]

DŽEVAD MUHADDISI

"Svi spomenuti razlozi doveli su do toga da je imam Alija, alejhis-selam, doživio od njih najgore stvari. Imam Hasan od njih je također doživio izdaju, a među njima je nepravedno ubijen Muslim b. Akil. Žednog Husejna ubili su kufljanski vojnici na Kerbeli, nadomak Kufe."[345]

342 *El-Melhuf*, str. 91; *Nefsul-mehmum*, str. 363; Murteda Ijad, *Maktelul-Husejn*, str. 86; *Levaidžul-ešdžan*, str. 157; *Tuzlemuz-Zehra*, str. 261.

343 *Meal-Husejni fi nehdatihi*, str. 295.

344 *Nefsul-mahmum*, str. 365; *Tuzlemuz-Zehra*, str. 264.

345 *Mevsuatu Ašura*, str. 59.

Husejn Kūrānī

Husejn Kūrānī kazao je: "*Stanovnici Kufe nisu se zadovoljili samo odvajanjem od imama Husejna, već su, potaknuti svojom prevrtljivošću i podlošću, povukli i treći potez – žurno su izašli na Kerbelu i stupili u borbu protiv imama Husejna. Na Kerbeli su se međusobno natjecali u činjenju postupaka kojima je zadovoljan šejtan, a koji srde Milostivog Allaha.*"[346]

Na drugom mjestu također je kazao: "*Nalazimo i drugi primjer koji potvrđuje licemjerstvo stanovnika Kufe. Naime, Abdullah b. Havza, jedan od stanovnika Kufe koji je bio simpatizer (pomagač) Alije, alejhis-selam, a možda i od onih koji su pisali pisma imamu ili iz skupine koja je iskazivala privrženost, došao je i stao pred imama Husejna, alejhis-selam, a zatim povikao: 'Je li među vama Husejn?', a zatim je rekao: 'Husejne, raduj se Vatri!'*"[347]

Murteda Mutahhiri

Murteda Mutahhiri rekao je: "*Nema sumnje da su stanovnici Kufe bili Alijini pomagači (šiije), a isto tako i oni koji su ubili Husejna bili su njegovi pomagači.*"[348]

Također je rekao: "*Prethodno smo spomenuli da je veomo bitno navesti ovu priču na ovom mjestu. Mi smo, također, spomenuli da su Husejnovo ubistvo izvršili muslimani. Štaviše, ono što je zagonetno, čudno i što krajnje privlači pažnju jeste činjenica da su ga ubile šiije i to samo pedeset godina poslije smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.*"[349]

Čovjek koji je naredio Husejnovo ubistvo i radovao se tome bio je Ubejdullah b. Zijad, dok su Šemr b. Zil-Dževšen i Sinan b. Enes en-Nehai počinili taj gnusni čin, a sva trojica bili su Alijini pomagači (šiije) i sva trojica bili su u njegovoj vojsci u Bitki na Siffinu.

346 *Fi rihabi Kerbela*, str. 60–61.
347 *Fi rihabi Kerbela*, str. 61.
348 *El-Melhametul-Husejnije*, 1/129.
349 *El-Melhametul-Husejnije*, 3/94.

KAZIM EL-IHSAI EN-NEDŽEFI

On je rekao: *"Vojska koja je izašla da se bori protiv imama Husejna, alejhis-selam, brojala je tri stotine hiljada vojnika, a svi su bili iz Kufe. Među njima nije bilo nijednog čovjeka iz Šama, Hidžaza, Indije, Pakistana, Sudana, Egipta, ili Afrike, već su svi bili iz Kufe, okupljeni iz različitih plemena."*[350]

HUSEJN B. AHMED EL-BERRAKI EN-NEDŽEFI

"Kazvini je rekao: 'Stanovnicima Kufe zamjera se potvora Hasana b. Alije, alejhimes-selam, i ubistvo Husejna, alejhis-selam, nakon što su ga lično pozvali da im dođe.'"[351]

MUHSIN EL-EMIN

"A zatim je dvadeset hiljada Iračana dalo prisegu Husejnu, varajući ga, nakon čega su ustali protiv njega i ubili ga pod prisegom."[352]

HUSEJNOV, RADIJALLAHU ANHU, UBICA

U historijskim izvorima i biografijama navodi se da su dvojica ljudi ubila Husejna: Šemr b. Zil-Dževšen i Sinan b. Enes en-Nehai, a sve to inicirao je Ubejdullah b. Zijad. Šemr b. Zil-Dževšen i Ubejdullah b. Zijad bili su Alijini pomagači (šiije):

- Ubejdullaha b. Zijada spomenuo je Tusi u svojoj knjizi o biografijama ličnosti i svrstao ga u Alijine pomagače.[353]
- Šemr b. Zil-Dževšen, o kojem je Šemr en-Nemazi eš-Šehrudi kazao: "U danu Bitke na Siffinu bio je u redovima vojske vladara pravovjernih, alejhis-selam."[354]

350 *Ašura*, str. 89.
351 *Tarihu Kufa*, str. 113.
352 *E'ajanuš-šija*, 1/26.
353 *Ridžalut-Tusi*, str. 54.
354 Alija en-Nemazi eš-Šehrudi, *Mustedrekatu ilmi ridžalil-hadis*, 4/220.

ČETVRTA CJELINA
STAVOVI RAZLIČITIH SKUPINA O HUSEJNOVOM UBISTVU

Husejnovo, radijallahu anhu, ubistvo nedvojbeno je predstavljalo veliku nedaću koja je zadesila muslimane, zato što na cijeloj Zemlji nije bilo drugog sina Vjerovjesnikove kćerke osim njega, a ubijen je bespravno. Njegovo ubistvo predstavljalo je veliku nedaću za muslimane, dok je to za njega bila pogibija na Allahovom putu, počast, uzdizanje deredža i približavanje Allahu time što ga je odabrao za ahiret i džennetske bašče.

Mi kažemo: Kamo sreće da nije krenuo prema Iraku! Zbog toga su ga ugledni ashabi tog vremena odvraćali od tog putovanja. Štaviše, zbog njegovog odlaska u Irak spomenuti nasilnici su ga uznemiravali i na kraju bespravno ubili, njega, unuka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Njegova pogibija donijela je nevolje koje se ne bi desile da je ostao u svojoj kući. Ali, to je bila Allahova odredba, koja se dešava makar to ljudi i ne željeli.

Ubistvo Husejna nije gore od ubistva Allahovih poslanika. Glava Allahovog poslanika Jahje, sina Zekerijjaova, salavatullahi ve selamuhu alejhi, donesena je kao vjenčani dar prostitutki. Allahov poslanik Zekerijja također je ubijen. Omer, Osman i Alija ubijeni su, a svi su, bez imalo sumnje, bili bolji od Husejna, radijallahu anhum ve anhu. Zbog toga muslimanu nije dozvoljeno da, prisjećajući se Husejnovog ubistva, nariče, trga odjeću, udara svoje tijelo ili čini nešto slično tome. Spomenuti postupci jasno su zabranjeni. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Nama ne pripada onaj ko se udara u obraze ili cijepa odjeću."*[355]

Također je kazao: *"Ja se odričem one koja nariče, brije svoju kosu i cijepa svoju odjeću zbog žalosti."*[356]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Ona koja nariče za umrlima, ako se ne pokaje, na Sudnjem danu bit će odjevena u ogrtač od svraba i košulju od katrana."*[357]

355 Buhari, *Sahih*, br. 1294; Muslim, *Sahih*, br. 103.
356 Buhari, *Sahih*, br. 1296; Muslim, *Sahih*, br. 104.
357 Muslim, *Sahih*, br. 934.

Kada se ovakve nedaće dogode ili kada čuje za njih, muslimanu je obaveza da kaže ono što je spomenuo Uzvišeni Allah: "**One koji, kada ih kakva nevolja zadesi, samo kažu: 'Mi smo Allahovi i mi ćemo se Njemu vratiti!'**"[358]

STAVOVI RAZLIČITIH SKUPINA O HUSEJNOVOM UBISTVU

U pogledu Husejnovog ubistva ljudi se mogu podijeliti u tri skupine:

Prva: Oni koji smatraju da je Husejn opravdano ubijen jer se pobunio protiv vođe muslimana i htio je da unese razdor u muslimansku zajednicu. Kazali su: "*Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Ko vam dođe, a vi ste okupljeni oko jednog čovjeka, želeći da vas podijeli, ubijte ga bez obzira ko to bio.'*[359] *Husejn je želio da razjedini muslimane, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao nam je: 'Ubijte ga bez obzira ko to bio', tako da je, na osnovu toga, njegovo ubistvo validan postupak.*" Ovaj stav zastupale su nasibije[360], oni koji su prezirali Husejna, Alijinog sina, neka je Allah zadovoljan njime i njegovim ocem.

Druga: Husejn je bio imam – vođa, kojem su se muslimani trebali pokoriti i predati hilafet. Taj stav zastupaju šiije.

Treća: Skupina ehli-sunneta, koji su kazali: "*Husejn je ubijen bespravno, ali u isto vrijeme on nije bio halifa, niti je poginuo kao haridžija. Ubijen je nepravedno kao šehid na Allahovom putu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: 'Hasan i Husejn su predvodnici mladića u Džennetu.'*"[361]

Na kraju je Husejn želio da se vrati ili da ode u Šam kod Jezida, ali su ga oni spriječili u tome insistirajući da ga kao zarobljenika odvedu do Ubejdullaha b. Zijada.

358 El-Bekara, 156.
359 Muslim, *Sahih*, br. 1852.
360 Nasibije su sekta koja Aliju i njegovu porodicu smatra svojim neprijateljima.
361 Tirmizi, *Sunen*, br. 3768.

DVIJE NOVOTARIJE

Šejhul-islam Ibn Tejmijja rekao je: "*Nakon Husejnove pogibije ljudi su uveli dvije novotarije:*

Prva: *Novotarija tugovanja i naricanja na dan Ašure koja se ogleda u udaranju, vikanju, plakanju, trpljenju žeđi, izgovaranju žalopojki, i drugim postupcima kojima vrijeđaju i proklinju prve generacije, te one koji nemaju nikakve veze s tim grijehom izjednačavaju s onima koji su počinili taj grijeh. Čitaju se predaje o njegovoj pogibiji, koje su prepune laži, a cilj onih koji su to uveli bio je otvaranje vrata smutnje i podjele ummeta. U protivnom, šta znači ponavljanje tih događaja svake godine, prolijevanje krvi, veličanje povijesti, vezivanje za nju i priljubljivanje uz mezare!*

Druga: *Novotarija veselja, radosti, podjele slatkiša i dijeljenja poklona porodici na dan Husejnove pogibije.*

U Kufi se nalazila skupina ljudi koji su bili pristalice ehlul-bejta, Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, porodice, na čijem je čelu bio lažljivac Muhtar b. Ebu Ubejd. S druge strane, bila je i skupina koja je prezirala ehlul-bejt, među kojima je bio Hadžadž b. Jusuf es-Sekafi. Novotarija se ne može otklanjati novotarijom, nego se otklanja prakticiranjem sunneta Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je u skladu s riječima Uzvišenog Allaha: '**One koji, kada ih kakva nevolja zadesi, samo kažu: – Mi smo Allahovi i mi ćemo se Njemu vratiti!**'[362]. "[363]

362 El-Bekara,156.

363 *Minhadžus-sunne*, 5/554–555, rezimirano.

PETA CJELINA
STAV EHLI-SUNNETA VEL-DŽEMATA O JEZIDU B. MUAVIJI

Jezidov stav o Husejnovom ubistvu

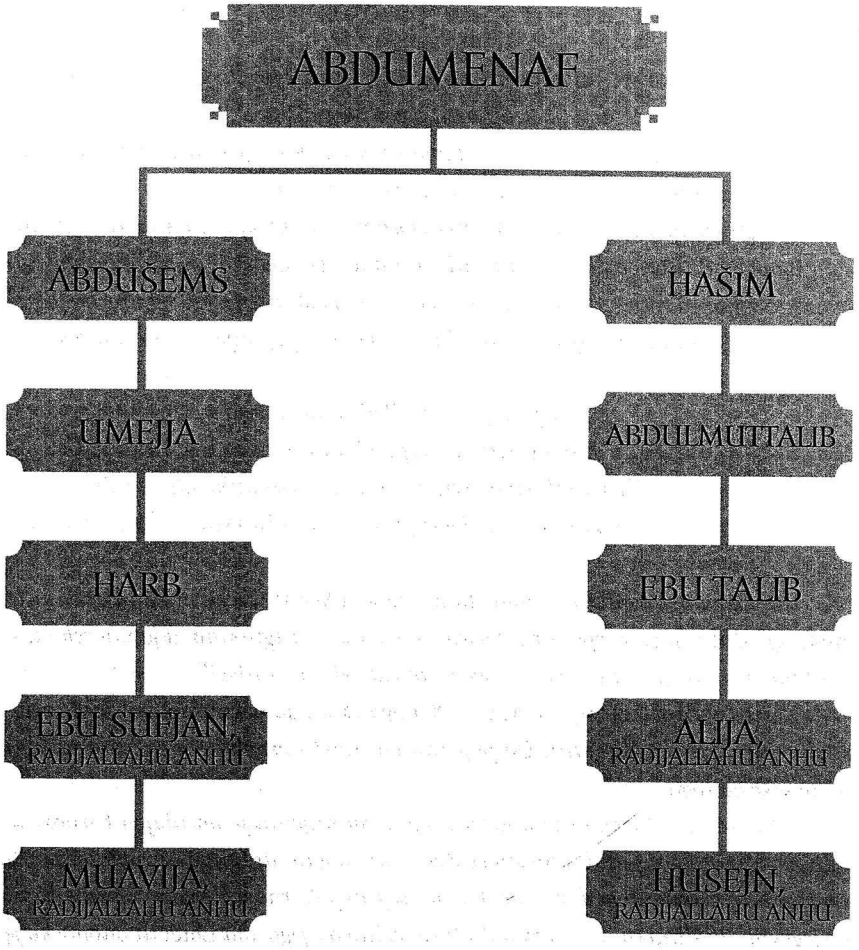
Jezid nije imao nikakve veze s Husejnovim ubistvom. Ovom tvrdnjom nemamo namjeru stati u odbranu Jezida, nego time isključivo stajemo na stranu istine, što smo detaljno pojasnili u prethodnim poglavljima. Neosporno je da je Jezid poslao Ubejdullaha b. Zijada i naredio mu da spriječi Husejna da uđe u Kufu, ali nije mu naredio da ga ubije. Čak je i sam Husejn imao izuzetno lijepo mišljenje o Jezidu, što se uočava u sljedećim Husejnovim riječima: *"Dopusti mi da idem u Šam kako bih svoju ruku stavio u Jezidovu."* Šejhul-islam Ibn Tejmijja rekao je: *"Jezid nije naredio Husejnovo pogubljenje, po jednoglasnom stavu historičara. On je napisao pismo Ubejdullahu b. Zijadu tražeći da ga spriječi u preuzimanju namjesništva u Iraku. Kada je do njega stigla vijest o Husejnovoj pogibiji, iskazao je svoje žaljenje, a u njegovoj kući čuo se plač. On nije porobio žene iz njegove porodice, štaviše, on se prema njima ponio na najljepši način i vratio ih njihovim domovima.*

Što se tiče predaja u kojima je spomenuto da je Jezid ponizio žene iz porodice Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da su porobljene i odvedene u Šam kao robinje, pa da su nakon toga tamo ponižavane, to su čiste izmišljotine i neistine. Poznato je da su pripadnici Benu Umejje izuzetno poštovali ljude iz plemena Benu Hašim. Kada je Jusuf b. Hadžadž oženio Fatimu bint Abdullah b. Džafer, s tim se nije složio Abdulmelik b. Mervan, pa je naredio Hadžadžu da joj se ne približava i da je razvede. Oni su zaista poštovali ljude iz plemena Benu Hašim, pa se čak spominje činjenica da žena iz plemena Benu Hašima nikada nije bila robinja."[364] Žene iz plemena Benu Hašim bile su ugledne i poštovane u tom vremenu.

Također, nije tačna informacija da je Husejnova glava poslana Jezidu u Šam, već je tačno da je njegova glava ostala kod Ubejdullaha b. Zijada u Kufi. Tačno mjesto Husejnovog kabura nije poznato, ali je poznato da je ukopan na Kerbeli, na mjestu svoje pogibije, radijallahu anhu.

364 *Minhadžus-sunne*, 4/557–559, rezimirano.

DIJAGRAM RODBINSKE VEZE IZMEĐU HASANA I MUAVIJE, RADIJALLAHU ANHUMA

Porodično stablo Husejna i Muavije, radijallahu anhuma:

1. Husejn – Alija – Ebu Talib – Abdulmuttalib – Hašim – Abdumenaf
2. Muavija – Ebu Sufjan – Harb – Umejja – Abdušems – Abdumenaf

UMJERENI – SREDIŠNJI STAV U POGLEDU JEZIDA

Šejhul-islam Ibn Tejmijja rekao je: "*U pogledu Jezida ljudi imaju tri stava, od kojih dva predstavljaju krajnosti, a jedan sredinu.*

Prva skupina: *Oni koji ga vole i koji su u pogledu njega pristrasni, čak toliko da su ga proglasili vjerovjesnikom ili nepogrješivim.*

Druga skupina: *Suprotno od prve skupine, oni koji ga mrze do te mjere da su ga proglasili nevjernikom. Smatrali su da je licemjer koji je javno ispoljavao islam, a tajio licemjerstvo i prezirao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Oni Jezidu pripisuju da je na dan Husejnove pogibije izrekao stihove:*

Da su moji preci na Bedru mogli vidjeti
Kako Hazredž strepi od udarca sablji
Evo, ubili smo prvaka od uglednika njihovih
I osvetili se za Bedr pa smo sada jednaki.

Također navode da je rekao: 'Kada su se ukazale te nosiljke i kada su te glave ugledale moga gospodara Džejruna, gavran je zagraktao, a ja mu rekoh: – Graktao ti ili ne, ja sam svoje dugove naplatio od Poslanika!'"

Zatim je Ibn Tejmijja rekao: "*Oba ova stava su neispravna i svaki razuman čovjek to može shvatiti. On je jedan od muslimanskih vladara i halifa, i ništa više od toga.*

A što se tiče Husejnovog ubistva, nema sumnje da je on ubijen bespravno i da je preselio kao šehid, kao što se desilo s mnogim drugim koji su kao šehidi ubijeni bespravno. Husejnovo ubistvo očita je nepokornost i grijeh prema Allahu i Njegovom Poslaniku, bez obzira da li se radilo o njegovom ubici ili onome ko je pomagao u tome, ili onome ko je zadovoljan time. To je nedaća koja je pogodila muslimane, njegovu porodicu i ostale, a njemu lično to je smrt na Allahovom putu i uzdizanje deredža kod Uzvišenog Allaha."[365]

365 *Muhtesar minhadžus-sunne*, 1/346.

ZABRANA PROKLINJANJA JEZIDA

Među najbitnijim događajima koji su se desili u periodu Jezidove vladavine jeste događaj "Vek'atul-harre"[366], zatim borba protiv Abdullaha b. Zubejra i ubistvo Husejna. Zbog spomenutih događaja neki su smatrali da je dozvoljeno proklinjanje Jezida b. Muavije, drugi su to opet zabranjivali.

Onaj ko dozvoljava proklinjanje Jezida, treba dokazati tri stvari:

Prvo: Postojanje vjerodostojnih predaja koje potvrđuju da je Jezid bio veliki grješnik.

Drugo: Ako uspije to dokazati, onda treba potvrditi da se Jezid nije pokajao od tih grijeha. Uzvišeni Allah prihvata pokajanje nevjernika koji se pokaje, pa kako da ne prihvati pokajanje muslimana grješnika?

Treće: Treba dokazati da je dozvoljeno proklinjati određenu osobu.

Nije dozvoljeno proklinjati određenu umrlu osobu koju poimenično nisu prokleli Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Nemojte psovati i vrijeđati mrtve, zaista su oni otišli u susret onome što su učinili."*[367]

Allahova vjera nije zasnovana na vrijeđanju i psovanju, već je zasnovana na moralnom ponašanju. Vrijeđanje i psovanje nema nikakve veze s vjerom Uzvišenog Allaha, štaviše, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Psovanje i vrijeđanje vjernika je grijeh, a njegovo ubistvo je nevjerstvo."*[368]

Vrijeđanje i psovanje muslimana je grijeh, a niko nije kazao da je Jezid izašao iz okvira vjere islama, a najviše što je rečeno o njemu jeste da je grješnik. Sve ovo kažemo uvjetno prihvatajući izjave i mišljenja u kojima su ga opisali kao grješnika, a potpuno znanje o tome posjeduje samo Uzvišeni Allah. Štaviše, prenosi se od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: *"Prvoj vojsci koja bude osvajala carski grad*[369] *bit će oprošteno."*[370]

Vojska koja se spominje u ovom hadisu bila je pod vodstvom Jezida b. Muavije, a zabilježeno je da su s njim u toj vojsci bili mnogi ugledni ashabi: Ibn Omer, Ibn Zubejr, Ibn Abbas, Ebu Ejjub, a to se desilo 49. h. g.

366 Stanovnici Medine pobunili su se protiv Jezida, pa je on poslao vojsku da uguši pobunu. Borba je trajala tri dana i za to vrijeme stradali su mnogi, a samim sukobima povrijeđena je svetost Medine.

367 Buhari, *Sahih*, br. 1393.

368 Buhari, *Sahih*, br. 48; Muslim, *Sahih* , br. 64.

369 Tadašnji Konstantinopol, odnosno Carigrad. (op. E. N.)

370 Buhari, *Sahih*, br. 2924.

Ibn Kesir je rekao: *"Jezid je napravio veliku grešku kada je svome vojskovođi Muslimu b. Ukbi, u poznatom događaju 'Vek'atul-harre', naredio da tri dana smatra dozvoljenim narušavanje svetosti Medine, kao i ubistva ashaba i njihovih sinova."*[371]

Rezime ispravnog stava o Jezidu b. Muaviji jeste da njegovo pitanje prepuštamo Allahu, kao što je rekao imam Zehebi: *"Mi ga ne psujemo, ne vrijeđamo, ali ga i ne volimo."*[372]

371 *El-Bidaje ven-nihaje*, 8/225.
372 *Sijeru a'lamin-nubela*, 4/36.

DRUGI DIO

Pravednost ashaba, radijallahu anhum

PRVA CJELINA
LEKSIČKO I TERMINOLOŠKO ZNAČENJE RIJEČI *ASHAB*

U leksičkom smislu, riječ *ashab* znači prijatelj, drug. U jeziku ova riječ ima više značenja, a sva ona na kraju se vraćaju na jedno značenje, a to je bliskost i odanost.[373]

Terminološka definicija riječi *ashab* glasi: "*Onaj ko se susreo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, povjerovao u njega i umro kao musliman*".[374]

Neophodno je naglasiti da ovo nije jedina definicija ovog pojma, već postoje i druge definicije. Ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, međusobno se razlikuju po periodu koji su proveli uz Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao i po vrijednosti kod Uzvišenog Allaha. Pravednost, neporočnost, visoki moralni kvalitet[375] ashaba, neupitna je činjenica oko koje postoji saglasnost među učenjacima ehli-sunneta, a poslije ćemo navesti neke njihove izreke o tome.

Dokazi koji potvrđuju pravednost ashaba

Rekao je Uzvišeni Allah: "**Allah je zadovoljan onim vjernicima koji su ti se pod drvetom na vjernost zakleli. On je znao šta je u srcima njihovim, pa je spustio smirenost na njih, i nagradit će ih skorom pobjedom.**"[376]

Uzvišeni Allah u ovom ajetu pojašnjava da je zadovoljan vjernicima koji su se pod drvetom na vjernost zakleli. Znajući za njihov iman i iskrenost, Allah je na njih spustio smirenost u tom vremenu. Ovo je svjedočenje Uzvišenog Allaha o istinskom vjerovanju tih ljudi koji su se Poslaniku,

373 *Lisanul-areb*, 1/519.
374 *El-Isabe*, 1/10.
375 Ar. *adale*. (op. prev.)
376 El-Feth, 18.

sallallahu alejhi ve sellem, pod drvetom zakleli na vjernost, u događaju poznatom kao "Bej'atur-ridvan" (prisega onih kojima je Allah zadovoljan).

U vjerodostojnom hadisu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Neće ući u Vatru niko ko se pod drvetom zavjetovao na vjernost, osim vlasnika crvene deve."*[377]

Vlasnik crvene deve bio je jedan od licemjera koji su krenuli s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a zvao se Dždedb. Kajs. Broj ashaba koji su se pod drvetom zavjetovali na vjernost iznosio je hiljadu i četiri stotine, a neki su rekli da ih je bilo čak i hiljadu i pet stotina. Uzvišeni Allah posvjedočio je njihov iman i usklađenost njihove vanjštine s njihovom nutrinom, te ukazao na to da među njima nema licemjera osim jednog čovjeka kojeg je izuzeo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a koji, iako je prisustvovao ovom događaju, u osnovi nije ni dao prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

Kazao je Uzvišeni Allah: **"I šta vam je pa odbijate da trošite na Allahovu putu kada će Allah nebesa i Zemlju naslijediti? Nisu jednaki među vama koji su davali priloge prije pobjede i lično se borili – oni su na višem stupnju od onih koji su poslije davali priloge i lično se borili, a Allah svima obećava nagradu najljepšu; Allah dobro zna ono što radite."**[378]

Dakle, u ovome ajetu Uzvišeni Allah obećao je najljepšu nagradu onima koji su udjeljivali i lično se borili prije osvajanja Mekke, kao što je obećao najljepšu nagradu onima koji su udjeljivali i lično se borili nakon osvajanja Mekke. Potvrdu za to nalazimo u riječima Uzvišenog Allaha: **"U njemu će prigušeno uzdisati, u njemu ništa radosna neće čuti. A oni kojima smo još prije lijepu nagradu obećali, oni će od njega daleko biti, huku njegovu neće čuti, i vječno će u onom što im budu duše željele uživati, neće ih brinuti najveći užas, nego će ih meleki dočekivati: 'Evo, ovo je vaš dan, vama obećan!'"**[379]

Ovo je drugo svjedočenje Uzvišenog Allaha kojim su općenito obuhvaćeni svi ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tj. i oni koji su prije oslobođenja Mekke iskazali svoje vjerovanje i odazvali se pozivu na udjeljivanje, kao i oni koji su nakon oslobođenja Mekke iskazali svoje vjerovanje i tada se odazvali pozivu na udjeljivanje.

377 Tirmizi, *Sunen*, br. 3863; osnova ovog hadisa zabilježena je u Muslimovom *Sahihu*, br. 2496.
378 El-Hadid, 10.
379 El-Hadid, 100–103.

Pojašnjavajući kojim skupinama pripada ratni plijen, Uzvišeni Allah rekao je: "**I siromašnim muhadžirima koji su iz rodnog kraja svoga protjerani i imovine svoje lišeni, koji žele da Allahovu milost i naklonost steknu, i Allaha i Poslanika Njegovog pomognu, to su, zaista, pravi vjernici.**"[380]

Njegove riječi u ajetu: "**...koji žele da Allahovu milost i naklonost steknu**", aludiraju na djela srca koja Uzvišeni Allah pripisuje njima. Kazao je Uzvišeni Allah: "**I onima koji su Medinu za življenje izabrali i domom prave vjere još prije njih je učinili; oni vole one koji im se doseljavaju i u grudima svojim nikakvu tegobu, zato što im se daje, ne osjećaju, i više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno. A oni koji se uščuvaju lahkomosti, oni će sigurno uspjeti.**"[381]

Govoreći o ummetu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Uzvišeni Allah kazao je: "**Vi ste narod najbolji od svih koji se ikada pojavio: tražite da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvraćate, i u Allaha vjerujete. A kad bi sljedbenici Knjige ispravno vjerovali, bilo bi bolje za njih; ima ih i pravih vjernika, ali, većinom su nevjernici.**"[382]

Nemoguće je da ummet koji Uzvišeni Allah opisuje kao "**narod najbolji od svih koji se ikada pojavio**", bude onakav kako to navode neke zabludjele sekte: "*Svi muhadžiri i ensarije odmetnuli su se od vjere, osim trojice.*"[383]

Za skupinu iz koje se svi odmetnu od islama, izuzev trojice, Allah neće kazati da je "**narod najbolji od svih koji se ikada pojavio**".

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "*Nemojte psovati i vrijeđati moje ashabe. Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, kada bi neko od vas udijelio zlata koliko je brdo Uhud, ne bi dostigao vrijednost njihove udijeljene pregršti, čak ni pola pregršti.*"[384]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Na Sudnjem danu bit će pozvan Nuh, pa će kazati: 'Odazivam Ti se, Gospodaru!' Uzvišeni Allah reći će mu: 'Jesi li dostavio (poslanicu)?' 'Da', odgovorit će. Potom će biti rečeno Nuhovom narodu: 'Je li vam dostavio?', a oni će kazati: 'Nama niko nije kao opominjač došao!' Uzvišeni Allah kazat će Nuhu: 'Ko će tebi posvjedočiti da*

380 El-Hašr, 8.
381 El-Hašr, 9.
382 Ali Imran, 110.
383 *Usulul-kafi*, 2/244.
384 Buhari, *Sahih*, br. 3673.

si dostavio?', a on će odgovoriti: 'Muhammed i njegov ummet', pa će mu posvjedočiti." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Na to se odnose riječi Uzvišenog Allaha:* **'I tako smo od vas stvorili središnju zajednicu da budete svjedoci protiv ostalih ljudi, i da Poslanik bude protiv vas svjedok'**[385]." Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tumačeći ovaj ajet, rekao: "*Središnju – pravednu.*"[386]

Jedan od pokazatelja pravednosti uopćeno svih ashaba jeste i činjenica da, nakon što su islamski velikani, hadiski eksperti, detaljno pregledali sve predaje ashaba od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nisu našli niti jednu jedinu predaju u kojoj je ashab slagao na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Štaviše, nijedan ashab nije se priključio novotarskim sektama koje su se pojavile na kraju perioda generacije ashaba. Sve ovo su pokazatelji da ih je Uzvišeni Allah odabrao da budu pomagači i prijatelji Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[387]

Nakon svega spomenutog, treba ukazati na jednu veoma bitnu činjenicu, a to je da naša tvrdnja da su ashabi bili povjerljivi ne znači da su bili nepogrješivi. Dakle, iako tvrdimo da su svi ashabi bili povjerljivi, ne tvrdimo da su bili nepogrješivi, već kažemo da su bili ljudi, smrtnici koji su mogli pogriješiti. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*Svi Ademovi potomci griješe.*"[388] S obzirom na to da su ashabi potomci Adema, bilo im je svojstveno i da griješe i da ispravno postupaju, iako se njihove greške utapaju u morima njihovih dobrih djela, Allah bio zadovoljan njima.

385 El-Bekara, 143.

386 Buhari, *Sahih*, br. 4487.

387 Abdullah b. Mesud rekao je: "*Allah je pogledao u srca robova pa je našao da je srce Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, najbolje srce, pa ga je odabrao za Sebe i poslao ga sa Svojom porukom. Zatim je pogledao u srca robova mimo Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, pa je našao da su srca njegovih drugova najbolja srca, pa ih je učinio pomagačima Svoga Poslanika koji se bore za Njegovu vjeru...*" Vidjeti: Ahmed, *Musned*, 1/379, br. 3600, a šejh Ahmed Šakir kaže da je lanac prenosilaca ovog predanja vjerodostojan. Učenjak hadisa Albani u djelu *Tahridžut-Tahavije*, str. 470, kaže: "Hadis je, kao riječi ashaba, dobar. Bilježe ga Tajalisi, Ahmed i drugi s dobrim lancem prenosilaca. Hakim ga je ocijenio vjerodostojnim, a s njim se složio i Zehebi. Hadis je poznat i kao govor Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ali u tom lancu prenosilaca ima lažac. Ispravno je da su ovo riječi ashaba."

388 Ahmed, *Musned*, 3/198.

Imam Ibn Abdulberr, Allah mu se smilovao, rekao je: "*Sljedbenici istine među muslimanima, a to su pripadnici ehli-sunneta, imaju jednoglasan stav o tome da su svi ashabi povjerljivi.*"[389]

Hafiz Ibn Hadžer, Allah mu se smilovao, rekao je: "*Pripadnici ehli-sunneta imaju jednoglasan stav o tome da su svi ashabi povjerljivi i tome se nije suprotstavio niko, osim nekolicine novotara.*"[390]

Jednoglasan stav muslimana o povjerljivosti svih ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prenijeli su hafiz Iraki, Džuvejni, Ibn Es-Salah i Ibn Kesir.[391]

Hatib el-Bagdadi, Allah mu se smilovao, rekao je: "*Da od Uzvišenog Allaha i Njegovog Poslanika nije došlo ništa od prethodno spomenutog*[392]*, iskušenja kroz koja su prošli: iseljenje na Božijem putu – hidžra, borba na Allahovom putu – džihad, pomaganje Allahovog Poslanika, žrtvovanje života i imetka, ubijanje svojih roditelja i djece*[393] *na putu istine, pozivanje na Pravi put, jačina vjerovanja i ubjeđenja – bila bi nepobitan dokaz njihove pravednosti i neporočnosti, te da su oni daleko vredniji i bolji od kasnijih generacija koje su se bavile njihovim moralnim vrlinama i dale im visoke moralne ocjene, i tako će biti dok je svijeta i vijeka.*"[394]

389 *El-Istiab*, 1/8.

390 *El-Isabe*, 1/17.

391 Pogledati detaljnije objašnjenje ovog pitanja u djelu *Sahabetu Resulillahi, sallallahu alejhi ve sellem, fil-Kitabi ves-sunne*, četvrto poglavlje, cjelina: "Pravednost ashaba".

392 Hatib el-Bagdadi u svojoj je knjizi, prije ovih riječi, naveo dokaze koji potvrđuju pravednost ashaba.

393 Tj. onih koji su ostali nevjernici i učestvovali u borbama protiv muslimana, a dešavalo se da su se ashabi znali u borbi sukobiti s mnogobošcima iz svoje porodice. (op. E. N.)

394 *El-Kifaje fi ilmir-rivaje*, str. 96.

DRUGA CJELINA
KO OSPORAVA PRAVEDNOST ASHABA

PRVO PODPOGLAVLJE
ŠTA JE CILJ ONIH KOJI VRIJEĐAJU I GRDE ASHABE ALLAHOVOG POSLANIKA, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

Oni koji vrijeđaju ashabe Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, mogu se podijeliti u dvije kategorije:

Prva: Oni koji to rade isključivo zbog postojanja nejasnoća i sumnji u pogledu njih ili zato što su im zlonamjerni "učenjaci" pomutili pamet.

Druga: Oni koji grde i vrijeđaju ashabe iz razloga što su ashabi dostavljači vjere, dostavljači Kur'ana i sunneta Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ako nemamo povjerenje u one koji su nam dostavili Kur'an i sunnet, ne možemo garantirati za ono što su dostavili jer se moglo desiti da su dodavali ili oduzimali. Dakle, nepovjerenje u ashabe predstavlja istinsku opasnost, koja na kraju vodi do sumnje u Allahovu vjeru zbog sumnje u nepouzdanost dostavljača vjere.

U vezi s tim, Ebu Zur'a er-Razi, Allah mu se smilovao, izrekao je riječi za koje ne bi bilo pretjerivanje da se zapišu zlatnim slovima: "*Kada vidiš čovjeka koji vrijeđa ashabe Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, znaj da je to dvoličnjak, heretik. Mi Kur'an i sunnet Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, smatramo istinom, a do nas su Kur'an i sunnet dostavili ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Oni koji njih omalovažavaju žele da potvore naše svjedoke, kako bi na taj način poništili Kur'an i sunnet Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. One koji njih vrijeđaju prioritetnije je osuditi, jer oni su licemjeri, heretici.*"[395]

395 Ibn Asakir, *Tarihu Dimešk*, 59/141.

DRUGO PODPOGLAVLJE
SKUPINE KOJE SU POREKLE PRAVEDNOST ASHABA I NJIHOVI DOKAZI

Četiri su skupine – sekte porekle pravednost ashaba:

1. Šiije
2. Haridžije
3. Nasibije
4. Mu'tezile

Dokazi na osnovu kojih ove skupine poriču pravednost ashaba jesu sljedeći:

prvi, činjenje grijeha od strane nekih ashaba;

drugi, kazali su: "*Među ashabima je bilo onih koje su Kur'an i sunnet okarakterizirali kao licemjere*";

treći, kazali su: "*Ako kažemo da su pravedni, to nužno znači da su svi na istom stepenu. A ako smo svi složni u negiranju jednakosti među njima, to nam automatski negira pravednost*";

četvrti, kazali su: "*Ne postoje dokazi koji potvrđuju pravednost svih ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem*".

REZIMIRANI ODGOVOR NA OVE NEOSNOVANE DOKAZE

Što se tiče činjenice da se dešavalo da neko od njih počini grijeh, mi smo već odgovorili na tu nejasnoću, te smo spomenuli da činjenje nekih grijeha ne narušava njihovu pravednost. Mi kažemo: "*Oni su pravedni, a nisu nepogrješivi.*"

Što se tiče riječi: "*Među ashabima je bilo licemjera*", ovo je laž. Licemjeri se ne ubrajaju u ashabe. Terminološka definicija ashaba glasi: "*Onaj ko se susreo s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, povjerovao u njega i umro kao musliman*". Licemjeri se nisu susreli s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, kao vjernici, niti su umrli kao muslimani, tako da nisu obuhvaćeni ovom definicijom.

Što se tiče riječi: "*Pravednost iziskuje da su svi na istom stepenu*", ovo je u osnovi netačna konstatacija. Pravednost ne iziskuje da su svi na istom

stepenu. Mi kažemo da su svi ashabi pravedni, a da se međusobno razlikuju po vrijednosti. Ebu Bekr je bolji od svih ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nakon njega je Omer, zatim Osman, onda Alija, a zatim deseterica kojima je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obećao Džennet, a potom slijede učesnici Bedra, potom oni koji su se zakleli na vjernost pod drvetom – "Bej'atur-ridvan" itd. Spominjanjem ovog redoslijeda potvrđuje se činjenica da se ashabi međusobno razlikuju po vrijednosti, upravo kao što je to spomenuo Uzvišeni Allah: **"I šta vam je pa odbijate da trošite na Allahovom putu kada će Allah nebesa i Zemlju naslijediti? Nisu jednaki među vama koji su davali priloge prije pobjede i lično se borili – oni su na višem stupnju od onih koji su poslije davali priloge i lično se borili, a Allah svima obećava nagradu najljepšu; Allah dobro zna ono što radite."**[396]

Kao što je Uzvišeni Allah učinio da se Allahovi poslanici i vjerovjesnici međusobno razlikuju po vrijednosti, takav isti slučaj je i s ashabima. Rekao je Uzvišeni Allah: **"Neke od tih poslanika odlikovali smo više nego druge."**[397]

Kada su u pitanju riječi: *"Ne postoje dokazi koji potvrđuju pravednost svih ashaba Allahovog Poslanika"*, već smo naveli neke dokaze iz Kur'ana i sunneta Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji jasno ukazuju na pravednost ashaba.

Također, oni su za svoju tvrdnju naveli još neke dokaze, na koje ćemo dati adekvatan odgovor, ali i navesti riječi Uzvišenog Allaha: **"On tebi objavljuje Knjigu, u njoj su ajeti jasni, oni su glavnina Knjige, a drugi su manje jasni. Oni čija su srca pokvarena – željni smutnje i svog tumačenja – slijede one što su manje jasni, a tumačenje njihovo zna samo Allah. Oni koji su dobro u nauku upućeni govore: 'Mi vjerujemo u njih, sve je od Gospodara našeg!', a samo razumom obdareni shvataju."**[398]

Oni koji negiraju pravednost ashaba navode razne prigovore koje nastoje potvrditi dokazima iz Kur'ana i sunneta, što dovodi do različitih sumnji. U nastavku ćemo detaljno navesti ove sumnje i dati adekvatan odgovor.

396 El-Hadid, 10.
397 El-Bekara, 253.
398 Ali Imran, 7.

TREĆE PODPOGLAVLJE
SUMNJE U POGLEDU ASHABA

Prva sumnja
Hadis Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o Havdu

Kao jednu od sumnji, oni navode da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Bit će mi pokazani ljudi koje znam i koji me znaju, pa će biti spriječeni da priđu Havdu, a ja ću kazati: 'To su moji ashabi!' Bit će mi kazano: 'Ti ne znaš šta su učinili nakon tebe.'"*[399]

Ovaj je hadis zabilježen u različitim predajama i formama. U jednoj je spomenuto da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: *"Ja ću biti na Havdu i gledat ću ko će mi od vas doći. Neki će ljudi biti odvedeni od mene, pa ću ja kazati: 'Gospodaru, oni su moji, od moga ummeta.' Bit će mi rečeno: 'Zar ti nisi obaviješten o tome šta su oni uradili nakon tebe? Tako mi Allaha, još od tvoje smrti počeli su se vraćati starim stopama.'"* Ibn Ebu Mulejka, jedan od prenosilaca hadisa, govorio je: *"Allahu, Tebi se utječemo od toga da se vratimo starim stopama!"*[400]

U drugoj predaji navodi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Ja ću vas pretећi u dolasku do Havda, za neke ljude ću se zalagati, ali ću na kraju biti prevladan, pa ću kazati: 'Gospodaru moj, to su moji ashabi, to su moji ashabi!' Tada će mi biti kazano: 'Ti ne znaš kakve su novotarije uveli nakon tebe.'"*[401]

Na ovu sumnju odgovor je sljedeći:

Prvo: Pod pojmom *ashabi* u ovom hadisu misli se na licemjere iz vremena Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji su vanjštinom pokazivali pripadnost islamu, kao što je spomenuto u riječima Uzvišenog Allaha: **"Kad ti licemjeri dolaze, oni govore: 'Mi tvrdimo da si ti, zaista, Allahov poslanik!' I Allah zna da si ti, zaista, Njegov poslanik, a Allah tvrdi i da su licemjeri pravi lašci."**[402]

399 Buhari, *Sahih*, br. 4740.
400 Buhari, *Sahih*, br. 6593.
401 Muslim, *Sahih*, br. 249.
402 El-Munafikun, 1.

To su oni licemjeri za koje nije znao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kao što je spomenuto u riječima Uzvišenog Allaha: "**Među beduinima oko vas ima licemjera, a ima ih i među stanovnicima Medine, koji su u licemjerstvu spretni – ti ih ne poznaješ, ali ih Mi poznajemo. Njih ćemo na dvostruke muke staviti, a zatim će biti u veliku patnju vraćeni.**"[403]

Ljudi spomenuti u ovom hadisu su licemjeri za koje Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nije bilo poznato da su licemjeri, odnosno mislio je da su njegovi ashabi.

Drugo: Pod pojmom *ashabi* u ovom hadisu misli se na one koji su se odmetnuli nakon smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a poznato je da se nakon njegove smrti odmetnuo veliki broj Arapa. To su oni za koje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio: "*Moji ashabi", pa će mu biti rečeno: "Ti ne znaš šta su oni činili nakon tebe, nisu prestali da se vraćaju nevjerstvu otkako su se rastali s tobom."*

Treće: U ovom hadisu pod pojmom *ashabi* misli se općenito na one koji su živjeli s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, bez obzira da li su ga slijedili i vjerovali u njega ili ne, a ne na terminološko značenje riječi *ashab*. To nam potvrđuje događaj s vođom licemjera u Medini, Abdullahom b. Ubejjom b. Selulom, kada je kazao: "**Ako se vratimo u Medinu, sigurno će jači istjerati iz nje slabijeg!**"[404] Kada je Omer saznao za ove njegove riječi, obratio se Poslaniku rekavši: "*Allahov Poslaniče, dopusti mi da pogubim ovog licemjera!*" Na to je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "*Ostavi ga, ne želim da ljudi pričaju kako Muhammed ubija svoje ashabe!*"[405]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom hadisu nazvao je Abdullaha b. Ubejja ashabom zato što leksičko značenje te riječi obuhvata i njega, dok se terminološko značenje ove riječi ne odnosi na njega. Opće je poznata činjenica da je Abdullah b. Ubejj b. Selul bio vođa licemjera u Medini, kojeg je Uzvišeni Allah razotkrio, nakon čega on nije skrivao svoje licemjerstvo, već ga je javno ispoljavao.

Četvrto: Pojam *ashabi* u ovom hadisu može se tumačiti na način da to obuhvata sve one koji slijede Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve se-

403 Et-Tevba, 101.
404 El-Munafikun, 8.
405 Buhari, *Sahih*, br. 4905.

llem, na putu istine, pa makar ga i ne vidjeli. To nam potvrđuje druga verzija hadisa u kojoj se navodi: "*...moj ummet*", ili: "*...oni su iz moga ummeta*".

Riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*...poznajem ih*", pojašnjene su u drugom hadisu kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao da će on prepoznati sljedbenike ovog ummeta. Rečeno mu je: "*Allahov Poslaniče, kako ćeš ih prepoznati a nisi ih vidio?*", on je odgovorio: "*Ja ću ih prepoznati po tragovima abdesta.*"[406]

Ovakvo tumačenje hadisa potvrđuje shvatanje prenosioca hadisa Ibn Ebu Mulejka koji je kazao: "*Gospodaru moj, mi Ti se utječemo da budemo od onih koji su se vratili nevjerstvu!*", a pripadao je generaciji tabiina.

Ovaj hadis nisu koristili kao argument ni haridžije, ni nasibije, ni mu'tezile, već su ga koristile šiije kao dokaz o odmetništvu ashaba.

Njima (šiijama) se može kazati: "*Na osnovu čega vi izuzimate Aliju, Hasana i Husejna i druge članove porodice Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem? Šta je to što njih izdvaja iz općeg suda o odmetništvu ashaba?*" Mi ne kažemo da su se oni odmetnuli, oni su daleko od toga!, čak mi tvrdimo da su oni imami, da su džennetlije, što potvrđuje i hadis Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o Aliji, kada su bili na Hiri. Kazao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "*Hira, smiri se, na tebi stoji Poslanik, ili Siddik, ili šehid.*"[407] Tada je Alija bio s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i mi vjerujemo da je on džennetlija.

U vjerodostojnim predajama zabilježeno je da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Hasanu i Husejnu: "*Hasan i Husejn su predvodnici mladića u Džennetu.*"[408]

406 Muslim, *Sahih*, br. 249, a hadis u cijelosti glasi: Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao do mezarja i rekao: *"Es-selamu alejkum, stanovnici ove kuće, vjernici! I mi ćemo vam se, ako Bog dâ, uskoro pridružiti!. Poželio sam da smo vidjeli našu braću." Ashabi upitaše: "Pa zar mi nismo tvoja braća, Allahov Poslaniče?", a on reče: "Vi ste moji drugovi – ashabi, a moja braća su oni koji se još nisu pojavili niti došli na ovaj svijet." Ashabi upitaše: "Allahov Poslaniče, kako ćeš (na Sudnjem danu) prepoznati pripadnike svoga ummeta koji se još nisu (na zemlji) pojavili?", a on odgovori: "Šta mislite, kada bi neki čovjek imao konje s bijelom pjegom na čelu i bijelim biljegom na njihovim nogama, da li bi ih prepoznao među vrancima ili jednobojnim konjima?" "Naravno, Allahov Poslaniče", odgovoriše. "Oni (naša braća) će (na Sudnji dan) doći bijelih i svijetlećih lica, i bijelih i svijetlećih udova, što su tragovi od uzimanja abdesta. Ja ću ih predvoditi ka Havdu. Uistinu će neki ljudi biti otjerivani od moga Havda kao što se tjera odbjegla deva. Ja ću ih dozivati: 'Pridite!', pa će biti rečeno: 'Oni su se promijenili poslije tebe.' Ja ću tada reći: 'Daleko bili, daleko bili!'"*

407 Muslim, *Sahih*, br. 2417.

408 Tirmizi, *Sunen*, br. 3768; Ibn Madža, *Sunen*, br. 118; Ahmed, *Musned*, br. 10616.

Ako bi rafidije – šiije, kazali: "*U navedenim hadisima o Havdu aludira se na Ebu Bekra, Omera, Ebu Ubejdu i druge ashabe*", šta bi u tom slučaju spriječilo nasibije da kažu da je i Alija, radijallahu anhu, u skupini ljudi koji će biti odvraćani od Havda? Ako bi se reklo da postoje hadisi koji ukazuju na posebnost Alije, odgovorit će se da su u hadisima veće pohvale izrečene o Ebu Bekru i Omeru!

Druga sumnja
Uzvišeni Allah nije pohvalio sve ashabe

Kazao je Uzvišeni Allah: "**Muhammed je Allahov poslanik, a njegovi su sljedbenici strogi prema nevjernicima, a samilosni među sobom; vidiš ih kako se klanjaju i licem na tle padaju želeći Allahovu nagradu i zadovoljstvo – na licima su im znaci, tragovi od padanja licem na tle. Tako su opisani u Tevratu. A u Indžilu: oni su kao biljka kad izdanak svoj izbaci pa ga onda učvrsti, i on ojača, i ispravi se na svojoj stabljici izazivajući divljenje sijača – da bi On s vjernicima najedio nevjernike. A onima koji vjeruju i dobra djela čine Allah obećava oprost i nagradu veliku.**"[409]

Vanjština ovog ajeta ukazuje na pohvalu svih ashaba, ali ne smijemo zaboraviti na prethodno spomenute riječi Uzvišenog Allaha: "**On tebi objavljuje Knjigu, u njoj su ajeti jasni, oni su glavnina Knjige, a drugi su manje jasni. Oni čija su srca pokvarena – željni smutnje i svog tumačenja – slijede one što su manje jasni, a tumačenje njihovo zna samo Allah. Oni koji su dobro u nauku upućeni govore: 'Mi vjerujemo u njih, sve je od Gospodara našeg!', a samo razumom obdareni shvataju.**"[410]

Oni koji vrijeđaju ashabe Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, polemički se pozivaju na dio ajeta: "**A onima (od njih) koji vjeruju i dobra djela čine Allah obećava oprost i nagradu veliku**", tvrdeći da se izraz "od njih" odnosi na samo neke ashabe, tj. da je Allah samo nekima od njih koji vjeruju i dobra djela čine obećao oprost i nagradu veliku. U tom slučaju, značenje ajeta upućivalo bi na to da neke ashabe obuhvata nagrada spomenuta u ovom ajetu, a da neke ne obuhvata.

409 El-Feth, 29.
410 Ali Imran, 7.

Ovo je samo jedan od načina zamagljivanja i prikrivanja istine, u kojem su se neki toliko okuražili u laži da su plasirali tvrdnju o konsenzusu komentatora Kur'ana (mufesira) da su spomenute riječi u ovome ajetu imaju partitivno značenje i da je, shodno tome, nagrada obećana samo nekim ashabima, a ne svima.[411]

Ova je konstatacija netačna i to potvrđuje nekoliko činjenica.

Prva: Riječi "od njih" u ovom ajetu, po mišljenju komentatora Kur'ana, nemaju partitivno značenje, nego ukazuju na jedno od dva značenja:

- Da se misli na sve one "od njihove vrste i one koji sliče njima", kao što je u takvom značenju prijedlog "od" (ar. *min*) korišten u riječima Uzvišenog: "**Eto toliko! A ko poštuje Allahove svetinje, uživat će milost Gospodara svoga – a dozvoljena vam je stoka, osim one o kojoj vam je rečeno – pa budite što dalje od kumira poganih i izbjegavajte što više govor neistiniti.**"[412] U ovom ajetu ne sugerira se da se nekih kumira trebamo kloniti, a da se drugih ne trebamo kloniti, nego znači da se trebamo kloniti svih kumira. Dakle, u ovome ajetu riječi: "**Budite što dalje od kumira poganih**", imaju sljedeće značenje: "*Budite što dalje od nevjerovanja čiji su reprezentativan primjer kumiri*".
- Da je prijedlog "od" u ovome ajetu upotrijebljen u svrhu isticanja i pojačavanja značenja, kao u riječima Uzvišenog Allaha: "**Mi objavljujemo u Kur'anu[413] ono što je lijek i milost vjernicima, a nevjernicima on samo povećava propast.**"[414] Značenje ovog ajeta ne upućuje na to da je jedan dio Kur'ana lijek i milost, a da to drugi dio nije. Kur'an je u cijelosti lijek i milost, a prijedlog "od" u ovome ajetu upotrijebljen je u cilju pojačanja i isticanja značenja, tako da je ispravno značenje spomenutog ajeta: "*Zaista je Kur'an u cijelosti lijek i milost vjernicima*".

Tako isto i riječi "od njih", u ajetu spomenutom na početku, upotrijebljene su u značenju "*od njihove vrste*", ili "*od onih koji su njima slični*", ili su upotrijebljene u s ciljem pojačanja značenja.

411 Tidžani, *Summehtedejtu*, str. 117.
412 El-Hadždž, 30.
413 Doslovan prijevod glasio bi: "**Mi objavljujemo od Kur'ana...**". (op. prev.)
414 El-Isra, 82.

Druga: Ako pogledamo u kontekst ajeta, vidjet ćemo da nikome od ashaba nije upućena kritika, već se u njemu hvale svi ashabi, bez izuzetka, kao u riječima Uzvišenog: "**Njegovi su sljedbenici strogi prema nevjernicima, a samilosni među sobom; vidiš ih kako se klanjaju i licem na tle padaju**". Uzvišeni Allah u ovom dijelu ajeta pohvalio je njihovu vanjštinu, a u drugom dijelu pohvalio je njihovu nutrinu, rekavši: "**...želeći Allahovu nagradu i zadovoljstvo**", ne kao što je kazao o licemjerima: "**Licemjeri misle da će Allaha prevariti, i On će ih za varanje njihovo kazniti. Kada ustaju da molitvu obave, lijeno se dižu, i samo zato da bi se pokazali pred svijetom, a Allaha gotovo da i ne spomenu**"[415].

Pogledaj na koji način Uzvišeni Allah opisuje licemjere: nije pohvalio njihovu nutrinu, štaviše, ukazao je na njihovu laž i obmanu u tom pogledu, iako vanjštinom oni klanjaju namaz zajedno s vjernicima. A kada su u pitanju ashabi, Uzvišeni Allah kaže: "**...želeći Allahovu nagradu i zadovoljstvo**".

Tvrdnja da su riječi "od njih" u spomenutom ajetu upotrijebljene u značenju "*od njihove vrste*", ili su upotrijebljene u cilju pojačanja značenja, predstavlja stav koji su zastupali skoro svi komentatori Kur'ana, a definitivno svi tumači ehli-sunneta kao što su: Nesefi, Ibn Dževzi, Ibn Enbari, Zamahšeri, Zeddždžadž, Ukberi, Nejsaburi, Ibn Kesir, Taberi i mnogi drugi. U tumačenju spomenutog ajeta iz sure El-Feth, oni su kazali da su riječi "od njih" upotrijebljene u značenju "*od njihove vrste*", ili s ciljem pojačanja značenja, i da nemaju partitivno značenje, kako tvrde neke zabludjele sekte.[416]

Treća sumnja
Naljutili su Allahovog Poslanika na hudejbijskoj umri

Nakon što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potpisao ugovor s Kurejšijama na Hudejbiji, i nije obavio umru, naredio je ashabima da obriju glave i zakolju kurbane koje su poveli sa sobom, pa niko nije izvršio njegovu naredbu. Neki su ljudi kazali: "*Oni koji su naljutili Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne mogu biti pravedni.*"

415 En-Nisa, 142.

416 Vidjeti: Mahmud Safi, *I'rabul-Kur'ani ve sarfuhu ve bejanuhu*, 25–26/272.

ODGOVOR

Prvo: Odnos asḥaba prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na Hudejbiji

Nakon što se od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, vratio Kurejšijama, Urva b. Mesud rekao je: "*Narode moj, tako mi Allaha, ja sam imao priliku da posjetim kraljeve. Posjetio sam bizantijskog, perzijskog i abesinskog vladara, ali, tako mi Allaha, nisam vidio vladara kojeg njegov narod poštuje i uvažava kao što Muhammedovi ashabi uvažavaju Muhammeda. Tako mi Allaha, kada on pljune, ta pljuvačka padne u ruku nekoga od njih, koji s njom potare svoje lice i svoju kožu; kada on nešto naredi, oni mu se pokore; kada on uzima abdest, oni, pa skoro, da se pobiju za vodu kojom se prao; kada on progovori, oni stišaju svoje glasove, i ne podižu svoj pogled prema njemu iz poštovanja...*"[417]

Spomenuti postupak ashaba na Hudejbiji nije ukazivao na nepokornost Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, već se radi o tome da su oni imali veliku želju da posjete Bejtullah u Mekki. Priželjkivali su da će Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, promijeniti mišljenje ili da će Uzvišeni Allah tim povodom objaviti ajete u kojima naređuje Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da uđe u Mekku. Iz tog razloga oni su prolongirali izvršenje naredbi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Na to nam ukazuje mudri postupak Ummu Seleme, radijallahu anha, koja je, kada je vidjela šta se desilo, kazala Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: "*Ti prvi obrij glavu i zakolji svoj kurban.*"

Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao, obrijao glavu i zaklao kurban, pa su nakon toga svi ashabi, bez pogovora, obrijali glave i zaklali kurbane, a da im to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ponovo naredio.

Znači, njihov postupak nije bio nepokornost. Onog momenta kada su vidjeli postupak Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i zaključili da je to pitanje završeno i da ne postoji druga opcija, obrijali su svoje glave i zaklali kurbane odazivajući se Allahovoj naredbi. Tim povodom Uzvišeni Allah objavio je ajete o njima: "**Allah je zadovoljan onim vjernicima koji su ti se pod drvetom na vjernost zakleli. On je znao šta je u srcima**

417 Buhari, *Sahih*, br. 2731 i 2732.

njihovim, pa je spustio smirenost na njih, i nagradit će ih skorom pobjedom."[418]

Uzvišeni Allah također je objavio: "**Muhammed je Allahov poslanik, a njegovi su sljedbenici strogi prema nevjernicima, a samilosni među sobom; vidiš ih kako se klanjaju i licem na tle padaju želeći Allahovu nagradu i zadovoljstvo – na licima su im znaci, tragovi od padanja licem na tle. Tako su opisani u Tevratu. A u Indžilu: oni su kao biljka kad izdanak svoj izbaci pa ga onda učvrsti, i on ojača, i ispravi se na svojoj stabljici izazivajući divljenje sijača – da bi On s vjernicima najedio nevjernike. A onima koji vjeruju i dobra djela čine Allah obećava oprost i nagradu veliku.**"[419]

Nakon potpisanog ugovora na Hudejbiji, Uzvišeni Allah objavio je suru El-Feth u cijelosti, nazivajući ovaj ugovor pobjedom i to je u stvarnosti bila prava pobjeda koju je Uzvišeni Allah podario svom miljeniku Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem.

Također, ovaj događaj niko drugi nije koristio kao argument, osim šiija. Nasibije, haridžije i mu'tezile nisu ovaj događaj koristili u dokazivanju svojih tvrdnji.

Mi ćemo upitati šiije: "Je li Alija, radijallahu anhu, bio u skupini tih ashaba ili nije?"

Po konsenzusu učenjaka ehli-sunneta i šiija, Alija, radijallahu anhu, bio je u skupini tih ashaba, čak je on pisao ugovor između Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i Suhejla b. Amra. Alija, radijallahu anhu, kao i drugi ashabi, nije obrijao glavu i nije zaklao kurban, pa ako se uputi kritika ashabima, onda ona važi i za Aliju.

Međutim, mi ne kudimo ni Aliju ni ostale ashabe. Alija, radijallahu anhu, u ovom događaju odbio je naredbu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da obriše njegovo ime[420]. Treba li ga kuditi zbog toga?

418 El-Feth, 18.

419 El-Feth, 29.

420 Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, diktirao je Aliji, radijallahu anhu, tekst ugovora, pa kada je rekao da se napiše da je to ugovor koji s jedne strane sklapa Muhammed, Allahov poslanik, Suhejl b. Amr, pregovarač Kurejšija, tome se suprotstavio, te je Poslanik Aliji naredio da izbriše riječi "Allahov poslanik", što je ovaj odbio. Tada je Poslanik od Alije zatražio da mu pokaže te riječi, pa ih je on, sallallahu alejhi ve sellem, svojom rukom izbrisao. (op. E. N.)

Četvrta sumnja

Tvrdnja da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo one koji izostanu iz Usamine vojske, a Ebu Bekr i Omer izostali su iz te vojske

Šiije su kazali: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opremio je Usaminu vojsku, u kojoj su se nalazili Ebu Bekr, Omer, Ebu Ubejda i većina drugih ashaba, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *'Allah prokleo onoga ko izostane iz Usamine vojske!'* Kada je preselio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Usamina je vojska krenula, a Ebu Bekr i Omer izostali su iz te vojske. Oni su zbog toga prokleti jezikom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."

Odgovor

Prvo: Prije odgovora mi kažemo da ova je tvrdnja očita laž. Ne postoji vjerodostojna predaja o tome da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: *"Allah prokleo onoga ko izostane iz Usamine vojske."* Mi, također, tvrdimo da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pripremio Usaminu vojsku za pokret, ali nije tačno da je prokleo onoga ko izostane iz tog pohoda.

Drugo: Ebu Bekr u osnovi nije ni bio u sklopu Usamine vojske koju je opremio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Kako to tvrditi a znamo da je Ebu Bekr predvodio muslimane u namazu dvanaest dana u kojima je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ležao bolestan? Kako tvrditi da mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se pridruži Usaminoj vojsci kada mu je u isto vrijeme u tom periodu naređivao da muslimane predvodi u namazu?!

Što se tiče Omera, on jeste bio u sklopu Usamine vojske. Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio, Usamina vojska još nije bila krenula u pohod. Ebu Bekr je zatražio od Usame da dozvoli Omeru da ostane uz njega, kako bi se mogao konsultirati s njim.

Ovo svakako ukazuje na visoki stepen morala na kojem je bio Ebu Bekr es-Siddik, pošto je on kao halifa mogao da ostavi Omera a da za to

ne traži dozvolu od Usame, radijallahu anhum. Usama je dopustio Omeru da ostane uz Ebu Bekra. Ovo je prava istina o ovom događaju, a ne kako to tvrde neki.[421]

Peta sumnja
Halidovo ubistvo Malika b. Nuvejra

Kada je preselio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, od islama se odmetnuo veliki broj Arapa. Ebu Bekr je poslao vojske koje su se borile protiv otpadnika. Na čelu jedne vojske bio je veliki muslimanski vojskovođa Halid b. El-Velid, radijallahu anhu, kojeg je Ebu Bekr poslao u borbu protiv Musejleme el-Kezzaba, koji se proglasio poslanikom, i Halid b. El-Velid porazio ga je u poznatoj bitki, nazvanoj "Bitka u vrtu".

Nakon toga, Halid b. El-Velid, radijallahu anhu, usmjerio se ka arapskim plemenima koja su se odmetnula od vjere, pozivao ih je da se vrate u vjeru, a ako bi odbili, borio bi se protiv njih. Jedno od plemena kojem je došao Halid b. El-Velid bilo je i pleme Malika b. Nuvejre koje nije samo odbilo davati zekat Ebu Bekru, nego je u potpunosti zanijekalo obavezu zekata. Kada je došao Halid b. El-Velid, upitao ih je: "*Gdje je zekat na vašu imovinu? Šta vam je pa pravite razliku između namaza i zekata?*" Na to je Malik b. Nuvejra rekao: "*Mi smo svoj zekat plaćali vašem sahibiji*[422] *sve dok je bio živ, a on je umro i šta sada hoće Ebu Bekr?*" Kada je Halid b. El-Velid čuo te riječi, naljutio se i kazao: "*Zar je on samo naš sahibija, a ne i tvoj?*" Potom je naredio Diraru b. El-Ezveru da ga pogubi.

Neki kažu da je Malik b. Nuvejra bio sljedbenik žene po imenu Sedžah koja se proglasila poslanikom.[423]

Postoji i druga predaja koja glasi: "*Kada je Halid došao kod njih i razgovarao s njima, upozorio ih je na opasnost njihovog postupka, te zarobio iz njihovog plemena nekolicinu ljudi. Pošto je noć bila hladna, Halid je kazao svojim vojnicima: 'Utoplite zatvorenike.' U narječju plemena Sekif riječi: 'Utoplite čo-*

421 Vidjeti: Taberi, *Tarih*, 2/429; *El-Kamil*, 2/215; *El-Bidaje ven-nihaje*, 5/203.

422 Aludirajući na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. (op. E. N.)

423 Kazao je Ibn Tavus, učenjak iz reda šija: "Od vjere su se odmetnula plemena Benu Temim i Ez-Zejjat te se okupili oko Malika b. Nuvejre." Vidjeti: *Faslul-hitab fi isbati tahrifi Kitabi Rabbil-erbab*, str. 105.

vjeka', znače: 'Ubijte ga', pa su pomislili da im je Halid naredio da ih pobiju, što su oni i učinili. Ali, Halid b. El-Velid, radijallahu anhu, to im nije naredio."

Bez obzira koja od tri spomenute predaje bila tačna, njihovo je ubistvo bilo opravdano ili je učinjeno kao plod nesporazuma, a zbog takvih postupaka čovjek ne zaslužuje kritiku.

Što se tiče njihove tvrdnje da je Halid b. El-Velid, u istoj noći kada je ubijen Malik b. Nuvejra, njegovu suprugu uzeo kao robinju i s njom spolno općio, to je očita laž. Tačno je da je Halid za sebe uzeo Malikovu suprugu kao robinju nakon što se završila borba s Malikovim plemenom i nakon što je iz njihovog plemena zarobljen određeni broj robinja, ali je potpuno netačna i lažna informacija da je odmah prve noći imao odnos s njom i da je poveo rat protiv Malikovog plemena zbog njegove žene.[424]

Halid b. El-Velid, radijallahu anhu, mudžahid na Allahovom putu, govorio bi: *"Da rano u zoru napadnem neprijatelja, nakon izrazito hladne noći, draže mi je nego da mi u toj noći dovedu mladu, ili da u toj noći dobijem sina."*[425]

Halid b. El-Velid bio je veliki muslimanski vojskovođa, onaj o kome je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: *"Halid je jedna od Allahovih sablji koju je isukao protiv mušrika."*[426]

Stoga je Omer, kada se pročulo da je Halid ubio Malika b. Nuvejru i one koji su bili s njim, Ebu Bekru kazao: *"Smijeni Halida, zaista je njegova sablja nasilna"*, pa je Ebu Bekr kazao: *"Ne, tako mi Allaha! On je jedna od Allahovih sablji koju je isukao protiv mušrika."*[427]

Ako bi neko zamjerao Ebu Bekru što nije ubio Malikovog ubicu, pa zašto Alija nije pogubio ubice Osmana, koji je bio zet Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a ujedno i halifa muslimana? Islam Malika b. Nuvejre u osnovi je bio upitan, pa ako je Alija za svoj postupak imao opravdanje, i Ebu Bekr je za svoj postupak imao opravdanje.

Kada je Omer b. El-Hattab sreo Mutemmima b. Nuvejru, Malikovog brata, upitao ga je: *"Šta si kazao o svom bratu?"* Mutemmim je rekao:

424 *El-Bidaje ven-nihaje*, 6/326.

425 *El-Bidaje ven-nihaje*, 7/117.

426 Buhari, *Sahih*, br. 3757. U Buharijevoj zbirci možemo naći prvi dio ovog hadisa, a hadis je u cijelosti zabilježio Ibn Asakir, 8/15. Vidjeti: *Es-Silsiletus-sahiha*, br. 1237.

427 Vidjeti: Taberi, *Tarih*, događaji 11. h. g. ili *El-Bidaje ven-nihaje*, poglavlje: "Ubistvo Malika b. Nuvejre".

"Kada god ti zovnem ime, odgovor se ne čuje
A vr'jedno bi bilo čuti tvoje odazivanje

Živjeli smo nekad sretno, dok nas ne sustiže
Sudba neumoljiva koja snove naše sas'ječe

Zajedno smo proživjeli dugo sreće, nesreće
Sve dok ljudi nisu rekli rastavit' se ni neće

A kad smo se brat moj Malik i ja rastavili
K'o da nikad jedne noći skupa nismo proveli."

Na to je Omer rekao: *"Tako mi Allaha, kamo sreće da sam ja spjevao takvu žalopojku za svojim bratom Zejdom, kao što si ti za svojim bratom." "Da je moj brat preselio na način kako je preselio tvoj brat*[428]*, ja ga ne bih ispraćao žalopojkom"*, odgovorio je Mutemmim.[429] Tada Omer reče: *"Niko mi nije izrazio saučešće zbog smrti brata na način kako si to ti učinio."*

Šesta sumnja
Muavijino ubistvo Hudžra b. Adijja

Šiije su kazali da je Muavija bespravno ubio ashaba Hudžra b. Adijja. Prije svega, postoji razilaženje o tome da li je Hudžr b. Adijj bio ashab ili tabiin? Većina učenjaka smatrala je da je Hudžr b. Adijj bio tabiin, a ne ashab, a ovog stava bili su imam Buhari, Ebu Hatim er-Razi, Ibn Hibban, Ibn Sa'd, Halifa b. Hajjat i mnogi drugi učenjaci. Svi oni smatrali su da je Hudžr b. Adijj bio tabiin, a ne ashab.[430]

Razlog Muavijinog pogubljenja Hudžra b. Adijja

Hudžr b. Adijj bio je sljedbenik i pristalica Alije b. Ebu Taliba i bio je među onima koji su se borili pod Alijinom zastavom na Siffinu. Nakon što je Hasan odustao od svoga prava na hilafet i u godini koja je nazvana "godina ujedinjenja (zajedništva)" hilafet prepustio Muaviji, Muavija je

428 Omerov brat Zejd preselio je kao šehid u poznatoj Bitki na Jemami, u borbi protiv odmetnika plemena Benu Hanifa.
429 Ibn Esir, *El-Kamilu fit-tarih*, 2/242, rezimirano.
430 *El-Isabe*, 1/313.

za namjesnika u Kufi odredio Zijada b. Ebu Sufjana. Nije nepoznanica kakvo je stanje bilo u Kufi: oni su ubili Aliju, iznevjerili Hasana, prevarili Husejna, nakon čega su ga i ubili. U periodu Omerovog hilafeta oni su se bunili protiv Sa'da, radijallahu anhu, kao što su se bunili i protiv namjesnika Velida b. Ukbe i Ebu Musaa el-Eša'rija. Oni nikada nisu bili zadovoljni namjesnikom, njih je jedino mogla ustrojiti snaga sablje.

Prije toga, Alija, radijallahu anhu, bio je postavio Zijada b. Ebu Sufjana za namjesnika Basre,[431] pa kada je Muavija preuzeo hilafet, ostavio ga je na toj funkciji, s tim što je pod njegovu ingerenciju stavio i Kufu.

Desilo se da je Zijad ljudima držao džumansku hutbu, pa je odužio svoj govor. Tada je ustao Hudžr b. Adijj i kazao: *"Namaz, namaz!"* Zijad b. Ebu Sufjan nije se obazirao na njegove riječi, već je nastavio s hutbom, nakon čega je Hudžr b. Adijj ustao i počeo ga gađati kamenjem. Isto su učinili i njegovi sljedbenici i istomišljenici, te su Zijada gađali kamenjem dok je držao džumansku hutbu.

Zijad b. Ebu Sufjan poslao je pismo Muaviji obavještavajući ga o onome što se desilo, pa je Muavija naredio da se Hudžr b. Adijj dovede u Šam kod njega, nakon čega je naredio da ga pogube, jer je ovaj želio posijati smutnju među muslimanima.[432]

Muavija, radijallahu anhu, ovim je postupkom na samom početku želio smutnju sasjeći u korijenu, pa je zato naredio da ga pogube. Zato je Muavija, kada ga je Aiša, radijallahu anha, upitala: *"Zašto si ubio Hudžra b. Adijja?"*, kazao: *"Pusti mene i Hudžra dok se ne sretnemo pred Uzvišenim Allahom."*[433]

Mi, također, kažemo: Ostavite njega i Hudžra dok se ne sretnu pred Uzvišenim Allahom!

Sedma sumnja
Nepravda Ebu Bekra koju je nanio Fatimi u pogledu njenog nasljedstva

Jedina skupina koja o ovom događaju želi izazvati sumnje jesu šiije koji kažu da je nakon smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem,

431 Halifa b. Hajjat, *Tarih*, str. 201–202.

432 *El-Isabe*, 1/313; *Sijeru a'lamin-nubela*, 3/463–466. Detaljan opis tog događaja vidjeti u: *El-Bidaje ven-nihaje*, 8/52 i dalje.

433 *El-Bidaje ven-nihaje*, 8/55; *El-Avasim minel-kavasim*, str. 220.

Fatima došla Ebu Bekru i tražila svoj udio u zaostavštini Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa joj Ebu Bekr nije dao ono što ju je sljedovalo.

Šiije se razilaze u pogledu ispravnog shvatanja Fatiminog traženja komada zemlje poznate pod imenom Fedek, koju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dobio kao dio ratnog plijena na Hajberu.

Jedni su kazali: *"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio je Fedek u nasljedstvo Fatimi."*

Drugi su kazali: *"Fedek je poklon koji je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, darovao Fatimi na dan oslobađanja Hajbera."*

Što se tiče stava da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Fedek ostavio u nasljedstvo Fatimi, radijallahu anha, u vjerodostojnim predajama spominje se da je nakon njegove smrti Fatima došla Ebu Bekru tražeći svoj udio u zaostavštini Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, što je obuhvatalo Fedek, ali i drugi imetak koji je posjedovao. Ebu Bekr je tada kazao: *"Doista sam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: 'Naš imetak*[434] *se ne nasljeđuje, ono što ostane iza nas, to je sadaka.'"*[435] Ovaj hadis prenesen je u još dvije slične verzije, od kojih se u jednoj navodi: *"...što ostavimo, to je sadaka"*[436], a u drugoj: *"Ono što ostane iza nas, to je sadaka."*[437]

Postoje tri verzije ovog hadisa u vezi s nasljeđivanjem Poslanika. Jedna je verzija ona koju je Ebu Bekr kazao Fatimi, a u predaji imama Ahmeda spomenuto je: *"Vjerovjesnici se ne nasljeđuju"*[438], dok u predaji koju su zabilježili Buhari i Muslim, a koja je prethodno spomenuta, postoji dodatak koji ukazuje na to da je imovina koja ostane iza poslanika – sadaka.

Fatima, radijallahu anha, zbog toga se naljutila na Ebu Bekra, radijallahu anhu, vjerovatno misleći da Ebu Bekr nije dobro shvatio riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ili da je pogrešno čuo ono što je Poslanik izgovorio. Svoje potraživanje Fatima je zasnivala na općem značenju ajeta koji govori o nasljednom pravu: **"Allah vam naređuje da od djece vaše – muškom pripadne toliko koliko dvjema ženskima. A ako bude njih više od dvije, njima – dvije trećine onoga što je ostavio, a ako je samo jedna,**

434 Aludirajući na poslanike i vjerovjesnike. (op. E. N.)
435 Muslim, *Sahih*, br. 1757.
436 Buhari, *Sahih*, br. 3093; Muslim, *Sahih*, br. 1759.
437 Buhari, *Sahih*, br. 3712; Muslim, *Sahih*, br. 1758.
438 Ahmed, *Musned*, 3/225.

njoj – polovina. A roditeljima, svakom posebno – šestina od onoga što je ostavio, ako bude imao dijete; a ako ne bude imao djeteta, a nasljeđuju ga samo roditelji, onda njegovoj materi – trećina. A ako bude imao braće, onda njegovoj materi – šestina, pošto se izvrši oporuka koju je ostavio, ili podmiri dug. Vi ne znate ko vam je bliži, roditelji vaši ili sinovi vaši. To je Allahova zapovijed! Allah, zaista, sve zna i mudar je."[439]

U ovom pitanju učenjaci ehli-sunneta ne traže ispriku Ebu Bekru, već traže opravdanje Fatimi, jer Ebu Bekr je svoj stav potkrijepio hadisom koji je čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a koji, osim njega, prenose Osman, Omer, Alija, Abbas, Abdurrahman b. Avf, Sa'd b. Ebu Vekkas i Zubejr b. El-Avvam. Svi oni prenose od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je kazao: *"Naš imetak se ne nasljeđuje, ono što ostane iza nas, to je sadaka."* Kada Fatima nije od Ebu Bekra prihvatila ovaj dokaz, učenjaci ehli-sunneta pokušali su naći opravdanje Fatimi zbog ovog njenog postupka, a ne Ebu Bekru. Oni su smatrali da Ebu Bekr ni u kojem pogledu nije pogriješio prema njoj.

Oni govore: *"Fatima se naljutila na Ebu Bekra!"*

Mi kažemo: Zar postoji ikakva smetnja u tome što se Fatima naljutila na Ebu Bekra ako je Uzvišeni Allah zadovoljan njime? Kazao je Uzvišeni Allah: **"Allah je zadovoljan onim vjernicima koji su ti se pod drvetom na vjernost zakleli. On je znao šta je u srcima njihovim, pa je spustio smirenost na njih, i nagradit će ih skorom pobjedom."**[440]

Ebu Bekr je bio na čelu kolone onih koji su taj dan dali zakletvu na vjernost. Onaj s kim je zadovoljan Uzvišeni Allah, s njime je zadovoljan Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a nakon toga neće mu škoditi (štetiti) to što će se neko na njega naljutiti, bez obzira o kome se radilo.

Također kažemo: Kada bi se bilo koji čovjek postavio u poziciju Ebu Bekra, pa mu došla Fatima, radijallahu anha, i tražila nasljedstvo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a kojeg je on prije čuo kako kaže: *"Naš imetak se ne nasljeđuje"*, da li bi dao prednost govoru Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ili hataru Fatime, radijallahu anha?

Također, riječi da se Fatima naljutila na Ebu Bekra, više liče na dodatak Zuhrija, a ne da su u osnovi dio ove predaje.

439 En-Nisa, 11.
440 El-Feth, 18.

Što se tiče riječi: "*On (Fedek) je nasljedstvo*", kažemo: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: "*Naš imetak se ne nasljeđuje, ono što ostane iza nas, to je sadaka.*" U nekim predajama koje bilježi Muslim spomenut je dodatak: "*...ono što ostane iz nas, to je sadaka.*"

Neki su pokušali da izmijene značenje ovog hadisa, pa su kazali da je izraz "ma", koji u ovom slučaju znači "ono što", u hadisu korišten u odričnom značenju, pa bi značenje hadisa bilo: "*Mi nismo ostavili sadaku*".

Učenjaci ehli-sunneta smatraju da je izraz "ma" u ovom hadisu nije korišten u odričnom značenju, što potvrđuju vjerodostojne predaje koje bilježe Buhari i Muslim.

Imetak Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne nasljeđuje se, a, po ispravnom mišljenju, i imetak svih ostalih poslanika nije se nasljeđivao.

Tvrdnju da se i od poslanika nasljeđuje neki dokazuju riječima Uzvišenog Allaha o Zekerijjau: "**Bojim se rođaka svojih po krvi poslije mene, a žena mi je nerotkinja, zato mi pokloni od Sebe sina, da naslijedi mene i porodicu Jakubovu, i učini, Gospodaru moj, da budeš njime zadovoljan.**"[441] Ovaj ajet, po njihovom mišljenju, potvrđuje nasljeđivanje poslanika, kao što to po drugi put potvrđuju riječi Uzvišenog kada govori o Sulejmanu: "**I Sulejman naslijedi Davuda i reče: 'O ljudi, dato nam je da razumijemo ptičije glasove i svašta nam je dato; ovo je, zaista, prava blagodat.'**"[442]

Ispravno tumačenje ova dva ajeta jeste sljedeće:

Što se tiče riječi: "**...da naslijedi mene i porodicu Jakubovu...**", mi kažemo:

Prvo: Nijednom dobrom čovjeku ne dolikuje da moli Allaha da mu podari dijete samo zato da naslijedi njegov imetak, pa kako onda da takvo što ustvrdimo za Allahovog poslanika Zekerijjaa?!

Drugo: Opće je poznato da je Zekerijja radio kao stolar[443] i da je bio siromašan. Pa kakav je imetak posjedovao Zekerijja da bi tražio od Allaha da mu podari dijete koje će naslijediti njegov imetak? Štaviše, osnova je da poslanici ne ostavljaju iza sebe imetak, već ga podijele na putu činjenja dobra.

Treće: To je ono na što ukazuje kontekst ovog ajeta: "**...da naslijedi mene i porodicu Jakubovu**".

441 Merjem, 6–7.
442 En-Neml, 16.
443 U hadisu koji Muslim bilježi u *Sahihu*, br. 2379, navodi se: "*...a Zekerijja je bio stolar.*"

Koliko je osoba bilo u Jakubovoj porodici? A koji je Jahja po redu u Jakubovoj porodici (ili potomstvu)? U Jakubovu porodicu ubrajaju se: Musa, Davud, Sulejman, Jahja, Zekerijja i njihovi narodi. Štaviše, svi poslanici Benu Israila bili su iz Jakubove porodice zato što je Israil ustvari Jakub. Kolika je onda porodica Jakubova ako se u nju ubrajaju svi pripadnici Benu Israila? Koliko bi onda Jahja trebao da naslijedi od Zekerijjaa?

Nakon toga, treba znati da bi on bio isključen iz nasljedstva zbog postojanja direktnog nasljednikovog potomka (sina), nakon čega nam jasno postaje da se riječi Uzvišenog: "...da naslijedi mene i porodicu Jakubovu", ne odnose na nasljeđivanje imetka. Spominjanje Jakuba koji je bio poslanik i spominjanje Zekerijjaa koji je također bio poslanik, jasno ukazuje na to da se ovaj ajet odnosi na nasljeđivanje poslanstva, znanja i mudrosti.

Četvrto: Riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "*Imetak nas poslanika se ne nasljeđuje*", ili njegove riječi: "*Naš imetak se ne nasljeđuje, ono što ostane iza nas, to je sadaka*". Zabilježeno je u hadisu da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao: "*Poslanici iza sebe u nasljedstvo ne ostavljaju ni zlatnike niti srebrenjake, već iza sebe ostavljaju korisno znanje.*"[444]

Drugi spomenuti ajet: "**I Sulejman naslijedi Davuda.**" Isto tako Sulejman od Davuda nije naslijedio imetak, već je naslijedio poslanstvo, znanje i mudrost.

To potvrđuju dvije činjenice:

Prva: Poznato je da je Davud imao stotinu žena i tri stotine robinja, samim tim imao je mnogo djece, pa kako to da ga nije naslijedio niko osim Sulejmana? Logično je da i Sulejmanova braća naslijede svoga oca Davuda, tako da je posebno spominjanje samo Sulejmana u ovom ajetu nelogično ako uz njega postoje i drugi nasljednici.

Ako bismo prihvatili činjenicu da se ovaj ajet odnosi na nasljeđivanje imovine, onda u izdvojenom spominjanju Sulejmana u ovom ajetu ne bi bilo nikakve koristi, zato što je nasljeđivanje imovine normalna pojava. Stvar u koju ne treba sumnjati jeste činjenica da je Uzvišeni Allah u ovom ajetu želio ukazati na nešto drugo, a ne na klasično nasljeđivanje.

444 Ebu Davud, *Sunen*, br. 3641, lanac prenosilaca ove predaje je vjerodostojan.

Posebnim spominjanjem Sulejmana u ovom ajetu Uzvišeni Allah želio je da spomene nasljedstvo poslanstva.

Što se tiče njihove tvrdnje da je Fedek poklon koji je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, darovao Fatimi na dan osvajanja Hajbera, Kašani je u svom *Tefsiru* zabilježio predaju u kojoj se navodi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon osvajanja Hajbera i nakon što su objavljene riječi Uzvišenog Allaha: **"Daj bližnjem svome pravo njegovo, i putniku namjerniku, ali ne rasipaj mnogo"**[445], pozvao Fatimu i darovao joj Fedek.[446]

Zastanimo ovdje malo!

Prvo, ova je predaja lažna. Ovaj ajet nije objavljen u tom vremenu, niti je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada Fatimi nešto darovao. Ispravno je da je Fatima došla tražiti Fedek kao svoj udio u nasljedstvu, a ne zbog toga što joj je to darovao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

Osvajanje Hajbera desilo se na početku sedme godine po Hidžri. Zejneb, kćerka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, preselila je osme godine po Hidžri,[447] Ummu Kulsum, kćerka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, preselila je devete godini po Hidžri,[448] pa kako se moglo desiti da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, darovao nešto Fatimi, a zapostavio Zejnebu i Ummu Kulsum, koje su tada bile žive? Ovo je čista potvora na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je pravio razliku među djecom i da prema njima nije bio pravedan.

Otac Nu'mana b. Bešira došao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i kazao: *"Allahov Poslaniče, ja sam svom sinu darovao jednu baštu pa želim tebe za svjedoka."* Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita ga: *"Jesi li svakom svom djetetu darovao isto toliko?"*, a on je rekao: *"Ne!"* Na to je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *"Idi! Ne želim biti svjedok ničije nepravde (ili: u nečemu što je nepravedno)."*[449]

Takav postupak pravljenja razlike među djecom Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao je nepravdom. Ako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odbio da bude svjedok nepravednom darivanju poklona, da li on to sam može učiniti? Nikada! Mi smatramo da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čist od toga.

445 El-Isra, 26.
446 *Tefsirus-safi*, 3/186.
447 *Sijeru a'lami'n-nubela*, 2/250; *El-Isabe*, 4/206.
448 *Sijeru a'lamin-nubela*, 2/252; *El-Isabe*, 4/466.
449 Muslim, *Sahih*, br. 1623.

Ako bismo prihvatili tvrdnju da je to dar Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Fatimi, onda je ona ili preuzela taj poklon u svoje ruke pa je postao njeno vlasništvo, ili to nije učinila. Ako je Fatima preuzela Fedek i on postao njeno vlasništvo, zašto je nakon toga dolazila i tražila svoju zemlju od Ebu Bekra?! A ako nije preuzela Fedek i nije postao njeno vlasništvo, poklon koji nije preuzet i nije prešao u vlasništvo onoga kome se daruje, u osnovi kao da mu nije ni darovan.

U svakom slučaju, bez obzira da li kazali da je ona tražila Fedek kao udio u nasljedstvu ili da je to dar Božijeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Fatimi, to je neispravno. Fedek nije ni nasljedstvo ni dar.

U svemu tome čudno je da je nakon smrti Ebu Bekra hilafet preuzeo Omer, zatim Osman, pa Alija, i kada bismo prihvatili činjenicu da je Fedek pripadao Fatimi, bez obzira putem nasljedstva ili poklona, a Fatima je preselila na ahiret šest mjeseci nakon Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kome je nakon toga trebao pripasti Fedek?

Fedek je trebao postati vlasništvo Fatiminih nasljednika, a jedan od njenih nasljednika bio je i Alija. Kao njen muž, on je trebao naslijediti četvrtinu njenog imetka, dok su Hasan, Husejn, Zejneb i Ummu Kulsum trebali da naslijede ostatak imetka, po principu da muškom pripada koliko dvjema ženskima.

Kada je Alija, radijallahu anhu, postao halifa, on nije vratio Fedek svojoj djeci. Ako su Ebu Bekr, Omer i Osman bili nepravedni zato što su uskratili Fatimi pravo na Fedek, zašto ne kazati to isto i za Aliju, jer ni on nije vratio Fedek njegovim vlasnicima, tj. Fatiminim nasljednicima?!

Fedek je za života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio u njegovom vlasništvu, a nakon njegovog preseljenja, Fedek je bio na raspolaganju Ebu Bekru, a potom Omeru. U tom periodu Omeru su došli Abbas i Alija i tražili da se Fedek dâ njima na raspolaganje, pa je Omer njima dvojici dao da upravljaju njime. Nakon toga, Fedek je ostao na raspolaganju Aliji sve dok nije preselio 40. h. g., nakon čega je prešao na raspolaganje Hasanu, a potom Husejnu, a onda Hasanu b. Hasanu i Aliji b. Husejnu, a potom u ruke Zejda b. Husejna.[450]

Mi smatramo da su svi oni čisti od optužbi koje im se pripisuju. Smatramo čistim Ebu Bekra, Omera, Osmana i Aliju, Allah bio zadovoljan njima, i

450 *Fethul-Bari*, br. 3094.

sve druge u čijim je rukama bio Fedek, sve do Zejda b. Husejna. Fedek nije bio nasljedstvo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, niti je bio dar koji je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, darovao Fatimi.

Drugo: Kako se moglo desiti da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostavi iza sebe toliko imetka, a poznato je da je bio izuzetno skroman? To nam potvrđuju sljedeće predaje:

- Predaja Ummu Seleme, radijallahu anha, u kojoj je spomenuto da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednoga dana ušao kod nje promijenjene boje lica. Ona o tome kazuje: "*Pomislila da je to zbog bolesti, pa sam rekla: 'Allahov Poslaniče, vidim da se tvoje lice promijenilo, je li to od bolesti?', a on je rekao: 'Ne, već od onih sedam zlatnika koje smo dobili jučer, omrknuli smo a nisam ih uspio podijeliti.'*"[451]
- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio je a njegov je pancir bio založen kod židova za trideset sa'a ječma.[452] Kako shvatiti da onaj koji ima Fedek i udio na Hajberu za trideset sa'a ječma stavlja u zalog svoj pancir?!

Također šiije spominju da je Fatima, nakon što je Ebu Bekr odbio da joj dâ udio u nasljedstvu, otišla na kabur svoga oca i njemu se jadala.

Ovo je još jedna u nizu laži! To je postupak koji ne priliči Fatimi, radijallahu anha. Kada Uzvišeni Allah govori o Svom časnom i plemenitom robu, Allahovom poslaniku Jakubu, spominje da je rekao: "**'Ja tugu svoju i jad svoj pred Allaha iznosim, a od Allaha znam ono što vi ne znate', reče on.**"[453]

U knjigama historije zabilježeno je da je Ebu Bekr, kada mu je Fatima došla, nastojao da od njega ode zadovoljna, što se na kraju i desilo, kako su prenijeli mnogi učenjaci u vjerodostojnoj mursel predaji od imama Ša'bija.[454] Ša'bi je bio jedan od uglednih ljudi iz generacije tabiina, a Allah zna stvarnost svega što se desilo.

Opće je poznato da je Fatimu nakon smrti kupala Ebu Bekrova supruga Esma bint Umejs, pa kako se može desiti da je Fatimu kupala njegova supruga, a da on nije znao za njenu smrt?!

451 Ahmed, *Musned*, 6/314.
452 Buhari, *Sahih*, br. 2916.
453 Jusuf, 86.
454 *Fethul-Bari*, 6/233.

Tačno je da je Fatima ukopana noću i da Ebu Bekr nije obaviješten o tome, kao što je i Aiša ukopana noću. Štaviše, najodabraniji Allahov rob, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukopan je noću.

Osma sumnja
Omerova, radijallahu anhu, izjava o tome da je prisega Ebu Bekru bila iznenadna

Kao jedna od sumnji navodi se i da je Omer, radijallahu anhu, o davanju prisege Ebu Bekru kazao: "*Bila je iznenadna*".

Mi potvrđujemo da je to tačno. U vjerodostojnim predajama navodi se da je Omer rekao da je prisega Ebu Bekru, radijallahu anhu, data iznenada. Ali, dozvolite da iz Buharijeve zbirke hadisa pročitamo događaj u cijelosti:

Od Ibn Abbasa prenosi se da je do Omera doprla vijest o tome da neki ljudi govore: "*Ako preseli Omer, mi ćemo prisegu dati tome i tome! Prisega Ebu Bekru bila je iznenadna.*" Kada su te riječi došle do Omera, radijallahu anhu, on je kazao: "*Obaviješten sam da neko među vama govori: 'Tako mi Allaha, ako umre Omer, ja ću prisegu dati tome i tome.' Nemoj da se neko zavarava pa da kaže: 'Prisega Ebu Bekru bila je iznenada, ali je završena.' Da, ona jeste bila takva, ali nas je Allah sačuvao njenog zla, a među vama nema nikoga kome će se ljudi povinovati kao Ebu Bekru.*"

Zatim je spomenuo događaj Poslanikovog odlaska s Ebu Bekrom kod ensarija u Sekifu Benu Saida. Kazao je Omer: "*Ja sam bio pripremio govor koji mi se dopao i koji sam želio da održim pred Ebu Bekrom, ali sam ga se malo ustručavao. Htio sam početi sa svojim govorom, kada mi Ebu Bekr reče: 'Polahko!' Nisam ga želio naljutiti. Potom je govorio Ebu Bekr, a on je bio blaži i dostojanstveniji od mene. Tako mi Allaha, u svom nadahnutom govoru nije izostavio nijednu riječ koju sam ja htio reći a da je nije rekao onako kako sam ja želio ili na još bolji način. Rekao je: 'Ono što ste dobro o sebi kazali, vi ste toga i dostojni. Ovo pitanje neće biti prepušteno nikome osim plemenu Kurejš. Oni su srž Arapa po porijeklu i mjestu življenja. Ja vam predlažem jednog od ove dvojice ljudi, pa dajte prisegu kojem hoćete.' Zatim je uzeo moju ruku i ruku Ebu Ubejde,*

koji je sjedio među nama. To je bilo jedino što mi se nije dopalo od svega što je rekao. Tako mi Allaha, da mi glavu odsijeku, a da grijeh ne učinim, bilo bi mi draže nego da budem vođa narodu u kojem je Ebu Bekr, osim ako bi moja duša na samrti učinila nešto što sada ne osjećam."

Potom je Omer kazao: *"Mi, tako mi Allaha, bili smo uvjereni da je davanje prisege Ebu Bekru najbolje što možemo učiniti. Bojali smo se da, ako odemo od njih, nekom poslije nas ne dadnu prisegu, ili da im ne damo prisegu na ono što želimo, ili da se s njima ne raziđemo pa da nastane nered. Onaj koji dâ prisegu nekom čovjeku bez savjetovanja s muslimanima, njega nije dopušteno slijediti, niti je dopušteno slijediti onoga koji mu je dao prisegu, iz bojazni da ih ljudi ne bi ubili zbog toga."*[455]

To je u cijelosti događaj davanja prisege Ebu Bekru. Da, ona se zaista dogodila iznenada, ali za nju postoji i povod koji smo detaljno pojasnili govoreći o događaju u Sekifi Benu Saida i to se ne može smatrati Omerovim nedostatkom, Allah bio zadovoljan njime.

Deveta sumnja
Klevetanje Omera da je rekao: "Allahov Poslanik bunca"

Šiije su to ustvrdili na osnovu hadisa Ibn Abbasa u kojem kaže: *"Kada se Vjerovjesniku pogoršala bolest, rekao je: 'Donesite nešto za pisanje da vam izdiktiram oporuku poslije koje nećete zalutati.' Omer je tada kazao: 'Vjerovjesnika je savladala njegova bolest, a mi imamo Allahovu Knjigu i ona nam je dovoljna.' Nakon toga prisutni u kući su se podijelili i počeli s prepirkom. Jedni su govorili: 'Približite Allahovom Poslaniku ono na čemu će vam napisati oporuku poslije koje nećete zalutati, a drugi su ponovili Omerove riječi.' Kada se prepirka i svađa povećala u prisustvu Allahovog Poslanika, on je rekao: 'Ustanite.'"*[456]

Vrijeđanje i potvaranje ashaba Allahovog Poslanika, vezano za ovaj slučaj, ogleda se u tome da oni iznose laž na Omera smatrajući da je rekao: *"Allahov Poslanik bunca"*.[457]

455 Buhari, *Sahih*, br. 6830.
456 Buhari, *Sahih*, br. 114; Muslim, *Sahih*, br. 1638.
457 Tidžani, *Fes'elu ehlez-zikri*, str. 144 i 179, a on je ovu predaju lažno pripisao imamu Buhariju.

Ovo je očita laž na Omera! Omer nije kazao da Allahov Poslanik bunca. U predaji koja se nalazi u dva *Sahiha* i u ostalim hadiskim zbirkama navodi se da je Omer rekao: "*Poslanika su nadvladali bolovi.*" U to vrijeme Poslaniku su nastupile smrtne muke, koje nisu bile nimalo lahke.

O tome nam jasno govori hadis Aiše u kojem se navodi da je Allahov Poslanik pao u nesvijest, pa kada se osvijestio, upitao je: "*Jesu li ljudi klanjali namaz?*", a Aiša je rekla: "*Allahov Poslaniče, oni tebe čekaju.*" Primaknuli su mu vodu pa se okupao, a potom je ustao želeći da ide na namaz, pa je ponovo pao u nesvijest. Kada se osvijestio, ponovo je upitao: "*Jesu li ljudi klanjali namaz?*" Kazali su: "*Allahov Poslaniče, oni tebe čekaju.*" Tada je on rekao: "*Donesite mi vode.*" Kada su mu donijeli vodu, ponovo se okupao, a zatim je ustao želeći da ide na namaz, pa je opet pao u nesvijest. Kada je po treći put pao u nesvijest, a potom se osvijestio, upitao je: "*Jesu li ljudi klanjali namaz?*" Kazali su: "*Allahov Poslaniče, oni tebe čekaju.*" Tada je Allahov Poslanik rekao: "*Naredite Ebu Bekru neka ljude predvodi u namazu.*"[458]

Da, postoji neko ko je upitao: "*Da li bunca?*", ali to nije bio Omer.

Od Abdullaha b. Mesuda, radijallahu anhu, prenosi se da je ušao kod Allahovog Poslanika i zatekao ga u teškim bolovima. Sažalivši se na njegovo stanje, rekao je: "*Allahov Poslaniče, imaš jaku groznicu!*" "*Da*", odgovori on, "*imam bolove kakve imaju dvojica od vas.*" "*To je zato što imaš dvije nagrade*", reče Ibn Mesud. "*Da*", potvrdio je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.[459]

Kao što vidimo, Allahov Poslanik imao je žestoke bolove, pa kada je Omer, radijallahu anhu, čuo Allahovog Poslanika da kaže: "*Donesite mi nešto za pisanje da vam izdiktiram oporuku poslije koje nećete zalutati*", sažalio se na njegovo stanje i rekao: "*Allahovog Poslanika su nadvladali bolovi, dovoljna nam je Allahova Knjiga.*"

Kažem: Spomenuto je u potpunom skladu s riječima Uzvišenog Allaha: "**Danas sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera.**"[460]

Allahov Poslanik je rekao: "*Tako mi Allaha, nisam izostavio ništa od onoga što će vas približiti vašem Gospodaru i Džennetu, i nema nijedne Njegove*

458 Buhari, *Sahih*, br. 687; Muslim, *Sahih*, br. 418.
459 Buhari, *Sahih*, br. 5648; Muslim, *Sahih*, br. 2571.
460 El-Maida, 3.

naredbe i zabrane s kojom vas nisam upoznao"[461], što znači da u vjeri ne postoji nešto a da to Allahov Poslanik nije pojasnio.

Šta je to onda Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želio izdiktirati?

Od Alije, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "*Bio sam kod Allahovog Poslanika pa je zatražio nešto na čemu će svome ummetu napisati preporuke na osnovu kojih neće zalutati nakon njegove smrti. Pobojao sam se da ne umre (tj. pobojao sam se da će umrijeti prije nego što mu to donesu), pa sam rekao: 'Allahov Poslaniče, ja ću zapamtiti i dobro razumijem', pa je rekao: 'Oporučujem vam da pazite na namaz, i na zekat, i da pazite na one koji su u vašem posjedu.'*"[462]

Stoga, ako oni (šiije) kažu: "*Ashabi su bili nepokorni Allahovom Poslaniku jer mu nisu donijeli ništa za pisanje*", mi ćemo kazati: Alija je prvi koji je bio nepokoran. Allahov Poslanik naredio je lično njemu da to donese. Pa zašto to nije učinio? Ako ćemo kritizirati ashabe Allahovog Poslanika zbog ovakvog postupka, onda moramo kritizirati i Aliju!

Tačno je da nikoga od njih ne treba kritizirati, zbog sljedećih činjenica:

Prva: U citiranom hadisu Alija je rekao: "*Pobojao sam se da ne umre, pa sam rekao: 'Allahov Poslaniče, ja ću zapamtiti i dobro razumijem', pa je rekao: 'Oporučujem vam da pazite na namaz, i na zekat, i da pazite na one koji su u vašem posjedu.'*"

Iz spomenutog vidimo da je Allahov Poslanik rekao ono što je želio da izdiktira.

Druga: Ono što je Allahov Poslanik želio izdiktirati, to ili mu je bilo obavezno (vadžib) ili pohvalno (mustehab). Ako bismo kazali da je to bila obaveza i da je to jedno od šerijatskih pitanja koja se moraju dostaviti ummetu, onda bi to značilo da Poslanik nije u potpunosti dostavio propise vjere, a takvo mišljenje smatra se potvaranjem Allahovog Poslanika, kao i potvaranjem Uzvišenog Allaha, koji je rekao: "**Danas sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera.**"

S druge strane, ako kažu da je to bilo pohvalno i neobavezujuće, tada kažemo: Pa to je ono što mi svi tvrdimo!

Treća: Vidimo da su ashabi odbili zahtjev Allahovog Poslanika iz sažaljenja prema njemu, a ne zato što su bili nepokorni.

461 Nesai, *Sunen*, br. 2719, a lanac prenosilaca ove predaje je vjerodostojan.
462 Bejheki, *Sunen*, 5/17.

Deseta sumnja

Omer je zabranio temettu' na hadžu i privremeni brak – mut'u, dva legitimna šerijatska propisa. Kako je bilo moguće da on zabrani ono što je Allah dozvolio?

Prvo: Temettu' na hadžu

Kažemo: Pod pretpostavkom da je Omer pogriješio zbog zabrane temettu'a na hadžu, šta bi to značilo?

Mi ne tvrdimo da je Omer bio nepogrješiv, štaviše, smatramo da je i on griješio kao i ostali ashabi, naravno, ovo sve pod pretpostavkom da je pogriješio u ovom slučaju.

Od Subejja b. Ma'beda prenosi se da je rekao Omeru: "*Ja sam umru pridružio hadžu (tj. obavljajući temettu' vrstu hadža)*", pa mu je Omer odgovorio: "*Odabrao si sunnet Allahovog Poslanika.*"[463]

Ova izjava ukazuje nam na to da je Omer ovu vrstu hadža smatrao sunnetom Allahovog Poslanika i da je pohvalio ovog čovjeka, a nije mu zabranio da to čini, čak mu je rekao: "*Odabrao si sunnet Allahovog Poslanika.*"

Prenosi se od Salima, a on od Ibn Omera, da je Ibn Omer upitan o temettu'u na hadžu, pa je naredio taj postupak, a zatim su ga upitali: "*Ti se u tom pitanju razilaziš sa svojim ocem?*" Na to je Ibn Omer rekao: "*Moj otac nije rekao to što govoriš. On je govorio: 'Odvojite umru od hadža', a vi ste to nakon toga učinili zabranjenim i zbog nje ste kažnjavali. Uzvišeni Allah dopustio je taj postupak i Allahov Poslanik ga je činio*", a kada su mu dosadili, on je rekao: "*Je li Allahova Knjiga prioritetnija da bude slijeđena ili Omer?*"[464]

Šta je, dakle, bio Omerov cilj?

Omerov cilj bio je da ljude podstakne da ne zapostavljaju Bejtullah ostavljajući obavljanje umre, već da to čine u svim danima tokom godine. To iz razloga što su ljudi obavljali umru u danima hadža zajedno s hadžom, a to je upravo temettu' na hadžu, i nakon toga više ne bi dolazili do Bejtullaha. Omer je tražio od ljudi da obavljaju samo hadž (ifrad), a da nakon toga u posebno poduzetom putovanju dođu s ciljem obavljanja umre, kako Bejtullah ne bi bio ostavljen i prazan.

463 Ahmed, *Musned*, 1/25.

464 Bejheki, *Sunen*, 5/51. Šejh Albani, u uvodnoj riječi djela *Sifetus-salati*, rekao je: "Prenosioci ove predaje su povjerljivi."

Omerova zabrana nije bila imperativnog karaktera (stroga zabrana, haram), već je to bilo njegovo lično mišljenje, tj. smatrao je da je taj postupak vredniji i bolji. Stoga, Omer ne zaslužuje kritiku zbog tog postupka. Na početku smo spomenuli slučaj kada je Subejj b. Ma'bed, koji je zajedno obavljao hadž i umru, upitao Omera o tome, pa mu je odgovorio: "*Odabrao si sunnet Allahovog Poslanika.*"

Drugo: Mut'a – privremeni brak[465]

Zabrana ovog postupka prenesena je od Alije, radijallahu anhu, koji je to kazao Ibn Abbasu kada je čuo da izdaje fetve da je privremeni mut'a brak dozvoljen postupak: "*Polahko, Ibn Abbase, zar ne znaš da je Allahov Poslanik to zabranio na dan Hajbera, kada je zabranio i meso domaćih magaraca?!*"[466]

Također, Selema b. El-Ekva' prenosi da je Allahov Poslanik zabranio privremeni brak u godini Evtasa.[467]

Isto tako, Sebura el-Džuheni prenosi da je Allahov Poslanik zabranio privremeni brak u godini oslobođenja Mekke.[468]

U jednoj predaji ovog hadisa navodi se da je Poslanik rekao: "*Ja sam vam bio odobrio privremeni brak (mut'a), a Allah je to sada zabranio sve do Sudnjega dana.*"[469]

Omer je zabranio privremeni brak, pa šta je učinio?

Omer je zabranio postupak koji je prije njega zabranio Allahov Poslanik, a također to je zabranio i Uzvišeni Allah, govoreći: "**I koji stidna mjesta svoja čuvaju – osim od žena svojih ili onih koje su u posjedu njihovu, oni, doista, prijekor ne zaslužuju; a oni koji i pored toga traže, oni u zlu sasvim pretjeruju.**"[470]

465 Mut'a ili privremeni brak je dogovor muškarca s neudatom ženom o zajedničkom životu koji traje određeno vrijeme koje se unaprijed dogovori, pri čemu žena zauzvrat dobija određenu, unaprijed dogovorenu, materijalnu naknadu. Vidjeti: *El-Mevsuatul-fikhijje*, Vizaretul-evkafi veš-šu'unil-islamije, Kuvajt, 1983, XCI, str. 333–342. (op. E. N.)

466 Muslim, *Sahih*, br. 1408. Vidjeti: *Vesailuš-ši'a*, 12/12.

467 Muslim, *Sahih*, br. 1405.

468 Muslim, *Sahih*, br. 1406.

469 Muslim, *Sahih*, br. 1406.

470 El-Mu'minun, 5–8.

Dakle, one koji prakticiraju mut'a brak, Uzvišeni Allah nazvao je "**onima koji u zlu sasvim pretjeruju**".

Oni (šiije) svoju tvrdnju dokazuju riječima Uzvišenog Allaha: "**A ženama vašim s kojima ste imali bračne odnose podajte vjenčane darove njihove kao što je propisano. I nije vam grehota ako se, poslije određenog vjenčanog dara, s njima nagodite. Allah zaista sve zna i mudar je.**"[471]

Svoje mišljenje potvrđuju posebnim kiraetom ovog ajeta, koji bi u tom slučaju glasio: "*A ženama vašim s kojima ste imali privremeni brak, podajte vjenčane darove njihove kao što je propisano.*"

Mi kažemo: Ajet s ovim kiraetom i dodatkom nije prenesen mutevatir predajama, niti je u skupini sedam poznatih kiraeta, pa čak nije ni u skupini deset priznatih načina kiraeta. Zato za taj dodatak u ajetu možemo kazati da je izniman i netačan.

Ovaj je dodatak u jasnoj koliziji s riječima Allahovog Poslanika, bez obzira da li to bila predaja Alije, ili Seleme b. El-Ekva'a, ili Sebure el-Džuhenija, ili nekog drugog ashaba.

Jedanaesta sumnja
Potvora Aiše i Hafse da su počinile nevjerstvo

U vezi s riječima Uzvišenog Allaha: "**O, Vjerovjesniče, zašto sebi uskraćuješ ono što ti je Allah dozvolio – u nastojanju da žene svoje zadovoljiš? A Allah prašta i samilostan je. Allah vam je propisao kako da svoje zakletve iskupite; Allah je vaš Gospodar; On sve zna i mudar je. Kada je Vjerovjesnik jednoj od svojih žena jednu tajnu povjerio pa je ona odala – a Allah je to njemu otkrio – on joj je bio jedan dio kazao, a ostalo prešutio. I kad je on s tim nju upoznao, ona je upitala: 'A ko ti je to kazao?', on je rekao: 'Kazao mi je Sveznajući, kome nije skriveno ništa.' Ako vas dvije učinite pokajanje Allahu, pa vaša su se srca priklonila. A ako se protiv njega udružite, pa – Allah je zaštitnik njegov, i Džibril, i čestiti vjernici; najposlije, i svi meleki će mu na pomoći bi-**

471 En-Nisa, 24.

ti"[472], kazali su: "Riječi: '...**vaša su se srca priklonila**', znače: 'njih dvije su počinile nevjerstvo'", a kazali su i sljedeće: "Ovi ajeti iz Allahove Knjige objavljeni su povodom Poslanikovih supruga Aiše i Hafse."

Mi kažemo: Od Ubejda b. Umejra prenosi se da je rekao: "*Čuo sam Aišu, radijallahu anha, kada je kazivala kako je Poslanik boravio kod Zejnebe bint Džahš i kod nje jeo med, pa su se Hafsa i ona dogovorile da mu, ukoliko dođe kod bilo koje od njih, kažu: 'Zaista se od tebe osjeća (neugodan) miris smole, kao da si je jeo. Nakon što je ušao kod jedne od njih, ona mu je to i kazala. 'Ne, već sam jeo med kod Zejnebe bint Džahš, ali to više nikada neću učiniti', reče joj on.*"[473]

Allahov Poslanik bio je kod Hafse, kćerke Omerove, pa joj je kazao: "*Ne govori nikome o tome, a ja to više neću činiti.*" Ona je nakon toga obavijestila Aišu, radijallahu anha, da je uspjela u svome planu i da je Poslanik odlučio da više nikada neće jesti med, pa je Uzvišeni Allah objavio: "**O, Vjerovjesniče, zašto sebi uskraćuješ ono što ti je Allah dozvolio – u nastojanju da žene svoje zadovoljiš?**"[474]

Riječi Uzvišenog Allaha: "**Ako vas dvije učinite pokajanje Allahu...**", tj. ako se pokajete od tog čina, međusobne ljubomore i drugih stvari.

Riječi Uzvišenog: "**...vaša su se srca priklonila**", tj. vaša su se srca priklonila neistini u ovom postupku i taj postupak je neispravan. Dakle, riječ "**priklonila**" ne znači da su njih dvije počinile nevjerstvo.

Kako je moguće da su počinile nevjerstvo, a Uzvišeni Allah naredio je Poslaniku da nijednu svoju suprugu ne razvodi i da više ne ženi nijednu drugu ženu? Kazao je Uzvišeni Allah: "**Od sada ti nisu dopuštene druge žene, ni da umjesto njih neku drugu uzmeš, makar te i zadivila ljepota njihova, osim onih koje postanu robinje tvoje. A Allah na sve motri.**"[475] Po ispravnom mišljenju, nakon toga, Uzvišeni Allah dozvolio je Poslaniku da se ponovno ženi.

Ovo je dokaz da je ljubomora između supruga normalna i prirodna pojava, štaviše, supruge Allahovog Poslanika bile su podijeljene u dva tabora.

472 Et-Tahrim, 1–4.
473 Buhari, *Sahih*, br. 5267.
474 Et-Tahrim, 1.
475 El-Ahzab, 52.

Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je kazala: *"Supruge Allahovog Poslanika bile su (podijeljene) u dva tabora."* U jednom taboru bile su Aiša, Hafsa, Safija i Sevda, a u drugom Ummu Selema i ostale supruge Allahovog Poslanika: Ummu Habiba, Džuvejrijja, Mejmuna i Zejneb.

Muslimani su znali za ljubav Allahovog Poslanika prema Aiši, radijallahu anha, pa kada je neko od njih imao kakav poklon za Allahovog Poslanika, zadržao bi ga kod sebe dok ne bi došao red da Allahov Poslanik bude kod Aiše. Tada bi darovatelj poslao poklon Allahovom Poslaniku u sobu Aiše, pa je grupa u kojoj je bila Ummu Selema razgovarala o tome i kazala Ummu Selemi: *"Reci Allahovom Poslaniku, kada bude govorio svijetu, da kaže: 'Ko htjedne Allahovom Poslaniku dati neki poklon, neka mu ga dadne dok je on u sobi bilo koje od svojih supruga.'"* Ummu Selema mu je saopćila njihove riječi, ali joj ništa nije odgovorio. One su je kasnije za to pitale i ona im je rekla: *"Nije mi ništa odgovorio."* *"Reci mu opet!"*, rekle su joj. Ona mu je to ponovo rekla kada je pošao Aiši, ali joj opet ništa nije odgovorio. One su je za to pitale, a ona reče: *"Nije mi ništa odgovorio."* *"Govori mu sve dok ti nešto ne odgovori!"*, rekoše one. Kada je Poslanik pošao Aiši i Ummu Selema mu to rekla, on joj je odgovorio: *"Ne uznemiravaj me ružnim riječima o Aiši, jer je ona bila jedina supruga u čijoj sam odjeći primao Objavu!"* *"Molim Allaha da mi oprosti zbog uznemiravanja tebe, Allahov Poslaniče!"*, rekla je Ummu Selema. Kasnije su one pozvale Fatimu, kćerku Allahovog Poslanika, i poslale je Allahovom Poslaniku da mu kaže: *"Tvoje te žene zaklinju Allahom za jednakopravnost s kćerkom Ebu Bekra."* Ona mu je to rekla, a on je odgovorio: *"O, kćerkice! Zar ti ne voliš ono što ja volim?"* *"Svakako"*, rekla je Fatima. *"Onda voli i nju*[476]*"*, rekao je Poslanik. Fatima se tada vratila Poslanikovim suprugama i izvijestila ih o Poslanikovom odgovoru, a one su rekle: *"Vrati mu se opet!"* Kako se ona nije htjela vratiti, one su poslale Zejneb, Džahšovu kćerku. Ona mu je došla, grubo postupila i rekla: *"Tvoje te žene zaklinju Allahom za jednakopravnost s kćerkom Ibn Ebu Kuhafe!"* Zatim je podigla svoj glas, ispriječila se prema Aiši, koja je sjedila i grdila je, da je Allahov Poslanik gledao u Aišu da li će ona šta kazati. Nakon toga, Aiša je, kako prenosi Urva, progovorila, uzvratila Zejnebi i ušutkala je. "Vjerovjesnik", kaže Fatima, "pogledao je Aišu i rekao da je ona zaista Ebu Bekrova kćerka."[477]

476 Tj. Aišu. (op. prev.)

477 Buhari, *Sahih*, br. 2581; Muslim, *Sahih*, br. 2442.

Ova predaja potvrđuje činjenicu da se među Poslanikovim suprugama, kao inoćama, dešavalo mnogo toga.

Zato i kažemo da su Hafsa i Aiša pogriješile, ali ta greška nije tolika da su zbog toga počinile nevjerstvo.

Dvanaesta sumnja
Muavijina tvrdnja da očinstvo nad Zijadom pripada Ebu Sufjanu

Kazali su (šiije): Muavija, radijallahu anhu, pripisao je čovjeka po imenu Zijad b. Ebihi, koji je također bio poznat kao sin Umejra es-Sekafija, Ebu Sufjanu, pa ga je zvao Zijad b. Ebu Sufjan.

Mi kažemo: Zijad nije bio sin Umejra es-Sekafija, već je bio poznat pod imenom Zijad b. Ebihi ili Zijad, sin Sumejjin, zato što ga je Sumejja rodila kao vanbračno dijete[478]. U predislamskom periodu kod nje je dolazilo više muškaraca među kojima je bio i Ebu Sufjan, Muavijin otac. Dakle, ovo se desilo u predislamskom periodu, kada su svi oni bili mnogobošci, a blud je manji grijeh od mnogoboštva.

Zijad je bio jedan od namjesnika Alije, radijallahu anhu, prepoznatljiv po rječitosti i retorici. Otac je obavijestio Muaviju da je Zijad njegov sin, jer niko drugi nije priznavao očinstvo, a Sumejja u to vrijeme nije bila udata. Da je bila udata, mi bismo kazali: "*Dijete pripada onome u čijoj je postelji rođeno, a počinitelj zinaluka zaslužuje kamenovanje.*" Međutim, Sumejja tada nije bila udata, odnosno bila je robinja s kojom je Ebu Sufjan bio u intimnoj vezi, nakon čega je ona rodila Zijada, pa je zbog toga Muavija i ustvrdio da očinstvo pripada Ebu Sufjanu.

Kada je Muavija, radijallahu anhu, saznao da se Ibn Amir ne slaže s njim u tvrdnji da očinstvo nad Zijadom pripada Ebu Sufjanu, rekao je: "*Ibn Amire, ti si kazao o Zijadu ono što si kazao! Tako mi Allaha, svi Arapi znaju da sam ja bio jedan od najponosnijih i najuglednijih ljudi u predislamskom periodu, a kada je došao islam, meni je to samo povećalo ponos i ugled. Ja nisam tvrdio da očinstvo nad Zijadom pripada mom ocu zato što nas je u porodici malo, niti sam to učinio da bi se na taj način iskupio za*

478 U osnovi, dijete rođeno u vanbračnoj vezi nema grijeha zbog toga, niti to umanjuje njegovu vrijednost jer to nije njegov grijeh.

određene greške, već sam saznao pravo koje on uživa pa sam to pravo stavio na njegovo mjesto."[479]

Oni koji su prigovorili Muaviji što je tvrdio da očinstvo nad Zijadom pripada Ebu Sufjanu, učinili su to govoreći o tome da li je u osnovi nasljedniku dozvoljeno ustvrditi za nekoga da je potomak onoga koga nasljeđuje.

To je samo jedno u dugom nizu pravnih pitanja, podložnih idžtihadu učenjaka, u pogledu kojeg su učenjaci zauzeli oprečne stavove. Otuda su imam Malik i drugi učenjaci spominjali Zijada pod imenom Zijad b. Ebu Sufjan, a to je baš ono što su prigovorili Muaviji, radijallahu anhu.

479 Taberi, *Tarih*, 5/214.

REZIME

Pod pretpostavkom da se nešto od onoga što smo spomenuli, ili od onoga što nije spomenuto, ubraja u grijehe koje su počinili neki ashabi Allahovog Poslanika, zar postoji zapreka da Uzvišeni Allah njima to oprosti? Postoji više razloga da bi nekome bilo oprošteno: tri se vežu za samog počinioca, tri za ostale ljude i četiri za Uzvišenog Allaha.

Uzroci koji se vežu za počinioca

- Pokajanje. Rekao je Uzvišeni Allah: "**Onima koji se pokaju i dobra djela čine, Allah će njihova loša djela u dobra promijeniti, a Allah prašta i samilostan je.**"[480]
- Istigfar, traženje oprosta. Rekao je Uzvišeni Allah: "...**i govorio: 'Tražite od Gospodara svoga oprost jer On, doista, mnogo prašta.'**"[481]
- Dobra djela koja će izbrisati loša. Kazao je Uzvišeni Allah: "**I obavljajte molitvu početkom i krajem dana, i u prvim časovima noći! Dobra djela zaista poništavaju loša. To je pouka za one koji pouku žele.**"[482]

Uzroci koji se vežu za ljude

- Dova vjernika upućena za grješnika. Rekao je Uzvišeni Allah: "**Oni koji poslije njih dolaze, govore: 'Gospodaru naš, oprosti nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima; Gospodaru naš, ti si, zaista, dobar i milostiv!'**"[483]

480 El-Furkan, 70.
481 Nuh, 10.
482 Hud, 114.
483 El-Hašr, 10.

- Poklanjanje dobrog djela počiniocu grijeha. Kazao je Allahov Poslanik: "*Gospodaru moj, ova žrtva (kurban) je za Muhammeda i njegovu porodicu, i za one iz ummeta Muhammedovog koji ne zakolju kurban.*"[484] Ili, kao što je zabilježeno u drugom hadisu: "*Gospodaru, odazivam Ti se (hadžom) u ime Šubrume!*"[485] U pogledu ovog pitanja postoji razilaženje islamskih učenjaka. Naime, većina učenjaka zastupala je mišljenje da poklanjanje dobrog djela koristi muslimanu.
- Zauzimanje Allahovog Poslanika i drugih na Sudnjem danu.

UZROCI KOJI SE VEŽU ZA ALLAHA

- Nedaće koje mu'mina zadese na dunjaluku. Rekao je Allahov Poslanik: "*Muslimana neće pogoditi klonulost, bolest, briga, žalost, neprijatnost, jad, pa čak ni ubod trna, a da mu Allah time neće pobrisati grijehe.*"[486]
- Kabursko iskušenje.
- Na mjestu suđenja na Sudnjem danu, gdje će biti međusobne odmazde i međusobnog opraštanja. Kazao je Uzvišeni Allah: "**Iz njihovih grudi zlobu ćemo odstraniti.**"[487]
- Allahov oprost: "**Allah neće oprostiti da Mu se neko drugi smatra ravnim, a oprostit će manje grijehe od toga, kome On hoće. A onaj ko drugog smatra Allahu ravnim čini, izmišljajući laž, grijeh veliki.**"[488]

Jednom prilikom kod Muavije, radijallahu anhu, ušao je Misver b. Mahrema i među njima se odvijao sljedeći razgovor: Muavija je rekao Misveru: "*Šta mi zamjeraš?*", pa je Misver naveo sve što zamjera Muaviji. Na to mu je Muavija rekao: "*Uz sve to, imaš li ti grijeha?*" "*Da*", odgovorio je Misver. "*Nadaš li se Allahovom oprostu?*", upitao je Muavija. "*Da*", kazao je. Tada ga je Muavija upitao: "*Pa zašto misliš da na Allahovu milost polažeš*

484 Ahmed, *Musned*, 3/356, s dobrim – hasen lancem prenosilaca.
485 Ebu Davud, *Sunen*, br. 1811.
486 Buhari, *Sahih*, br. 5641.
487 El-E'araf, 43.
488 En-Nisa, 48.

veće pravo od mene? Uz sve to, tako mi Allaha, ja nikada nisam bio u situaciji da sam birao između Uzvišenog Allaha i nekoga drugog a da nisam izabrao Uzvišenog Allaha. I tako mi Allaha, ono što sam ja učinio: od džihada na Allahovom putu, sprovođenja Njegovih zakona na Zemlji, naređivanja dobra i sprečavanja zla, bolje je od onoga što si ti učinio. Ja sam u vjeri u kojoj se od njenih sljedbenika primaju dobra djela, a opraštaju loša, pa zašto misliš da na Allahovu milost polažeš veće pravo od mene?" Na to je Misver rekao: *"Nadgovorio me je."*[489]

489 Vidjeti: Abdurrezak, *El-Musannef*, br. 20717.

TREĆI DIO

KO JE TREBAO PREUZETI FUNKCIJU HALIFE NAKON ALLAHOVOG POSLANIKA

KO JE TREBAO PREUZETI FUNKCIJU HALIFE NAKON ALLAHOVOG POSLANIKA

UVOD

Učenjaci ehli-sunneta zauzeli su jednoglasan stav o tome da je nakon Allahovog Poslanika poziciju halife trebao preuzeti Ebu Bekr, radijallahu anhu. U tom pitanju šiije su iskazale neslaganje tvrdeći da je Alija, radijallahu anhu, bio prioritetniji za poziciju halife od Ebu Bekra, Omera i Osmana. Dakle, oni smatraju da je neposredno nakon smrti Božijeg Poslanika, bez bilo kakve diskusije, Alija trebao preuzeti poziciju halife. U prilog svom mišljenju navode argumente iz Kur'ana i hadiskih zbirki ehli-sunneta, bez obzira da li se radilo o Buharijevoj i Muslimovoj zbirci hadisa, ili o nekom sunenu ili musnedu. Stoga ćemo u vezi s tim navesti njihove najbitnije i najvjerodostojnije argumente, a zatim ćemo detaljno pojasniti koliko je validno navoditi ih kao dokaz.

Aliji, radijallahu anhu, nije potrebno posebno hvaljenje jer on je zet Allahovog Poslanika koji je oženio njegovu najvredniju kćerku, Fatimu, radijallahu anha, prvakinju žena u Džennetu, on je amidžić Allahovog Poslanika, on je četvrti pravedni halifa i njegove su odlike mnogobrojne. Dakle, nepotrebno je navoditi odlike Alije, jer to je beskompromisno pitanje, ali je neophodno razmotriti da li te odlike ukazuju na to da je on bio prioritetniji za funkciju halife od onih koji su na toj poziciji bili prije njega.

Dokaze onih koji smatraju da je Alija bio prioritetniji za poziciju halife prije Ebu Bekra, Omera i Osmana, možemo podijeliti u dvije kategorije: šerijatske i racionalne.

PRVA KATEGORIJA, ŠERIJATSKI DOKAZI:

1. hadis o jezercetu,
2. hadis o ogrtanju i ajeti o međusobnom proklinjanju,
3. ajet o vilajetu,
4. hadis o privilegiranoj poziciji,
5. ajet o rodbini,
6. hadis o Kur'anu i porodici Allahovog Poslanika,
7. hadis: *"Alija pripada meni, a ja pripadam Aliji"*,
8. hadis o dvanaesterici imama,
9. hadis o gradu znanja,
10. hadis upozorenja.

DRUGA KATEGORIJA, LOGIČKI DOKAZI:

1. najhrabriji čovjek nakon Poslanika,
2. najučeniji čovjek,
3. najbliži čovjek Božijem Poslaniku, krvno i tazbinski,
4. prvi koji je primio islam,
5. nikada nije učinio sedždu kipu.

PRVA CJELINA
ŠERIJATSKI DOKAZI ONIH KOJI SMATRAJU DA JE ALIJA BIO PRIORITETNIJI ZA POZICIJU HALIFE OD EBU BEKRA, OMERA I OSMANA

1. HADIS O "JEZERCETU"[490]

Od Zejda b. Erkama, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik jednoga dana ustao da drži govor kod jezerceta zvanog Humm na putu između Mekke i Medine. Zahvalio je Uzvišenom Allahu, savjetovao, a zatim je rekao: "*O, ljudi, ja sam samo čovjek kao i vi, veoma lahko se može desiti da mi dođe izaslanik moga Gospodara, pa da mu se odazovem. Ja među vama ostavljam dvije stvari, prva je Allahova Knjiga u kojoj se nalazi svjetlo i uputa, zato je uzmite i dobro se nje držite.*" Zatim je Allahov Poslanik nastavio da podstiče na slijeđenje Allahove Knjige, a onda je rekao: "*I ostavljam vam svoju porodicu, Allahom vas zaklinjem da pazite na moju porodicu, Allahom vas zaklinjem da pazite na moju porodicu!*"

Husejn b. Sebra upitao je Zejda: "*Ko je sve njegova porodica? Jesu li njegove supruge njegova porodica?*", a on je rekao: "*Njegove supruge su njegova porodica, a njegova porodica su svi oni kojima je zabranjena milostinja nakon njega, a to su: Alijina porodica, Džaferova porodica, Akilova porodica i Abbasova porodica.*" Upitan je: "*Svima njima je zabranjena milostinja?*" "*Da*", odgovorio je.[491]

U predajama koje ne bilježi imam Muslim, nego imam Tirmizi,[492] Ahmed,[493] Nesai,[494] Hakim[495] i drugi, postoji dodatak da je Allahov Poslanik kazao: "*Kome štićenik budem ja, Alija mu je također štićenik.*"

490 Ar. *el-gadir* – jezerce.
491 Muslim, *Sahih*, 2408.
492 Tirmizi, *Sunen*, br. 3713.
493 Ahmed, *Musned*, 5/347.
494 *Hasaisu Alijji*, str. 96, br. 79.
495 *El-Mustedrek*, 3/110.

Spomenuti su još neki dodaci, kao riječi: "*Gospodaru moj, štiti onoga ko štiti Aliju, budi neprijatelj onome ko je njemu neprijatelj, pomozi onoga ko njega pomogne, ponizi onoga ko njega ponizi i učini da istina bude s njim ma gdje bio.*"

Osim ovih, postoje i drugi dodaci, ali nema potrebe navoditi ih na ovome mjestu.

- Što se tiče dodatka: "*Kome štićenik budem ja, Alija mu je također štićenik*", njega s vjerodostojnim lancem prenosilaca bilježe imam Tirmizi, Ahmed, Nesai i Hakim.
- Neki su učenjaci smatrali da je dodatak: "*Gospodaru moj, štiti onoga ko štiti Aliju, budi neprijatelj onome ko je njemu neprijatelj*", vjerodostojan, međutim, ispravno je da nije vjerodostojan.

Što se tiče dodatka: "*Pomozi onoga ko njega pomogne, ponizi onoga ko njega ponizi i učini da istina bude s njim ma gdje bio*", ovaj je dodatak apokrifan, laž na Allahovog Poslanika.

Ovaj hadis šiije navode kao dokaz da je Alija trebao da bude halifa nakon smrti Allahovog Poslanika. Oni kažu: "*Riječi Allahovog Poslanika: 'Kome štićenik budem ja, Alija mu je također štićenik', tj. Alija je halifa.*" Oni smatraju da je u ovome hadisu riječ "*štićenik*" upotrijebljena u značenju "*namjesnik, onaj kome je obaveza pokoravati se*".

Ovaj hadis također je prenesen od Alije, radijallahu anhu, koji je, kada je bio na ulazu u Kufu, rekao: "*Ko je čuo Allahovog Poslanika da je na dan obraćanja kod jezerceta Humm kazao: 'Kome štićenik budem ja, Alija mu je također štićenik'?*", pa mu je to posvjedočilo dvanaest učesnika Bedra.[496]

RAZLOG IZRICANJA OVOG HADISA

Oni tvrde da je Allahov Poslanik zaustavio ljude u vremenu žestoke vrućine, na mjestu na kojem se nalazi jezerce zvano Humm, a bilo ih je više od stotinu hiljada, na mjestu gdje su se hadžije trebale razići, da bi im pojasnio ovo pitanje: "*Kome štićenik budem ja, Alija mu je također štićenik*", i na sve to dodaju riječi koje smo naveli.

Ispravno je da postoje dva razloga izricanja ovog hadisa:

Prvi, Burejda b. El-Hasib, radijallahu anhu, rekao je: "*Halid b. El-Velid, radijallahu anhu, zatražio je u pismu od Allahovog Poslanika da mu pošalje*

496 *Es-Silsiletus-sahiha*, br. 1750.

nekoga ko će preuzeti petinu ratnoga plijena. Došao je Alija i preuzeo petinu ratnoga plijena, nakon čega je za sebe izabrao jednu robinju i s njom imao odnos." Kazao je Burejda: *"Prezirao sam Aliju, kada sam vidio da se kupa od džunupluka, pa sam kazao Halidu: 'Zar ne vidiš ovog čovjeka?' Kada smo došli u Medinu, to sam spomenuo Allahovom Poslaniku, pa mi je Allahov Poslanik kazao: 'Burejda, prezireš li Aliju?', a ja sam odgovorio: 'Da.' Na to je Allahov Poslanik rekao: 'Nemoj ga prezirati, zaista su njegova prava u petini mnogo veća.'"*[497]

Prema drugoj predaji, Allahov Poslanik mu je rekao: *"Kome štićenik budem ja, Alija mu je također štićenik."*[498]

Drugi, Ebu Seid, radijallahu anhu, prenosi da im je Alija, radijallahu anhu, zabranio jahanje deva koje su uzete na ime zekata, a koje su vodili iz Jemena. Alija, radijallahu anhu, odredio im je vođu puta, a on je krenuo za Allahovim Poslanikom u Mekku. Kada su u putu ponovno sreli Aliju, saznao je da je njegov zamjenik dozvolio jahanje deva, pa kada je na njima primijetio tragove jahanja, naljutio se i žestoko kritizirao svog zamjenika.

Kazao je Ebu Seid: *"Kada smo sreli Allahovog Poslanika, spomenuli smo mu Alijinu grubost i vršenje pritisaka."* U drugoj predaji zabilježeno je da se radilo o ogrtačima koje su oni željeli da obuku, a Alija, radijallahu anhu, to im je zabranio.

Allahov Poslanik rekao je: *"Ebu Seide, suzdrži se i ne upućuj neke riječi svome bratu Aliji, ja znam da je on uradio dobra na Allahovom putu."* Ibn Kesir je rekao: *"Lanac prenosilaca ove predaje je dobar – hasen, po uvjetima imama Nesaija. Ovo predanje zabilježio je imam Bejheki i drugi."*

Također, Ibn Kesir je rekao: *"Kada se proširilo govorkanje o Aliji, o onome što se desilo s vojskom kojoj je on zabranio jahanje deva koje su dobivene na ime zekata i naredio vraćanje ogrtača koje im je dozvolio njegov zamjenik, a Alija je za svoj postupak imao opravdanje, taj se govor proširio među hadžijama, Allah najbolje zna. Kada je Allahov Poslanik nakon obavljenog hadža prolazio pored jezerceta zvanog Humm, zaustavio se i obratio ljudima. Allahov Poslanik želio je da opravda Alijin postupak, da poveća njegov ugled kod ljudi, te je spomenuo njegove odlike, kako bi iz njihovih grudi odstranio ono što su osjećali prema njemu"*[499], i to je razlog izricanja spomenutog hadisa.

497 Buhari, *Sahih*, br. 4350.
498 Tirmizi, *Sunen*, br. 3712.
499 *El-Bidaje ven-nihaje*, 5/95.

Dakle, iako su oni pričali o Aliji, Allahov Poslanik odgodio je govor o tome do povratka u Medinu, a nije želio da o tome govori na Mini niti na Arefatu. Zašto? Zato što se to pitanje ticalo samo stanovnika Medine, jer su o Aliji pričali Medinjani koji su zajedno s njim bili u pohodu.

Jezerce Humm nalazi se u Džuhfi, a ona je od Mekke udaljena otprilike dvije stotine i pedeset kilometara. Oni koji tvrde da se to desilo na mjestu gdje se hadžije razilaze, ne govore istinu, jer mjesto okupljanja hadžija je Mekka, a isto tako njihova raskrsnica je Mekka. Nemoguće je da raskrsnica hadžija bude daleko od Mekke, više od dvije stotine i pedeset kilometara. Stanovnici Mekke nakon hadža ostaju u Mekki, stanovnici Taifa vraćaju se u Taif, stanovnici Jemena vraćaju se u Jemen, stanovnici Iraka vraćaju se u Irak, a i ostali se isto tako vraćaju svojim kućama. Tom obraćanju Allahovog Poslanika nije prisustvovao niko osim stanovnika Medine i onih čiji je pravac kretanja bio isti, to su oni pred kojima je Allahov Poslanik kazao: "*Kome štićenik budem ja, Alija mu je također štićenik.*"

Razilaženje između učenjaka ehli-sunneta i šiija nije nastalo u pogledu vjerodostojnosti ove predaje, već u pogledu njenog shvatanja. Naime, riječi Allahovog Poslanika: "*Kome štićenik budem ja, Alija mu je također štićenik*", šiije tumače na sljedeći način: "*Kome sam ja vladar, tome je i Alija vladar*", dok učenjaci ehli-sunneta smatraju da se u riječima Allahovog Poslanika: "*Kome štićenik budem ja, Alija mu je također štićenik*", pod štićeništvom podrazumijeva potpomaganje i ljubav, suprotno neprijateljstvu.

Ovakvo shvatanje ove predaje opravdavaju sljedeće činjenice:

Prvo, predaja za koju smo kazali da su je neki učenjaci smatrali vjerodostojnom, a to su riječi Allahovog Poslanika: "*Gospodaru moj, štiti onoga ko štiti Aliju, budi neprijatelj onome ko je njemu neprijatelj.*" Štićeništvo i neprijateljstvo na koje se ukazuje u ovoj predaji pojašnjavaju hadis: "*Kome štićenik budem ja, Alija mu je također štićenik*", koji se odnosi na ljubav ljudi prema Aliji, radijallahu anhu.

Drugo, Allahov Poslanik nije se zaustavio isključivo radi Alije, iako to Alija zaslužuje i više od toga, nego s ciljem odmaranja. Putovanje iz Mekke do Medine naporno je i dugo, trajalo je pet do sedam dana, što je iziskivalo

više odmora. Allahov Poslanik u ovom odmoru podsjetio je ljude na Allahovu Knjigu i na članove svoje porodice, na obaveznost njihovog poštovanja, kao i pokornosti njima. Nakon toga, Allahov Poslanik spomenuo je ono što se desilo s Alijom, radijallahu anhu, pa je kazao: "*Kome štićenik budem ja, Alija mu je također štićenik.*"

Treće, značenje riječi "*njegov štićenik*" (ar. mevlahu), a u vezi s tim Ibn El-Esir je rekao: "*Riječ 'mevla' (u arapskom jeziku) može doći u značenju: gospodar, vlasnik, onaj koji ti je nešto darovao, pomagač, voljeni, saveznik, rob, oslobođeni rob, amidžić i zet.*"[500] Za sve spomenute izraze Arapi koriste termin "*mevla*".

Četvrto, ovaj hadis ne ukazuje na Alijino imenovanje na poziciju halife. Da je Allahov Poslanik mislio na hilafet, ne bi koristio termin koji može imati toliko različitih značenja koja je naveo Ibn El-Esir, nego je bilo prioritetnije da kaže: "*Alija je halifa nakon mene*", ili: "*Alija je imam nakon mene*", ili: "*Kada ja preselim, slušajte i pokoravajte se Aliji b. Ebu Talibu*". Allahov Poslanik nije spomenuo ove jasne i nedvosmislene izraze koji bi riješili eventualno razilaženje, već je kazao: "*Kome štićenik budem ja, Alija mu je također štićenik.*"

Rekao je Uzvišeni Allah: "**Nikakva otkupnina danas se od vas neće primiti, a ni od onih koji nisu vjerovali; Vatra će biti prebivalište vaše, ona baš vama odgovara**[501]**, a užasno je ona boravište!**"[502]

Uzvišeni Allah u ovom ajetu vatru Džehennema naziva "*mevla*" zbog njene blizine i priljubljenosti uz nevjernike.

Peto, štićeništvo je svojstvo koje je krasilo Aliju kako za života tako i poslije smrti Allahovog Poslanika, a ostalo je na snazi i poslije Alijine, radijallahu anhu, smrti. Dakle, Alija, radijallahu anhu, bio je štićenik vjernika za života Allahovog Poslanika, kao što je bio njihov štićenik i nakon smrti Allahovog Poslanika, a on je štićenik vjernika i nakon svoje smrti, odnosno on je i sada naš štićenik, kao što je rekao Uzvišeni Allah: "**Vaši zaštitnici su samo Allah i Poslanik Njegov i vjernici koji ponizno molitvu obavljaju i zekat daju.**"[503] Alija, radijallahu anhu, nalazi se na čelu vjerničke kolone.

500 *En-Nihaje fi garibil-hadisi vel-eseri*, 5/228.

501 Na arapskom: "...hije mevlakum...", što bi u doslovnom prijevodu glasilo: "ona je vaš mevla". (op. prev.)

502 El-Hadid, 15.

503 El-Maida, 55.

Šesto, da je Allahov Poslanik pod ovim terminom podrazumijevao značenje *"namjesnik"*, ne bi koristio riječ *"mevla"*, nego bi jasnc kazao *"namjesnik"*.

Riječ *"namjesnik"* (ar. *vali*) dolazi od riječi *"vilajet"*, što označava vođstvo, dok riječ *"mevla"* dolazi od *"velaje"*, što označava ljubav i potpomaganje.

Rekao je Uzvišeni Allah: **"Ako vas dvije učinite pokajanje Allahu, pa vaša su se srca priklonila. A ako se protiv njega udružite, pa – Allah je zaštitnik njegov (mevlahu), i Džibril, i čestiti vjernici; najposlije, i svi meleki će mu na pomoći biti."**[504] Riječ *"mevla"* u ovom ajetu upotrijebljena je u značenju ljubavi i pomaganja.

Kada Uzvišeni Allah govori o Ibrahimu i njegovom narodu, kaže: **"Doista su najbliži ljudi Ibrahimu oni koji su ga slijedili, zatim ovaj vjerovjesnik i vjernici. A Allah je zaštitnik vjernika."**[505] Ovo ne znači da su oni nadređeni Ibrahimu, štaviše, on je njihov imam i vođa.

U komentaru spomenutog hadisa, imam Šafija rekao je: *"Ovim hadisom aludira se na štićeništvo islama, kao što stoji u riječima Uzvišenog Allaha:* **'Zato što je Allah zaštitnik onih koji vjeruju i što nevjernici zaštitnika nemaju.'"**[506]

Ovaj hadis nikako ne ukazuje na to da je Alija trebao preuzeti funkciju halife nakon Allahovog Poslanika, već ukazuje na to da je Alija jedan od Allahovih evlija kojeg je obaveza voljeti i pomagati.

2. HADIS O "OGRTANJU" I AJETI O MEĐUSOBNOM PROKLINJANJU

Aiša, radijallahu anha, rekla je: *"Jednog dana izašao je Allahov Poslanik ogrnut vunenim ogrtačem. Svojim ogrtačem ogrnuo je Aliju, Fatimu, Hasana i Husejna, a zatim je proučio riječi Uzvišenog:* **'Allah želi da od vas, porodico Poslanikova, grijehe odstrani i da vas potpuno očisti.'**[507]"[508]

504 Et-Tahrim, 4.
505 Ali Imran, 68.
506 Muhammed, 11.
507 El-Ahzab, 33.
508 Muslim, *Sahih*, br. 2424. Ovaj hadis prenosi majka pravovjernih Aiša, kćerka Es-Siddika, radijallahu anhuma. Ona prenosi hadis koji govori o odlikama ehlul-bejta, radijallahu anhum, a i pored toga, ima onih koji se Allaha ne boje i vrijeđaju je, pravdajući svoje nedjelo ljubavlju prema ehlul-bejtu! Imam Muslim ovaj hadis bilježi u svom *Sahihu*, a nije ga prešutio i sakrio, za što često od strane šiija znaju biti optuženi i potvoreni učenjaci ehli-sunneta. Allah je Onaj koji pomoć daje!

Ovaj hadis šiije su navodile kao dokaz da Uzvišeni Allah želi od porodice Božijeg Poslanika da ukloni grijehe, a ono što Allah želi, to se neminovno dešava. Nakon što Uzvišeni Allah ukloni od njih grijehe, oni postaju nepogrješivi, a kada postanu nepogrješivi, oni su prioritetniji za hilafet od drugih. Ovo tumačenje je neispravno i to potvrđuju mnoge činjenice, a ovom prilikom navest ćemo neke.

Prvo, ovaj ajet, poznat kao "*ajet moralnog očišćenja*", objavljen je povodom supruga Allahovog Poslanika, kao što potvrđuje kontekst ajeta: "**O žene Vjerovjesnikove, vi niste kao druge žene! Ako se Allaha bojite, na sebe pažnju govorom ne skrećite, pa da u napast dođe onaj čije je srce bolesno, i neusiljeno govorite! U kućama svojim boravite i ljepotu svoju, kao u davno pagansko doba, ne pokazujte, i molitvu obavljajte i zekat dajite, i Allaha i Poslanika Njegovog slušajte! Allah želi da od vas, porodico Poslanikova, grijehe odstrani, i da vas potpuno očisti. I pamtite Allahove ajete i mudrost koja se kazuje u domovima vašim; Allah je, uistinu, dobar i sve zna.**"[509]

Ko god pogleda u kontekst ovih ajeta, shvatit će da su ovi ajeti objavljeni povodom supruga Allahovog Poslanika.

Što se tiče riječi: "**Allah želi da od vas**", u njima se koristi zamjenica za množinu muškoga roda, a trebala bi da bude množina ženskoga roda,[510] tako da su neki, na osnovu spomenutog hadisa, tumačili da ajet obuhvata Aliju, Fatimu, Hasana i Husejna, što je nesumnjivo neispravno tumačenje.

Kontekst ovih ajeta jasan je i uočljiv. Na početku ajeta riječi su u množini ženskoga roda: "**U kućama svojim boravite**", a zatim je to na kraju Uzvišeni popratio ponovo riječima u množini ženskoga roda: "**...i pamtite Allahove ajete i mudrost**", iz čega se uočava da se ovi ajeti u potpunosti odnose na supruge Allahovog Poslanika.

Drugo, riječi Uzvišenog Allaha: "**Allah želi da od vas**", su u množini muškoga roda zato što one obuhvataju i Poslanika, jer je on glava svoje porodice. Isti je slučaj i s ajetom koji govori o supruzi Ibrahima, alejhis-selam: "'**Zar se čudiš Allahovoj moći?**', **rekoše oni**, '**Allahova milost i Njegovi blagoslovi su na vama, obitelji vjerovjesničkoj. On je dostojan hvale i On je plemenit!**'", iako se radi samo o Ibrahimu i njegovoj supruzi. Također, kada

509 El-Ahzab, 32–34.

510 Ova se činjenica može primijetiti samo u arapskom tekstu, dok u prijevodu nema razlike, što vrijedi i za objašnjenja koja će uslijediti. (op. E. N.)

Uzvišeni govori o Musau, alejhis-selam, kaže: "**I kad Musa ispuni ugovoreni rok i krenu s čeljadi svojom, on ugleda vatru na jednoj strani brda. 'Pričekajte!', reče čeljadi svojoj, 'vidio sam vatru, možda ću vam od nje kakvu vijest donijeti, ili zapaljenu glavnju, da se ogrijete'**", a s njim je bila samo njegova supruga.

Riječi Uzvišenog Allaha: "**Allah želi da od vas, porodico Poslanikova, grijehe odstrani, i da vas potpuno očisti**", izrečene su u množini muškoga roda kako bi obuhvatile i Poslanika zajedno s njegovim suprugama, a ne, kako to na osnovu spomenutog hadisa tumače šiije, da bi obuhvatile Aliju, Fatimu, Hasana i Husejna. Hadis o "*ogrtanju*" ukazuje na to da su Alija, Fatima, Hasan i Husejn članovi porodice Allahovog Poslanika, i to na osnovu njegovog postupka kada ih je ogrnuo svojim ogrtačem i proučio riječi Uzvišenog Allaha: "**Allah želi da od vas, porodico Poslanikova, grijehe odstrani, i da vas potpuno očisti**", pa ih je Allahov Poslanik ubrojao u članove svoje porodice.

Treće, porodica Allahovog Poslanika ne samo da obuhvata njegove supruge, i ne samo da obuhvata Aliju, Fatimu, Hasana i Husejna, već obuhvata i mnoge druge. To nam potvrđuje hadis Zejda b. Erkama, kada je upitan: "*Jesu li njegove supruge njegova porodica?*", pa je odgovorio: "*Njegove supruge su njegova porodica, a njegova porodica su svi oni kojima je zabranjena milostinja, a to su: Alijina porodica, Džaferova porodica, Akilova porodica i Abbasova porodica.*" Na to su ga upitali: "*Svima njima je zabranjena milostinja?*" "*Da*", odgovorio je.[511]

Shodno tome, sintagma "*porodica Allahovog Poslanika*" mnogo je obuhvatnija nego što se želi prikazati, te obuhvata njegove supruge, kao što to potvrđuje spomenuti ajet, ali i Aliju, Fatimu, Hasana i Husejna, kao što to potvrđuje hadis o ogrtanju i hadis koji prenosi Zejd b. Erkam. U Poslanikovu porodicu ubraja se i porodica Abbasa b. Abdulmuttaliba, porodica Akila b. Ebu Taliba, porodica Džafera b. Ebu Taliba, ali i svi pripadnici plemena Benu Hašim, a to su oni kojima je bilo zabranjeno uzimanje milostinje.

Dokaz za spomenuto jeste predaja u kojoj se navodi da je Abdulmuttalib b. Rebia b. Haris b. Abdulmutalib rekao: "*Sastali su se Rebia b. Haris i Abbas b. Abdulmuttalib i kazali: 'Tako nam Allaha, da smo ova dva mladića (pokazao je na mene i na Fadla b. Abbasa) poslali do Allahovog Poslanika da ga pitaju da ih*

511 Muslim, *Sahih*, br. 2408.

zaduži za sakupljanje zekata, da rade ono što rade ostali i da zarade koliko zarade i ostali.' Dok su oni o tome razgovarali, naišao je Alija b. Ebu Talib i zastao kod njih. Oni su ga upoznali sa svojim prijedlogom, a on je rekao: 'Nemojte to raditi. Tako mi Allaha, on to neće uvažiti.' Međutim, Rebia b. Haris nije se složio s njim i rekao mu je: 'Tako mi Allaha, ti to govoriš samo zbog toga što nam zavidiš! Ti si ujagmio tazbinstvo Allahovog Poslanika pa ti mi u tome nismo bili zavidni.' Tada je Alija rekao: 'Pošaljite ih!' Uputili smo se, a Alija je prilegao. Kada je Allahov Poslanik klanjao podne-namaz, mi smo ga pretekli i došli pred njegovu sobu. Stajali smo pred vratima i čekali ga. Kada je došao, uzeo nas je za uši i kazao: 'Recite to što skrivate u svojim prsima!', a zatim je ušao i mi smo ušli za njim. Taj dan je bio kod Zejnebe, Džahšove kćerke. Ustručavali smo se da govorimo, međutim, ipak je jedan od nas progovorio i rekao: 'Allahov Poslaniče, ti si najdarežljiviji čovjek, čovjek koji najviše pazi na rodbinske veze. Mi smo stasali za ženidbu i zato smo došli da nas zadužiš za neki posao u vezi s ubiranjem zekata. Mi bismo radili kao što rade i ostali i zarađivali koliko zarađuju i ostali.' Poslanik je nakon toga dugo šutio, toliko da smo htjeli da mu se ponovo obratimo, ali Zejneba je iza zastora gestikulirajući objašnjavala da to ne činimo. Zatim je Allahov Poslanik rekao: 'Sadaka nije dozvoljena Muhammedovoj porodici. To je ljudska prljavština.'"[512]

Četvrto, sam ajet ne ukazuje na to da je Uzvišeni Allah otklonio grijehe od njih, zato što je htijenje spomenuto u ajetu šerijatsko htijenje[513] i htijenje ljubavi, koje se razlikuje od kaderskog htijenja[514]. Ispravno značenje ajeta jeste: "*Allah voli da otkloni grijehe od vas*", a ne postoji sumnja da je Uzvišeni Allah otklonio grijehe od Fatime, Hasana, Husejna, Alije, supruga Allahovog Poslanika, porodice Abbasa b. Abdulmutaliba, porodice Akila b. Ebu Taliba i porodice Džafera b. Ebu Taliba.

Htijenje spomenuto u ajetu jeste šerijatsko htijenje, a to nam potvrđuje i sam hadis o ogrtanju, u kojem je spomenuto da je Allahov Poslanik, nakon što ih je ogrnuo, kazao: "*Gospodaru moj, oni su moja porodica! Gospodaru moj,*

512 Muslim, *Sahih*, br. 1072.

513 Allahova šerijatska, vjerska volja ili htijenje (*irādetun šer'ijjetun dīnijja*), koja podrazumijeva samo ono što Allah voli i sa čime je zadovoljan. Detaljnije o ovome vidjeti: Muhammed b. Ibrahim el-Hamed, *Vjerovanje u Allahovo određenje i sudbinu*; prijevod: Amir Durmić. (op. prev.)

514 Allahova kosmička, kaderska volja (*irādetun kevnijjetun kaderijja*) ili, drugim riječima kazano, Njegovo sveopće htijenje. U ovu vrstu Allahove volje uvrštavaju se apsolutno sva dešavanja i svi procesi u kosmosu, bez ikakvog izuzetka. Naprimjer, Allahovom kosmičkom voljom vjernik je vjernik, a nevjernik je nevjernik. (op. prev.)

ukloni grijehe od njih!"[515] Ako je Uzvišeni Allah već bio otklonio grijehe od njih, pa zašto Allahov Poslanik traži od Gospodara da to učini?![516]

Ova dova Allahovog Poslanika jasan je dokaz da je htijenje spomenuto u ajetu zakonodavno htijenje, kao u riječima Uzvišenog Allaha: "**Allah želi da vam objasni i da vas putevima kojima su išli oni prije vas uputi, i da vam oprosti. A Allah sve zna i mudar je. Allah želi da vam oprosti, a oni koji se za strastima svojim povode žele da daleko s Pravog puta skrenete. Allah želi da vam olakša – a čovjek je stvoren kao nejako biće.**"[517]

Htijenja spomenuta u ovim ajetima su htijenja šerijatske vrste. Uzvišeni Allah želi da olakša svim ljudima, kao što želi da oprosti svim ljudima. Međutim, da li je Uzvišeni Allah oprostio svim ljudima? Nalazimo da među ljudima ima vjernika i nevjernika, i da Allah nije oprostio svima. Kazao je Uzvišeni Allah: "**On vas stvara, pa ste ili nevjernici ili vjernici. Sve što vi radite, Allah dobro vidi.**"[518]

Peto, Uzvišeni Allah želi da otkloni grijehe (nečistoću) od svakog čovjeka i od svakog vjernika. Zbog toga je Allahov Poslanik naredio vjernicima da se čuvaju nečistih mjesta kada žele molitvu da obave. Rekao je Uzvišeni Allah: "**I haljine svoje očisti!**", a isto tako naredio je uzimanje abdesta prije namaza i kupanje od džunupluka.[519]

Šesto, čišćenje nije specifično samo za Aliju, Fatimu, Hasana i Husejna, već se može desiti i drugima. Kazao je Uzvišeni Allah: "**Uzmi od imetaka njihovih zekat, da ih njime očistiš i blagoslovljenim ih učiniš, i pomoli se za njih, molitva tvoja će ih sigurno smiriti. A Allah sve čuje i sve zna.**"[520] Rekao je Uzvišeni Allah: "**O vjernici, kad hoćete molitvu da obavite, lica svoja i ruke svoje do iza lakata operite – a dio glava svojih potarite – i noge svoje do iza članaka. A ako ste džunupi, onda se okupajte; a ako ste bolesni ili na putu ili ako ste izvršili prirodnu potrebu, ili ako ste se sastajali sa ženama, a ne nađete vode, onda rukama svojim čistu zemlju dotaknite i njima preko lica svojih i ruku svojih pređite.**

515 Tirmizi, *Sunen*, br. 3787.
516 Prema učenju šiijske sekte koja vjeruje u dvanaest imama (šiije isna ašerijje – duodecimalisti), imami, a i Fatima s njima, stvoreni su bezgrješni.
517 En-Nisa, 26–28.
518 Et-Tegabun, 2.
519 Kao što je zabilježeno u vjerodostojnim hadisima koji ukazuju na spomenuto značenje.
520 Et-Tevba, 103.

Allah ne želi da vam pričini poteškoće, već želi da vas učini čistim i da vam blagodat Svoju upotpuni, da biste bili zahvalni."[521]

Uzvišeni Allah rekao je: "**Kad je On učinio da se radi sigurnosti svoje u san zavedete i s neba vam kišu spustio da bi vas njome očistio i da bi od vas šejtanovo uznemiravanje odstranio i da bi srca vaša jakim učinio i njome korake učvrstio.**"[522]

Prema analogiji šiija, nešto više od tri stotine i deset ljudi bili su bezgrješni, zato što je Uzvišeni rekao: "**...da bi vas njome očistio i da bi od vas šejtanovo uznemiravanje odstranio.**"

Sedmo, otklanjanje grijeha ne znači po automatizmu da su oni halife nakon Allahovog Poslanika. Mi vjerujemo da je Uzvišeni Allah otklonio grijehe od Alije, pa je postao štićenik vjernika, i od Hasana, Husejna i Fatime. Isto tako vjerujemo da je Uzvišeni Allah otklonio grijehe od supruga Allahovog Poslanika, zbog čega ih je Uzvišeni Allah nazvao majkama pravovjernih. Kazao je Uzvišeni Allah: "**Vjerovjesnik treba da bude preči vjernicima nego oni sami sebi, a žene njegove su – majke njihove. A srodnici, po Allahovoj Knjizi, preči su jedni drugima od ostalih vjernika i muhadžira; prijateljima svojim možete oporukom nešto da ostavite. To u Knjizi piše.**"[523]

Isto tako, na osnovu ajeta koji su prethodno spomenuti, vjerujemo da je Uzvišeni Allah otklonio grijehe od ashaba Allahovog Poslanika, pa su postali štićenici muslimana. Otklanjanje grijeha ne ukazuje na bezgrješnost, kao što i ne ukazuje na prednost u vođenju hilafeta.

Što se tiče ajeta o međusobnom proklinjanju, a koji glasi: "**A onima koji se s tobom budu o njemu raspravljali, pošto si već pravu istinu saznao, ti reci: 'Hodite, pozvat ćemo sinove naše i sinove vaše, i žene naše i žene vaše, a doći ćemo i mi, pa ćemo se usrdno pomoliti i Allahovo prokletstvo na one koji neistinu govore prizvati!'**", on ukazuje na njihovu vrijednost i poseban stepen, ali on ni izbliza niti izdaleka ne ukazuje na prednost u vođenju hilafeta.

521 El-Maida, 6.
522 El-Enfal, 11.
523 El-Ahzab, 6.

3. AJET O VILAJETU (ŠTIĆENIŠTVU)

Ajet o vilajetu (štićeništvu) glasi: "**Vaši zaštitnici su samo Allah i Poslanik Njegov i vjernici koji ponizno molitvu obavljaju i zekat daju.**"[524]

U komentaru ovog ajeta, šiije su navele predaju od Alije u kojoj se navodi da je on bio na rukūu u namazu, pa je došao siromah tražeći sadaku, a neki su rekli da je došao tražeći zekat. Alija je pružio ruku u kojoj je bio prsten i siromah je uzeo taj prsten, pa je tim povodom Uzvišeni Allah objavio: "**Vaši zaštitnici su samo Allah i Poslanik Njegov i vjernici koji ponizno molitvu obavljaju i zekat daju.**" Kazali su: "*Niko drugi osim Alije nije dao zekat na ruku, pa je zbog toga on postao evlija (štićenik) i zato je on najprioritetniji za poziciju halife.*"

Odgovor na ovu tvrdnju ogleda se u sljedećem:

Prvo, ovaj događaj nije zabilježen s vjerodostojnim lancem prenosilaca i ne postoji vjerodostojna predaja da je Alija udijelio prsten kao sadaku dok je bio na rukūu. Aliji nije potrebno da ga hvale onim što nije vjerodostojno. Njemu je dovoljno to što ga je pohvalio Uzvišeni Allah onim čime je pohvalio Allahovog Poslanika: "**Ono što žele – vjernici će postići, oni koji molitvu svoju ponizno obavljaju.**"[525]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "*U namazu je zauzetost*[526]*.*"[527]

Kako da budemo zadovoljni da se Aliji, koji je bio vođa onih koji ponizno molitvu obavljaju, pripisuje udjeljivanje sadake u namazu? Zar nije mogao da sačeka, pa da sadaku udijeli nakon namaza? Naravno da je mogao. Bez imalo sumnje prioritetnije je da se čovjek maksimalno koncentrira u namazu i da činjenje takvih stvari odgodi poslije namaza.

Drugo, osnova je da zekat izdvaja vlasnik imetka, a ne da čeka da siromasi dođu i traže zekat. Šta je vrednije: da inicijativa izdvajanja zekata

524 El-Maida, 55.

525 El-Mu'minun, 1–2.

526 Odnosno, u namazu je klanjač zauzet preciziranim radnjama i učenjem Kur'ana i raznim vidovima zikra i dova, te mu nije dozvoljeno da radi nešto što nije u skladu s tim. (op. prev.)

527 Buhari, *Sahih*, br. 1199; Muslim, *Sahih*, br. 537.

dođe od tebe ili da sjediš u kući pored zekata i čekaš da neki siromah pokuca na tvoja vrata pa da mu uručiš zekat na svoj imetak? Nema sumnje da je prva opcija vrednija.

Treća, Alija, radijallahu anhu, za života Allahovog Poslanika bio je siromah; vjenčani dar koji je darovao Fatimi prilikom sklapanja braka bio je samo njegov pancir. Ništa drugo od imetka nije posjedovao te joj ništa drugo nije ni darovao. Na osobu materijalnog stanja u kakvom je bio Alija ne odnosi se obaveza izdvajanja zekata.

Četvrto, ovaj ajet ne ukazuje na pohvalnost izdvajanja zekata u stanju rukūa, a da je to zaista propisano i da je počinilac toga pohvaljen u tom ajetu, onda bi izdvajanje zekata na taj način bilo sunnet, zato što je Uzvišeni Allah pohvalio one koji to tako prakticiraju, a to nikada nije ustvrdio niko od učenjaka.

Peto, Uzvišeni Allah u ovom je ajetu spomenuo ponizno obavljanje molitve, a to se razlikuje od samoga obavljanja namaza. Ponizno obavljanje namaza, kao što je to govorio Ibn Abbas, znači da se obavi namaz na način kako ga je obavljao Allahov Poslanik, u potpunoj čistoći, na potpun način, na rukūu i na sedždi, u poniznosti, u zikru.

Ako smo to ispravno shvatili, postavlja se pitanje: Zašto je u ovom ajetu spomenut rukū nakon ponizno obavljenog namaza?

Nema sumnje da riječ rukū u ovom ajetu ima drugo značenje. Riječ rukū u ovom ajetu navedena je u značenju skrušenosti i poniznosti. Na ovo značenje aludira se u ajetu koji govori o Davudu, alejhis-selam: "**I Davud se uvjeri da smo Mi baš njega na kušnju stavili, pa oprost od Gospodara svoga zamoli, pade licem na tle**[528] **i pokaja se.**"[529] Davud, alejhis-selam, pao je Uzvišenom Allahu na sedždu, a upotrijebljen je termin činjenja rukūa, zbog njegove poniznosti i skrušenosti.

Isto je spomenuto i u riječima Uzvišenog: "**Jer kad im se govorilo: 'Budite prema Allahu ponizni!'**[530] **– oni to nisu htjeli biti**"[531], tj. budite ponizni i pokorni Uzvišenom Allahu.

Govoreći o Merjemi, Uzvišeni Allah rekao je: "**O, Merjema, budi poslušna svome Gospodaru i licem na tle padaj i s onima koji molitvu**

528 Doslovan prijevod glasio bi: "**...učini rukū i pokaja se**". (op. E. N.)
529 Sad, 24.
530 Doslovan prijevod glasio bi: "**Jer kad im se govorilo: 'Učinite rukū!'...**". (op. E. N.)
531 El-Murselat, 48.

obavljaju i ti obavljaj!"[532], tj. budi ponizna i pokorna naredbama svoga Gospodara, a Merjema je bila u potpunosti posvećena ibadetu i na nju se ne odnosi propis obaveznosti namaza u džematu.

Uzvišeni Allah u ovom ajetu ne želi da ukaže da je pohvalno davanje zekata u stanju rukūa.

Šesto, povod objave ovog ajeta, kao što je to naveo Ibn Džerir, bio je slučaj kada su židovi iz plemena Benu Kajnuka pronevjerili ugovor potpisan s Božijim Poslanikom, a nakon toga otišli kod Ubade b. Es-Samita, radijallahu anhu, tražeći od njega da bude zajedno s njima. Kada je odbio njihov prijedlog, ispoljio svoje neprijateljstvo prema njima, te uzeo Allaha i Njegovog Poslanika sebi za zaštitnike, Uzvišeni Allah objavio je: "**Vaši zaštitnici su samo Allah i Poslanik Njegov i vjernici koji ponizno molitvu obavljaju i zekat daju**"[533], tj. njihovo je stanje takvo da su u svim situacijama ponizni Uzvišenom Allahu, zato ćemo i naći da je Uzvišeni Allah na početku ajeta kazao: "**O, vjernici, ne uzimajte za zaštitnike jevreje i kršćane! Oni su sami sebi zaštitnici! A njihov je onaj među vama koji ih za zaštitnike prihvati; Allah uistinu neće ukazati na Pravi put ljudima koji sami sebi nepravdu čine.**"[534]

Ovaj ajet odnosi se na Abdullaha b. Ubejja b. Selula jer je on bio saveznik plemenu Benu Kajnuka. Kada se desila prepirka između njega i Allahovog Poslanika, on je stao na njihovu stranu i otišao kod Allahovog Poslanika da se zauzima za njih, dok je Ubada b. Es-Samit postupio potpuno suprotno tome, odnosno odrekao ih se i ostavio ih, pa je Uzvišeni Allah objavio: "**O, vjernici, ne uzimajte za zaštitnike jevreje i kršćane! Oni su sami sebi zaštitnici!**", a nakon toga Uzvišeni Allah spomenuo je svojstva vjernika, u koje se svrstavaju Ubada b. Es-Samit i njegovi sljedbenici: "**Vaši zaštitnici su samo Allah i Poslanik Njegov i vjernici koji ponizno molitvu obavljaju i zekat daju.**" Dakle, ovaj ajet objavljen je povodom Ubade b. Es-Samita, radijallahu anhu.

Sedmo, svako bi mogao tvrditi ovo što šiije tvrde. Simpatizer Muavije, radijallahu anhu, mogao bi da kaže da je ovaj ajet objavljen povodom

532 Ali Imran, 43. Doslovan prijevod zadnjeg dijela ajeta glasio bi: "**...i rukū čini sa onima koji ga čine**". (op. E. N.)

533 Taberi, *Tefsir*, 6/178.

534 El-Maida, 55.

Muavije i da kao dokaz za svoju tvrdnju navede apokrifan hadis, kao što su drugi naveli apokrifan hadis o Aliji. Zatim bi mogao da dođe simpatizer Osmana i da kaže da je ovaj ajet objavljen povodom Osmana, a potom da kao dokaz za svoju tvrdnju navede apokrifan hadis.

Osmo, kada bismo kao tačnu prihvatili informaciju da je ovaj ajet objavljen povodom Alije, ipak to ni u kojem slučaju ne ukazuje na činjenicu da je Alija trebao preuzeti funkciju halife nakon Allahovog Poslanika. Jedino na što ukazuje jeste da nam je obaveza da Aliju smatramo svojim štićenikom, što mi i činimo.

Deveto, ovaj ajet izrečen je u množini muškoga roda, a Alija je pojedinac. Iako smatramo da se ponekad množina muškoga roda može koristiti za označavanje jedinke, osnova je da se množinom aludira na skupinu, izuzev ako postoje indicije, ili kontekst, koji ukazuju da se množinom aludira na jedinku, a u ovom slučaju te indicije ne postoje.

Deseto, oni govore da se ajet: "**Vaši zaštitnici su samo Allah i Poslanik Njegov i vjernici koji ponizno molitvu obavljaju i zekat daju**", eksplicitno odnosi na Aliju i na osnovu toga smatraju neispravnim hilafet Ebu Bekra, Omera i Osmana. Mi smo najprije odgovorili na tvrdnju da je ajet objavljen povodom Alije, ali ako bismo prihvatili tvrdnju da je ajet ograničen samo na Aliju i da je na taj način hilafet Ebu Bekra, Omera i Osmana neispravan, to onda poništava i čini neispravnim hilafet Hasana, Husejna, Alije b. Husejna, Muhammeda el-Bakira, Džafera i drugih.

Jedanaesto, Uzvišeni Allah se ne opisuje kao nadređeni Svojim robovima, tj. da je vođa muslimana, već je On njihov Stvoritelj, Opskrbitelj, Gospodar, pa kako onda shvatiti ovaj ajet? Isti je slučaj i s Allahovim Poslanikom, tj. on se ne oslovljava na takav način, on je na mnogo uzvišenijem mjestu da bismo ga tako oslovljavali.

4. HADIS O PRIVILEGIRANOM POLOŽAJU

Kada je Allahov Poslanik izašao prema Tebuku, nije dopustio nikome da izostane iz tog pohoda. Šest je kategorija ljudi koji su tada ostali u Medini:

- oni kojima je Allahov Poslanik naredio da ostanu u Medini;
- oni koji su imali validan razlog: bolesni, stari i iznemogli, invalidi, slijepi, siromasi i oni koji sliče spomenutim kategorijama;

- žene;
- djeca;
- oni koji su se ogriješili o naredbu Allahovog Poslanika: Ka'b b. Malik, Murara b. Er-Rebia, Hilal b. Umejja i sedam drugih osoba;
- licemjeri.

Ovo je šest kategorija ljudi koji su izostali iz pohoda na Tebuk. Alija, radijallahu anhu, bio je u prvoj kategoriji, a to su oni kojima je Allahov Poslanik naredio da ostanu u Medini, pa su licemjeri počeli da govore: *"Allahov Poslanik ostavio je Aliju u Medini zbog prezira koji je osjećao prema njemu."*[535]

Kada je Alija, radijallahu anhu, saznao za ovaj govor, krenuo je plačući za Poslanikom koji je već napuštao Medinu, pa mu je rekao: *"Allahov Poslaniče, hoćeš li me ostaviti zajedno sa ženama i djecom?!"* Allahov Poslanik, želeći da ga utješi i ohrabri, rekao je: *"Zar nisi zadovoljan da budeš u odnosu na mene kao što je stepen Haruna u odnosu na Musaa, samo što nakon mene nema poslanika?"*[536]

Kazali su (šiije): *"Riječi Allahovog Poslanika: 'Zar nisi zadovoljan da budeš u odnosu na mene kao što je stepen Haruna u odnosu na Musaa?', jasan su dokaz da Alija treba biti halifa nakon Allahovog Poslanika, zato što je Harun bio halifa, zamjenik Musaa, kada je on otišao da sretne svoga Gospodara. Tako je isto i Alija najprioritetniji da bude halifa nakon Allahovog Poslanika."*

Ova tvrdnja je netačna, a to nam potvrđuju sljedeće činjenice:

Prva, Harun, alejhis-selam, nije bio halifa nakon Musaa, već je poznato da je Harun umro godinu dana prije Musaa.[537]

Druga, kada je Musa izašao iz grada s namjerom da sretne svoga Gospodara, Harun je ostao u gradu s cijelom vojskom, a s Musaom je bilo samo nekoliko ljudi. A što se tiče Alije, tu je situacija obrnuta: s njim nije ostao nijedan vojnik, već su ostali samo oni koji su se ogriješili o naredbu Allahovog Poslanika ili oni kojima je Allahov Poslanik naredio da ostanu u Medini, pa vidimo da se ove dvije situacije potpuno razlikuju.

Treća, Allahov Poslanik želio je da utješi i ohrabri Aliju, iz razloga što je on došao i požalio se Allahovom Poslaniku, a da Alija nije došao i poža-

535 Ibn Asakir, *Muhtesaru Tarihi*, 17/347.

536 Buhari, *Sahih*, br. 3706; Muslim, *Sahih*, br. 2404, s tim što nijedan od njih ne navodi detalje ovog događaja.

537 Taberi, *Tarih*, 1/304; *El-Bidaje ven-nihaje*, 1/297.

lio se Poslaniku, on se njemu ne bi ni obratio ovim riječima. Allahov Poslanik pojasnio je Aliji da situacija nije onakva kakvom je on vidi i da ga nije ostavio zato što ga prezire, kao da mu je govorio: *"Zar ne znaš da je Musa prilikom odlaska na mjesto susreta sa svojim Gospodarom iza sebe ostavio Haruna i to nije umanjilo njegovu vrijednost. Isto tako, kada i ja napustim Medinu i tebe ostavim kao svog zamjenika u Medini, to ne umanjuje tvoju vrijednost"*.

Da se ovo desilo nekome drugome, a ne Aliji, i da se požalio Allahovom Poslaniku na ono na što se žalio Alija, nije isključeno da bi i njemu Allahov Poslanik uputio iste riječi.

Alija, radijallahu anhu, požalio se Allahovom Poslaniku kada su ljudi počeli da pričaju o njemu, a to nisu činili Poslanikovi zamjenici koje je prije ostavljao u Medini. Razlog za to jeste što prethodne zamjenike Poslanik nije ostavljao samo sa ženama, već je s njima ostavljao i određeni broj vojno sposobnih muškaraca. Po običaju, Poslanik nikada nije izlazio u pohod sa svim vojno sposobnim muškarcima.

Alija, radijallahu anhu, tako je gledao na stanje da je shvatio da ostanak u Medini umanjuje njegovu vrijednost, pa kada su licemjeri počeli da pričaju o njemu, on je izašao za Poslanikom i pitao ga o razlogu njegovog ostavljanja u Medini, nakon čega mu je Allahov Poslanik pojasnio da razlog njegovog ostavljanja nije prezir prema njemu, niti to što navode licemjeri, već *"kao što je Musa ostavio Haruna iza sebe, i ja tebe ostavljam u Medini kao svoga zamjenika kod svoje porodice"*.

Četvrta, Allahov Poslanik u ovom pohodu nije ostavio Aliju iza sebe kao halifu, već ga je ostavio da brine od njegovoj porodici, kao što su to naveli islamski historičari Ibn Džerir,[538] Ibn Kesir[539] i drugi. Namjesnik Allahovog Poslanika u Medini u tom pohodu bio je Muhammed b. Meslema, a ne Alija b. Ebu Talib.

Peta, kako da mi shvatimo da Poslanikovo ostavljanje Alije ukazuje na njegovu vrijednost i da prilikom Poslanikovog izlaska Alija treba da bude njegov halifa, a potom vidimo da Alija plačući izlazi za Allahovim Poslanikom? Je li moguće da smo mi to shvatili, a da to Alija nije shvatio? Kada bi ostavljanje Alije u Medini samo po sebi bilo vrijednost, on ne bi izašao

538 Taberi, *Tarih*, 2/368, s tim što on spominje da je namjesnik u Medini za vrijeme tog pohoda bio Siba'a b. Urfut.

539 *El-Bidaje ven-nihaje*, 5/7.

za Božijim Poslanikom, već bi razumio da, kada Allahov Poslanik napušta Medinu, on treba da bude halifa nakon njega.

Šesta, nakon ovog pohoda, Allahov Poslanik prilikom izlaska iz Medine za zamjenika je ostavljao druge ljude, a ne Aliju. Nakon pohoda na Tebuk, Allahov Poslanik išao je na Oproštajni hadž, a Alija, radijallahu anhu, tada je bio u Jemenu i nije ostao kao zamjenik Allahovog Poslanika u Medini.

Što se tiče Poslanikovog poređenja Alije s Harunom, mi kažemo: Allahov Poslanik uporedio je Ebu Bekra i Omera s onim ko je vredniji od Haruna. Nakon Bitke na Bedru, Allahov Poslanik konsultirao se s Ebu Bekrom i Omerom u pogledu ratnih zarobljenika. Ebu Bekr, radijallahu anhu, smatrao je da se zarobljenicima treba oprostiti i da se njihovom narodu treba dopustiti da plate otkupninu za njih, a Omer, radijallahu anhu, smatrao je da ih treba pobiti.

Nakon toga, Allahov Poslanik kazao je Ebu Bekru: "*Primjer tebe je primjer Ibrahima onog dana kada je rekao:* '**Oni su, Gospodaru moj, mnoge ljude na stranputicu naveli. Onaj ko bude mene slijedio – moje je vjere, a onaj ko bude protiv mene ustajao, pa – Ti, uistinu, praštaš i samilostan si**'.[540] *Primjer tebe je također kao primjer Isaa, kada je rekao:* '**Ako ih kazniš, robovi su Tvoji, a ako im oprostiš, silan i mudar Ti si.**'"[541]

Potom se Allahov Poslanik okrenuo Omeru i rekao: "*Primjer tebe je primjer Nuha, kada je kazao:* '**I Nuh reče: – Gospodaru moj, ne ostavi na Zemlji nijednog nevjernika.**' *Primjer tebe je, također, primjer Musaa, kada je rekao:* '**I Musa reče: – Gospodaru naš! Ti si dao faraonu i glavešinama njegovim bogatstva da u raskoši žive na ovom svijetu, pa oni, Gospodaru moj, zavode s puta Tvoga! Gospodaru naš, uništi bogatstva njihova i zapečati srca njihova, pa neka ne vjeruju dok ne dožive patnju nesnosnu!**'."[542]

Allahov Poslanik uporedio je Ebu Bekra s Ibrahimom i Isaom, a Omera s Nuhom i Musaom, poslanicima iz skupine *ulul-'azm*, najodabranijim poslanicima nakon Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, koji su nesumnjivo vredniji od Haruna, alejhis-selam.

Poslanikovo poređenje Alije s Harunom nije vrednije od Poslanikovog poređenja Ebu Bekra i Omera s Ibrahimom, Isaom, Musaom i Nuhom.

540 Ibrahim, 36.
541 El-Maida, 118.
542 Junus, 88.

5. AJET O RODBINI

Pod ovim mislimo na riječi Uzvišenog Allaha: "**Na ovaj način Allah šalje radosne vijesti robovima Svojim, onima koji su vjerovali i dobra djela činili. Reci: 'Ne tražim za ovo nikakvu drugu nagradu od vas, osim pažnje rodbinske.' A umnogostručit ćemo nagradu onome ko učini dobro djelo, jer Allah, zaista, mnogo prašta i blagodaran je.**"[543]

Kazali su (šiije): "*Allahov Poslanik naredio je ljudima da vole njegovu rodbinu*", dok su neki čak spomenuli konsenzus učenjaka da se ovdje misli na rodbinu Božijeg Poslanika, što nije tačno.

Hadis o tome zabilježio je imam Buhari[544] od Seida b. Džubejra koji je rekao: "*Upitan je Ibn Abbas o riječima Uzvišenog Allaha:* '**Ne tražim za ovo nikakvu drugu nagradu od vas, osim pažnje rodbinske**', *pa sam kazao*[545]*: 'Rodbina, to je porodica Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.' Tada Ibn Abbas*[546] *reče: 'Požurio si!*[547] *Nema nijednog kurejšijskog plemena a da nije u rodbinskim odnosima s Poslanikom, pa je rekao: 'Osim da održavate rodbinske veze koje su između mene i vas.'*"[548]

Uzvišeni Allah, govoreći o Poslaniku, rekao je: "**Reci: 'Ne tražim ja od vas za ovo nikakvu nagradu i ja nisam izvještačen'**";[549]

"**Reci: 'Kakvu god nagradu da zatražim od vas, nek ostane vama, mene će nagraditi Allah, On nad svim bdi'**";[550]

"**Ti od ovih ne tražiš nagradu za Kur'an, on je samo opomena svim svjetovima**";[551]

"**Reci: 'Za ovo od vas ne tražim druge nagrade, već da onaj koji hoće pođe putem koji vodi njegovom Gospodaru'**".[552]

543 Eš-Šura, 23.

544 Buhari, *Sahih*, br. 4818.

545 Tj. Seid b. Džubejr.

546 Obrati pažnju, cijenjeni čitaoče, na činjenicu da je Ibn Abbas bio veliki učenjak, Allahov Poslanik za njega je dovio – a dova Allahovog Poslanika uslišana je kod Allaha – da ga Uzvišeni Allah poduči tumačenju Kur'ana, pa se Uzvišeni Allah odazvao dovi Allahovog Poslanika. On je, također, rođak (amidžić) Allahovog Poslanika, a sve to nije ga spriječilo da na ispravan način protumači spomenuti ajet, onako kako je Allah naredio.

547 Tj. požurio si s iznošenjem mišljenja o značenju ajeta, prije nego što si razmislio. (op. prev.)

548 Tj. Ibn Abbas je spomenuti ajet protumačio u značenju: "**Reci: 'Ne tražim za ovo nikakvu drugu nagradu od vas, osim da održavate rodbinske veze koje su između mene i vas.'**" (op. E. N.)

549 Sad, 86.

550 Sebe', 47.

551 Jusuf, 104.

552 El-Furkan, 57.

Kur'anski ajeti potvrđuju jedni druge i nemoguće je da budu u međusobnoj koliziji, kao što je rekao Uzvišeni Allah: "**A zašto oni ne razmisle o Kur'anu? Da je on od nekog drugog, a ne od Allaha, sigurno bi u njemu našli mnoge proturječnosti.**"[553]

Nemoguće je da u svim ovim ajetima Uzvišeni Allah jasno navodi da Allahov Poslanik ne traži nagradu, kao što to nisu činili ni njegova braća, ostali poslanici, a nakon toga dođe ajet koji je u koliziji sa svim tim ajetima, u kojem se spominje da on traži nagradu, a to je ljubav prema njegovoj rodbini!

Allahov Poslanik nije tražio nagradu, pa kako da tvrde da je Allahov Poslanik govorio njima: "Ja od vas tražim jednu nagradu, a to je ljubav prema mojoj rodbini"? Nikada! Allahov Poslanik nikada nije tražio nagradu od svoga naroda, čak to nije tražio nijedan drugi poslanik kojeg je Uzvišeni Allah poslao.

Nuh, alejhis-selam, govorio je svom narodu: "**Za ovo od vas ne tražim nikakve nagrade, mene će Gospodar svjetova nagraditi.**"[554]

Hud, alejhis-selam, govorio je svom narodu: "**Za ovo od vas ne tražim nikakve nagrade, mene će Gospodar svjetova nagraditi.**"[555]

Salih, alejhis-selam, govorio je svom narodu: "**Za ovo od vas ne tražim nikakve nagrade, mene će Gospodar svjetova nagraditi.**"[556]

Lut, alejhis-selam, govorio je svom narodu: "**Za ovo od vas ne tražim nikakve nagrade, mene će Gospodar svjetova nagraditi.**"[557]

Šuajb, alejhis-selam, govorio je svom narodu: "**Za ovo od vas ne tražim nikakve nagrade, mene će Gospodar svjetova nagraditi.**"[558]

Dakle, kako je Allahov Poslanik najčasniji i najbolji poslanik, on je najprioritetniji da ne traži nagradu od svoga naroda, a to je ono što potvrđuje i ovaj ajet: "...**osim pažnje rodbinske.**"

Riječ "**osim**" u ovom ajetu, po ispravnom mišljenju, upotrijebljena je u značenju "**ali**", što se zaključuje na osnovu svih ostalih ajeta u kojima se jasno spominje da Poslanik nije tražio nagradu od svoga naroda, tako da značenje ovog ajeta "...**osim pažnje rodbinske**", glasi: "*Poštujte rodbinske veze sa mnom, ja sam vaš rođak pa mi dozvolite da ljude pozivam.*" U vjerodostojnim predajama zabilježeno je da je Poslanik tražio od Kurejšija da mu dopuste da poziva ljude u Allahovu vjeru, pa ako on uspije u tome, to će biti i njihova

553 En-Nisa, 82.
554 Eš-Šuara, 109.
555 Eš-Šuara, 129.
556 Eš-Šuara, 145.
557 Eš-Šuara, 164.
558 Eš-Šuara, 180.

počast, a ako ga ljudi na tom putu pogube, oni neće biti odgovorni za to. Allahov Poslanik nikada nije tražio nagradu za svoju rodbinu.

Da je Allahov Poslanik želio nagradu za svoju rodbinu, rekao bi *"rodbini"*, ali je rečeno **"...osim pažnje rodbinske"**, pa onda spomenuta tvrdnja nije ispravna. Na to nam ukazuju riječi Uzvišenog Allaha u kojima govori o podjeli petine iz ratnoga plijena: **"I znajte da od svega što u borbi zaplijenite jedna petina pripada Allahu i Poslaniku, i rodbini njegovoj, i siročadi, i siromasima, i putnicima-namjernicima, ako vjerujete u Allaha i u ono što smo objavili robu Našem na dan pobjede, na dan kada su se sukobile dvije vojske – a Allah sve može."**[559] Dakle, nije rekao: **"...osim pažnje rodbinske"**, već je rekao: **"...i rodbini njegovoj"**.

Šejhul-islam Ibn Tejmijja rekao je: *"U svim ajetima u Kur'anu u kojima se preporučuje pažnja prema Poslanikovoj rodbini ili općenito održavanje rodbinskih veza, spomenuta je riječ 'rodbini', a nije rečeno: 'pažnja rodbinska'."*[560]

Također, kao odgovor na ovu nejasnoću može se reći da nosiocu poslanice ne dolikuje da traži nagradu koja se ogleda u ljubavi prema njegovoj rodbini, zato što je to svojstveno osobama koje tragaju za ovodunjalučkim koristima. Ovakva tvrdnja predstavlja potvoru na Allahovog Poslanika. Uz sve spomenuto, citirani ajet nalazi se u suri Eš-Šura koja je objavljena u Mekki, u vremenu kada Hasan i Husejn nisu bili ni rođeni, u vremenu kada Alija nije bio ni oženjen Fatimom.

6. HADIS O "KUR'ANU I PORODICI ALLAHOVOG POSLANIKA"

Pod ovim mislimo na hadis: *"Ostavio sam ono zbog čega, ako ga se budete pridržavali, nikada nećete zalutati: Allahovu Knjigu i svoju porodicu."*[561]

O ovom hadisu šiije su kazali da je obaveza vjerniku da se drži porodice Allahovog Poslanika, a zatim su rekli: *"Ako je obaveza odanost njegovoj porodici, onda su oni halife nakon Allahovog Poslanika."*

Na ovu tvrdnju može se dati više odgovora:

559 El-Enfal, 41.

560 *Minhadžus-sunne*, 7/101.

561 Tirmizi, *Sunen*, br. 3786. U lancu prenosilaca nalazi se Zejd el-Enmati, a hadisi koje on prenosi su neprihvatljivi. Iako je ovaj hadis do nas prenesen različitim putevima, u više različitih verzija, svaki put i verzija imaju svoju slabost.

Prvi: Upitna je i vjerodostojnost ovog hadisa i njegovo pripisivanje Allahovom Poslaniku. U vjerodostojnom hadisu koji bilježi imam Muslim navodi se naredba o primjeni Allahove Knjige, kao što je prethodno spomenuto u hadisu Zejda b. Erkama, koji je zabilježio imam Muslim, a u kojem je spomenuto da je Allahov Poslanik podsticao na slijeđenje Kur'ana, a zatim je kazao: "*...i moju porodicu, Allahom vas kunem da pazite na moju porodicu, Allahom vas kunem da pazite na moju porodicu.*"[562] Poslanik je naredio slijeđenje Kur'ana, a u pogledu svoje porodice, naredio je pažnju i ispunjavanje njihovih prava koja im je zagarantirao Uzvišeni Allah.

U hadisu koji prenosi Džabir, radijallahu anhu, zabilježeno je da je Allahov Poslanik u svojoj hutbi na Oproštajnom hadžu, rekao: "*Ostavio sam vam ono zbog čega, ako ga se budete čvrsto pridržavali, nikada nećete zalutati –Allahovu Knjigu.*"[563] Dakle, to je ono čega ako se vjernik bude pridržavao nikada neće zalutati, a ovdje nije spomenuo svoju porodicu.

Drugi: Ko je porodica Allahovog Poslanika? Porodica Allahovog Poslanika su svi oni kojima je bilo zabranjeno uzimanje sadake, a to su ljudi iz plemena Benu Hašim, dok su neki tome pridodali i članove plemena Benu Abdulmuttalib b. Abdumenaf. Shodno tome, ko više i dosljednije slijedi ove ljude, sunnije ili šiije?

U predajama koje koriste šiije ne postoje lanci prenosilaca i oni to sami priznaju, a isto tako priznaju i da ne posjeduju lanac prenosilaca u prenošenju svojih knjiga koje su zatekli od svojih prethodnika, i ne ispituju njihovu vjerodostojnost, već ih bespogovorno prihvataju, tako da su rekli: "*Prenosite ono što je u njima, zaista su one istina.*"[564]

Što se tiče njihovih lanaca prenosilaca, šiije, kao što je rekao Hurr el-Amili i mnogi drugi, uopće ne posjeduju lanac prenosilaca, niti tome posvećuju pažnju.[565]

562 Muslim, *Sahih*, br. 2408.

563 Muslim, *Sahih*, br. 1218.

564 Prenosi Kulejni od Muhammeda b. Hasana da je rekao: "Kazao sam Ebu Džaferu es-Saniju (Muhammed el-Dževvad): 'Ti si mi draži i od mene samoga, naši šejhovi prenose od Ebu Džafera i Ebu Abdullaha (alejhimes-selam), a oni su u to vrijeme skrivali od ljudi svoju ideologiju, pa su sakrili svoje knjige, tako da nisu prenesene od njih, pa kada su poumirali, do nas su došle njihove knjige?' na što je on rekao: 'Govorite ono što je u njima, jer su one doista istina.'" (*El-Kafi*, 1/53)

565 Vidjeti: *Hatimetul-vesail*, gdje se spominje da šiije isna ašerijje (duodecimalisti, imamije) ne posjeduju lance prenosilaca na osnovu kojih bi ocjenjivali predaje, već da pitanje lanca prenosilaca smatraju novotarijom.

Kako onda misle dokazati da je vjerodostojno ono što prenose od porodice Allahovog Poslanika? Mi smo istinski sljedbenici porodice Allahovog Poslanika, mi, koji smo im dali njihova prava, bez pretjerivanja i bez omalovažavanja, onako kako je kazao Allahov Poslanik: *"Nemojte me uzdizati kao što su kršćani uzdigli Isaa, sina Merjeminog. Ja sam samo Allahov rob, zato kažite: 'Allahov rob i Njegov poslanik.'"*[566]

Treći: Imam i učenjak porodice Allahovog Poslanika bio je Alija, radijallahu anhu, a nakon njega kao najučeniji dolazi Abdullah b. Abbas, učenjak ummeta, koji je smatrao validnim hilafet Ebu Bekra i Omera prije Alije. Štaviše, u vjerodostojnim predajama od Alije prenosi se da je kazao: *"Najbolji ljudi nakon Poslanika su Ebu Bekr i Omer."*[567] Isto tako, u šiijskim izvorima zabilježeno je da je kazao: *"Ja sam vam pomagač – vezir, bolje nego da budem vođa."*[568]

Četvrti: Ovaj je hadis poput hadisa Allahovog Poslanika: *"Ja sam vam ostavio ono čega, ukoliko se budete držali, nikada nećete zalutati: Allahovu Knjigu i svoj sunnet."*[569]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Držite se moga sunneta i prakse pravednih halifa nakon mene! Prihvatite to i čvrsto se toga držite, kao kad kutnjacima nešto uhvatite."*[570] U ovom hadisu Allahov Poslanik naređuje da zagrizemo kutnjacima i tako se držimo njegovog sunneta i prakse pravednih halifa nakon njega.

Kazao je također: *"Slijedite dvojicu koji će doći nakon mene, Ebu Bekra i Omera."*[571]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: *"Slijedite Ammarovu uputu i čvrsto se držite savjeta Ibn Mesuda."*[572]

Citirani hadisi ni u kojem slučaju ne ukazuju na to da su spomenuti ashabi trebali biti halife nakon Allahovog Poslanika, već ukazuju na to da su se nalazili na putu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Mi kažemo: Porodica Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nikada se ne može ujediniti na neistini i zabludi. Pitanje koje se ovdje postavlja

566 Buhari, *Sahih*, br. 3445.
567 Buhari, *Sahih*, br. 3671.
568 *Nehdžul-belaga*, str. 95, hutba br. 992.
569 Hakim, *El-Mustedrek*, 1/93.
570 Ebu Davud, *Sunen*, br. 4067; Tirmizi, *Sunen*, br. 2676.
571 Tirmizi, *Sunen*, br. 3662; Ibn Madža, *Sunen*, br. 86.
572 Tirmizi, *Sunen*, br. 3805.

glasi: Ko se sve ubraja u njegovu porodicu?, i to pitanje detaljno smo pojasnili u prethodnim poglavljima.

7. HADIS: "ALIJA PRIPADA MENI, A JA PRIPADAM ALIJI"

Oni (šiije) kažu da riječi Allahovog Poslanika: *"Alija pripada meni, a ja pripadam Aliji, od mene ne prenosi niko osim ja i Alija"*[573], ukazuju na to da je Alija trebao biti halifa nakon Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Odgovor: Vjerodostojnost ovog hadisa vezuje se za osobu poznatu kao Ebu Ishak es-Sebi'i, koji je poznat po obmanjivanju u prenošenju hadisa i prešućivanju informacija o osobama od kojih je prenosio, što je često činio kada su u pitanju predaje od nepouzdanih prenosilaca. U slučaju kada jasno spomene od koga je hadis čuo, takvi hadisi koje prenosi su vjerodostojni, čak na najvećem stepenu vjerodostojnosti, ali problem nastaje onda kada jasno ne spomene od koga je hadis čuo, i u tom slučaju nije moguće prihvatiti njegove hadise.

Ebu Ishak el-Dževzedžani rekao je: *"Bila je skupina ljudi u Kufi čiji mezheb nije za pohvale,*[574] *a koji su bili predvodnici hadiskih učenjaka u Kufi, kao: Ebu Ishak, E'ameš, Mensur, Zubejd i drugi ljudi iz njihove generacije, koje su ljudi smatrali povjerljivim zbog njihove iskrenosti u govoru, a koji su prestali da prihvataju govor bez spominjanja osobe od koje se to čulo, bojeći se da onaj koji je to kazao nije povjerljiv. A što se tiče Ebu Ishaka, on je prenosio (predaje) od ljudi koji su potpuno anonimni i od kojih (ostali) učenjaci nisu čuli (nikakva predanja) osim onoga što je od njih prenio Ebu Ishak."*[575]

Također, mi kažemo da riječi: *"Alija pripada meni, a ja pripadam Aliji"*, podrazumijevaju slijeđenje i potpomaganje. Zato je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao o Džulejbibu, kada ga nakon Bitke na Uhudu nije vidio: *"Potražite Džulejbiba."* Ashabi su ga potražili, ali ga nisu mogli naći. Kada su Poslanika obavijestili o tome da ga ne mogu naći, on je rekao: *"Tražite ga među ubijenima."* Potražiše ga među ubijenima i nađoše ga ubijenog pored sedmerice nevjernika koje je on ubio. Obavijestili su o tome

573 Prvi dio hadisa zabilježio je imam Buhari, u predaji koja glasi: *"Ti meni pripadaš, a ja tebi pripadam"*, br. 2699, a preostali dio hadisa: *"...od mene neće dostaviti niko osim ja i Alija"*, zabilježio je imam Ahmed u *Musnedu*, 4/164.

574 Aludirajući na šiije.

575 *Tehzibut-tehzib*, 8/66.

Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a on je rekao: *"Ubio je sedmericu, a zatim su njega ubili. Džulejbib pripada meni, a ja pripadam njemu."*[576]

Kada su Allahovom Poslaniku spomenuti Eš'arijjuni[577], rekao je: *"Oni pripadaju meni, a ja pripadam njima."*[578]

Dakle, iako je Allahov Poslanik rekao: *"Alija pripada meni, a ja pripadam Aliji"*, to ne znači da je on trebao biti halifa nakon Allahovog Poslanika, već je Poslanik tim riječima želio da ukaže na blizinu njihovog krvnog srodstva, kao i na Alijinu bespogovornu poslušnost Allahovom Poslaniku. Aliju, radijallahu anhu, za Allahovog Poslanika vezale su krvne, tazbinske i vjerske veze, pružao mu je potporu i ispunjavao Allahova prava, tako da je, zbog svega spomenutog, Allahov Poslanik rekao: *"Alija pripada meni, a ja pripadam Aliji."*

8. HADIS O DVANAESTERICI IMAMA

Često se dešava da šiije u svom dokazivanju koriste hadis o dvanaesterici imama, koji ima različite predaje, a koje su zabilježene u Buharijevoj i Muslimovoj zbirci hadisa.

- *"Doći će dvanaest imama, svi oni bit će Kurejšije."*[579]
- *"Islam će biti snažan (moćan) u vrijeme vladavine dvanaesterice halifa, koji će biti Kurejšije."*[580]
- *"Ova će vjera biti snažna i nadmoćna u vrijeme vladavine dvanaesterice ljudi."*[581]
- *"Vjera će biti moćna i postojana sve dok vam nadređeni budu dvanaesterica halifa, svaki od njih će ujediniti ummet."*[582]

576 Muslim, *Sahih*, br. 2472.

577 Eš'arijjun je jemensko pleme iz kojeg potječe i poznati ashab Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pohvalio ih je jer bi oni, kada bi manjkalo opskrbe u ratu ili ponestalo hrane njihovim porodicama, sakupili svu hranu koju su imali na jedno mjesto, a potom bi je dijelili jednom posudom na jednake dijelove. (op. E. N.)

578 Muslim, *Sahih*, br. 2500.

579 Buhari, *Sahih*, 7222; Muslim, *Sahih*, br. 1821.

580 Muslim, *Sahih*, br. 1821.

581 Muslim, *Sahih*, br. 1821.

582 Ebu Davud, *Sunen*, br. 4279; Taberani, *El-Mu'džemul-kebir*, br. 1849.

Pojašnjenje navedenih hadisa

Ovi hadisi ukazuju na to da će vjera biti moćna u periodu hilafeta ovih dvanaest imama, a potom će nestati te moći. Kada je period moći, a kada slabosti?

Šiije govore kako vjera nije bila superiorna i moćna u periodu ranijih halifa, pa su čak i njihovi imami bili prinuđeni djelovati tajno i koristiti se "tukjom" (pretvaranjem). Štaviše, oni smatraju da je vladavina Ebu Bekra, Omera i Osmana bila šerijatski nelegitimna, tako da i sam Alija nije bio u mogućnosti da ispolji pravu vjeru, nego je i on krio svoje vjerovanje, nije mogao predočiti originalni Kur'an,[583] niti zabraniti klanjanje teravih-namaza, niti je uspio da dopusti privremeni brak (mut'a).

Ovaj hadis ne ograničava broj halifa na dvanaest, već samo obavještava o tome da će vjera u tom periodu biti superiorna i moćna. Vladavina onoga koji se očekuje (Muntezar)[584] trajat će do Sudnjega dana, pa kada će biti moć i superiornost, a kada slabost i stagnacija?

Riječi Allahovog Poslanika: "*Svi oni bit će Kurejšije*", ni izbliza ne upućuju na to da je Allahov Poslanik time aludirao na Aliju i njegove potomke. Ovakvo razmišljanje svojstveno je šiijama, jer da je Poslanik kazao da su imami potomci Ismaila, i oni bi tvrdili da su njihovi imami potomci Ismaila.

U vjerodostojnom hadisu navodi se: "*U mom ummetu bit će dvanaest licemjera.*"[585] Spomenutim brojem ne želi se ograničiti broj licemjera i reći da će ih biti tačno toliko, već se želi ukazati na to da će ih biti mnogo.

Kur'an spominje poslanike i njihove poslanice, a nigdje nije spomenuo imame, a oni su, po šiijskom učenju, bolji i bitniji od poslanika. Postavljaju se pitanja: Zašto je Alija prihvatio odluku šúre[586]? Zašto se Hasan odrekao prava na hilafet u korist Muavije? Zašto je Husejn dao prisegu Muaviji? Zašto su svi njihovi imami dali prisegu prethodnim halifama?

583 Šiije smatraju da je Kur'an koji muslimani danas uče izmijenjen, da mu je dodavano i od njega oduzimano, a da je jedinu potpunu i ispravnu verziju Kur'ana posjedovao Alija b. Ebu Talib. (op. E. N.)

584 Misli se na Mehdija u čiji dolazak vjeruju sljedbenici ehli-sunneta, a kojeg je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, najavio u mnogim hadisima. Između ostalog, to su i sljedeći hadisi: Od Ebu Seida el-Hudrija, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Pri kraju moga ummeta pojavit će se Mehdija, Allah će u njegovom vremenu podariti kišu, zemlja će davati plodove. Živjet će sedam ili osam (godina)" (Hakim, *Mustedrek*, 4/557, i ocjenjuje ga vjerodostojnim. Imam Zehebi i šejh Albani složili su se s Hakimovom ocjenom); Od Ebu Seida el-Hudrija također se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Mehdi je od mene, visoka čela, kukastog nosa. Ispunit će zemlu pravdom kao što je bila ispunjena tiranijom i nepravdom. Vladat će sedam godina" (Hakim, *Mustedrek*, 4/557, i drugi, s dobrim lancem prenosilaca). (op. prev.)

585 Muslim, *Sahih*, br. 2779.

586 U slučaju kada se birao Osman za halifu. (op. prev.)

Kako shvatiti da ovaj hadis jasno ukazuje na to da Aliji pripada pozicija halife nakon Poslanika, a sam Alija negirao je takvu tvrdnju, kao što je to spomenuto u djelu *Nehdžul-belaga*.

"Ja sam vam pomagač – vezir, bolje nego da budem vođa."[587]

Kada je Alija izabran za halifu, nije spomenuo šerijatski tekst koji njega čini halifom, već je kazao kako su ga ljudi zadužili time: *"Muhadžiri i ensarije neka se konsultiraju, pa ako dogovor padne na jednog čovjeka, neka ga prozovu imamom, u tome je Allahovo zadovoljstvo."*[588]

Kazao je Bejadi: *"Alija (prilikom odabira halife) nije ashabima spomenuo jasan šerijatski tekst."*

Nemoguće je shvatiti da postoje toliki hadisi o imamima koje spominju i prenose šiije, a da su svi ti hadisi nepoznati velikim šiijskim prenosiocima, kao i svim šiijskim skupinama koje su se međusobno razilazile nakon smrti skoro svakoga imama. Sve to jasno i nepobitno ukazuje da su potonje generacije izmislile ove hadise.

Po šiijskom učenju, postavljanje imama je tajno pitanje i u vezi s tim od Ride se prenosi da je rekao: *"O postavljanju imama Allah je tajno kazao Džibrilu, Džibril je to tajno kazao Muhammedu, Muhammed je to tajno kazao Aliji, a Alija je to kazao kome je on želio, a nakon toga vi to proširite. A ko je taj koji može nešto čuti pa da to ne razglasi?!"*[589]

Svojstva dvanaesterice imama i period njihovog imameta:

- preuzimaju hilafet,
- islam je superioran i moćan u vremenu njihove vladavine,
- ljudi ih jednoglasno prihvataju.

Čak i površan uvid u stanja šiijskih imama ukazuje na to da se na njih ne odnosi nijedno spomenuto svojstvo izuzev broja.

Oni su ovaj broj imama počeli da spominju nakon ovih hadisa, a svemu tome treba dodati i činjenicu da je Hasan el-Askeri preselio a iza sebe nije ostavio potomstvo.[590]

587 *Nehdžul-belaga*, str. 136.

588 *Nehdžul-belaga*, str. 367.

589 *El-Kafi*, 2/224.

590 Hasan el-Askeri bio je jedanaesti imam, pa kada je on umro, šiije su se našle u nezgodnoj situaciji jer se lanac imameta trebao prekinuti zbog toga što on nije imao potomstva. Izlaz iz te situacije našli su u izmišljanju činjenice da je Hasan ipak imao dijete koje je skriveno, jer postoji strah da će biti ubijeno. To dijete je njihov dvanaesti imam, Mehdi kojeg očekuju, koji će se pojaviti kada za to dođe vrijeme, a nakon što je bio skriven stotinama godina. Vidjeti: Kifari Nasir, *Usulu mezhebiš-ši'atil-imamijjetil-isna ašerijje – ardun ve nakd*, Darur-rida, Giza, 1998, I, str. 404–414. (op. E. N.)

9. HADIS O "GRADU ZNANJA"

Pod ovim hadisom podrazumijevamo riječi: "*Ja sam grad znanja, a Ali-ja predstavlja vrata tog grada.*"

Ovaj hadis nije vjerodostojan: ni njegov lanac prenosilaca, ni sam tekst hadisa.

Lanac prenosilaca - sened

Ovaj hadis zabilježio je imam Hakim[591] od Ibn Abbasa, s dva različita lanca prenosilaca. U prvom lancu prenosilaca nalazi se Ebu Salti el-Herevi, o kojem su hadiski eksperti kazali sljedeće:

Ebu Hatim je rekao: "*Ne smatram ga povjerljivim.*"

Ukajli je rekao: "*Rafidija – šiija, pokvarenjak.*"

Ibn Adijj je rekao: "*Sumnjiv.*"

Nesai je rekao: "*Nije povjerljiv.*"

Durri je spomenuo da je Jahja b. Mein kazao za njega da je povjerljiv, dok je Ibn Mihraz naveo da je Ibn Mein kazao o njemu: "*Nije od onih koji lažu.*"

U drugom lancu prenosilaca nalaze se:

- Muhammed b. Ahmed b. Hakim: on je blag (ar. lejjin);
- Hasan b. Fehm: nije jak;
- E'ameš b. Sulejman b. Mihran: on je povjerljiv, ali je znao prešutjeti informacije o osobama od kojih je prenosio, a za ovaj hadis nije jasno kazao da ga je direktno čuo od onoga od koga ga prenosi.

Većina islamskih učenjaka, hadiskih eksperata, ovaj je hadis smatrala slabim.

Za ovaj hadis imam Buhari je rekao: "*Odbačen, ne postoji ispravna verzija ovog hadisa.*"[592]

Ebu Hatim je rekao: "*Nema osnove.*"[593]

Ebu Zur'a je rekao: "*Koliko se stvorenja razotkrilo kroz ovaj hadis.*"[594]

Ukajli je rekao: "*Ne postoji vjerodostojan hadis s ovim tekstom.*"[595]

Ibn Hibban je rekao: "*Ovo nema nikakve osnove.*"[596]

591 *El-Mustedrek*, 3/226.
592 *El-Mekasidul-hasene*, str. 170.
593 *Kešful-hafa*, 1/235.
594 *Tarihu Bagdad*, 11/205.
595 *Ed-Duafaul-kebir*, 3/150.
596 *El-Medžruhin*, 2/151.

Darekutni je rekao: "*Nestabilan* (ar. *mudtarib*) *koji nije vjerodostojan.*"[597]

Ibn El-Dževzi je rekao: "*Nije vjerodostojan i nema osnove.*"[598]

Imam Nevevi, Zehebi, Ibn Tejmijja i šejh Albani smatrali su da je ovaj hadis izmišljen – apokrifan.[599]

Teksta hadisa

Ovaj tekst hadisa je neprihvatljiv zbog nekoliko činjenica: Za učenjaka se ne govori da je grad znanja, pošto je pojam grada ograničen. Onaj ko želi da pohvali učenjaka, kaže: more znanja, nebo znanja ili svemir znanja.

Kada bi ove riječi o Aliji: "*...vrata grada znanja*", bile vjerodostojne, tada bi to značilo da je Alija poslan kao poslanik, a ne Muhammed. Alija nije jedini koji je prenio znanje od Allahovog Poslanika, već su to učinile i njegove supruge, a i drugi ashabi. Kako je moguće nakon toga kazati: Ne može se znanje od Božijeg Poslanika uzimati osim kroz vrata koja su u ovom slučaju simbol za Aliju?

10. HADIS O "UPOZORENJU"

Šiije su rekle da je Allahov Poslanik, pokazujući u Aliju, rekao: "*Ovo je moj brat, moj oporučitelj, halifa nakon mene, stoga ga slušajte i pokoravajte mu se.*" U hadisu je spomenuto da je četrdeset ljudi iz plemena Benu Abdul-muttalib prisustvovalo tom sijelu.

Odgovor: Ovaj hadis ima svoje nedostatke, kako njegov lanac prenosilaca, tako i sam tekst hadisa.

Lanac prenosilaca

U njemu se nalazi Abdulgaffar b. El-Kasim, poznat kao Ebu Merjem el-Kufi.

Kazao je Ibn Kesir: "*Ebu Merjem el-Kufi izdvojio se s ovim hadisom i niko ga ne prenosi osim njega.*"[600]

597 *El-'Ilel*, 3/247.

598 *El-Mevduat*, 1/349.

599 *Fethul-mulkil-Alijji*, str. 51; *Telhisul-Mustedrek*, 3/126; *Medžmu'ul-fetava*, 18/377; *Daiful-džami'*, br. 1416.

600 *El-Bidaje ven-nihaje*, 3/38.

Ibn El-Medini rekao je o Ebu Merjemu: *"Izmišljao je lažne hadise."*
Ebu Hatim i Nesai rekli su: *"Njegovi hadisi su neprihvatljivi."*[601]

Tekst hadisa

Ovaj tekst hadisa neprihvatljiv je zbog nekoliko činjenica:

Benu Abdulmuttalib u tom vremenu nisu dosezali broj od četrdeset ljudi, a ovo su njihova imena: Ebu Talib, Ebu Leheb, Gajdek, Kasm, Hadžl, Mekum, Dirar, Abbas, Hamza, Abdulka'be, Zubejr, Abdullah i Haris. Samo su četverica od spomenutih doživjela vrijeme poslanstva, a to su: Hamza, Abbas, Ebu Talib i Ebu Leheb. Što se tiče njihovog potomstva, Hamza je imao djecu, ali ona nisu imala potomstva. Najstarije dijete Abbasa bio je Fadl, koji se rodio pet godina nakon poslanstva. Ebu Talib je imao četvero djece, najmlađi je bio Alija, potom Talib, Akil i Džafer. Ebu Leheb je imao troje djece: Utba, Utejba i Mu'teb. Gajdek nije imao potomstva. Kasm je umro mlad. Hadžl je imao jedno dijete, koje se zvalo Murre. Mekum nije imao muških potomaka. Dirar nije imao potomstva. Abdulka'be nije imao potomstva. Zubejr je imao samo jedno muško dijete, Abdullaha, koji nije imao potomstva. Haris je imao sedmero djece: Ebu Sufjan, Rebia, Nevfel, Abdušems, Abdullah, Umejja i Ubejda.

Pa gdje je tu četrdeset ljudi?

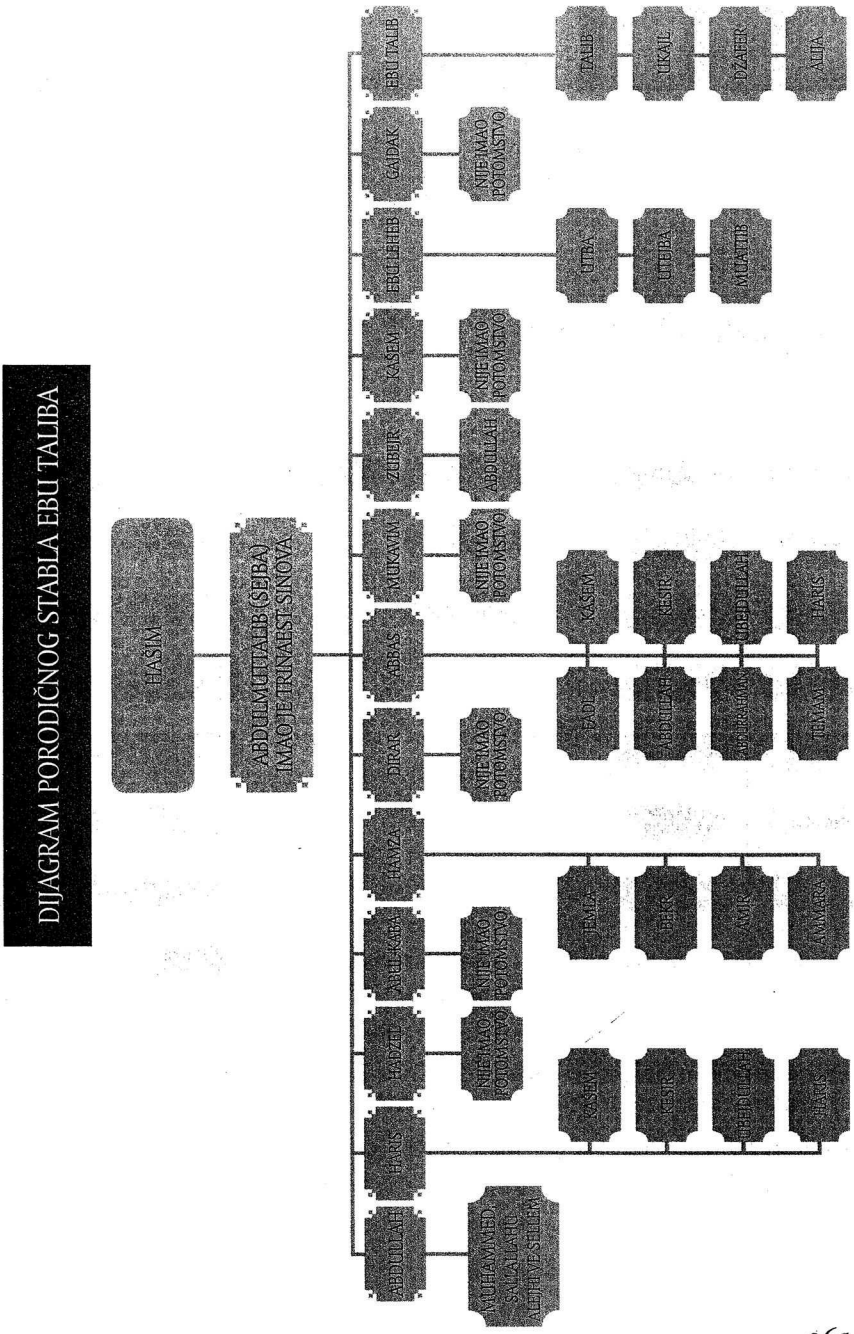
Riječi: *"Ko će me potpomoći u ovom poslu, on će biti moj brat i moj oporučitelj"*, nemoguće da je izrekao Allahov Poslanik. Sam odaziv na poziv Allahovog Poslanika ne iziskuje preuzimanje hilafeta, jer su se mnogi odazvali tom pozivu.

Hamza, Džafer i Ubejda b. Haris odazvali su se Božijem Poslaniku i pomogli su ovu vjeru više nego Alija. Alija je tada imao osam ili deset godina.

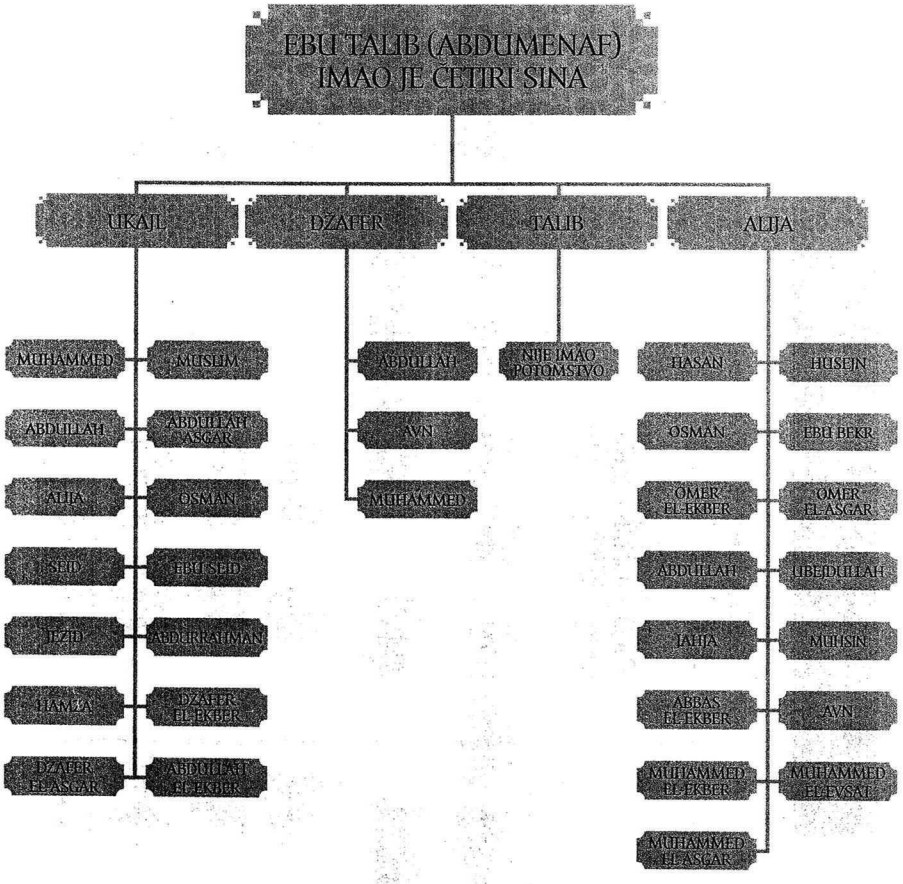
Njihove riječi upućene Ebu Talibu: *"Naredio ti je da slušaš i da se pokoravaš svome sinu"*, netačne su. Ebu Talib je odbio da se pokori onome ko je bio osnova, Allahovom Poslaniku, pa kako da se pokori njegovom nasljedniku Aliji.

Ovo su otprilike najbitniji dokazi s kojima šiije dokazuju da je Alija, radijallahu anhu, bio prioritetniji za funkciju halife od Ebu Bekra, Omera i Osmana. Možda postoje još neki drugi dokazi koje sam ciljano izostavio, jer, po mom mišljenju, ni izdaleka ne ukazuju na to.

601 *Mizanul-i'tidal*, 2/328.

DIJAGRAM PORODIČNOG STABLA EBU TALIBA
HAŠIM
ABDULMUTTALIB (SEJBA)
IMAO JE TRINAEST SINOVA
ABDULLAH
MUHAMMED
SALLALLAHU
LEJHI VE SELLEM
HARIS
HAMZA
ABBAS
EBU TALIB
EBU LEHEB
ZUBEJR
MUKAVIM
HADŽEL
NAUFAL
DIRAR
GAIDAK
KASEM
ABDULLAH
NIJE IMAO POTOMSTVO
TALIB
UKAIL
DŽAFER
ALIJA
UTBA
MUATIB
KESIR
ABDURRAHMAN
TEMAM
HARIS
EBER
NUR
ABDULLAH
UMMARA

DIJAGRAM PORODIČNOG STABLA EBU TALIBA

DRUGA CJELINA
DRUGA KATEGORIJA: RACIONALNI DOKAZI ONIH KOJI SMATRAJU DA JE ALIJA BIO PRIORITETNIJI ZA POZICIJU HALIFE OD EBU BEKRA, OMERA I OSMANA

1. Najhrabriji čovjek nakon Poslanika

Nema sumnje da je Alija, radijallahu anhu, bio jedan od najhrabrijih ashaba, jedan od Allahovih lavova i jedna od sablji koja je bila isukana protiv mušrika. To uopće nije sporna činjenica, već je sporno da se kaže da je bio hrabriji od svih ostalih ashaba.

Neprihvatljivo je smatrati da je bio hrabriji od ostalih ashaba zato što se hrabrost mjeri s dvije stvari:

- jačinom srca i postojanošću,
- fizičkom snagom u borbi.

Prvo svojstvo je hrabrost. Što se tiče drugog svojstva, fizičke snage u borbi, ne znači da je jakog i postojanog srca svako ko je fizički jak, a i suprotno tome, jako srce ne znači fizičku snagu. Tako ćemo naći da neki ljudi, kada se nalaze u društvu koje im daje podršku, izražavaju spremnost da učestvuju u borbama i ubiju mnoge neprijatelje, ali kada ostanu sami, povlače se i boje. S druge strane, postoje ljudi postojanog srca, ali fizički nisu u mogućnosti da u borbama ubiju veliki broj neprijatelja, ali su spremni da se suprotstave nevoljama u kriznim momentima. To je svojstvo koje je vojskovođama potrebno više nego prvo svojstvo.

Allahov Poslanik bio je najsavršeniji čovjek u pogledu ovog svojstva koje je potrebno vojskovođama, ali, uz sve to, ubio je samo jednog čovjeka, a to je Ubejj b. Halef. Alija i drugi ashabi sklanjali su se u borbi iza Allahovog Poslanika zato što je bio hrabriji od njih,[602] iako su oni u borbama ubili mnogo više neprijatelja od Allahovog Poslanika.

602 Medžlisi je u djelu *Biharul-envar*, 16/232, zabilježio predaju od Alije u kojoj se navodi da se Alija sklanjao iza Allahovog Poslanika na dan Bedra.

Nakon Allahovog Poslanika, po hrabrosti se isticao Ebu Bekr, koji se nalazio u istim situacijama kao i Allahov Poslanik i nije se pokolebao. Svojim tijelom štitio je Allahovog Poslanika, kao u događaju Hidžre, a i prije i poslije toga štitio je Allahovog Poslanika i verbalno i fizički. Bio je s Allahovim Poslanikom u Bitki na Bedru, na komandnom mjestu, znajući da mušrici Mekke ciljaju lično Božijeg Poslanika.

Što se tiče ubijanja u borbama, postoje ashabi koji su, bez imalo sumnje, ubili više neprijateljskih vojnika od Alije, kao Halid b. El-Velid ili Bera' b. Malik, dok je među ashabima bilo i onih koji su u tom pitanju bili kao i Alija, Zubejr, Talha i Sa'd.

2. NAJUČENIJI ČOVJEK

Postoje dva pokazatelja znanja nekog ashaba:

- tačno izdavanje decizija – fetvi,
- Poslanikovo često angažiranje (nekog ashaba na različitim poljima).

Što se tiče tačnog davanja decizija – fetvi, nije poznato da je Ebu Bekr pogrešno odgovorio u nekom pravnom pitanju, štaviše, kada god su se ashabi razišli u pogledu određenog pitanja, Ebu Bekr je okončao tu raspravu. S druge strane, poznato je da su Alija, Omer i Osman pogriješili u nekim pitanjima i da se drugi nisu složili s njihovim stavovima. Imam Šafija u svom čuvenom djelu *El-Umm* jednoj čitavoj cijelini dao je naslov *"Razilaženje između Alije i Ibn Mesuda"*. O veličini Ebu Bekrovog znanja detaljnije smo govorili u biografiji Ebu Bekra, na početku knjige.

Što se tiče Poslanikovog čestog angažiranja Ebu Bekra, dovoljno je kazati da ga je Allahov Poslanik odredio da umjesto njega predvodi ljude u namazu i da ga je odredio da bude vođa na putu za hadž. Mensur es-Semani prenio je konsenzus učenjaka o tome da je Ebu Bekr bio učeniji od Alije.[603]

3. NAJBLIŽI ČOVJEK BOŽIJEM POSLANIKU, PORIJEKLOM I TAZBINSKI

Blizina porijekla s Allahovim Poslanikom svakako je velika čast, ali je to stvar na koju sam čovjek ne može utjecati. Otuda porijeklo, samo po sebi, kod Allaha ne znači ništa.

603 Vidjeti: *Minhadžus-sunne*, 7/502.

Kazao je Allahov Poslanik: *"Onaj koga unazade njegova djela, neće ga unaprijediti njegovo porijeklo."*[604] Da je porijeklo samo po sebi donosilo korist, onda bi to koristilo Ebu Lehebu.[605]

Zatim, treba znati da Alija nije bio najbliži čovjek Božijem Poslaniku u rodoslovlju. Bliži od njega bili su Abbas i Hamza, kao što su mu bili bliži Hasan i Husejn, zato što su bili njegovi unuci. Na istom stepenu blizine Božijem Poslaniku bili su Ibn Abbas, Džafer, Fadl b. El-Abbas, Akil i drugi.

Ako bismo kazali da je Alija, u odnosu na trojicu prethodnih halifa, po rodbinskoj vezi bio bliži Allahovom Poslaniku, onda je to tačno, ali to nije dovoljan razlog da bude halifa nakon Allahovog Poslanika. Osman, radijallahu anhu, također se u rodoslovlju spaja s Allahovim Poslanikom kod Abdumenafa, a Ebu Bekr i Omer u rodoslovlju se spajaju s Allahovim Poslanikom kod Murre b. Ka'ba.

4. PRVI KOJI JE PRIMIO ISLAM

Ovo jeste bio stav određenog broja učenjaka, a svi zajedno smatraju da je Alija primio islam kao dijete. U vezi s tim, neki su učenjaci rekli: "Prvo dijete koje je primilo islam bio je Alija, prvi punoljetan muškarac koji je primio islam bio je Ebu Bekr, prva žena koja je primila islam bila je Hadidža, prvi rob koji je primio islam bio je Bilal."

Kada je Allahov Poslanik dobio poslanicu, Alija, radijallahu anhu, tada je imao samo osam ili deset godina. Otuda se Allahov Poslanik nije mnogo okoristio od Alijinog prelaska na islam, za razliku od Ebu Bekra čije je primanje islama donijelo veliku korist Allahovom Poslaniku.

Ebu Bekrovim uzrokom islam je primio veliki broj uglednih ashaba: Osman, Talha, Zubejr, Sa'd b. Ebu Vekkas i Abdurrahman b. Avf.

5. NIKADA NIJE UČINIO SEDŽDU KIPU

Među učenjacima ne postoji razilaženje o tome da Alija nikada nije učinio sedždu kipu, a kako i da učini sedždu kipu kada je od rane mladosti

604 Dio hadisa koji je od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, zabilježio imam Muslim, br. 2699.
605 Ebu Leheb je bio Poslanikov amidža. (op. E. N.)

odrastao i odgojen u kući poslanstva! Poznato je da su Allahov Poslanik, Abbas i Hamza jednom prilikom otišli kod Ebu Taliba tražeći od njega da svako od njih uzme sebi jedno njegovo muško dijete, kako bi mu pomogli u izdržavanju i odgoju djece, a razlog za to bilo je njegovo siromaštvo. Allahov Poslanik uzeo je Aliju, a to se desilo još prije poslanstva, kada je Alija otprilike imao četiri godine. Pa kada je Alija imao priliku da učini sedždu kipu?

Osim toga, Alija nije jedini od ashaba koji nikada nije učinio sedždu kipu, isto tako nije preneseno niti zabilježeno da je Ebu Bekr bilo kada učinio sedždu kipu, a isti je slučaj i s Ibn Omerom, Ibn Abbasom, Ibn Zubejrom i svim mlađim ashabima koji nikada nisu činili sedždu kipovima.

Mi, također, nikada nismo učinili sedždu kipovima. Da li to apriori znači da je onaj koji nikada nije učinio sedždu kipu bolji od onoga koji je to učinio i nakon toga se pokajao?

Akil, Džafer, Abbas, Ubejda b. El-Haris činili su sedžde kipovima, pa kada su primili islam, postali su najugledniji ljudi kod Allaha.

POGOVOR

Na kraju ove studije navodimo sažetak u vidu pitanja o kojima svaka osoba treba objektivno razmisliti da bi došla do ispravnih zaključaka:

1. Šta je to što je onemogućilo ljude da donesu (objektivan) ispravan sud, pa su se složili na bojkotiranju istine u pogledu Alijinog prava na hilafet? Kakvu su korist imali od toga? Šta je to što je prosvijetlilo moć njihovog zapažanja pa su stali uz njega tek nakon Osmanovog ubistva?
2. Zašto Alija, nakon što je on postao halifa, nije promijenio odluke Ebu Bekra i Omera?
3. Muhadžiri i ensarije na samom početku nisu se složili s Ebu Bekrom, a ni s Omerom, nakon čega su revidirali svoj stav i prihvatili da on bude halifa. Zašto se Alija nije usprotivio njegovom odabiru?
4. Zašto su svi muslimani tog vremena prihvatili Ebu Bekra kao halifu, a on ih nije ni zastrašio ni podsticao na to? On nije imao veliku porodicu koja bi ga mogla zaštititi, naročito ako znamo da je došao kod ensarija samo s dva čovjeka, Omerom i Ebu Ubejdom?
5. Zašto se ljudi nisu pobunili protiv Ebu Bekra, a to nije učinio ni Alija, iako se pouzdano zna da Ebu Bekr nije imao ni tjelohranitelje, ni čuvare, ni porodicu koja bi ga zaštitila, niti je posjedovao imetak kako bi mogao potkupiti ljude?
6. Nije poznato da je Alija ikada, zbog toga što su izabrali Ebu Bekra za halifu, napao ili čak uznemirio nekog od ensarija, onih koji su pomogli Allaha i Njegovog Poslanika, onih koji su se borili na Allahovom putu svojim imecima i životima, koji su bili spremni na rat protiv svih Arapa, pa čak i protiv cijelog svijeta, iako su znali da će se ljudi ujediniti u borbi protiv njih. Zar je postojala ikakva mogućnost da ovakvi ljudi u ovom pitanju postupe nepravedno i time svoj ahiret prodaju za tuđi dunjaluk, tj. da upropaste svoj ahiret zbog postavljanja nekoga na dunjalučku funkciju?

7. Isto se može kazati i za muhadžire i njihov odnos prema Aliji.
8. Ako su Ebu Bekr i Omer žudjeli za udaljavanjem Alije od pozicije halife, iz kojeg je razloga Omer uključio Aliju u vijeće koje će nakon njega odabrati halifu? Zašto nije nastavio s njegovim udaljavanjem? Zašto je to Alija prihvatio?
9. Zašto nije zabilježeno bilo kakvo Alijino suprotstavljanje Ebu Bekru i Omeru u periodu njihovog hilafeta? Čak se prenosi da je on dragovoljno dao prisegu i zajedno s njima radio na pomaganju Allahove vjere.
10. Zašto se ljudi iz plemena Benu Hašim, koji su bili prepoznatljivi po svoj hrabrosti, nisu zalagali za Aliju i ostvarivanje njegovih prava?
11. Šta je Ebu Bekru, Omeru i Osmanu koristilo vođenje hilafeta? Što se tiče Ebu Bekra, niti je sakupio imetak, niti je nekome od svojih ostavio vlast, niti je nekoga od svojih rođaka postavio na kakvu funkciju, a isto je i s Omerom i Osmanom, osim što su neki Osmanu prigovorili da je na mjesta namjesnika postavljao svoje rođake, a mi smo ponudili detaljan odgovor na tu zamjerku kada smo govorili o Osmanu, radijallahu anhu.

BIBLIOGRAFIJA

NAJZNAČAJNIJA EHLI-SUNNETSKA LITERATURA:

1. Ahmed b. Hanbel, *Fedailus-sahabe*, valorizacija: Vesijjullah b. Muhammed Abbas, Darul-ilm, Džidda, prva štampa 1403. h. g.
2. Ahmed b. Hanbel, *Musned*, Darul-kutubil-ilmijja, druga štampa, 1397 h.g.
3. Ahmed b. Hanbel, *Musned*, valorizacija: Ahmed Šakir, Darul-me'arif, Kairo, 1377. h. g.
4. Ahmed Emin, *Duhal-islam*. Darul-kitabil-arebi, Bejrut, prva štampa.
5. Ahmed Emin, *Fedžrul-islam*.
6. Ahmed Emin, *Zahrul-islam*, Darul-kitabil-arebi, peta štampa, Bejrut.
7. Albani, Muhammed Nasiruddin, *Daiful-džamias-sagir*, El-Mektebul-islami, Damask, druga štampa, 1399. h. g.
8. Albani, *Et-Tariku ilel-dženneti*, Daru Ibnul-Mubarek, prva štampa, 1414. h. g.
9. Albani, Muhammed Nasiruddin, *Et-Tevessulu enva'uhu ve ahkamuhu*, Ed-Darus-selefijja, Kuvajt, treća štampa, 1495. h. g.
10. Asbehani, Ebu Neim, *Hil'jetul-evlija*, Darul-kitabil-arebi, peta štampa, 1407. h. g.
11. Askalani, Ibn Hadžer, *El-Isabe fi temjizis-sahabe*, Darul-kitabil-arebi, Bejrut.
12. Askalani, Ibn Hadžer, *Fethul-Bari bi šerhi Sahihil-Buhari*, valorizacija: Muhibbuddin el-Hatib; opaske: Abdulaziz b. Baz, El-Mektebus-selefijja, Kairo.
13. Askalani, Ibn Hadžer, *Lisanul-mizan*, Muessesetul-e'alemi, Bejrut, treća štampa, 1406. h. g.
14. Askalani, Ibn Hadžer, *Nuzhetun-nezari fi šerhi nuhbetil-fikr*, Mektebetu tajjibet-il-medinetil-munevvera, 1404. h. g.
15. Askalani, Ibn Hadžer, *Takribut-tehzib*, Dairetul-me'arifin-nizamijja, valorizacija: Hajder Abad, Indija, prva štampa 1325. h. g.
16. Darekutni, Ali b. Omer, *El-Ilelul-varidetu fil-ehadisin-nebevijja*, valorizacija: dr. Mahfuz er-Rahm es-Selefi, Darut-tajjiba, Rijad, prva štampa 1405 h.g.
17. Dehlevi, Šah Abdulazizi, *Muhtesarut-tuhfetil-isna 'ašerijja*, sažeo Mahmud Šukri el-Elusi, valorizacija: Muhibbuddin el-Hatib, Matbe'atus-selefijja, Kairo, 1373. h. g.

18. Ebu Ahmed b. Adijj, *El-Kamilu fi duafair-ridžal*, Darul-fikr, Bejrut, druga štampa 1405. h. g.

19. Hakim, Ebu Abdullah, *El-Mustedreku ales-sahihajn*, Darul-kitabil-arebi, Bejrut.

20. Halifa Ibn Hajjat, *Tarih*, valorizacija: dr. Ekrem el-Umeri, Daru Tajjiba, Rijad, druga štampa, 1405. h. g.

21. Hatib Bagdadi, *Tarihu Bagdad*, Darul-kutubil-ilmijja, Bejrut.

22. Ibn Abdulberr, *Džamiul-bejanil-ilmi ve fadlihi*, El-Matbe'atul-munirijja i Darul-kutubil-ilmijja, Bejrut.

23. Ibn Dževzi, *Zadul-mesiri fi ilmit-tefsir*, El-Mektebul-islami, Damask, treća štampa, 1404. h. g.

24. Ibn Ebu Hatim, *El-Džerhu vet-t'adil*, Daru ihjait-turas, Bejrut, prva štampa 1371. h. g.

25. Ibn Esir, *El-Kamilu fit-tarih*, Darul-kitabil-arebi, Bejrut, peta štampa, 1405. h. g.

26. Ibn Esir, *En-Nihaje fi garibil-hadis*, valorizacija: Tahir ez-Zavi, Mektebetul-ilmijja, Bejrut.

27. Ibn Esir, Izzuddin, *Usdul-gabeti fi ma'rifetis-sahabe*, Mektebetuš-š'ab, Kairo.

28. Ibn Hazm, *Dževami'us-sira*, valorizacija: Ihsan Abbas, Idaretu ihjais-sunna, Pakistan.

29. Ibn Hazm, *El-Faslu fil-mileli vel.ehvai ven-nihal*, valorizacija: dr. Muhammed Ibrahim Nasr, dr. Abdurrahman Umejra, Darul-džil, Bejrut.

30. Ibn Hibban, *El-Medžruhin*, valorizacija: Muhammed Ibrahim Zejd, Darul-Baz, Mekka.

31. Ibn Kesir, *El-Bidaje ven-nihaje*, Darul-kutubil-ilmijja, Bejrut, prva štampa, 1403. h. g.

32. Ibn Kesir, *Tefsirul-Kur'anil-azim*, valorizacija: Abdulaziz Gunejm, Muhammed Ašur i Muhammed el-Benna, Daruš-š'ab, Kairo.

33. Ibn Kudama, Muveffikuddin, *El-Mugni*, Darul-fikr, Bejrut, prva štampa 1405. h. g.

34. Ibn Menzur, *Lisanul-areb*, Daru Sadir, Bejrut.

35. Ibn Menzur, *Tarihu Dimešk*, valorizacija: Ruhijja en-Nuhas, Darul-fikr, Damask, prva štampa 1404. h. g.

36. Ibn Tejmijja, *Dekaikut-tefsir*, valorizacija: Muhammed el-Džulejd, Muessesetu ulumil-Kur'an, Damask, druga štampa, 1404. h. g.

37. Ibn Tejmijja, *El-Akidetul-vasitijja*, komentar dr. Salih el-Fevzan, Mektebetul-mearif, Rijad, peta štampa, 1410. h. g.

38. Ibn Tejmijja, *Kaidetu dželiletu fit-tevessuli vel-vesila*, valorizacija: Rebia b. Hadi el-Medhali, Mektebetu Lejjina, Egipat, prva štampa 1409. h. g.

39. Ibn Tejmijja, *Medžmu'ul-fetava*, sabrao i klasificirao Abdurrahman b. Muhammed b. Kasim.

40. Kaffazi, Nasir, *Usulu mezhebiš-ši'a*, prva štampa, 1414. h. g.

41. Kurtubi, *Džamiul-ahkam*, Daru ihjait-turas, Bejrut, 1405. h. g.

42. Mesudi, Ebu Hasen, *Murudžuz-zehebi ve me'adinul-dževher*, valorizacija: Muhammed Muhjuddin Abdulhamid, Darul-ma'rife, Bejrut 1403. h. g.

43. Mizzi, Ebu Hadždžadž, *Tehzibul-kemal*, valorizacija: dr. Beššar Avvad, Muessesetur-risala, Bejrut, druga štampa.

44. Musili, Abdullah b. Abdullah, *Hakikatuš-ši'a*, Darul-haremejn, Kairo, prva štampa, 1412. h. g.

45. Nesefi, Ebu Berekat, *Tefsirun-Nesefi*, Darul-kitabil-arebi, Bejrut, 1412. h. g.

46. Safi, Mahmud, *Irabul-Kur'ani ve sarfuhu ve bejanuhu*, Daru-rešid, Bejrut, prva štampa 1411. h. g.

47. Sehavi, *El-Mekasidul-hasena*, valorizacija: Muhammed Osman, Darul-kitabil-arebi, Bejrut, prva štampa 1405. h. g.

48. Sehavi, *El-Kavlul-bediu fis-salati ves-selami alel-habibiš-šefi'i*, Darul-kutubil-ilmijja, Bejrut, treća štampa, 1397. h. g.

49. Subki, Tadžuddin, *Tabekatuš-šafi'ijja*, valorizacija: Mahmud Muhammed et-Tanahi, Daru ihjail-kutubil-arebijja, Kairo.

50. Šatibi, Ebu Ishak, *El-Muvafekat fi usuliš-šeri'a*, Darul-kitabil-ilmijja, Bejrut.

51. Ševkani, *El-Fevaidul-medžmuatu fil-ehadisi-mevdua*, valorizacija: Abdurrahman el-Ma'alemi, El-Mektebul-mevduatul-islami, Damask, druga štampa, 1392. h. g.

52. Taberani, Sulejman b. Ahmed, *El-Mudžemul-kebir*, valorizacija: Humejdi es-Selefi, druga štampa.

53. Taberani, Sulejman b. Ahmed, *El-Mudžemus-sagir*, uvodna riječ Kemal Jusuf el-Hut, Muessesetul-kutubis-sekafijja, Bejrut, prva štampa, 1406. h. g.

54. Taberi, Ibn Džerir, *Tarihul-umemi vel-muluk*, Darul-ealemi, Bejrut, peta štampa, 1409. h. g.

55. Taberi, Muhammed Džerir, *Džamiul-bejani fi tefsiril-Kur'an*, Daru-rejjan i Darul-hadis, Kairo, 1407. h. g.

56. Ukajli, Ebu Džafer, *Ed-Duafaul-kebir*, valorizacija: Abdulmu'ti Kaladži, Darul-kutubil-ilmijja, Bejrut, prva štampa 1404. h. g.

57. Ukberi, Ebu Beka, *Imlau ma menne bihir-Rahman*, Darul-ilm, Kairo.

58. Zehebi Muhammed b. Ahmed, *Mizanul-i'tidal*, valorizacija: Ali Muhammed el-Bedžavi, Darul-ma'rife, Bejrut.

59. Zehebi, Šemsuddin, *El-Iberu fi haberi min gaber*, valorizacija: Muhammed Bisjuni Zeglul, Darul-kutubil-ilmijja, Bejrut, prva štampa, 1405. h. g.

60. Zamahšeri, Mahmud b. Omer, *El-Keššaf*, Darul-ma'rife, Bejrut.

KORIŠTENA ŠIIJSKA LITERATURA:

1. Amili, Hurr, *Vesailuš-ši'a*, Muessesetu Alul-bejt, Kom, Iran, prva štampa 1409. h. g.
2. Entaki, Muhammed Mer'i, *Limaza ihtertu mezhebeš-ši'a*, Muessesetul-vefai, treća štampa, Haleb.
3. Erbeli, Ebu Feth, *Kešful-gummeti fi ma'rifetil-e'imma*, Darul-advai, Bejrut, druga štampa, 1405. h. g.
4. Husejni, Muhammed b. Ali, *Fi zilalit-tešejju'i*, Muessesetul-vefa, prva štampa 1403. h. g.
5. Ihkaki, Mirza Hasen el-Hairi, *Risaletul-iman*, Mektebetus-sadik, Kuvajt, druga štampa, 1405. h. g.
6. Kašani, Fejd, *El-Vafi*, Mektebetu Alijj ibn Ebi Talib, Asfehan, Iran, prva štampa, 1406. h. g.
7. Kašani, Fejd, *Tefsirus-safi*, Darul-e'alemi, Bejrut,
8. Keši, Ebu Omer, *Ridžalul-Keši*, uvodna riječ Ahmed es-Sejjid el-Husejni.
9. Kulejni, Ebu Džafer, *El-Kafi*, valorizacija: Ali Ekber el-Gifari, Darul-advai, Bejrut, 1405. h.g.
10. Kummi, Ali b. Ibrahim, *Tefsirul-Kummi*, Matbeatun-Nedžef, 1387. h. g.
11. Medžlisi, Muhammed Bakir, *Biharul-envar*, Muessesetul-vefa, Bejrut, druga štampa, 1403. h. g.
12. Musevi, Abdulhusejn, *El-Muradžeat*, valorizacija: Husejn er-Radi, Ed-Darul-islamijja, Bejrut, treća štampa 1406. h. g.
13. Musevi, *Nehdžul-belaga*, Darut-te'aruf, Bejrut, prva štampa
14. Nedžaši, Ebu Abbas, *Ridžalun-Nedžaši*, Mektebetud-Davud, Kom, Iran.
15. Tibrisi, Husejn b. Muhammed Tekijj en-Nevri, *Faslu-hitabi fi isbati tahrifi kitabi Rabbil-erbab*, opaske: Muhammed Rida et-Tabatabai, 1298. h. g.
16. Umejni, *El-Gadiru fil-kitabi ves-sunneti vel-edeb*, Darul-kitabil-arebi, Bejrut, četvrta štampa, 1397. h. g.

SADRŽAJ

RIJEČ RECENZENTA 5

PREDGOVOR AUTORA 7

UVODNI DIO 15

PRVA SMJERNICA: KAKO ČITATI HISTORIJU 17

DRUGA SMJERNICA: ČIJA HISTORIJSKA DJELA ČITATI 21
Smjernice za čitanje historijskih djela 22
Metodologija imama Taberija u pisanju knjige *Tarihut-Taberi* 25

TREĆA SMJERNICA: NAČINI I METODE ISKRIVLJIVANJA HISTORIJE 28
1. Izmišljanje i laž 28
2. Dodavanje na događaj ili oduzimanje od događaja s ciljem iskrivljivanja historije 28
3. Iskrivljeno tumačenje događaja 28
4. Naglašavanje nedostataka i grešaka 28
5. Izmišljanje pjesama kojima se potkrepljuju određeni historijski događaji 29
6. Falsificiranje knjiga i pisama 29
7. Iskorištavanje sličnosti imena 29
Kada su učenjaci ehli-sunneta vel-džemata počeli provjeravati i preispitivati predaje 30
Nužnost provjere informacije prije njenog prenošenja 30

PRVI DIO - Historijski događaji u periodu od smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, do 61. h. g. ... 31

UVOD - MUHAMMEDOVO, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, POSLANSTVO 33

PRVO POGLAVLJE
HILAFET EBU BEKRA, RADIJALLAHU ANHU, OD 11. DO 13. h. g. 37

UVOD 37

PRVA CJELINA - SEKIFA BENU SAIDA 39

DRUGA CJELINA - BIOGRAFIJA EBU BEKRA ES-SIDDIKA, RADIJALLAHU ANHU 43

Njegovo ime ... 43
Njegovo prihvatanje islama ... 43
Ebu Bekrovo iseljenje - hidžra ... 44
Njegove supruge i djeca ... 44
Odlike Ebu Bekra ... 44
Njegovo znanje ... 45
Ebu Bekrova privrženost Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem ... 46
Poslanikov nagovještaj da će Ebu Bekr biti halifa nakon njega ... 46
Osobenosti Ebu Bekra u odnosu prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem 47
Ebu Bekrova smrt ... 48

TREĆA CJELINA - NAJBITNIJI DOGAĐAJI U PERIODU EBU BEKROVOG HILAFETA ... 49
1. Borba protiv odmetnika i onih koji su odbili davati zekat ... 50
Abhela b. Ka'b, poznat pod nadimkom Esved el-Ansi ... 55
Tulejha el-Esedi ... 55
Esed i Gatafan ... 56
Sedžah i Benu Temim ... 57
Benu Hanifa i Bitka na Jemami ... 57
Otpadništvo stanovnika Bahreina ... 59
2. Slanje Halida b. El-Velida u Irak (Bitka Zatus-selasil) ... 60
3. Osvajanje Šama ... 60
Ugledni ashabi koji su učestvovali u Bitki na Jermuku: ... 61
Bitka na Jermuku ... 61
Primjeri herojstva ... 63

DRUGO POGLAVLJE
HILAFET VOĐE PRAVOVJERNIH OMERA B. EL-HATTABA, OD 13. DO 23. H. G. ... 65

UVOD ... 65

PRVA CJELINA - KRATKA BIOGRAFIJA OMERA, RADIJALLAHU ANHU ... 67
Njegovo porijeklo ... 67
Njegove supruge ... 67
Omerova, radijallahu anhu, djeca ... 67
Primanje islama ... 68
Omerova bliskost s Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem ... 68
Omerove odlike ... 68
Omerovo, radijallahu anhu, nadahnuće ... 69
Omerova pogibija ... 69

DRUGA CJELINA - NAJBITNIJI DOGAĐAJI U PERIODU OMEROVOG, RADIJALLAHU ANHU, HILAFETA ... 70
Bitka na Kadisijji, 14. h. g. ... 70
Bitka kod Edžnadina, 15. h. g. ... 72

Oslobađanje Kudsa, 16. h. g. ... 73
Osvajanje Tustera, Susa i zarobljavanje Hurmuzana, 17. h. g. ... 74
"Godina pepela", 18. h. g. ... 76
Bitka za Nehavend ... 77
Smrt Halida b. El-Velida ... 78

TREĆE POGLAVLJE
HILAFET VOĐE PRAVOVJERNIH OSMANA B. AFFANA, RADIJALLAHU ANHU, OD 23. DO 35. H. G. ... 79

PRVA CJELINA - KAKO JE OSMAN B. AFFAN, RADIJALLAHU ANHU, IZABRAN ZA HALIFU ... 79
Slučaj vijećanja (šúre) ... 79
Osman je imao najveće pravo da bude halifa ... 83

DRUGA CJELINA - KRATKA BIOGRAFIJA OSMANA B. AFFANA, RADIJALLAHU ANHU ... 85
Njegovo ime i porijeklo ... 85
Njegov nadimak ... 85
Njegove supruge ... 85
Njegova djeca ... 86
Omerove vrline ... 86
Pokazatelji vjerovjesništva ... 87

TREĆA CJELINA - NAJBITNIJI DOGAĐAJI U PERIODU HILAFETA OSMANA B. AFFANA ... 88
1. Pohod u Afriku, 27. h. g. ... 88
2. Događaj s Berberima, 27. h. g. ... 89
3. Bitka "Zatus-savari", 31. h. g. ... 89
4. Proširenje džamije Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem 90
5. Izgradnja i osnivanje prve muslimanske pomorske ratne flote ... 90
6. Sakupljanje Kur'ana po drugi put ... 90

ČETVRTA CJELINA - POČETAK SMUTNJI ... 91
Razlozi pojave smutnje ... 91
Prvi razlog: Glavni razlog pojave ove smutnje jeste jevrej Abdullah b. Sebe' ... 91
Misionari koji su pomogli u širenju njegovih ubjeđenja ... 94
Drugi razlog: Blagostanje koje je zadesilo islamski ummet ... 95
Treći razlog: Velika razlika između Osmanove i Omerove prirode ... 95
Četvrti razlog: Neka plemena nisu mogla da se pomire s činjenicom da Kurejšije vladaju ... 96

PETA CJELINA - ZAMJERKE OSMANU, RADIJALLAHU ANHU ... 97
Prva zamjerka: Postavljanje rođaka na funkcije namjesnika ... 98
Prvi: Muavija b. Ebu Sufjan ... 100
Drugi: Abdullah b. Sa'd b. Ebu Es-Serh ... 100
Treći: Seid b. El-Ās ... 101
Četvrti: Abdullah b. Amir b. Kurejz ... 101
Peti: Velid b. Ukba ... 101

Druga zamjerka: Prognanstvo Ebu Zerra, radijallahu anhu, u Er-Rebezu 104
Treća zamjerka: Dodjeljivanje "afričkog dijela" petine Mervanu b. Hakemu ...105
Četvrta zamjerka: Spaljivanje mushafa ... 106
Peta zamjerka: Udaranje Ibn Mesuda toliko da mu se rasporila utroba i udaranje Ammara b. Jasira toliko da su mu polomljena rebra ... 107
Šesta zamjerka: Proširivanje el-hime ... 107
Sedma zamjerka: Upotpunjavanje namaza na putu ... 108
Osma, deveta i deseta zamjerka: Odsustvo iz Bitke na Bedru, bježanje s bojnoga polja na dan Bitke na Uhudu i neprisustvovanje događaju "Bej'atur-ridvan" ... 109
Jedanaesta zamjerka: Nije izvršio odmazdu nad Ubejdullahom b. Omerom zbog ubistva Hurmuzana ... 110
Dvanaesta zamjerka: Uvođenje drugog ezana petkom prije džuma-namaza ... 112
Trinaesta zamjerka: Vraćanje Hakema nakon što ga je protjerao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem ... 112

ŠESTA CJELINA - UBISTVO OSMANA, RADIJALLAHU ANHU ... 114
Ko je ubio Osmana ... 116
Osmanov ubica ... 116
Zašto niko od ashaba nije stao u odbranu Osmana i spriječio njegovo ubistvo ... 117
Prvo pojašnjenje ... 117
Drugo pojašnjenje ... 117
Treće pojašnjenje ... 118

ČETVRTO POGLAVLJE
HILAFET VOĐE PRAVOVJERNIH ALIJE B. EBU TALIBA, OD 35. DO 40. H. G. ... 119

PRVA CJELINA - NJEGOVO IME I PORIJEKLO ... 119
Njegove supruge ... 119
Njegova djeca ... 119
Njegove vrline ... 120
Njegove lične vrline ... 120
Njegove vrline zajedno s ehlul-bejtom ... 120
Njegove vrline zajedno s ostalim ashabima ... 121
Po čemu se Alija razlikovao od drugih i čime je nadmašio svoje savremenike ... 121
U Bitki na hendeku ... 122
Davanje prisege Aliji, radijallahu anhu ... 122

DRUGA CJELINA - NAJBITNIJI DOGAĐAJI U PERIODU HILAFETA ALIJE B. EBU TALIBA ... 123
Bitka "El-Džemel", 36. h. g. ... 125
Pregovori prije borbe ... 125
Pokušaji zaustavljanja borbe ... 126
Smrt Talhe i Zubejra ... 127
Nakon bitke ... 128
... 129

Zašto Alija, radijallahu anhu, nije kaznio Osmanove, radijallahu anhu, ubice 130
Bitka na Siffinu, 37. h. g. 131
Da li je Muavija želio hilafet za sebe 132
Ko je bio u pravu 133
Ashabi koji su učestvovali u tim sukobima 135
Slučaj arbitraže 135
Bitka kod En-Nehrevana, 38. h. g. 137

TREĆA CJELINA - UBISTVO VOĐE PRAVOVJERNIH ALIJE, RADIJALLAHU ANHU, 40. H. G. 140

ČETVRTA CJELINA - RAZLOG NESUGLASICA MEĐU ASHABIMA . 142
Stav ashaba o tim događajima 143
Stav ehli-sunneta prema Abdurrahmanu b. Muldžimu, Osmanovim ubicama, Zubejrovom ubici, ubicama Husejna i onima koji su im slični 144
Objektivan i istinit pogled na dešavanja među ashabima 144

PETO POGLAVLJE
HILAFET VOĐE PRAVOVJERNIH HASANA B. ALIJE, RADIJALLAHU ANHU, OD 40. DO 41. H. G. 147

PRVA CJELINA - KRATKA BIOGRAFIJA 147
Njegove supruge 147
Njegova djeca 147
Njegove odlike 147
Njegova smrt 148

DRUGA CJELINA - DAVANJE PRISEGE HASANU, RADIJALLAHU ANHU 149
Hasanovo izmirenje s Muavijom i jedinstvo muslimana 149
Vrijednost i odlike Hasana, radijallahu anhu 150

ŠESTO POGLAVLJE
HILAFET VOĐE PRAVOVJERNIH MUAVIJE B. SUFJANA, RADIJALLAHU ANHU, OD 41. DO 60. H. G. 151

PRVA CJELINA - KRATKA BIOGRAFIJA 151
Njegove supruge i djeca 151
Njegove odlike 151
Muavijina, radijallahu anhu, smrt 153

DRUGA CJELINA - NAJBITNIJI DOGAĐAJI U PERIODU HILAFETA MUAVIJE, RADIJALLAHU ANHU 154
Od hilafeta do kraljevstva 155
Smrt Hasana b. Alije, radijallahu anhu 156

Davanje prisege Jezidu b. Muaviji 156
Stav ehli-sunneta u pogledu davanja prisege Jezidu b. Muaviji 157
Da li je Jezid bio kompetentan da preuzme funkciju halife 158

SEDMO POGLAVLJE
HILAFET JEZIDA B. MUAVIJE, OD 60. DO 64. h. g. 161

PRVA CJELINA - DAVANJE PRISEGE JEZIDU, HUSEJNOVO ODBIJANJE PRISEGE I NAPUŠTANJE MEKKE TE ODLAZAK U KUFU 161
Dopisivanje Iračana s Husejnom 161
Husejnovo slanje Muslima b. Akila 162
Imenovanje Ubejdullaha b. Zijada za namjesnika Kufe 162
Husejnov odlazak u Kufu 163
Stanovnici Kufe izdaju Muslima b. Akila 163
Suprotstavljanje ashaba Husejnovom odlasku 164
Husejnov dolazak na Kadisijju 166

DRUGA CJELINA - HUSEJNOVA POGIBIJA 167
Husejnov dolazak na Kerbelu 167
Husejn upućuje savjet vojsci Kufe 168
Husejnova pogibija, 61. h. g. 169
Članovi Husejnove porodice koji su poginuli zajedno s njim 170
Nagovještaji Husejnovog, radijallahu anhu, ubistva 170
Ovosvjetska kazna prije ahiretske 171
Ko je ubio Husejna 172
Alija, radijallahu anhu 173
Hasan b. Alija, radijallahu anhuma 174
Izdajništvo Kufljana i njihovo ubistvo Husejna 174
Alija b. Husejn, poznat kao Zejnul-Abidin 175
Ummu Kulsum bint Alija, radijallahu anhuma 176
Zejneb bint Alija, radijallahu anhuma 176
Dževad Muhaddisi 176
Husejn Kūrānī 177
Murteda Mutahhiri 177
Kazim el-Ihsai en-Nedžefi 178
Husejn b. Ahmed el-Berraki en-Nedžefi 178
Muhsin el-Emin 178
Husejnov, radijallahu anhu, ubica 178

ČETVRTA CJELINA - STAVOVI RAZLIČITIH SKUPINA O HUSEJNOVOM UBISTVU 179
Stavovi različitih skupina o Husejnovom ubistvu 180
Dvije novotarije 180

PETA CJELINA - STAV EHLI-SUNNETA VEL-DŽEMATA O JEZIDU B. MUAVIJI 182

Jezidov stav o Husejnovom ubistvu 182
Porodično stablo Husejna i Muavije, radijallahu anhuma 184
Umjereni – središnji stav u pogledu Jezida 184
Zabrana proklinjanja Jezida 185

DRUGI DIO
Pravednost ashaba, radijallahu anhum 187

PRVA CJELINA - LEKSIČKO I TERMINOLOŠKO ZNAČENJE RIJEČI ASHAB 189

Dokazi koji potvrđuju pravednost ashaba 189

DRUGA CJELINA - KO OSPORAVA PRAVEDNOST ASHABA 194
Prvo podpoglavlje: Šta je cilj onih koji vrijeđaju i grde ashabe Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem 194
Drugo podpoglavlje: Skupine koje su porekle pravednost ashaba i njihovi dokazi 195
Rezimirani odgovor na ove neosnovane dokaze 195
Treće podpoglavlje: Sumnje u pogledu ashaba 197
Prva sumnja: Hadis Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o Havdu 197
Druga sumnja: Uzvišeni Allah nije pohvalio sve ashabe 200
Treća sumnja: Naljutili su Allahovog Poslanika na hudejbijskoj umri 202
Odgovor 203
Prvo: Odnos ashaba prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na Hudejbiji 203
Četvrta sumnja: Tvrdnja da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo one koji izostanu iz Usamine vojske, a Ebu Bekr i Omer izostali su iz te vojske 205
Odgovor 205
Peta sumnja: Halidovo ubistvo Malika b. Nuvejra 206
Šesta sumnja: Muavijino ubistvo Hudžra b. Adijja 208
Razlog Muavijinog pogubljenja Hudžra b. Adijja 208
Sedma sumnja: Nepravda Ebu Bekra koju je nanio Fatimi u pogledu njenog nasljedstva 209
Osma sumnja: Omerova, radijallahu anhu, izjava o tome da je prisega Ebu Bekru bila iznenadna 217
Deveta sumnja: Klevetanje Omera da je rekao: "Allahov Poslanik bunca". 218
Deseta sumnja: Omer je zabranio temettu' na hadžu i privremeni brak – mut'u, dva legitimna šerijatska propisa. Kako je bilo moguće da on zabrani ono što je Allah dozvolio? 221
Prvo: Temettu' na hadžu 221
Drugo: Mut'a – privremeni brak 222
Jedanaesta sumnja: Potvora Aiše i Hafse da su počinile nevjerstvo 223
Dvanaesta sumnja: Muavijina tvrdnja da očinstvo nad Zijadom pripada Ebu Sufjanu 226

REZIME 228

Uzroci koji se vežu za počinioca 228
Uzroci koji se vežu za ljude 228
Uzroci koji se vežu za Allaha 229

TREĆI DIO
Ko je trebao preuzeti funkciju halife nakon Allahovog Poslanika 231

KO JE TREBAO PREUZETI FUNKCIJU HALIFE NAKON ALLAHOVOG POSLANIKA 233

UVOD 233
Prva kategorija, šerijatski dokazi 234
Druga kategorija, logički dokazi 234

PRVA CJELINA - ŠERIJATSKI DOKAZI ONIH KOJI SMATRAJU DA JE ALIJA BIO PRIORITETNIJI ZA POZICIJU HALIFE OD EBU BEKRA, OMERA I OSMANA 235
1. Hadis o "jezercetu" 235
Razlog izricanja ovog hadisa 236
Ovakvo shvatanje ove predaje opravdavaju sljedeće činjenice: 238
2. Hadis o "ogrtanju" i ajeti o međusobnom proklinjanju 240
3. Ajet o vilajetu (štićeništvu) 246
Odgovor na ovu tvrdnju ogleda se u sljedećem: 246
4. Hadis o privilegiranom položaju 249
5. Ajet o rodbini 253
6. Hadis o "Kur'anu i porodici Allahovog Poslanika" 255
7. Hadis: "Alija pripada meni, a ja pripadam Aliji" 258
8. Hadis o dvanaesterici imama 259
9. Hadis o "gradu znanja" 262
Lanac prenosilaca – sened 262
Teksta hadisa 263
10. Hadis o "upozorenju" 263
Lanac prenosilaca 263
Tekst hadisa 264

DRUGA CJELINA
DRUGA KATEGORIJA: RACIONALNI DOKAZI ONIH KOJI SMATRAJU DA JE ALIJA BIO PRIORITETNIJI ZA POZICIJU HALIFE OD EBU BEKRA, OMERA I OSMANA 267
1. Najhrabriji čovjek nakon Poslanika 267
2. Najučeniji čovjek 268
3. Najbliži čovjek Božijem Poslaniku, porijeklom i tazbinski 268
4. Prvi koji je primio islam 269
5. Nikada nije učinio sedždu kipu 269

POGOVOR 271

analiza događaja od smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, do ubistva Husejna, radijallahu anhu, i naučni odgovor na sumnje i laži zabludjelih frakcija, prvenstveno šija.